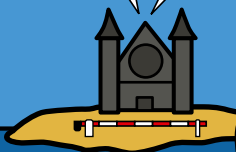
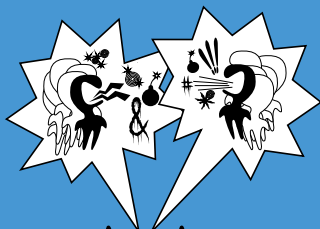

KADUSHI'S PRIKKELJAAR 2024

Samenstelling:
René Zwart

Dit is de plek waar een verkooppraatje hoort te staan. Maar 'Kadushi's Prikkeljaar' is niet te koop. Uitsluitend ten behoeve van intimi is slechts een bescheiden aantal exemplaren gedrukt. Andere geïnteresseerden kunnen de bundel als e-boek gratis van de website downloaden.

DossierKoninkrijksrelaties.nl is een initiatief van oud-journalist René Zwart die de samenwerking tussen de landen van het Koninkrijk beroepshalve ruim dertig jaar op de voet heeft gevolgd en daar nu zijn hobby van heeft gemaakt. Zwart is o.a. oprichter van het Antilliaans Dagblad en was uitgever van de Caribische edities van het Algemeen Dagblad en de Telegraaf. In 2013 verscheen van zijn hand 'Visie, passie en lef', een portret van toenmalig minister-president van Aruba Mike Eman. Hij is medesamensteller van de bundels 'Koninkrijk op Eieren' over de resultaten van de staatkundige hervorming van 2010, en 'Last of lust', een terug- en vooruitblik op de betekenis van het Statuut van het Koninkrijk der Nederlanden, dat op 15 december jl. 70 jaar geleden van kracht werd.

DEN HAAG
7.796 KM

ADCaribbean

ISBN 9789083466552

KADUSHI'S PRIKKELJAAR 2024

Samenstelling: René Zwart

51 stekelige columns over de koninkrijksrelaties

Waarin opgenomen 'Berichten uit Aruba, Bonaire,
Curaçao, Saba, Sint Eustatius en Sint Maarten'

In 'Kadushi's Prikkeljaar' zijn de columns gebundeld die in 2024 onder de titel Kadushi (Papiaments voor cactus) op de website DossierKoninkrijksrelaties.nl zijn gepubliceerd. Deel 2 bestaat uit 'Berichten uit...', een estafetterubriek waarbij columnisten uit de Caribische delen van het Koninkrijk bij toerbeurt de kanten van hun eiland belichten waarvan zij vinden dat die de aandacht van alle koninkrijksburgers verdienen.

Eerder verschenen Kadushi's Prikkeljaar 2021, 2022 en 2023.

Colofon

Uitgave: ADCaribbean BV
Vormgeving: Berend Veldwijk
Drukwerk: Printweb

15 januari 2025

Copyright©2025 - Bijdragen in deze uitgave mogen niet worden
verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, e-boek,
fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande
schriftelijke toestemming van de auteurs.

Alle rechten voorbehouden

ISBN/EAN: 978-90-834665-5-2.

*Voor al die Arubanen, Bonairianen, Curaçaoënaars,
Sabanen, Statianen en Sint Maartenaren voor wie
het leven een stukje zonniger had kunnen zijn als
bestuurders en politici aan weerszijden van de oceaan
beter hun best zouden hebben gedaan voor goede
koninkrijksrelaties.*

Inleiding

Links

Door René Zwart

Op 28 februari 2021 publiceerde DossierKoninkrijksrelaties.nl Kadushi's eerste column. In deze – alweer vierde bundel – treft u de tweehonderdste aan. Ze mogen zich verheugen in een grote, nog altijd groeiende lezersschare.

Kijkcijfers zeggen uiteraard niets over waardering. Dat blijkt wel uit - meestal anonieme - commentaren als “vuile vieze PARista” en “vieze vuile EMANista” wat je doet afvragen of “vuile vieze” anders moet worden gewogen dan “vieze vuile”. Hoe dan ook maken dit soort digitale tirades duidelijk dat wie kritisch is op regerende partijen als vanzelfsprekend wordt verdacht tot de oppositie te behoren of – en die zwartmakerij komt vaak voor – zich erdoor laat betalen.

Het zegt iets over hoe de politiek op de eilanden wordt beleefd: velen zijn meer dan kiezer hartstochtelijk fan en soms zelfs hooligan. Al wordt een politicus geboeid uit zijn huis gesleurd omdat hij zich heeft laten omkopen, drugsbaas blijkt te zijn of het plaatselijke ziekenhuis heeft opgelicht, waag het niet een kwaad woord over hem (het zijn - toeval of niet - bijna altijd mannen) te schrijven. Dan ben je, al baad je naar goed Caribisch gebruik twee keer per dag, vuil en vies. Of vies en vuil. Papiadó di bèrdat no ta haña stul pa sinta, luidt een Caribisch gezegde; wie de waarheid spreekt, krijgt geen stoel.

Wat Kadushi het vaakst kwalijk wordt genomen, is dat

hij links zou zijn. Als de definitie van 'links' is empathie te hebben voor kwetsbare burgers die als eerste het slachtoffer zijn van de zittende macht, dan is Kadushi inderdaad kneiterlinks. Dat er in het Caribische deel van het Koninkrijk zoveel mensen in armoede leven komt niet omdat de CAS-landen en de BES-eilanden arm zijn. Want dat zijn ze niet. Het inkomen per hoofd van de bevolking ligt er aanzienlijk hoger dan in de regio. Geld is er genoeg, alleen is het niet eerlijk verdeeld. De laatste decennia zijn de rijken er rijker geworden en de armen armer.

Zolang er politici rondlopen die de steekzakken vullen, de asociale inkomensongelijkheid in standhouden, lokale media daarover zwijgen en het moederland het uit onverschilligheid laat gebeuren, blijft Kadushi onverminderd prikkelbaar. Overigens zonder de illusie te hebben dat degenen op wie de stekels zijn gericht, zich er ook maar iets van aantrekken. Verandering zal toch echt van de kiezers moeten komen. Alleen hun stem kan het verschil maken, bijvoorbeeld op 21 maart bij de Statenverkiezingen op Curaçao.

Oud-journalist René Zwart woonde en werkte tien jaar op Curaçao. Hij was uitgever van de Caribische edities van het Algemeen Dagblad en de Telegraaf en richtte in 2003 het Antilliaans Dagblad op voor welke krant hij als parlementair verslaggever in Den Haag vijftien jaar lang de politiek/bestuurlijke schermutselingen in het Koninkrijk op de voet volgde. Als actieve gepensioneerde lanceerde hij in januari 2021 bij wijze van vrijetijdsbesteding DossierKoninkrijksrelaties.nl. De website heeft een vaste lezerskern van ruim veertigduizend, keurig verdeeld over het Caribische en het Europese deel van het Koninkrijk.

Voorwoord

Onbevreesd

Door Tim Staal

Als een verre tropische verwant van Daphne Caruana-Galizia, de in 2017 bij een lafhartige aanslag omgekomen Maltese journaliste, stort Kadushi zich wekelijks onbevreesd in het publieke debat van ‘zijn’ eilanden. Caruana-Galizia, postuum icoon van het verzet tegen de dodelijke Maltese corruptie, schreef over belastingontduiking, vriendjespolitiek en corruptie. Op een eiland kent iedereen elkaar en trap je met alles wat je schrijft wel op iemands gevoelige tenen. Je moet dan kiezen voor extreme omzichtigheid (de meesten) of juist alle terughoudendheid laten varen (een enkeling). Dat laatste doet Kadushi: op een bijtende toon en niet terugschrikkend voor stevige beschuldigingen op de man, in een mix van onderzoeksjournalistiek en opinie. Daarom delen de verre collega’s ook de voorkeur voor de mediavormen blog en column, buiten bereik van al te beschroomde uitgevers en hoofdredacties.

Net als op Malta, worden journalisten op Aruba, Bonaire en Curaçao geregeld doelwit van aangiftes, smaadzaken, of erger. Met deze vergelijking bedoel ik geenszins te stellen dat Kadushi in gevaar is. Gelukkig niet! Maar we leven wel in een wereld die steeds minder terugschrikt voor bedreigingen aan het adres van journalisten. We mogen dus dankbaar zijn dat er nog columnisten zijn die onverschrokken pijnlijke waarheden blijven opsporen en benoemen. Mijn expertisegebied is de openbaarheid van

overheidsinformatie en daar loopt iedere luis in de pels van de overheid vroeg of laat tegenaan. Zo ook Kadushi. In de column van 13 april bijvoorbeeld. Die stelt de selectieve verontwaardiging bij de Eilandsraad van Bonaire over het lekken van informatie door ambtenaren aan de kaak. Salarisgegevens lekken om politieke rivalen in een kwaad daglicht te zetten? Prima. Klokkenluiders die aan de bel trekken over het bespioneren van collega's door de griffier? Aangifte tegen de klokkenluiders!

Toch verschillen de Caribische eilanden in dit opzicht niet veel van Europees Nederland. Daar vond het ministerie van Financiën het onlangs prima dat ambtenaren, getooid in een groteske carnavalspruik en met vervormde stem, voor de camera van de NOS wilde verhalen vertellen. Een nieuwe aanpak door prinses Laurentien van de hersteloperatie van het toeslagenschandaal zou de kosten met vele miljarden laten toenemen. Met knipperende ogen staarde ik naar het televisiescherm. Een ongekend dieptepunt van overheidspropaganda, gretig gefaciliteerd door de NOS (zeg ik even in de stijl van Kadushi). Slachtoffers van datzelfde toeslagenschandaal die hun eigen dossier in handen wilden krijgen, stuitten ondertussen op heftige tegenstand van de Belastingdienst. Informatie is macht, en over de toegang daartoe houden Den Haag én Oranjestad, Kralendijk en Willemstad graag maximale controle.

Des te meer een gemiste kans dat het nieuwe Adviescollege Openbaarmaking en Informatiehuishouding (ACOI) zich niet met de eilanden mag bemoeien, ondervond Kadushi (zie de column van 15 juni). Deze organisatie weet in Nederland de gesloten cultuur van formalisme, uitvluchten en moeilijkdoenerij aardig op te schudden. Zonde dus!

Niet dat dit Kadushi zal tegenhouden, die vindt altijd

wel een weg naar de ware toedracht, en anders vindt die hem wel. Leest u het zelf!

P.S. Caribische Nederlanders die overheidsinformatie willen opvragen, kunnen sinds vorig jaar terecht bij onze gloednieuwe Caribische 'generator' voor openbaarmakingsverzoeken. In het Nederlands én Papiaments! (woo-generator.nl)

Tim Staal is onderzoeksjournalist bij Investico (platform-investico.nl) en oprichter van SPOON, expertisecentrum voor verzoekers om overheidsinformatie (expertisecentrumspoon.nl).

DEEL 1

1 | Koop lokaal

“Zeer geachte heer De Wolff, u heeft de baan van mijn dromen dus ik sprong een gat in de lucht toen ik vernam dat de Eilandsraad van Bonaire op zoek is naar een eilandgriffier, een functie die op dit moment door u als interim wordt bekleed. Ik voldoe aan de functie-eisen, hoef niet te worden ingewerkt, want ik ken alle dossiers en de mensen met en voor wie de eilandgriffier werkt, ik ben onmiddellijk beschikbaar en niet zoals al die andere makamba's op het eiland een betweterige voorbijganger. Hoewel u mij als de beste kent, ben ik graag bereid mijn sollicitatie in een persoonlijk gesprek nader aan u toe te lichten. Uitkijkend naar uw hopelijk positieve reactie, hoogachtend, Arjen de Wolff.”

Toegegeven, het bovenstaande komt uit Kadushi's duim. Een verzinzel, maar wel eentje dat misschien dicht tegen de werkelijkheid aanschurkt. Eerst maar even de feiten. Het klopt dat er op Bonaire een vacature voor eilandgriffier is en dat De W. alweer bijna een jaar tussenpauze is. Iedereen die de eilandelijke happy hours frequenteert, weet ook dat hij zijn invloedrijke positie – na eerder naast de stoel van de eilandsecretaris te hebben gegrepen - maar wat graag wil behouden, want in combinatie met het politiek adviseurschap voor een gedeputeerde (riekt dat eigenlijk niet naar belangenverstrengeling?) zit hij als een *wolfspin* in het web.

Niemand zal de man van *12 banen en 13 gededesillusioneerde werkgevers* het recht op nóg een kans ontzeggen, maar bij de procedure zijn wel vraagtekens te plaatsen. Wat opvalt is dat de werving voor een zó cruciale functie niet is toevertrouwd aan het externe bureau dat doorgaans door de

lokale overheid wordt ingehuurd voor vacatures op een hoger niveau. Zelfs de eigen afdeling Human Resources is er buiten gehouden. En niet onverdacht is de publicatiedatum van de vacature, precies tussen Kerstmis en de jaarwisseling wanneer mensen met heel andere dingen bezig zijn.

Hoe, laten we zeggen, *spraakmakend* de staat van dienst van De W. als werknemer ook is, zonder hem zou de Eilandsraad geen deuk in een pakkie zachte boter slaan. Dat bleek onlangs tijdens een gesprek met de Eerste Kamercommissie voor Koninkrijksrelaties. Het is dat de waarnemend griffier er bij was om van de onnavolgbare betogen van de leden van de Eilandsraad nog een beetje chocolade te maken, anders waren de senatoren in verwarde toestand achtergebleven. Sta er daarom niet van te kijken als interim eilandgriffier De W. tot de conclusie komt dat er geen betere is om hem op te volgen dan sollicitant De W.

Je zou denken dat deze niet zo transparante gang van zaken bij *Mister Procedure*, voormalig oppositieleider en thans opperste opperbaas van het Bestuurscollege Clark Abraham, de alarmbellen doet rinkelen. Maar ja, eenmaal aan de macht ruilen politici oude principes snel in voor nieuwe en de gedeputeerde met een portefeuille van hier tot Tokio blijkt daarop geen uitzondering. Zo leidde hij vanuit de oppositiebankjes de val van de UPB/MPB-coalitie in met een motie waarin het Bestuurscollege – overigens volkomen terecht – gebrekkige communicatie werd verweten. Zo was op de website van het gouvernement over heel 2023 geen enkel BC-besluit gepubliceerd.

Inmiddels zitten de wittebroodsweken van het nieuwe BC er bijna op en het moet gezegd: het kan zelfs de vanuit de knoek toekijkende geiten en ezels niet zijn ontgaan dat er een wervelwind door het bestuurskantoor waait: Abraham straalt één en al dadendrang uit. Dus zou je denken dat de website

van het BC nu wel overloopt van de sinds oktober genomen besluiten. Niet dus: het zijn er slechts twee. Eentje van 25 oktober en de ander van 1 november en die gaan beide ook nog over het BC zelf, namelijk de portefeuilledverdeling. Het is dus gissen of er de afgelopen 2,5 maand misschien ook nog besluiten zijn genomen waar de bevolking wat mee opschiet. Moraal van het verhaal: de pot die een motie indiende tegen de ketel ziet vooralsnog even zwart.

Onbetwist hoogtepunt van Abrahams geldingsdrift is de persconferentie die elke vrijdagmiddag live wordt uitgezonden om het publiek te vertellen hoezeer dit BC wel het beste voor heeft met de gemeenschap.

Voralsnog vallen de kijkcijfers vies tegen. Misschien dat dit aan het format ligt: een onemanshow waarin een nogal hyperende hoofdrolspeler alsof de duvel hem op de hielen zit de tijd vol orakelt, gedecoreerd door twee mede-gedeputeerden die – als de chef even naar adem hapt – wordt toegestaan ook iets te zeggen.

Je moet als kijker over het uithoudingsvermogen van een marathonloper beschikken om de hele uitzending uit te zitten. Zelfs veronderstelde professionals zoals journalisten raken de draad van de woordentsunami kwijt, wat dan wel weer tot koddige situaties leidt dat de ene krant de andere nieuwssite en vice versa gaat corrigeren. De veroorzaker zelf is zich uiteraard van geen kwaad bewust. Als hij tegen alle adviezen van experts in pleit weer meer dan één vervuilend cruise monster per dag toe te laten, is hij verkeerd begrepen. Tóch woningen bouwen op de voormalige plantage Bolivia? Zijn woorden zijn verkeerd uitgelegd. Het valt natuurlijk ook niet mee om in korte tijd te moeten transformeren van de *Raspoetin van Pasangrahan* naar bedachtzaam bestuurder. Dat bleek nog maar eens bij de laatste mediashow voor de jaarwisseling. In scoringspositie gebracht door een bevriende verslaggever liet de grote rode leider

de kans niet onbenut om er schande van te spreken dat het oude BC meer goederen en diensten inkocht bij bedrijven buiten het eiland dan bij plaatselijke neringdoenden.

Met zo'n potje populisme verover je makkelijk de harten van het voetvolk. Alleen: lokaal inkopen pakt niet altijd goed uit. De geachte gedeputeerde weet dat als geen ander. Deze week werd bekend dat hij door de rechter is veroordeeld omdat hij als *chief executive officer* van zijn bedrijf Yo! Branding & Productions de Fundashon Mariadal voor bijna 20.000 dollar heeft getild. De zorginstelling gunde Abraham – tenslotte lokale ondernemer - vorig jaar wat extra omzet door een partij lakens bij hem te bestellen. Mariadal betaalde keurig, maar geleverd is er nooit. Dus ja: koop lokaal, maar kijk goed uit met wie je zaken doet.

13 januari 2024

2 | Who's the boss?

Soms overtreft de absurde werkelijkheid het cynisme van een columnist die de macht tot in zijn tenen wantrouwt. Neem nu de al vijf jaar durende, tientallen miljoenen verslindende zoektocht naar een uitbater voor de in vergaande staat van ontbinding verkerende Isla-raffinaderij op Curaçao. Geen hond, laat staan een serieuze investeerder is geïnteresseerd. Maar minister-president – zeg maar Pik – Pisas heeft er alles voor over om de dodelijk smerige raffinaderij heropend te krijgen. Bij wijze van spreken dan, dachten we. Edoch, naar nu blijkt bedoelde hij letterlijk *álles*. Plotsklaps ligt er een advies op zijn (doorgaans lege) bureau een eventuele nieuwe exploitant niet aan de toch al zo

soepele Curaçaose milieunormen te houden. Want het mensenrechtelijke verdict de omliggende woonwijken inclusief scholen te vergiften, maakt het veel te prijzig om de van roest uit elkaar vallende installaties winstgevend te laten pruttelen.

Het advies komt niet van de eerste de beste, namelijk de plaatselijke Sociaal Economische Raad. Dat doet het ergste vermoeden over de verstandelijke vermogens van de SER-leden, hun alcoholconsumptie of de onafhankelijkheid van dit instituut. Het één sluit het ander natuurlijk niet uit, maar wat geen twijfel lijdt is dat het kabinet Pisas er zijn eigen definitie van ‘onafhankelijk’ op nahoudt. Diverse bewindslieden buitelden de afgelopen weken over elkaar heen om dat te bevestigen.

Zo raakte minister van (weinig) Economische Ontwikkeling Ruisandro Cijntje lelijk in de clinch met de Raad van Commissarissen van energiebedrijf Aqualectra. Drie van de vier toezichthouders stapten uit onvrede op omdat de minister niks opheeft met het good governance principe dat de aandeelhouder zich op gepaste afstand hoort te houden van de dagelijkse gang van zaken bij het overheidsbedrijf. Cijntje is op zijn beurt boos op de commissarissen omdat die niet doen wat hij wil. Er kan er tenslotte maar eentje *the boss* zijn en dat is toevallig wel de minister. Je zou bijna denken dat de PNP'er het klasje van MFK-meester Schotte cum laude heeft doorlopen.

Opmerkelijk is dat Cijntje die ene keer dat hij als aandeelhouder *baasje* had moeten spelen, het faliekant liet afweten. Hij weigerde gehoor te geven aan het dringende advies van de RvC om chief executive officer Darrick Jonis zijn congé te geven. Niet eens omdat Curaçao als gevolg van diens falend management om de haverklap in het donker zit, maar vanwege een vernietigend rapport van forensisch onderzoekers dat de CEO zijn bevoegdheden regelmatig ver te

buiten is gegaan en tevens voor hem onvoordelige informatie heeft weggestopt. Voor de RvC reden hem bij de minister voor te dragen voor ontslag en hem in afwachting daarvan te schorsen.

Hoewel die schop onder de bips tot nu toe is uitgebleven, is de naam van Jonis intussen al wel weer in een ander geruchtmakend dossier opgedoken. Als een duveltje uit een doosje is hij – met riant betaald verlof dus tijd zat – aangesteld als de lokale vertegenwoordiger van de ‘Onyx Group’, de zoveelste in de rij van beoogde, zeer dubieuze en veel belovende – wat iets heel anders is dan *veelbelovend* - partners voor het overnemen van de raffinaderij. Van *aqua* naar olie is kennelijk maar een kleine stap...

Een andere bewindsman, van wie al decennia bekend is dat hij een broertje dood heeft aan good governance, is Charles Cooper. Voor welke partij hij ook aan de knoppen mag zitten, hij laat zelden een gelegenheid voorbij gaan om het gelijk van de Veiligheidsdienst Curaçao te bewijzen. Die concludeerde in 2010 na gedegen onderzoek dat deze partijhopper te veel op zijn kerfstok heeft om te worden losgelaten in het openbaar bestuur. Maar 's lands eerste minister-president – daar heb je hem weer – Gerrit Schotte vatte dat uiteraard juist op als een aanbeveling.

De tegenwoordige minister van Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Planning gaat onder meer bij benoemingen door roeien en ruiten. Recent voorbeeld is zijn bemoeienis met het personeelsbeleid bij de overheidsstichting die sociale woningen beheert, Fundashon Kas Popular. Daar werd vorig jaar een nieuwe financieel directeur aangetrokken om bijna twintig jaar achterstand in de financiële administratie weg te werken. De brave borst maakte echter een grote fout door aan te kondigen dat het afgelopen moest zijn met gesjoemel.

Zoiets roepen is zeker in (semi)overheidskringen op

de eilanden nog een paar graadjes erger dan vloeken in de kerk. Dus begrijpt de minister heel goed dat de betrokkene op straat wordt gezet. Deze week lekte ook nog uit dat de voor het verlenen van diensten aan de Siciliaanse maffiabaas Francesco Corallo veroordeelde oud-premier Schotte – vriend door dik en dun van Cooper – via een schimmige constructie publiek geld opstrijkt voor het geven van advies bij sociale woningprojecten. Waarmee het cirkeltje weer mooi rond is.

Zonder de illusie compleet te zijn is er ook nog de *minfin* Javier Silvania die zijn reputatie als de *Man van Vijf Miljard* te danken heeft aan zijn FB-post alle belastingvorderingen tot 2021 te hebben verscheurd. Nu de onder zware overheidsschulden zuchtende Curaçaose bevolking steeds meer ondervindt dat het onderwijs, de gezondheidszorg, de veiligheid en veel andere voorzieningen nog jarenlang onder die vrijgevigheid zullen lijden, wast de minister zijn handen in onschuld: niet hij, maar de landsontvanger had voor Sinterklaas gespeeld, loog hij. Over zijn onfrisse contacten in de maffiose online goksector zullen we het deze keer maar niet hebben.

Terug naar de uitglijder van de SER. Waar in de Cariben lokale, op papier onafhankelijke instituten al te gemakkelijk door foute politici met zich laten sollen, is het recht overal in het Koninkrijk gelukkig op dezelfde leest geschoeid: als de Isla ooit nog opengaat – op Curaçao gebeurt tenslotte wel vaker iets ondenkbaars – zal de rechter heus niet toestaan dat de levens van nog meer omwonenden worden geofferd voor politiek prestige.

3 | Masha danki mr. Bob Wit

*De PVV heeft uw columnist voor de rechter gesleept. Wilders is pislink over de cover van de bundel Kadushi's Prikkeljaar 2023, omdat het logo van zijn eenmansvereniging – een aan een NSB-poster uit 1941 ontleende roodwitblauwe vogel – misbruikt door deze de kop van Kadushi te laten onderschijnen. De zaak wordt behandeld door rechter Bob Wit. Tot zover Kadushi's droom. Het eerste deel had waar kunnen zijn en kan dat nog altijd worden. De beoogd minister-president van alle Nederlanders, zolang die maar honderd procent Hollands bloed door de aderen hebben stromen, heeft immers de pest aan de vrije pers die hij uitmaakt voor *tuig van de richel*. Het andere deel van de droom kan helaas nooit meer werkelijkheid worden...*

Deze week overleed mr. Jacob Theodorus Wit (1952), misschien wel de bijzonderste rechter van het hele Koninkrijk. De magistraat – volbloed makamba – maakte in 1986 de overstap van de rechtbank in Rotterdam naar het Gemeenschappelijk Hof van de Nederlandse Antillen en Aruba in Willemstad. Niet de zoveelste vanuit het moederland uitgezonden passant (Den Haag vertrouwt de overzeese rechtspraak slechts bij uitzondering aan lokalen toe), want binnen de kortste keren had hij zich het Papiaments eigen gemaakt. In 2005 werd hij rechter in het Caribbean Court of Justice in Port of Spain dat voor een aantal Caribische staten het hoogste rechtscollege is. Zijn band met de (voormalige) Nederlandse Antillen bleef: in 2010 werd Wit tevens president van het Constitutioneel Hof van het nieuwe land Sint Maarten. Met zijn culturele sensitiviteit voor het onvoorspelbare,

maar altijd turbulente politieke klimaat op de eilanden was hij, meer dan alleen een juridisch rechtspreker, iemand die in zijn vonnissen maatschappelijke piketpalen sloeg om de samenleving tegen een doorslaande macht te beschermen. Illustratief daarvoor is een uitspraak van 26 januari 2004 in een door de Amigoe aangespannen rechtszaak tegen het land Nederlandse Antillen. Aanleiding: het aan journaliste Marjo Nederlof († 2020) opgelegde verbod nog langer persconferenties van minister-president Mirna Godett bij te wonen.

De voorgeschiedenis samengevat: de premier beging tijdens een briefing aan de media (niet voor het eerst) een opzichtige blunder. Dat Nederlof haar daar op wees, viel bij de licht ontvlambare *minpres* niet in goede aarde. Er ontstond een (die avond op tv uitgezonden) schermutseling van twee aan een document trekkende vrouwen. Voor de jongeren onder ons: de qua IQ niet overdadig door onze Lieve Heer bedeelde Godett kon er zelf weinig aan doen dat ze was aangewezen als stand-in voor haar broer Anthony die vanwege een veroordeling voor ambtelijke corruptie geen premier kon worden.

Rechter Bob Wit greep het kort geding aan om met zijn, uw columnist jaloersmakend vocabulair vermogen de op de eilanden allerm minst vanzelfsprekende persvrijheid een grote dienst te bewijzen. “Het belang van een vrije en onafhankelijke pers in een democratische samenleving kan niet genoeg worden benadrukt. Een vrije en democratische samenleving kan niet bestaan, kan niet opbloeien en kan niet in leven blijven zonder eerbiediging van de fundamentele vrijheden van meningsuiting en pers.” Daar liet hij het niet bij: hij gaf de politiek tevens een basiscursus democratie:

“Er moet een ‘government of laws, not men’ zijn, al was het maar uit het besef dat vandaag deze en morgen

gene partij aan het bewind is. Machthebbers, politieke gezagsdragers dienen zich dan ook steeds voor te houden dat zij op elk moment weer in de oppositie terecht kunnen komen en dat zij dan de rechten, waarvan het nu opportuun lijkt te zijn om die in te perken, weer hard nodig kunnen hebben.”

Het zijn dit soort passages, regelmatig verrijkt met milde spot, waardoor het vonnis twintig jaar later nog helemaal niets aan actualiteit heeft verloren. Het zou ingelijst boven het bed van elke politicus – niet alleen op de eilanden, maar gezien de politieke verwickelingen net zo goed in Nederland – moeten hangen en aan de muur van parlementaire vergaderzalen en ministeries. “Ook al liggen er zo nu en dan – de laatste tijd wellicht zelfs wel meer dan anders – constitutionele bananenschillen op de weg naar de toekomst, waarover men kan uitglijden, een bananenrepubliek zijn we niet en dat moet ook zo blijven.”

Om dat laatste te waarborgen zijn anno 2024 rechters als Wit geen overbodige luxe nu autocratisch leiderschap in meerdere delen van het Koninkrijk – van Kralendijk tot Den Haag - terrein wint. Daarom nog één citaat:

“Het was de beroemde Groucho Marx, die eens, gekscherend, heeft opgemerkt dat *politics is the art of looking for trouble, finding it everywhere, diagnosing it incorrectly, and applying the wrong remedies*. Een opmerking als deze zou natuurlijk door een totaal van humor gespeende persoon kunnen worden opgevat als een gebrek aan respect, doch is niettemin zo raak dat, naar het Gerecht aanneemt, zelfs een politicus een glimlach niet zal kunnen onderdrukken... Ook in dit geval moet men onwillekeurig aan deze opmerking denken. Met een beetje goede wil, met een beetje wijsheid, met een beetje verzoeningsgezindheid had deze kwestie de wereld uitgeholpen kunnen worden.

Het heeft echter niet zo mogen zijn. En zo mondde een strubbeling tussen een minister-president en een journaliste uit in een procedure over vrijheid van meningsuiting, persvrijheid, informatieplicht van de overheid en nog veel meer. Gezien het feit dat partijen elkaar kennelijk over en weer niet erg zien zitten, zouden zij beiden troost kunnen putten uit de woorden van een van de grote rechters van het Amerikaanse Hooggerechtshof, Felix Frankfurter: *It is a fair summary of history to say that the safeguards of liberty have frequently been forged in cases involving not very nice people.* Het is echter niet aan het Gerecht om te oordelen over de vraag of partijen al dan niet *very nice* zijn, maar de *safeguards of liberty* zullen in ieder geval uitgebreid aan de orde komen.”

27 januari 2024

4 | Derde k(n)eus

Zelfs voor *pauperoorden* als Den Helder en Heerlen - je wil daar nog niet dood worden gevonden - is het makkelijker een burgemeester te vinden dan een gezaghebber voor het zonnigste dorp van het land, Bonaire. Hoe treurig moet het wel niet met de bijzondere gemeente gesteld zijn dat de enige twee na weging voor het ambt van gezaghebber geschikt bevonden kandidaten ervandoor gingen als een duivel die wijwater ruikt. Negen maanden nadat Edison Rijna de rol van *kop van jut* inruilde voor een nuttiger bestaan als BES-gezag, wil het ministerie van BZK de zoektocht naar zijn opvolger van voren af aan doen. Dat lijkt Kadushi een doodlopende weg. De twee bestuurlijke zwaargewichten hebben immers

niet zomaar, nadat zijzelf al heel veel energie en tijd in de *contest* gestoken moeten hebben, op het moment suprême dat staatssecretaris Van Huffelen haar aanzoek deed, de kuierlatten genomen. Je zou bijna denken dat er tussen het moment dat zij hun ongetwijfeld driedubbel overdachte sollicitatiebrief componeerden en ze alleen nog maar hun ja-woord hoefden te geven, iets verschrikkelijks is gebeurd waardoor ze dachten: Geef dit portie maar aan Fikkie. Zo angstaanjagend is het toch ook weer niet dat de nogal *druistige* Clark Abraham sinds kort de baas speelt over Bonaire. Hij gromt en blaft misschien als een opgefokt pitbulletje, maar doorbijten is wat anders. Er moet méér aan het handje zijn waarom de twee droomkandidaten het zo benauwd hebben gekregen als een bruidegom die zich staand voor het altaar opeens realiseert dat zijn aanstaande steeds meer op haar moeder begint te lijken.

De woorden “Geef ze eens ongelijk” waren deze week onder de Bonairianen *trendic topic*. En zo is het. Uit het op 10-10-10 gelegde ei is een lelijk eendje gekropen, dat maar niet tot een gracieuze zwaan wil uitgroeien. Bonaire heeft potentie te over, maar politiek gepuber en bestuurlijk onvermogen staan in de weg daar iets anders mee te doen dan erover te kibbelen. Het talent dat wel degelijk op het eiland rondloopt, kijkt daarom wel linker uit een professionele werkomgeving op te offeren voor een kuil vol, elkaar in de staart bijtende slangen. Precies de reden waarom *echte kanjers* (naar Caribische begrippen dan) niet in de rij staan om gezaghebber te worden.

Om van het eiland nog iets te maken, moet het openbaar bestuur inclusief het ambtelijk apparaat flink op de schop. Als je die klus, zoals BZK aan een nieuwe gezaghebber wil overlaten, zal deze wel verzekerd willen zijn van rugdekking. En juist in dat opzicht heeft het ministerie een beroerd *track record*. Zie hoe het

de premiers Miguel Pourier, Mike Eman en Eugene Rhuggenaath, maar ook regeringscommissaris van Statia Mike Franco en rijksvertegenwoordiger voor Caribisch Nederland Gilbert Isabella is vergaan. Het kabinet wil bestuurders die de shit zo ver mogelijk van het Haagse bordje weghouden, maar laat elke keer opnieuw degenen die uit roeping, dan wel naïviteit deze ondankbare taak op zich nemen, keihard vallen als het even spannend wordt. Het is misschien geen onwil of onkunde, maar begrijpelijke frustratie over de geringe bereidheid van overzeese politici (de spaarzame uitzonderingen daargelaten) zich voor de eigen bevolking in te zetten, tenzij family or friends. Intussen dreigt er weer een tonnetje of meer en veel calorieën te worden verstookt om een duizenddingendoekje-op-pootjes op te snorren die voor een tamelijke schamele gage de kastanjes uit het – niet zelden vanuit de residentie opgepookte - vuur wil halen. Doe het niet, zegt Kadushi. Het aanzien van het gezaghebberschap heeft door het mislukken van de eerste vruchteloos gebleven zoektocht een lelijke kras opgelopen. Die ook de nieuwkomer met zich mee zal dragen, want op zijn best wordt hij/zij/hen gezien als derde keus.

Bonaire was al in de tijd van toenmalig staatssecretaris Knops (die het inmiddels heeft geschopt tot Prins van carnavalsvereniging D'n Tuutekop) rijp voor een ingreep, maar de *kleine generaal* had na de voor hem traumatisch verlopen slag om het mijnenveld dat Statia heet geen trek in een tweede front. Toch verdient Bonaire een strenge hand die de bezem door de organisatie haalt, de boel opschudt en de lijntjes (nee, dat is geen toespeling) aangeeft waarbinnen bestuurders mogen kleuren.

Dus vergeet dat politiek correcte gedoe de Eilandsraad - die toch liever reist dan besluiten nemen - inspraak te geven en stel een sterk in zijn schoenen staande

interim-gezaghebber aan. Een troubleshooter en gelijktijdig opvoeder die in twee tot drie jaar orde op zaken stelt. Is zo'n *Henk Kamp-twee-punt-nul* dan wel te vinden? Er schieten Kadushi spontaan drie namen te binnen van mensen die je zo'n bijna mission impossible wel kunt toevertrouwen: oud-gedeputeerde van Saba en huidig Vertegenwoordiger van Nederland op Sint Maarten Chris Johnson (al zal die wel op spoedcursus Papiaments moeten), voormalig minister-president van de Nederlandse Antillen Etienne Ys en Edson Hato die zwaar overgekwalificeerd is voor het suffe baantje van afgezant van Nederland in Willemstad dat hij nu bekleedt.

Als BZK dan ook nog genegen is – al dan niet via de VNG of de Bestuursacademie - te investeren in een Caribische kweekvijver voor politiek/bestuurlijk talent kan het best nog goed komen met Bonaire. Overigens, *as we speak* is er nog een reden waarom een nieuwe zoektocht naar een 'gewone' gezaghebber nu nóg kanslozer is. Dealen met een in de oppositiestand vastgeroeste gedeputeerde is één, maar als je straks allicht ook nog een bewindspersoon moet dienen die een door de PVV gedomineerd kabinet vertegenwoordigt...

3 februari 2024

5 | Alaaf!

Zelfs de meest fantastische fantasie wordt vroeg of laat ingehaald door de werkelijkheid. Weet u nog dat Kadushi u een paar columns geleden op de mouw speldde dat de interim-eilandgriffier van Bonaire een sollicitatiebrief aan zichzelf had geschreven, omdat hij

zo graag zijn plek in het centrum van de eilandelijke macht wenst te behouden? Verzinsel of niet, het heeft kennelijk de gevolmachtigde minister van Curaçao, Carlson Manuel, op het idee gebracht een lovende brief aan zichzelf te dichten. Al was hij dan wel weer zo leep te bedenken die door een ander te laten versturen. Maar weer niet leep genoeg zich te realiseren dat zoiets kan uitlekken.

Verplaatst u zich even naar de *balzaal* van het voormalige dubbele stadspaleis aan de Prinsengracht in de residentie waar de gevmin zich af en toe per dienstlimousine naar toe laat chaufferen. Van een werkkamer kun je niet spreken: het weinige dat er onvermoeibaar beweegt zijn de gordijnen omdat de kozijnen door het al jarenlang uitblijven van onderhoud kieren. Maar nu zit daar opeens – zelfs de planten schrikken ervan – *the boss himself* achter de pc, turend naar het toetsenbord op zoek naar de volgende letter. Je hoort zijn hersens overuren maken: waarom staan die *conjo-dinges* niet in alfabetische volgorde?

“Geachte Gevolmachtigde Minister Dhr. Carlson Manuel”, verschijnt tergend traag op het scherm. Of, aarzelt hij, zal ik er *zijn excellentie* van maken? Nee, toch niet. Zijn personal pr-coach, songfestivalexpert en BN’er Frits Huffnagel, pepert hem voor vijfhonderd euro per uur geregeld in dat het voor de beeldvorming beter is te laten zien dat hij ondanks zijn amicale omgang met grootheden als de toekomstige secretaris-generaal van de NAVO (“Hoi Carls”, verwelkomt Rutte hem altijd joviaal in de RMR) niet naast zijn ongepoetste schoenen is gaan lopen.

Dus snel verder: “Ik wil graag mijn oprechte dank uitspreken voor uw buitengewone inzet en interventie in het recente geval van een Curaçaose ouder die met spoed naar Curaçao moest reizen om haar kind terug te halen. Uw betrokkenheid en snel handelen hebben een

enorm verschil gemaakt in het leven van deze ouder en haar kind. Het is werkelijk bewonderenswaardig hoe u zich hebt ingezet om deze situatie op te lossen en ervoor te zorgen dat het gezin herenigd kon worden.”

Trots op zichzelf – hoe durfde dat parlementair verslaggever Woutertje de Winther van de Telegraaf te schrijven dat hij de Nederlandse taal slecht beheerst – las hij de tekst nog een keertje hardop. Manuel moest er van blozen, vooral om het woord ‘bewonderenswaardig’. Wat een vondst! Dat heeft nog nooit iemand over hem gezegd, dus het werd tijd. Hup, even de tekst *copyen*, in een appje *pasten* en naar *dat mens* sturen dat hem lastig had gevallen met een zeurverhaal over die moeder met dat kind.

Dat ‘mens’ is een Curaçaose die landgenoten in nood helpt door van het Curaçaohuis gedaan te krijgen waarvoor de familie Manuel en aanhang wordt betaald. De dame in kwestie had tot de gevmin weten door te dringen en hem gevraagd zijn netwerk te mobiliseren om moeder en kind uit de brand te helpen. Een belletje naar Corendon bleek genoeg: aanstaande *onderkoning* van Curaçao Atilay Uslu schonk een ticket. Een koopje vergeleken bij het honorarium van good-wel-erg-old Dicky dat hij sponsort om het Curaçaose elftal opnieuw het WK te laten mislopen.

Het ‘mens’ was zo happy met de goede afloop dat ze Manuel vroeg hoe zij Corendon kon bedanken. Die dacht daar het zijne van: gepaster vond hij het om hém te bedanken voor zijn “buitengewone inzet en interventie”. Hulpvaardig als hij is, appte de redder in nood alvast een tekst. Verbijsterd sloeg de ontvanger de instructie in de wind de lofzang per brief terug te sturen. “Kan niet waar zijn”, moet zij hebben gedacht en poste prompt een screenshot van het naar eigen roem riekende appje van de gevmin op social media. Pijnlijk, maar voor Manuel kreeg het voorval toch nog een feestelijk staartje. *Mister Triple P* (Premier Pik

Pisas) had niet helemaal door hoe de vork in de steel stak, wat hem wel eens vaker overkomt. Hij las het woord ‘bewonderenswaardig’ en beloofde zijn pupil met een *dienstreis* naar Curaçao om het hoogtepunt in het bestaan van Caribische politici mee te maken, van het Tumba-festival tot en met de Marcha di Despedida.

10 februari 2024

6 | Koester de kloof

“Bij God en op Curaçao is alles mogelijk”, schreef de uitgever van de Amigoe eens in een hoofdredactioneel commentaar. En zo is het. Onze Lieve Heer heeft rare kostgangers en die vind je in grote getalen op Curaçao, al hoef je de soort ook op de andere eilanden in het Caribische deel van het Koninkrijk niet met een lampje te zoeken. Neem, om dichtbij de Schepper te blijven, bisschop Luis Secco. Die sprak deze week zijn zorgen uit over de degradatie van het Carnaval dat morgen zijn hoogtepunt beleeft met de Gran Marcha. De patriarch benadrukte het evenement “niet te veroordelen”, maar gebod de katholieken onder de feestgangers wel zich voorbeeldig te gedragen en “de christelijke normen en waarden te promoten”.

Hoewel de meeste Curaçaoënaars trouwe kerkgangers zijn, zullen ze zich weinig aantrekken van de oproep van monseigneur Secco. Sterker nog: zijn *schapen* trekken tijdens het Carnaval sowieso - en in de meest letterlijke zin - weinig aan. Ook voor zijn smeekbede niet te veel alcohol te nuttigen of “illegale stoffen” - ja, ja, hoewel de AOV-gerechtigde grens al lang gepasseerd, gaat de bisschop wel degelijk met de moderne tijd mee - zullen de carnavalsvierders zich *West-Indisch* doof houden.

Het is voor het opperhoofd van het bisdom niet te hopen dat activisten uit LHBTI+ kringen morgen met een eigen praalwagen door de straten van Willemstad trekken om hun rechtszaak voor erkenning van het homohuwelijk kracht bij te zetten. De landsadvocaat voerde voor de Hoge Raad aan dat het de overwegend katholieke bevolking een gruwel is als stellen van hetzelfde geslacht wordt toegestaan in de echt te treden. Op homoseksualiteit (en andere intermenselijke variaties) rust een taboe. Althans, om er openlijk over te praten. Des te meer wordt het gepraktiseerd. Geen woorden, maar daden dus. Dat een kerkelijk leider het waagt zich te bemoeien met een volksfeest, zegt overigens iets over de cultuurkloof met het moederland. Zelfs de bisschop van *Oeteldonk* (burgerlijke naam: 's Hertogenbosch) brandt er de vingers niet aan, anders dan mee te hossen. Een ander spraakmakend voorbeeld van het cultuurverschil tussen het kille en warmbloedige deel van het Koninkrijk is de gewoonte van Caribische bewindslieden waar zij gaan en staan een pistool te dragen.

Dat fenomeen staat dezer dagen op Curaçao volop in de schijnwerpers doordat minister Ruisandro Cijntje – over rare kostgangers gesproken – zich in het uitgaansleven stortte. Bij het bezoek aan een club probeerde hij voor te dringen. Een beveiligder verzocht hem vriendelijk achter in de rij wachtenden aan te sluiten. “Weet je niet wie je voor je hebt?”, brieste de bewindsman. Diens obese ego kreeg helemaal een knauw toen een andere beveiligder hem – gelijk andere bezoekers – wilde fouilleren. Het leidde tot een op camera vastgelegd handgemeen.

Wie denkt dat de minister excuses voor zijn misdragingen heeft aangeboden, heeft het mis. Integendeel, Cijntje stuurde een verklaring de wereld in dat de beveiligder (“een clown”) niet geschikt is voor zijn

werk en dat hij – tenslotte *hoogwaardigheidsbekleder* - uiteraard niemand toestaat (bij het fouilleren) in de buurt van zijn pistool te komen... Dat het misschien vragen oproept dat een minister gewapend rondloopt, is niet bij hem opgekomen. En de wet staat aan zijn kant, zocht het Antilliaans Dagblad uit. Want: aki na Kòrsou tur kos ta posibel.

Hoe zou het er in de wekelijkse ministerraad aan toegaan? Leggen de ministers dan hun pistool op tafel? Zwaaien ze ermee om collega's te overtuigen van hun gelijk? Controleert minister-president Pisas de schietvaardigheid van zijn discipelen? Wordt tijdens *bedrijfsuitjes* geteld wie de meeste leguanen omlegt? Waar laten ze hun blaffer als ze bij hun buitenvrouwen langsgaan? En hoe doen ze dat bij werkbezoeken in den vreemde waar de detectiepoortjes op luchthavens wél functioneren?

Kadushi weet niet of het in het (blauwe) handboek dat Nederlandse bewindspersonen bij hun aantreden krijgen is opgenomen, maar zij kunnen het weten dat hun Caribische gesprekspartners op alles voorbereid zijn. Het was in 2012 dat toenmalig minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties Liesbeth Spies tijdens een gesprek op Sint Maarten met minister van Justitie (en succesvol bordeelhouder) Roland Duncan tot haar ontsteltenis zag dat hij een opvallend grote bobbel in zijn sok had...

Het is een voorbeeld van een fout overzees cultuurverschil. Niet zelden leidt het ook tot wederzijdse irritaties. Voor Nederlandse bewindspersonen is een afspraak iets waar je je als vanzelfsprekend aan houdt. Voor de gesprekspartners aan de overkant markeert een afspraak juist het moment waarop de onderhandelingen pas echt beginnen. Veel andere verschillen, verreweg de meeste, zijn echter een verrijking voor het delen van één Koninkrijk. Dus koester ze als kostbaar erfgoed!

Sommige leiden tot grappige wijsheden zoals: Nederlanders hebben een horloge, Antillianen de tijd. Maar het blijft ook uitkijken. Zo betekent een vriendendienst in Europees Nederland dat je een kennis matst door bijvoorbeeld je in een goede staat verkerende auto tegen een zacht prijsje over te doen. Op Curaçao laat je een vriend een te hoge prijs voor een wrak betalen, want die gaat de vriendschap toch niet op het spel zetten door boos te worden.

17 februari 2024

7 | **Transparensha!**

Het lot van hoge bomen is dat ze wel eens in de volle wind komen te staan. Daar moet je als ambitieuze politicus tegen kunnen; ook als je je alleen maar verbeeldt een hoge boom te zijn, omdat je je hebt omringd met *kreupelhout*. Terwijl zijn collega-gedeputeerden zich plichtsgetrouw, vol ijver en passie op de hoofdpijndossiers uit hun portefeuille hebben gestort, doolt coalitieleider Clark Abraham rond in een waan van eigen gelijk. Bij het minste geringste zuchtje tegenwind begint hij te blazen als een valse kater in het nauw.

Abraham won vorig jaar de verkiezingen, maar verloor door zijn onberekenbaarheid de formatie. In november kaapte hij, met dank aan een verweesd Eilandsraadslid, alsnog de zo lang begeerde macht. Jarenlang had hij vanuit de oppositiebankjes *neergekeken* op zijn collega's. Als een onder te hoge druk exploderend expansievat, schoot hij uit de startblokken, geen geheim makend van zijn nieuwe levensdoel: alles wat eerdere Bestuurscolleges hebben opgebouwd tot de

grond afbreken. Het is een geluk bij een ongeluk dat de voorgangers niet zo heel veel voor elkaar hebben gepnutst, anders zou de berg puin de Brandaris nog in de schaduw zetten.

De geldingsdrang van Abraham is omgekeerd evenredig aan de *kleinte* van Bonaire. De inkt van het coalitieakkoord was nog niet opgedroogd of de eerste partijvriend werd gearachuteerd naar een baan in schaal 16. Onder het motto *nos mes por* nam hij al even fluks het besluit de aan de Belastingdienst Caribisch Nederland uitbestede inning van lokale heffingen weer in eigen hand te nemen. Alsof die klus niet ooit bij het eigen apparaat is weggehaald omdat er heel veel miljoenen “op straat bleven liggen”.

Daar aan herinnerd, verzon de gedeputeerde dat de belastingdienst zijn werk niet goed doet.

Opvallend aan dat voorval: het bekritiseerde besluit is geruisloos van de website van het BC verwijderd. Dat gebeurde kort nadat Abraham tijdens zijn wekelijkse gelivestreamde *bergrede* hoog had opgegeven van de transparantie die hij heeft verordonneerd: “*Transparensha, hasi lokual bo bisa, i bisa lokual bo hasi!* (Transparantie, doe wat je zegt en zeg wat je doet!). Dat woorden geduldig zijn, bevestigt de WolBES-novella. Vergaderingen daarover vinden in schimmige achterkamertjes plaats en bijbehorende documenten worden tot staatsgeheim verklaard. Een aankondiging dat er weer eens door de Eilandsraad over de wet zou worden *gesmoesd* die per ongeluk door de griffie op Facebook was gepost, werd als de wiedeweerga gedeleted.

Het kan altijd gekker. Nadat staatssecretaris Van Huffelen de Tweede Kamer in haar agenda liet gluren om aan te tonen dat zij de afgelopen jaren geregeld met het Bestuurscollege en de Eilandsraad om tafel is gegaan om het over de WolBES te hebben en meerdere keren om input heeft gesmeekt, verwees

Abraham de lezing van de bewindsvrouw doodleuk naar *Fabeltjesland* met de woorden “Niemand heeft gevraagd: wat vinden jullie er van?” Zeker ‘vergeten’ dat hij in juni 2022 deel uitmaakte van de delegatie die in een eigen verslag de stas publiekelijk prees voor het “open gesprek” over de WolBES...

Wat kennelijk ook voor de burger verborgen moet blijven, is dat de Eilandsraad in het geniep een greep in de eilandkas heeft gedaan om de eigen fractievergoeding (een soort steunfonds voor family & friends) met bijna een half miljoen dollar op te plussen. En passant werd de griffier al even heimelijk een riante salarispromotie cadeau gedaan. *Zelfverrijking* als de Bonairiaanse definitie van *zelfbeschikking*. Per inwoner komt geen Nederlandse gemeenteraadsfractie ook maar in de buurt van zulke riante bonussen. Wie dat hardop zegt, roept de toorn van Abraham over zich af. Als door een zwerm mariebomba’s achtervolgd, maait hij op sociale media wild om zich heen. Iedereen die iets kritisch over het gegraai opmerkt, krijgt per omkerende post te maken met zijn - ware - minder charmante kant.

De gedeputeerde kan het zich allemaal straffeloos veroorloven. De waarnemend gezaghebber, overigens partijgenoot, past slechts op de *dorpswinkel* omdat onder het huidige politieke gesternte niemand anders het gezag op zich wenst te nemen. En de Rijksvertegenwoordiger blijkt bij gebrek aan tanden een papieren tijger. Amokmaker Abraham weet zich echter ondanks veroordelingen voor huisvredebreuk, stalking, mishandeling en zeer recent flessentrekkerij verzekerd van de hondstrouwe steun van amechtig aan zijn leiband kwispelende keffertjes.

De stoerste van de roedel hengelde deze week opzichtig naar een aai over de bol van het baasje door niet geremd door schaamte de staatssecretaris (wie had kunnen denken dat Kadushi het ooit nog eens voor

haar zou opnemen?) te brandmerken als *populiste*. Louter en alleen omdat zij het heeft gewaagd de geldsmijterij van de volksvertegenwoordigers ongepast te vinden als gelijktijdig vier van de tien Bonairianen in armoede leven. “Honger? Neem maar een broodje staatkundige structuur!”, redeneren Abrahams schoothondjes.

Dat lezers en luisteraars door eigen bestuurders belogen, bedrogen en bestolen worden, dáárover zwijgen de meeste plaatselijke pennenlikkers en praatjesmakers in alle talen (dwz: Papiamentu en onbeholpen Nederlands). Bangepoeperig als ze zijn uit de gratie te raken door de grote rode leider tegen zijn (naar eigen zeggen cocaïnevrije) haren in te strijken. Openbaar bestuur is zo sterk als media zwak zijn. Daardoor kan het op Bonaire gebeuren dat een in zijn eigen werkelijkheid verdwaalde politicus vrij baan krijgt het eiland *op de klippen* te laten lopen.

24 februari 2024

8 | Sil the Fixer

Het zal je maar gebeuren: Denk je gezegend te zijn met een onweerstaanbare aantrekkingskracht en dan keert je partner je ijskoud de rug toe omdat die de al 35 jaar durende relatie waardeloos vindt. Het valt niet mee om Curaçao te zijn! Moeten toekijken dat Aruba wel van de grijze lijst van belastingparadijzen wordt geschrapt en dan verscheurt Noorwegen ook nog eens het belastingverdrag omdat het land van midzomernachten en trollen er geen brood in ziet nog een minuut langer aandacht te besteden aan een nutteloos boterbriefje. Tot die conclusie kwamen de Noren nadat zij zichzelf

de vraag hadden gesteld hoe veel betekenis de economische betrekkingen met *Dushi Kòrsou* voor ze hebben.

Minister van Financiën Javier Sylvania heeft er naar eigen *opscheppen* alles aan gedaan om het dankzij olie en gas stinkend rijke Vikingvolk zijn blunder te doen inzien. Hij heeft meerdere pogingen gedaan de Noorse staatssecretaris Erlend Grimstad te overtuigen, in oktober nog tijdens een IMF-meeting in het Marokkaanse Marrakesh. Het schijnt dat de pias van het Kabinet Pisas gepocht heeft over een gasveld voor de Curaçaose kust dat de Noren wellicht geloven aan te boren. “Ja, een lachgas-bel zal je bedoelen”, moet de staatssecretaris hebben gedacht.

Het zou zo maar kunnen dat de bewindsman het toen helemaal zeker wist: we moeten zo snel mogelijk van dat verdrag met deze *clowns* af. Helaas vertelt de geschiedenis niet of Grimstad nog in Den Haag heeft geïnformeerd waarom Curaçao nooit uit het Koninkrijk is geknikkerd. Raar volk die Noormannen en -vrouwen, heel anders dan de Maltezers. Die kunnen niet wachten totdat de Tweede Kamer volgende week groen licht geeft aan een belastingverdrag tussen Curaçao en Malta, zeg maar de grootdenkers onder de dwergstaten. Het is een perfecte match. Qua reputatie als veilige vluchthaven voor criminelen die hun geroofde geld willen witwassen, steken Willemstad en La Valletta elkaar naar de kroon. Het verklaart waarom op beide eilanden de inhalige online gokmaffia zo goed gedijt. Dat uitgerekend zij een verdrag aangaan om gewetenloos geboefte te behoeden voor dubbele belastingheffing is een wel heel cynische provocatie. Dankzij lokale, van de buitenzijde op voorbeeldige burgers lijkende advocaten, accountants en trusthouders, betalen zij doorgaans helemaal geen belasting.

Zodra het verdrag is getekend, zullen er virtueel heel

wat miljoenen heen en weer worden geschoven om belastinginspecteurs op een dwaalspoor te zetten. Van de onderbezette Financial Investigation Unit Curaçao valt weinig te vrezen: die is de afgelopen jaren overspoeld door een tsunami aan meldingen van ongebruikelijke transacties. Bovendien kunnen de maffiosi blind vertrouwen op Sylvania *himself* die vaker op Malta opduikt dan in de vergaderzaal van de Staten; zogenaamd om kennis te halen voor zijn jongste *masterpiece*, de Landsverordening Online Kansspelen. De LOK is bedoeld om bestaande illegale praktijken met een flinterdun legaal sausje te overgieten om ‘Den Haag’ gerust te stellen. Daar zijn ze immers beducht dat het Koninkrijk ten overstaan van de wereld te kijk wordt gezet als de witwasmachine voor bendes die miljarden verdienen met drugs-, wapen- en mensenhandel. De *minfin* heeft haarfijn door dat ze aan de overkant al kinderlijk blij zijn als het op papier deugt. Intussen moet hij nog wel wat vuiltjes wegwerken, waaronder de Stichting Belangenbehartiging Gedupeerden Online Kansspelen. Die club heeft de akelige gewoonte eigenaren van online casino’s die hun klanten tillen met succes voor de rechter te slepen. *Sil the Fixer* heeft er wat op gevonden. In zijn LOK wordt SBGOK buitenspel gezet: opgelichte spelers mogen zich niet langer laten vertegenwoordigen als zij verhaal willen halen. En dan zijn er ook nog de moraalridder uithangende banken die steeds vaker, vanwege strenge antiwitwasregels, klanten uit de online gaming-industrie weigeren. Maar de tumbakoning zou zichzelf niet zijn als hij ook daar geen oplossing voor heeft: hij richt gewoon een bank voor gokbazen op.

Dat die formeel onder toezicht komt te staan van de Centrale Bank deert niet. Dat bleek deze week nog maar eens uit een artikel van onderzoeksplatform Follow the Money dat ’s werelds grootste olieboer

Vitol er jarenlang via brievenbusfirma's van een op Curaçao gevestigde 'boekhouder' een internationaal smeergeldcircuit op na heeft gehouden. De stroman had al een bedenkelijk trackrecord op het eiland, maar is kennelijk niet door de Centrale Bank in de peiling gehouden. Is er nog iemand die de Noren ongelijk geeft?

2 maart 2024

9 | Zandzakken

Op het 'gevaar' af dat de *blafkezenbrigade* van een zekere politicus opnieuw op uw stukjesschrijver wordt afgestuurd, waagt deze – wat een geuzennaam trouwens - “tikvandaal” het toch weer Bonaire tot lijdend voorwerp van zijn pennenstreken te verheffen. Overigens niet om een “politiek gestuurde hetze” te voeren (zoals enkele Bonairiaanse influencers onafhankelijke berichtgeving framen) tegen de Almachtige Abraham, maar om de bevolking te waarschuwen: woont u op Bonaire, rept u dan over de digitale snelweg naar een webshop om zwemvesten en lieslaarzen in te slaan. En wellicht is het verstandig ook nog even naar het Chogogo Beach Resort te rijden om een paar zakken met zand te vullen. Wie weet bespaart u het hotel daarmee bovendien de boete voor het illegaal ophogen van het strand.

Waarom? vraagt u zich misschien af: we hebben toch een heuse *Klimaattafel*, de reddingsboei die ons gaat behoeden voor natte voeten als gevolg van de zeespiegelstijging! Dat klopt, maar misschien doen de Bonairianen er goed aan toch maar zelf voorzorgsmaatregelen te nemen. Dat je niet al te zeer

moet vertrouwen op de alertheid van de overheid is afgelopen week weer eens gebleken. De lokale autoriteiten zaten *als verschrikt in de koplampen van een aanstormende auto starende konijnen* dagenlang via satellietbeelden toe te kijken hoe grote plakkaten gelekte olie richting het eiland dreven. Natuurorganisatie Stinapa en Rijkswaterstaat kwamen onmiddellijk in actie: zij sloten met drijvende vangarmen de kanalen van de magrovebossen af. En de overheid? Die zweeg. Zo kon het gebeuren dat zwemmers maandag nietsvermoedend bij Lac Bay te water gingen om er besmeurd met kleverige smurrie weer uit te komen en surfers hun hagelwitte plank opeens zwart zagen kleuren. Bij de Wild Bird Rehab werd al snel de eerste onder de olie zittende vogel binnengebracht. Velen kregen onmiddellijk de verschrikkelijke beelden van de olieramp van mei 2017 op het netvlies. Maar niet de overheid: die bleef zwijgen.

Danki Dios lijkt de schade aan Bonaire's unieke schatkamer – de natuur onder en boven water – vooralsnog beperkt. Maar dat stond dinsdag toen het lokale bestuur eindelijk het stilzwijgen doorbrak, nog lang niet vast. Op de vraag waarom de bevolking niet eerder gewaarschuwd is, luidde het antwoord: “Om geen paniek te zaaien.” Bovendien was de olie in het weekend niet meer te zien, dus werd aangenomen dat die aan het eiland voorbij zou gaan... En daarom werd er ook geen bijstandsverzoek bij de Rijksvertegenwoordiger ingediend. Dat gebeurde pas woensdag toen duidelijk was dat rangers en vrijwilligers van Stinapa handen tekort kwamen om de op de stranden aangespoelde olie op te ruimen. Nul-komma-nada geleerd van 2017 dus. Misplaatste zelfoverschatting (*nos mes por*) of is het een cultuurdingetje: hulp vragen is een teken van zwakte? Terug naar de Klimaattafel. In april 2023 adviseerde

kwartiermaker Ed Nijpels de rijks- en lokale overheid als de wiedeweerga te bedenken hoe voorkomen kan worden dat grote delen van Bonaire – inclusief Kralendijk – in de loop van deze eeuw door de zee worden verzwolgen. We zijn bijna een jaar naar zee staren verder, maar de Klimaattafel is nog altijd niet gedekt. Kadushi dacht eerst nog dat de titel van Nijpels rapport - ‘Het is nooit te laat’ – te letterlijk is genomen. Maar wat blijkt: Bonaire en Den Haag kibbelen al die tijd al over wie onafhankelijk voorzitter moet worden. De vanuit het openbaar lichaam voorgedragen kandidaten zijn door het ministerie van EZK afgeserveerd en omgekeerd. Bovendien is Bonaire – surprise, surprise - de afspraak niet nagekomen een lokale *high potential* te recrutereren met de gedachte dat die meelopend met Nijpels na enige tijd de rol van projectleider op zich kan nemen.

En het begon nog zo veelbelovend. Geheel tegen de gewoonte in nam het Bestuurscollege in mei 2022 het initiatief. Aanleiding was het gebrek aan Haagse aandacht voor de gevolgen van klimaatverandering voor het eiland. Minister Jetten (EZK) werd gevraagd om een kwartiermaker die kon helpen bij het opzetten van een Klimaattafel. Na kilometers heen en weer gemail door ambtenaren werd op 23 november 2022 Nijpels aangesteld als kwartiermaker. Op 8 mei 2023 bood deze zijn eindrapport aan. Bij die gelegenheid zegde Jetten toe meteen met Bonaire op zoek te gaan naar een onafhankelijk voorzitter die de Klimaattafel verder zou gaan vormgeven. Sindsdien zijn de partijen het niet eens kunnen worden over kandidaten die de revue passeerden. Om de impasse te maskeren, is voor de vorm eilandsecretaris Chris Frans tot tijdelijk voorzitter gepromoveerd, maar die heeft al een overladen takenpakket, zeker sinds het Bestuurscollege de mandaten van diensthoofden bij hem heeft belegd. Vier maanden geleden liet Jetten de Tweede Kamer

weten “binnen afzienbare tijd” een voorzitter te benoemen. Op 9 april debatteert de Kamercommissie voor Koninkrijksrelaties met staatssecretaris Van Huffelen en de ministers Jetten en Harbers (I&W) over de gevolgen van klimaatverandering voor de Caribische delen van het Koninkrijk waarbij ook de aanbevelingen van Nijpels op de agenda staan. Een aantal bezorgde Bonairianen heeft er begrijpelijkerwijs geen fiducia in en is samen met Greenpeace een rechtszaak tegen de Staat der Nederlanden begonnen om het kabinet te dwingen de klimaatrisico's voor Bonaire serieus - dus niet alleen met mooie woorden - te nemen. Tot die tijd is het devies: zandzakken voor de deur!

9 maart 2024

10 | Alexandra's onderwereld

Een ondergrondse kelder, waar geen streepje daglicht of frisse lucht binnendringt. Het enige dat er nog aan ontbrak waren middeleeuwse martelwerktuigen. In deze ietwat onheilspellende entourage werden de leden van de Eilandsraad van Bonaire eerder deze week door staatssecretaris Van Huffelen aan een verbale variant van *waterboarding* onderworpen, een beproefde methode om verdachten aan het praten te krijgen. Het duurde niet lang voordat de eersten doorsloegen en bekenden hun partij ten koste van de bevolking te hebben bevoordeeld door de fractievergoeding in het geniep te verdriedubbelen.

De inhaligste van het spul sprak achteraf stoer van een “onderonsje” waarvoor de aanleiding een “misverstand” was, veroorzaakt doordat DossierKoninkrijksrelaties had *verraden* dat de

dames en heren volksvertegenwoordigers (!) hun fractiepotje in één klap met 5,5 ton hadden verhoogd naar 795.000 dollar. Een bedrag waarvan je op Bonaire al gauw tachtig van onderstand afhankelijke gezinnen uit de armoede kan halen, gratis openbaar vervoer introduceren of de kwaliteit van de kinderopvang een impuls geven. De staatssecretaris maakte er geen geheim van *not amused* te zijn.

De Bonairiaanse delegatie stapte dan ook op het vliegtuig in de gerechtvaardigde vrees dat haar een oorwassing te wachten stond. Maar de hele eerste dag van de werkconferentie over de herziening van de WolBES maakte Van Huffelen er geen woord aan vuil, dus groeide de stille hoop dat haar boze bui was overgewaaid... Des te ijziger voelde de douche toen aan het begin van de tweede dag de geachte afgevaardigden uit Bonaire ten overstaan van hun collegae uit Statia en Saba door de gastvrouw werden uitgenodigd voor een tête à tête. Niet één, maar zelfs twee trappen omlaag naar Van Huffelens *onderwereld*.

Het was niet het enige dat de Bonairianen te incasseren kregen. En dan bedoelt Kadushi niet dat zij (bij wijze van hint of anders – het ministerie betaalde - uit Hollandse zuinigheid) voor de nacht werden ondergebracht in een hotel zonder sterallures dat zelfs met een kamerprijs van 39,90 euro (geen aanbieding) nooit volgeboekt zal raken. Dat is wat je noemt nog eens *af dalen* als je je bedenkt dat het gezelschap de rest van het ‘werkbezoek’ in het Hilton Den Haag verpoost, maar dan voor rekening van de belastingbetalers op Bonaire.

Nee, de échte teleurstelling zit hem natuurlijk in het karige dat van de door de Eilandsraden van Bonaire, Sint Eustatius en Saba van huis meegenomen wensenlijstjes is binnen gehengeld. Vergelijk het persbericht maar eens met het wetsontwerp. Vrijwel alles dat dampend wordt opgediend als een voor

de poorten van de hel weggesleepte superdeal, was vorig jaar al voor 95% door Den Haag toegezegd. Het 'Akkoord van De Bilt' is niets anders dan een *opgewarmd prakkie*. Dat de belangrijkste eis - dat de bijbaan die het eilandsraadslidmaatschap is voortaan voltijd wordt beloond - de eindstreep niet heeft gehaald, had een kleuter kunnen voorzien.

Wellicht dat het allemaal anders had kunnen aflopen als de onbetwiste opperbaas van Bonaire niet een groot deel van de conferentie spoorloos was, zijn *volgelingen* in totale ontreddeping achterlatend. Het valt voor de grote rode leider natuurlijk niet mee om in zijn uppie de zware last van de verantwoordelijkheid voor de toekomst van een heel eiland te torsen en dan ook nog eens de degens te moeten kruisen met een staatssecretaris die voor de duivel niet bang is en je elk moment naar een geluiddichte *horrorkelder* kan slepen.

Gelukkig hebben de Bonairianen nog een week de tijd om - tussen sightseeing, shoppen en familiebezoek door - te verzinnen hoe zij bij terugkeer het broodmagere onderhandelingsresultaat aan het thuisfront kunnen *verkopen* als een eclatant succes. Geen strik zo groot of kleurrijk die de realiteit kan verhullen dat de eilanden kunnen wikken wat ze willen, maar dat uiteindelijk altijd het moederland beschikt. Dat heeft ook de Eilandsraad van Statia ervaren. Die werd midden in de conferentie overvallen door het nieuws dat niet hun voorkeurskandidaat, maar zittend regeringscommissaris Alida Francis gezaghebber wordt.

Zonder ook maar iets ten nadele van Francis te zeggen (ze heeft zich de afgelopen jaren onder moeilijke omstandigheden bewonderenswaardig goed staande weten te houden) is het wel de vraag of de keuze handig is. Ze is immers een paar keer stevig in botsing gekomen met de Eilandsraad. Op enig moment

moesten zelfs twee oud-premiers (Maria Liberia-Peters en Suzy Camelia-Römer) worden ingevlogen om een broze wapenstilstand af te dwingen, in de gedachte dat er een gezaghebber zou komen als levend bewijs van *a brand new start* na de ingreep.

Terug naar de fractievergoeding. De ophef daarover was natuurlijk helemaal niet nodig geweest als politieke partijen hun kandidaten iets zorgvuldiger zouden selecteren door, het is maar een ideetje van een simpele columnist, ze te beoordelen op geschiktheid en motieven. Gebrek aan talent maskeer je immers niet door de snoeptrommel voor *family & friends* te verdriedubbelen. Het is nu afwachten of de Bonairianen de kans benutten die hen is geboden de greep in de overheidskas vrijwillig terug te draaien. “Wij willen best vertrouwen geven, maar dat moet je wel verdienen”, gaf de staatssecretaris nog ter overdenking mee.

16 maart 2024

11 | Het Deense model

De knoop was nog niet doorgehakt dat minpres Rutte excuses zou maken voor het Nederlandse slavernijverleden of het H-woord waarde rond onder ambtenaren. Die vreesden na de *komma* voor een vloedgolf aan eisen om bij wijze van afkoop boter bij de vis geleverd te krijgen. Dat blijkt mee te vallen. Uit documenten die na een ‘wootje’ (beroep op de Wet open overheid) zijn vrijgegeven, kan worden opgemaakt dat er nog geen handjevol claims is ingediend. Het is bovendien de vraag hoe serieus die moeten worden genomen als één van de verondersteld

gedupeerden zijn verzoekschrift begint met “Beste heer Willem Alexander. Hierbij doe ik een verzoek voor een schade vergoeding van € 10.000.000.000 als nageslacht van mijn voorouders en ook van mijn voor en na geslachten. We zijn totaal weggezijvert, vandaar mijn verzoek om een tegemoet koming voor mijn en hopelijk ook voor mijn medemens.”

Het valt niet uit te sluiten dat er ooit nog een iets beter onderbouwd verzoek komt, maar dat zal niet minder kansloos zijn. Rutte heeft er immers in zijn wekelijkse persconferentie daags voor de roemruchte *kommarede* geen misverstand over laten bestaan nada te voelen voor herstelbetalingen, schadevergoedingen of het aan nazaten van tot slaaf gemaakten uitkeren van achterstallige lonen. Nu zijn Rutte’s dagen als premier geteld, maar met een kneiterrechts kabinet in de steigers zal het nationale begrip voor de doorwerking van het slavernijverleden er niet groter op worden. Sterker nog, het huisorgaan van bekrompen Nederland sorteert al voor op ‘eerherstel’ voor de bijna uitgeroeide Zwarte Piet. En reisorganisatie TUI liep iets te enthousiast vooruit op een door de PVV bestierd landsbestuur dat trots is op het koloniale verleden. “Stap in de schoenen van onze dappere voorouders en volg hun sporen. Op de historische plantages maak je de leukste praatjes”, werd het *time-to-smile* karakter van een Suriname-reis aangeprezen. De directie was overigens stukken sneller dan Staat en Koningshuis met het aanbieden van verontschuldigen. Of de copywriter zweepslagen heeft gekregen is er niet bij verteld.

Een collega-koninkrijk dat eveneens worstelt met zijn koloniale geschiedenis is Denemarken, nota bene het eerste Europese land dat de slavernij afschafte. Dat gebeurde in 1803, zestig jaar (!) eerder dan Nederland. De Denen zijn niet alleen kolonisator van Saint Croix, Saint Thomas en Saint John, de tegenwoordige

Amerikaanse Maagdeneilanden, maar sedert 1814 ook van Groenland. Op het grootste eiland van de wereld en tevens dunstbevolkte plekje op aarde is nooit sprake geweest van slavernij in de traditionele zin. De mensenschendingen waren er minder opzichtig wreed, maar zijn wel tot ver in de twintigste eeuw doorgegaan. Het aangerichte leed laat zich lastig vergelijken, maar de nazaten van de tot slaaf gemaakten in de Caribische delen van het Koninkrijk mogen hun handjes dichtknijpen dat hen het lot van de inheemse Groenlanders bespaard is. De Inuit leefden eeuwenlang in kleine settlements waar zij zichzelf in leven hielden met de jacht op zeehonden en walvissen. Een geïsoleerd bestaan onder - vanwege kou, sneeuw en daglichtloze winters - barre omstandigheden. In 1953 werd Groenland via een grondwetswijziging integraal deel van Denemarken, waarna werd aangestuurd op *verdeensing*.

Pas in 1979 – 25 jaar na de voormalige Nederlandse Antillen – kreeg Groenland een grote mate van zelfbestuur. In de aanloop daarnaartoe heeft de Deense regering bedacht de kwaliteit van leven voor de oorspronkelijke Groenlanders te verbeteren door ze uit hun afgelegen settlements te deporteren naar dorpen met een school, een supermarkt, een kerk en een huisarts plus een verbinding (veelal per boot of helikopter, want doorgaande wegen zijn er niet) met hoofdstad Nuuk dat een voorzieningenniveau heeft dat zich enigszins kan meten met dat van bijvoorbeeld Bonaire.

Het gedwongen samengepakt zitten in speciaal voor deze operatie uit de bevroren grond gestampte woonkazernes met basale voorzieningen, leidde tot massale depressiviteit. Geen land ter wereld waar alcoholisme en suïcide zo'n epidemische omvang heeft. Volledig uitgewoonde flatgebouwen staan alweer jaren leeg als stille getuigen van een faliekant mislukt sociaal

experiment waarvan je nog zou kunnen denken dat de intentie goed was. Maar dat lijkt niet vol te houden nu onlangs is uitgekomen dat tussen 1966 en 1970 bij duizenden Inuit-meisjes en vrouwen zonder hun toestemming en vaak zelfs zonder dat ze het wisten spiraaltjes zijn geplaatst om te voorkomen dat ze zwanger zouden raken.

Het omgekeerde dus van de Hollandse plantagehouders die bij de konijnen af vrouwen onder de tot slaaf maakten bezwangerden. De Deense regering zag de Inuit als een kostenpost, dus moest voorkomen worden dat er daar meer van kwamen... Zo'n 150 slachtoffers van dat 'beleid' hebben een schadeclaim naar Kopenhagen gestuurd. Zij eisen geen tien miljard, maar een bescheiden vergoeding van slechts dertigduizend euro per persoon.

Vergeleken met wat de Inuit is aangedaan, valt het juk van het volgens sommige politieke kringen in de Cariben neokoloniale Nederland reuze mee. Natuurlijk, het is waar dat de koninkrijksrelaties flink kunnen schuren. Maar grosso modo zijn de eilanden anno nu - ook zonder herstelbetalingen - beter af binnen dan buiten het Koninkrijk. Zeker nu vaststaat dat PVV-leider Wilders geen minister-president wordt.

Nb. Vooral onder jonge Groenlanders klinkt de roep om onafhankelijkheid steeds luider. Nu kan het land nog niet zonder de vele honderden miljoenen steun van de regering en de EU, maar de Groenlandse bodem is rijk aan zeldzame mineralen die de wereld hard nodig heeft. 'Dankzij' de door de klimaatverandering smeltende ijsskap liggen die binnen afzienbare tijd voor het grijpen. Gisteren tekende EU-commissievoorzitter Von der Leyen in Nuuk met de Groenlandse regering een overeenkomst om samen te werken bij de winning van waardevolle delfstoffen waarop ook de VS, Rusland en China azen.

12 | Verlosser

Kadushi had zich heilig voorgenomen geen woord meer vuil te maken aan de strapatsen van de heer C.A. te B. Maar hij doet zo aandoenlijk zijn best een onuitwisbare indruk te maken op de jury van de Gouden Stekel (eerder toegekend aan een andere bestuurlijke spookrijder, Curaçaos gevolmachtigde minister Carls Manuel) dat je hem met geen mogelijkheid kunt negeren. Al houdt dat wel het gevaar in dat de gedeputeerde zich in zijn niet te stillen honger naar aandacht aangemoedigd voelt met zijn fratsen steeds hoger de overtreffende trap-der-misstappen te beklimmen. Met als voorlopig 'hoogtepunt' een recent optreden op het *wereldtoneel*, het EU-LGO Forum in Brussel.

Afgevaardigden van voormalige, maar nog altijd door hun moederland onder de knoet gehouden koloniën – van de Caribbean tot de Stille Oceaan – delibereerden in de culinaire hoofdstad van Europa over hun samenwerking met de Europese Unie. Dat wil zeggen: hoe zij gehaaider kunnen plukken uit de schier onuitputtelijke subsidieruif. Elk eiland mocht zijn diplomatiek verpakt pr-praatje houden, in het besef dat het niet slim is de kans op een ruimhartige donatie te verknallen door een gulle gever tegen de haren in te strijken.

Nadat staatssecretaris Van Huffelen de aanwezigen had verhaald over de eerste successen van het door haar ingestelde BES-gezantschap voor de EU en VN, kreeg A. als kersvers eilandelijk 'Territorial Authorized Officer voor EU-aangelegenheden' – zeg maar de *Europapa* van Bonaire - het podium. Ten overstaan van de collega-bestuurders van de andere LGO's en

gastvrouw/EU-commissaris Jutta Urpilainen zette hij de staatssecretaris voor schut met de mededeling de door haar benoemde BES-gezant Edison Rijna niet te erkennen.

Nu kun je van onze Alexandra veel beweren, maar niet dat ze kleinzerig is. Edoch, zich - modebewust als ze is - publiekelijk in het hemd te laten zetten door een deraillerend dorps hoofd laat zelfs zij niet over haar kant gaan. Dus volgde er een *verhelderend* gesprekje met de beroeps-dwarsligger. Niet en plein public, maar zoals het ministerie liet weten, op een "gepast moment". Of dat ook op een gepaste plek heeft plaatsgevonden - bijvoorbeeld de kelder waar onlangs Eilandsraadsleden van Bonaire vanwege schaamteloos graaien in de overheidskas de oren is gewassen door de staatssecretaris - vertelt de geschiedenis niet.

Op het bericht van DossierKoninkrijksrelaties over het voorval reageerde A. op de hem kenmerkende (van Trump afgekeken?) wijze zodra nieuws niet in zijn eigen versie van de werkelijkheid past. En als hij er vervolgens door het Antilliaans Dagblad mee wordt geconfronteerd dat het ministerie de op deze site geschetste gang van zaken bevestigt, wordt de staatssecretaris al even voorspelbaar voor *liegbeest* uitgemaakt. Want er bestaat voor hem maar één waarheid. U raadt het al: de zijne.

Wordt hij gewezen op het oliedomme van de beslissing de inning van lokale heffingen weer in eigen beheer te doen, laat hij het officiële BC-besluit stilletjes van de website van het gouvernement verdwijnen. Pakt de nieuwe CAO voor ambtenaren tegen de door hem gedane belofte in helemaal niet sociaal uit, ontkent hij dat glashard terwijl op datzelfde moment de afdeling P&O aankondigt een week lang spreekuur te houden om alle klachten te verzamelen. Het weerhoudt de gedeputeerde (tevens zelfbenoemd woordvoerder van Statia en Saba) er niet van tijdens een persconferentie

ongegeneerd te pochen dat hij een superdeal met de vakbond heeft gesloten.

Inmiddels 151,5 dagen Bovenbaasje van Bonaire (dat hij overigens wil omdopen tot *Territoria Insula de Boneiru*) tekent zich een patroon af: alle sporen van voorgangers moeten gewist. Wie zichzelf het alleszins aangename genoegen gunt een wijle op een overschaduwde bankje in de prachtig opgelapte Kaya Grandi te verpozen en gade te slaan hoe vertegenwoordigers van organisaties en het bedrijfsleven het tijdelijke hoofdkwartier van A. verlaten, valt de hangende schouders op. Tien tegen één dat de gedeputeerde een streep door hun project of plan heeft gehaald, omdat het niet aan zijn briljante geest is ontsproten.

Alles wat onder vorige Bestuurscolleges tot stand is gekomen, wordt rücksichtslos de nek omgedraaid. Zelfs met een handtekening bekrachtigde afspraken met ministeries zijn niet langer heilig. Louter en alleen omdat A. er niet hoogstpersoonlijk de vinger in had. Nog even en hij kondigt staand op de top van de Brandaris een nieuwe jaartelling af die bij zijn geboortedag 21 november 1980 begint. Of trekt hij de stekker uit de maan, want het populaire wandelevenement *Anochi Ku Luna Yen* is immers niet door hem bedacht. Ok, dat is misschien overdreven, maar sta er niet van te kijken als de Kaya Grandi weer wordt opengebroken omdat de straatstenen – in zijn beleving – ondersteboven liggen.

Geen hond noch ezel die het aandurft destructiebedrijf A. ook maar een strobreed in de weg te leggen. Zelfs eilandsraadsleden die er hoog van opgeven hoeder van integriteit te zijn, kijken weg, vermoedelijk in de verwachting dat ook zij in ruil voor hun devotie nog eens een riant betaalde nepbaan cadeau krijgen. En dan zijn er nog volgelingen zoals de *Statler en Waldorf* van de Bonairiaanse ‘journalistiek’ die airtime

tekort komen om hun held te zalven. Wat zij allen zich niet lijken te realiseren is dat wie zich voor andermans karretje met poep laat spannen niet verbaasd moet zijn ernaar te gaan ruiken.

30 maart 2024

13 | Loftrompet

Goed nieuws: Bonaire krijgt een kwaliteitskrant. Een initiatief van Arjen de Wolff. Bepaald niet de eerste de beste! Hij kan immers bogen op een imposante en veelzijdige internationale carrière. Een kleine greep: directeur van het Perzischtalige multimediabedrijf Radio Zamaneh, directeur van de vereniging van regisseurs Dutch Directors Guild, politiek adviseur van Tweede Kamerlid Boris Dittrich, directeur van hulporganisatie Cordaid, coproducent van de film *The Last Schnitzel*, redde – naar eigen zeggen – D66 van de ondergang, werkte en woonde in het Midden Oosten, de voormalige Sovjetunie en Latijns-Amerika en streek tenslotte neer op Bonaire.

Wat heeft iemand met zo'n indrukwekkend ogende staat van dienst in vredesnaam te zoeken in het *Urk van de Tropen*? Hij werd er o.a. directeur van natuurorganisatie STINAPA. Na zijn plotselinge, met vage redenen omklede ontslag werd hij op Curaçao met trompetgeschal binnengehaald om als directeur de Nationale Bibliotheek in de vaart der volkeren op te stoten. Zoals De Wolff wel vaker is overkomen, kon hij daar na korte tijd wegens teleurstellende resultaten met de staart tussen de benen de aftocht blazen. Terug op Bonaire wachtte desondanks alweer een volgende directiefunctie. Dit keer van zijn eigen bedrijf

Konsiliare Ltd dat van bijna alle markten thuis is, want staat op LinkedIn te lezen: Advies voor non-profits, politiek advies, project-, programma- en interim-management, public relations en affairs, training en coaching van executives, sollicitatiegesprekken voorbereiden, onderhandeling, spreken in het openbaar, copywriting, legal services, schrijven en vertalen plus editor van Bonaire Bulletin. En dan is De Wolff ook nog columnist van de zieltogende dorpsbode Amigoe. Een bezig baasje dus met een schier grenzeloos geloof in eigen kunnen.

Vorige week voegde de onvermoeibare generalist aan zijn lange palmares toe dat hij door zijn maatje Clark Abraham gepromoveerd is tot “informatieur van het nieuwe Bestuurscollege” waarvan diens PDB uiteraard de fiere vlaggendrager moet worden. Dat lijkt gezien De Wolffs *track record* van 12 ambachten en 13 mislukkingen de goden verzoeken. Dikke kans dat rood zich de komende vier jaar verder mag bekwamen in het voeren van oppositie. En onze duizendpoot alle tijd heeft voor het lanceren van zijn *kwaliteitskrant*.

“Een krant die serieuze, verdiepende verslaggeving doet over maatschappelijke en politieke ontwikkelingen op Bonaire, niet jachtig en gehaast, maar juist na enige reflectie; Een krant die de verdieping zoekt, op economie, cultuur, levensbeschouwing, en de grote vraagstukken van onze tijd: goed bestuur, eerlijke en gelijke behandeling van burgers en ondernemers, klimaat, armoede, de toenemende drukte; Én een krant die de wereld naar Bonaire brengt, in samenwerking met grote, eerbiedwaardige internationale publicaties; met nieuws, verdiepende verhalen en analyses over wat er om ons heen gebeurt: in de regio, in Den Haag, in de Verenigde Staten en de rest van de wereld”, belooft de uitgever/hoofdredacteur in spe op zijn facebookpagina. “Een krant, ongebonden aan een partij of een ondernemersbelang. Strikte scheiding tussen redactie

en uitgever, strikte scheiding tussen nieuws en opinie. Een krant kortom die de democratie helpt versterken door beter geïnformeerde lezers. Bonaire heeft weinig inwoners en weinig serieuze lange termijn adverteerders; dus de prijs van de krant zal iets hoger liggen dan normaal. Zou je bereid zijn een abonnement te nemen? Zou je, als adverteerder, je voor langere tijd durven verbinden aan zo'n initiatief? Want zonder financiële steun van vrije mensen bestaat er geen vrije pers", gaat het verder.

Het plan kan, getuige de reacties op Facebook, op veel bijval rekenen. Begrijpelijk, want als Bonaire – naast een sociaal minimum, betere wegen en een hoge zeekering – iets nodig heeft, is het wel een nieuwsbron die de journalistieke grondbeginselen eerbiedigt. "Eén die de politiek en mensen in het algemeen niet behandelt als een soap en object van roddel", zoals De Wolff de bestaande media genadeloos afserveert. De vorig jaar gehouden en door Den Haag ruimhartig gesubsidieerde *Journalism Week BES* en *Media Pressure Cooker Marathon* hebben kennelijk niet bijgedragen aan de beoogde professionalisering van het journaal.

Derhalve ligt er een gat in de markt te gapen: de lokale media zijn – vanwege chronisch gebrek aan vakmanschap dan wel budget – in geen duizend jaar in staat te doen wat zij zouden moeten doen: het onbevooroordeeld informeren van burgers over wat er in de samenleving speelt. Kadushi hoopt daarom in alle oprechtheid dat binnenkort de eerste *NRC van Bonaire* van de drukpers rolt en de krant niet gebeurt wat de Dutch Directors Guild enkele maanden na de aanstelling van De Wolff als directeur is overkomen: „Het is anders gegaan dat wij hadden gehoopt”, aldus het bestuur van de regisseursvereniging. "Ondanks ettelijke voicemailberichten en mailtjes liet hij niets meer van zich horen. We hebben

hem per aangetekende brief uitgenodigd voor een bestuursvergadering. Toen hij daar ook niet verscheen, hebben we het contract ontbonden. Het is heel frustrerend, we zijn een kleine vereniging, waren blij met een directeur die met veel grote woorden en plannen is binnengehaald. Nu voelt het alsof je iemand een dienblad met veel kopjes en schoteltjes hebt gegeven, die hij zomaar uit zijn handen laat vallen.”

6 april 2024

14 | Lief voor elkaar

Caribische politici zijn buitengewoon barmhartig. Voor elkaar dan. Je kunt als bestuurder of volksvertegenwoordiger nog zoveel grenzen overschrijden (van mishandeling en belastingfraude tot corruptie), het wordt met de mantel der liefde bedekt. Sterker nog: het wordt meestal niet eens aangevoeld als een faux pas wanneer, om maar een paar willekeurige voorbeelden te noemen, een politicus een ziekenhuis oplicht of een griffier een zustereiland tilt. Ook een veroordeeld verkrachter hoeft niet te vrezen voor verbanning uit het openbaar bestuur, net als de minister-president die zijn buitenvrouw van zeker allooï zakelijk bevoordeelt. Het is misschien wel de belangrijkste asset van het politieke bestaan op de eilanden: *morele immuniteit*.

Hoe oneindig groot de vergevingsgezindheid is, bleek deze week weer eens dankzij onderzoek van de Stichting Bureau Toezicht en Normering Overheidsentiteiten (SBTNO). Ter inleiding: Als eerste premier van Curaçao verpatste Gerrit – “*ik jat als de raven*”- Schotte zijn land voor een paar miljoen pegels

op een bankrekening in verwegistan aan de Siciliaanse maffiabaas Francesco Corallo. Onder druk van de publieke opinie kwam het Openbaar Ministerie te lange leste toch nog in actie. Schotte verdween voor een paar jaar in de petoet, kreeg een tijdelijk verbod politiek actief te zijn (vandaar dat de MFK het met de niet heel erg snuggere Pisas moet stellen) en mag 1,8 miljoen aan geïncasseerde steekpenningen afdragen aan het criminaliteitsfonds.

Zijn straf heeft hij uitgezeten, maar de pluk-ze-boete is nog lang niet afgelost. Dan zie je weer wat voor een warm bad de politiek is, onthult het rapport van de SBTNO over Fundashon Kas Popular, een overheidsstichting die sociale bouwvallen in beheer heeft. Zoals wel vaker bij overheidsorganisaties op de eilanden gebruikelijk is, heeft de FKP een (al dan niet bewust) rammelende financiële administratie waardoor er ongestraft op los gesjoemeld kan worden en de incasso van huurpenningen een zootje is. Het tekort beloopt tegen de twintig miljoen.

Omdat ook het land krap bij kas zit (onder meer als gevolg van het selectieve inningsbeleid van de belastingdienst waarover straks meer) en dus niet zo maar de verliezen kan bijpassen, heeft de FKP noodgedwongen een financieel expert als Chief financial officer aangetrokken. Dat ging al gauw mis, want plichtsgetrouw als de brave borst is, deed hij waarvoor hij dacht te zijn aangesteld: een einde maken aan het gekluns en erger. In al zijn naïviteit stelde hij verantwoordelijk minister Cooper op de hoogte van de misstanden waar hij tegenaan liep.

Een daarvan: de directie van FKP heeft om een vordering op de failliete Girobank te verzilveren een extern bureau gecontracteerd. Niks mis mee om wat je zelf niet kan aan professionals uit te besteden, zou je denken. Maar zo werkt het in de Cariben niet, want daar is *nos mes por* wet. Outsourcen gebeurt nooit

zonder reden. Bypasses zijn bedoeld om iets wat niet deugt uit het zicht te houden. Zoals in dit geval. Wat opviel is dat de fee van het ingehuurde bureau zelfs voor Caribische begrippen exorbitant hoog is: een miljoen. Maar er is meer: de eigenaar is een prominent lid van regeringspartij MFK.

En dan is er nog een kleinigheidje, want wie strijkt een riant vergoeding op als adviseur? Juist, de man met de langste vingers van Curaçao, maffiamaatje Schotte. En zo is de cirkel rond. U raadt het al wat minister Cooper (volgens de Veiligheidsdienst ooit handlanger van de oud-premier bij fraude met overheidsterreinen) met de informatie van de klokkenluidende Cfo van FKP heeft gedaan: gelasten hem op straat te zetten indachtig het gezegde: Papiadó di bèrdat no ta haña stul pa sinta (Wie de waarheid spreekt, krijgt geen stoel).

Wie van Cooper wel mag blijven, is de landsontvanger over wie een zelfs voor Caribische maatstaven onthutsend rapport van de Stichting Overheids Accountants Bureau (SOAB) is verschenen. Onder diens leiding blijven bevriende belastingplichtigen gevrijwaard van aanslagen en krijgen deze soms zelfs zonder aangifte te hebben gedaan zogenaamde voorschotten toegestopt. Dat de politiek, ondanks de publieke verontwaardiging – zeventig procent van de Curaçaoënaars leeft onder de armoedegrens – niet ingrijpt, laat zich simpel verklaren: uit hetzelfde SOAB-onderzoek blijkt dat leden van coalitie en oppositie eveneens worden gepamperd door de landsontvanger. Dus die zit gebeiteld.

Omdat politici dat en nog veel meer onbetamelijks van elkaar weten, is zelfreinigend vermogen ver te zoeken. Er is slechts één grens die je niet mag overgaan. Op Aruba werd deze week Alberto G. per direct door zijn partij MAS geroeyeerd voor het gruwelijk mishandelen van zijn hond. Van Kadushi mogen ze hem aan de hoogste cactus opknopen, maar doe dat svp dan ook

meteen met al die lui die de politiek ingaan om eigen belang voorrang te geven boven het welzijn van hun kiezers.

13 april 2024

15 | Pyongyang in de Cariben

Kadushi is het voor duizend procent eens met de Eilandsraad van Bonaire dat het zeer verwerpelijk is dat mailverkeer van ambtenaren wordt gelekt naar media. Het is een schending van de ambtseid die wordt beschouwd als een misdrijf dat bovenop ontslag op staande voet een gevangenisstraf kan opleveren. Terecht dus dat deze week de sirenes in *Pasanggrahan* loeiden: “De Eilandsraad heeft met stijgende zorg kennisgenomen van een stroom van berichten die het eiland bereiken, met name via een persoonlijk weblog, via sociale media en via het enige lokale dagblad. Veel van deze publicaties lijken zich te baseren op informatie die rechtstreeks afkomstig is uit het apparaat van het openbaar lichaam Bonaire, dan wel uit kringen in en rond het eilandsbestuur”, aldus een persbericht waarin de lokale media - echt waar - worden afgeschilderd als een regelrecht gevaar voor de democratie.

Aanleiding zijn de even onthullende als onthutsende publicaties in de grootste krant van het eiland Boneriano/Éxtra en DossierKoninkrijksrelaties over interim-griffier A. de W. die IT-specialisten opdracht heeft gegeven ervoor te zorgen dat hij heimelijk kan rondgluren in de digitale brievenbussen van leden van

de Eilandsraad en ambtenaren. Van de waarschuwing van collega's dat het ten strengste verboden is in te breken in andermans mailboxen – overigens ook een ambtsmisdrijf - trok hij zich geen moer aan. Meerdere mensen onder wie diensthoofden die door hun geschrokken medewerkers werden geïnformeerd over de inijkoperatie, uitten hun zorgen. Maar de vrees onder ambtenaren voor represailles is blijkbaar te groot om naar waarnemend gezaghebber Oleana te stappen of een melding te doen bij het interne Bureau Integriteit. Dat bevestigt het bestaan van de angstcultuur waarvan de ILT vorig jaar na een kijkje in de keuken van het openbaar lichaam gewag maakte. Dus chapeau dat de Eilandsraad er geen gras over laat groeien door subiet tot een grondig onderzoek te besluiten en zelfs overweegt aangifte te doen bij het Openbaar Ministerie.

Alleen: de behoefte aan waarheidsvinding beperkt zich uitsluitend tot vermeende klokkenluiders. Die moeten, als het aan de Eilandsraad ligt, ontmaskerd worden en figuurlijk met pek en veren op een ezel door de straten van Playa worden gevoerd om het volk en vooral andere gewetensvolle overheidsdienaren te waarschuwen dat je aan de schandpaal wordt genageld als je een misstand in het openbaar bestuur aan het licht brengt. Om het zelfgekozen demasqué compleet te maken, heeft de Eilandsraad, onder voorzitterschap van de surrogaat-gezaghebber bijeen, het bovendien goedgekeurd dat De W. “op persoonlijke titel” aangifte doet tegen de journalisten die hun – geen usance in de Cariben - vak serieus nemen.

Een voorganger van de interim-griffier – de onkreukbare dr. Willem Cecilia – concludeerde dat de Eilandsraad “de kluts kwijt is”. Het is erger: het morele kompas is zoek of op zijn minst op hol geslagen. Hoe anders valt te verklaren dat zo openlijk klokkenluiders-in-spe worden geïntimideerd. Wat nóg meer te denken

geeft, is de selectiviteit van de verontwaardiging. Waarom is er geen woord vuil gemaakt aan het eerdere lekken van salarisgegevens van medewerkers om politieke rivalen in een kwaad daglicht te plaatsen? Met een kliklijn om te verraden dat je niet-Bonairiaanse buurman zijn huis verhuurt aan toeristen heeft de Eilandsraad evenmin moeite.

Waarom heeft de Eilandsraad niets ondernomen tegen de gesignaleerde angstcultuur? Waarom waren er geen zorgen n.a.v. het WODC-rapport dat binnen het OLB vriendjespolitiek welig tiert? En waarom geen woord over supermarkten die de verhoging van het minimumloon misbruiken om hun prijzen exorbitant te verhogen en ga zo maar door. Vermoedelijk hadden de pseudo-volksvertegenwoordigers het te druk met het stiekem verhogen van hun fractiebudget en het tijdens zogenaamde 'dienstreizen' met niet minder genoegen te nemen dan businessclass en vijfsterrenhotels en gelijktijdig de daggeldvergoeding (ook al stilletjes) tot riant bron van neveninkomsten te verheffen.

De schaamte mijlenver voorbij is de eis voortaan fulltime te worden betaald, terwijl Eilandsraadsleden die zelfs te lui zijn hun vergaderstukken te lezen eerder regel dan uitzondering zijn. Hoe kan het anders dat zij van een aantal onwelkome publicaties beweren dat die op door ambtenaren gelekte documenten zijn gebaseerd, terwijl die gewoon op het openbare deel van de website van de Eilandsraad zijn terug te vinden? Ronduit potsierlijk is het fabeltje dat Bonairiaanse politici een veel zwaardere taak zouden hebben dan hun gemeentelijke collega's overzee. Die hebben immers niet de verantwoordelijkheid over een internationale luchthaven en zeehaven en kunnen terugvallen op een provinciebestuur of waterschap... Je moet al met anderhalf been in je graf staan om je te kunnen herinneren dat de Eilandsraad wel eens serieus heeft gedebatteerd over thema's die voor de samenleving echt van belang zijn.

De nieuwe WolBES voorziet in een stapsgewijze uitbreiding van het aantal Eilandsraadsleden naar uiteindelijk negentien. Kadushi zegt: Doe het niet! Van negen keer niks negentien keer niks maken, blijft niks, maar kost wel twee keer zo veel, om maar een volstrekt willekeurig voorbeeld te noemen, om de onbegrensde reishonger van het stelletje opvreter te stillen.

BZK doet er verstandig aan met bloedspoed uitvoering te geven aan het al veel te lang op de plank liggende plan met hulp van o.a. de Bestuursacademie een nieuwe politieke generatie op te leiden die wel begrijpt dat je er als volksvertegenwoordiger voor de burgers bent en niet andersom. In datzelfde plan is ook een rol voor ProDemos voorzien om het politieke bewustzijn bij de kiezers te bevorderen. Als er dan ook nog een klokkenluidersregeling wordt ingevoerd, komt het misschien ooit goed.

Als tussenpaus Oleana zijn taak als hoeder van goed bestuur serieus opvat, verzoekt hij het OM vervolging in te stellen tegen leden van de Eilandsraad. Wegens het veronachtzamen van de ambtseid trouw te zijn aan de Grondwet en te zweren de plichten als lid van de Eilandsraad “naar eer en geweten” te vervullen. Maar ja, hoeveel Bonairiaanse politici zullen de moeite hebben genomen de grondwet te lezen en dus de inhoud van artikel 7 te kennen?

20 april 2024

16 | Misleid

Altijd gedacht dat ‘men’ in de Cariben socialer met elkaar omgaat dan in het kille, zakelijke, egocentrische, betweterige en vrekkige moederland. Dat zelfs degenen die zelf ook niet baden in weelde, bereid zijn

desnoods hun laatste brood te delen met eilandgenoten die nog minder te verteren hebben. Want in kleine gemeenschappen is de onderlinge solidariteit immers groot. Althans, dat hoor je eilandelijke bobo's nogal eens bij officiële gelegenheden verkondigen.

Hoe groot is de bewondering niet voor al die moedige politici die keer op keer Den Haag voor de voeten hebben geworpen niks te doen tegen de sinds 2010 alleen maar uitdijende armoede en hartstochtelijk jaar in jaar uit hebben gepleit voor invoering van een sociaal minimum waardoor minimumloners en uitkeringsgerechtigden verzekerd zijn van een fatsoenlijk inkomen zodat ze niet twee of drie banen nodig hebben om de maand rond te komen.

Helaas, het blijkt een illusie. Of raker gezegd: bedrog. Nu het – met dank aan de Commissie Thodé – wettelijk minimumloon in Caribisch Nederland per 1 juli naar een leefbaar niveau wordt verhoogd, vallen lokale bestuurders lelijk door de mand. In de deze week gepubliceerde Voorjaarsnota is te lezen dat het kabinet vijf miljoen extra uittrekt om de openbare lichamen te *compenseren* voor hun hogere personeelslasten als gevolg van de stijging van het minimumloon. Hè? Werkgevers worden toch al ruimhartig schadeloos gesteld door een algehele verlaging van de premies? Het antwoord staat in de kleine lettertjes op pagina honderdzoveel van de Voorjaarsnota: “De verhoging van het Wettelijk Minimumloon (WML) veroorzaakt, ondanks de verlaging van werkgeverslasten, extra kosten voor de openbare lichamen, die niet volledig door de reguliere loon- en prijsbijstelling kunnen worden gedekt. Dit komt doordat de openbare lichamen relatief meer medewerkers aan de onderkant van het loongebouw hebben.” Als werkgever zijn Bestuurscolleges en Eilandsraden dus helemaal niet zo sociaal als je van ze mag verwachten.

In hun praatjes voor de camera tot tranen toe begaan

met hun berooide burgers, maar qua daden gewoon harteloze uitbuiters die een groot deel van hun werkvolk jaar in jaar uit met een schamel loontje afscheepten dat ver onder het bestaansminimum ligt. Overzeese ministers beschimpen vanwege hun krenterigheid, maar intussen in eigen huis de *shon* uithangen. In plaats van andere werkgevers het goede voorbeeld te geven, laten ze het eigen personeel op een houtje bijten. Zet dat eens af tegen de zelfverwennerij van de Rupjes Nooitgenoeg die om een onverklaarbare reden toegelaten zijn tot het ambt van volksvertegenwoordiger.

Terwijl die businessclass en snurkend in vijfsterrenhotels de wereld bereizen, zijn er ambtenaren die uit armoede met drie generaties een gammel huis delen. Maar oh wee als het om de huisvesting van politici zelf gaat, zoals op Bonaire waar Pasanggrahan een grondige opknapbeurt krijgt. Tenminste, dat was de bedoeling. Het lukt de dorpsraad niet een verbouwinkje van het eigen onderkomen voor elkaar te boksen. Het werk is, hoe verrassend, met de Caribische slag gedaan: half (alleen de bovenverdieping) en de uitvoering daarvan laat ook nog eens zeer te wensen over. “De renovatie is verre van voltooid en delen die zijn gerenoveerd vertonen gebreken”, kregen raadsleden onlangs tijdens een commissievergadering van voorzitter Daisy - ‘Juffrouw Ooievaar’ - Coffie (M21) te horen.

Veel vertrouwen in een goede afloop is er kennelijk niet, want het contract met de tijdelijke huisbaas is voor het lieve sommetje van vijftienduizend dollar per maand meteen maar met een jaar verlengd. Of die extra kosten worden verhaald op de falende aannemer is onbekend. Met de geplande uitbreiding van het aantal zetels naar negentien (met in 2027 het eerste stapje naar elf) is het overigens de vraag of het monumentale pand niet nog veel grondiger op de schop

moet. Nu maar hopen dat men geen advies inwint bij de *experts* die de verbouwing van het Binnenhof voor twee miljard uit de klauwen laten lopen. Dat bedrag is inclusief de raamloze, naar staatssecretaris Van Huffelen te vernoemen kelder voor het beknorren van Bonairiaanse politici als die weer eens te inhalig zijn. Dit laatste is uiteraard een grapje. Kadushi zegt het er veiligheidshalve maar bij, want voor je het weet slikken andere media het voor waar. Eén etmaal mocht hij op dit digitale winkeltje passen en meteen is het verschrikkelijk misgegaan. Degene die dagelijks op deze plek nieuws over de koninkrijksrelaties post, wilde ook wel eens een dagje vrij en dat werd Tweede Paasdag. Bij afwezigheid van echt nieuws – het koude deel van het Koninkrijk verveelde zich op een meubelboulevard en het andere deel zocht het strand of het casino op - dacht uw columnist die enkele achtergebleven lezers te vermaken met een paar onschuldige 1 aprilgrapjes. In de overtuiging voldoende hints te hebben verstopt die de wakkere lezer meteen zouden alarmeren, bracht DossierKoninkrijksrelaties de ‘primeur’ dat er aan de formatietafel een akkoord is om van het Caribisch deel van het Koninkrijk een *extraparlementaire provincie* te maken. Even vergeten dat het op eilanden gebruik is elkaar zonder te verifiëren na te papegaaien, dus vroeg TV Direct een oud-Statelid een uitgebreide analyse te geven. De copypasters van de Curaçao Chronicle zetten de Daily Herald op het spoor van het grote nieuws. Tijdens haar wekelijkse persconferentie nam een in haar wiek geschoten minister-president Silveria Jacobs (Sint Maarten) uitgebreid de tijd om het provinciemodel af te branden en een prominente politicus vulde er een hele podcast mee. Tegen kijkers, luisteraars en lezers op de eilanden zegt Kadushi: excuus dat u door zijn toedoen bent misleid. Maar u is nu gewaarschuwd dat uw favoriete

radio- en tv-programma, krant en nieuwssite misschien wel vaker de grootste kul zonder nadenken aan u voorschotelt.

27 april 2024

17 | **Optimistisch, tegen beter weten in**

Hoe harteloos, onbarmhartig, ongevoelig, genadeloos, koud, wreed, liefdeloos en hardvochtig moet je zijn als je kinderen het recht ontzegt op veilige opvang? De BoerBurgerBeweging liet deze week de Haagse politiek van zijn aller onaangenaamste kant zien door tegen de wet te stemmen die ervoor moet zorgen dat de kinderopvang op Bonaire, Sint Eustatius en Saba op een fatsoenlijke manier wordt georganiseerd. Zelfs de fanatiekste *Antillen-bashers* van de PVV ging het te ver kinderen de dupe te laten worden van hun - niet geheel onbegrijpelijke – argwaan jegens Caribische bestuurders.

Dat naast de spreekbuis van het Kremlin Forum voor (geen) Democratie ook de SGP tegen stemde, is allesbehalve verrassend. Het *zwartekousengenootschap* vindt dat vrouwen geroepen zijn zich volledig over te geven aan het huishouden en kinderen baren om het snel tanende kerkbezoek nog een beetje op peil te houden. Goede en betaalbare kinderopvang kan het *zwakke geslacht* alleen maar verleiden tot wereldse bezigheden zoals het hebben van een baan.

Maar wat bezielde een kandidaat-regeringspartij als BBB om *teugen* te zijn? Die vraag is door de

redactie van DossierKoninkrijksrelaties uiteraard voorgelegd aan de fractie, maar die had het te druk met de poging Nederland letterlijk in de koeienstront te laten zakken. Dat de als politieke partij verpakte marketingmachine van de agromaffia kennelijk iets tegen een humane invulling van de koninkrijksrelaties heeft, werd bevestigd door de stem tegen de terugkeer van zogeheten ministersplaatsen voor Caribische studenten.

Die ministersplaatsen zijn in 2017 met het afschaffen van het verloten van studieplekken verdwenen. Sindsdien is de drempel voor beursalen om te worden toegelaten tot een universitaire of hbo-studie onrechtvaardig hoog. Het gevolg: een toenemend tekort aan eilandskinderen in de zorgberoepen op de eilanden. Denk, D66 en ChristenUnie dienden daarom een motie in om het fenomeen ministerplaats, het gaat om slechts een paar handjes vol, in ere te herstellen. Je zou – net als bij de Wet kinderopvang BES – zeggen: wat kun je daar nu op tegen hebben als de poorten wél wagenwijd openstaan voor duizenden buitenlandse studenten? Maar het verzet was zelfs nog breder: met de BBB stemden ook beoogd coalitiepartners PVV en VVD tegen de motie, die het daardoor maar *kantje boord* haalde. Het is opnieuw een signaal dat het Caribische deel van het Koninkrijk, inclusief de bijzondere gemeenten, rekening moet houden met een Tweede Kamer die weinig warme gevoelens koestert voor de eilanden.

De wijsheid dat regeren vooruitzien is, is helaas aan maar weinig Caribische bestuurders besteed. Hoewel de onderhandelaars van de formerende partijen PVV, VVD, NSC en BBB elkaar nog minder vertrouwen dan dat zij hun overzeese collega-politici doen, kan er volgende maand zomaar een onprettig rechts kabinet op de paleistrappen staan. En dan zal het een stuk lastiger zijn ‘zaken te doen’ met Den Haag waar

staatssecretaris Van Huffelen zich in haar politieke nadagen nog het vuur uit de *pumps* loopt om de eilanden vooruit te sleuren.

Het is daarom de vraag hoe verstandig het is dat Aruba zich blijft verzetten tegen de Rijkswet financieel toezicht. Met een regering die onder de knoet van Wilders zit, is de kans op een lagere rente op de coronalening voorgoed verkeken. En hoe langer Curaçao afgesproken hervormingen vertraagt, hoe groter het risico dat de toegezegde financiering wordt ingetrokken. Dat het Bestuurscollege van Bonaire de ondertekening van een nieuw Bestuursakkoord en andere samenwerkingsprojecten in de pauzestand heeft gezet, kan eveneens duur uitpakken.

Hoe guur het in het Koninkrijk gaat worden, zal de behandeling van de Voorjaarsnota duidelijk maken. Ministeries hebben met elkaar vele tientallen miljoenen extra gereserveerd voor urgente kwesties in Caribisch Nederland (zoals de verhoging van de Vrije Uitkering), maar het is de Kamer die er later dit voorjaar nog wel mee moet instemmen. En de CAS-landen hebben maar af te wachten of er geen dikke streep gaat door de voor hen opzijgezette 130 miljoen uit het Nationaal Groeifonds.

Om niet helemaal in mineur te eindigen: gisteren heeft de ministerraad een volgende stap gezet om landgenoten op Bonaire, Statia en Saba wettelijk te verzekeren van gelijke behandeling en bescherming tegen discriminatie op grond van godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, nationaliteit, seksuele gerichtheid of burgerlijke staat. Bijna veertien jaar na 10-10-10 weliswaar *schandalig* laat, maar beter dat dan nooit. Onverbeterlijk optimistisch als Kadushi is, vertrouwt hij erop dat zelfs de BBB voor zal stemmen.

18 | Eigen stem in Brussel

In alle delen van het Koninkrijk wordt morgen Bevrijdingsdag gevierd. Maar is er wel reden voor een feest als steeds meer mensen in de wereld in onvrijheid leven? In alle windstreken – van Noord-Korea, China, Rusland, Iran, Soedan tot buurland Venezuela gaan burgers gebukt onder het juk van machtszieke regimes. Ook voor Europees Nederland blijkt vrijheid niet zo vanzelfsprekend te zijn als gedacht. Danki Dios zijn Oekraïners bereid zich letterlijk dood te vechten, anders zou het er met Poetin op de stoep somber uitzien voor het vrije Europa. Maar het zijn niet alleen gewetenloze despoten die een bedreiging vormen. Het grootste gevaar komt misschien wel van partijen die de democratie van binnenuit willen uithollen. Met de opmars van extreem rechts dat in plaats van bommen haat inzet om bevolkingsgroepen tegen elkaar op te zetten, zou je je bijna afvragen of de instandhouding van de door onze (over)grootouders zwaar bevochten vrijheid wel aan de kiezer van nu kan worden toevertrouwd. Het antwoord komt misschien al volgende maand als bij de Europese verkiezingen foute partijen met de winst aan de haal gaan. Voor kiezers in de Cariben lijkt het misschien minder relevant, maar dat is een vergissing.

Als politici in het Caribische deel van het Koninkrijk een beetje slim zijn – Kadushi weet het, dat is voor velen overvraagd – roepen zij hun achterbannen juist op om 6 juni niet alleen te gaan stemmen, maar bevelen zij meteen ook een kandidaat aan: Kenville Kleinmoedig, de nummer 18 op de lijst van GroenLinks-PvdA. Zijn politieke kleur (hoewel daar weinig mis mee is) doet er niet toe: hij is de enige

kandidaat met Caribische roots en dus de enige kans dat de eilanden een stem behouden in Brussel die door het vertrek van de niet herkiesbare Samira Rafaela verloren dreigt te gaan.

Dus is er alle reden voor MEP en AVP op Aruba, MFK en PAR op Curaçao en PDB en MPB op Bonaire - al is het maar voor deze ene gelegenheid - verder te kijken dan hun partijpolitieke neus kort is en zich als één gesloten front achter de kandidatuur van Kleinmoedig te scharen. Niemand zal het Wever-Croes kwalijk nemen als zij dit keer D66 niet steunt aangezien die partij buitengewoon slordig is omgesprongen met supertalent Rafaela. Aartsrivaal Mike Eman heeft evenzeer een goede reden politiek vreemd te gaan nu zijn broeders en zusters van het CDA er geen punt van maken in het Europees Parlement samenwerking met populistten niet uit te sluiten.

Om Kleinmoedig aan een zetel in Brussel te helpen moet hij twintigduizend voorkeursstemmen bijeen sprokkelen. Als alle kiezers op de eilanden op hem stemmen, heeft hij die binnen. Dus is het voor partijen de moeite meer dan waard eendrachtig campagne te voeren voor een zo hoog mogelijke opkomst. Dat is heel hard nodig, want de Caribische kiezers lopen bepaald niet warm voor Europa. Wellicht helpt het als duidelijk wordt gemaakt dat zij zichzelf daarmee tekort doen.

Vraag het maar aan Wessel Geursen die vorige maand aan de Vrije Universiteit in Amsterdam promoveerde met een onderzoek naar de betekenis van het Europees recht in de Cariben. Die is groot, veel groter dan burgers, bedrijven en organisaties beseffen. Geursen ontdekte dat zelfs de rechters op de eilanden zich er onvoldoende bewust van zijn dat het Europees recht ook overzee van kracht is. En dus bescherming biedt tegen, het is maar een willekeurig voorbeeld, misdragingen door de overheid.

Daarnaast is het zo dat steeds meer wetten en regels die

Den Haag vaststelt, hun kiem onder het gespetter van Manneke Pis hebben. Europa heeft aanzienlijk meer invloed op het dagelijkse leven in de Cariben dan men vermoedt. Daarom is het wel zo prettig als je na het te korte tijdperk Rafaela ook de komende vijf jaar weer een *eigen* EP'er hebt die de Caribische stem vertolkt en zonodig verheft als de eilanden weer eens vergeten worden zoals met coronasteun en eerder orkaan Irma. Het treft dat Kleinmoedig bij GroenLinks-PvdA hoort, ook als je niet per se aanhanger van deze partij bent. De groenen en sociaaldemocraten in het Europees Parlement zijn met de (echte) liberalen de enigen die het durven op te nemen tegen oprukkend radicaal en extreem rechts die na de Tweede Kamer ook de macht in Brussel dreigen te grijpen. Als het aan Wilders en gelijkgestoorden ligt, wordt Europa hervormd naar het model Hongarije van Orbán, waar alles wat niet wit en hetero is wordt buitengesloten, de rechtspraak wordt gezuiverd, de vrije pers de mond wordt gesnoerd en massamoordenaar Poetin de favoriete bondgenoot is. Bij zo'n Europa willen de Cariben (en het weldenkende deel van Nederland) niet horen. Het onderstreept aan de vooravond van Bevrijdingsdag hoe noodzakelijk het is op 6 juni te gaan stemmen. Dat geldt natuurlijk ook voor de Caribische gemeenschap in Nederland. Dus is het goed als OCAN, het Antilliaans Netwerk, BanBoneiruBek en al die andere organisaties van Caribische Nederlanders hun volgers aanmoedigen hun stem op Kleinmoedig uit te brengen.

19 | Fataal weggijkvirus

Er zijn heel wat plekken in het Koninkrijk waar het zo dodelijk saai is dat zich hoogstzelden stof voor *hét gesprek van de dag* aandient. Maar dan Bonaire: daar telt de week te weinig dagen om alle pikanterieën van a tot en met z door te nemen. Zelfs de primeurjagende journalisten is het teveel om over alles te berichten, al lijkt de selectie van nieuws bij sommige media vooral ingegeven door andere dan journalistieke overwegingen. Bijvoorbeeld uit vrees een belangrijke adverteerder te verliezen of een bevriend politicus tegen de haren in te strijken. Laten we, niet gehinderd door verplichtingen jegens wie dan ook, eens een al maanden aanhoudende *talk of the town* bij de horens vatten.

Het heeft heel lang geduurd, maar uiteindelijk heeft het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport ingegrepen: het contracteerde het lokale bedrijf Medicaire om patiënten die met spoed een niet in het assortiment van het plaatselijke ziekenhuis van Bonaire voorradige behandeling moeten ondergaan naar Curaçao of Aruba over te vliegen. Medicaire werd een paar maanden geleden na jarenlang trouwe dienst op weinig elegante wijze door Fundashon Mariadal aan de kant gezet ten gunste van de Colombiaanse vervoerder Sarpa.

Dat besluit is desastreus uitgekapt: Sarpa beschikt niet over landingsrechten voor Curaçao en Aruba. Patiënten die niet door Mariadal kunnen worden behandeld, zijn nu aangewezen op Colombia met alle nadelen vanden dien zoals een langere reisduur, weinig tot geen bezoek van familie, hogere kosten voor iedereen en last but not least het risico op overlijden door kostbaar

tijdverlies. Want omdat Sarpa met door *roomkloppers* aangedreven toestellen vliegt, duurt de overtocht twee keer langer dan met de – bovendien ook nog eens minder turbulentiegevoelige – Learjet van Medicaair. Ondanks dit alles weerstond FM de aanzwellende kritiek en maatschappelijke onrust. Het stapte naar de rechter om gedaan te krijgen dat Sarpa alsnog patiënten naar Curaçao en Aruba zou mogen vervoeren. Zelfs in de afwijzing van deze eis zag het ziekenhuisbestuur geen aanleiding op zijn schreden terug te keren. En het ministerie van VWS dat verantwoordelijk is voor de zorg in Caribisch Nederland? Dat had kennelijk een langdurige aanval van het beruchte *wegkijkvirus*.

Er was een driedubbel, bijna fataal afgelopen noodgeval voor nodig om de Haagse bureaucraten in beweging te krijgen. Wie weet voor hoeveel patiënten het te laat is gekomen? Dat VWS zo lang heeft uitgesteld wat het maanden geleden al had moeten doen, is het gevolg van een van de vele weeffouten die in de wet- en regelgeving zijn geslopen in de haast het land Nederlandse Antillen te *ethanaseren*. Het inkopen van zorg werd niet – zoals in Nederland – overgelaten aan een professionele zorgverzekeraar, maar toebedeeld aan een met ambtenaren gevulde VWS-unit bij de Rijksdienst Caribisch Nederland. Voor hen was het wel zo makkelijk om zo veel mogelijk verantwoordelijkheid af te schuiven op Mariadal die zich dat – misschien iets te gretig – heeft laten welgevallen.

Hoewel al veertien jaar blijkt dat de VWS-formule voor de BES niet werkt (vraag maar eens op Statia en Saba naar de ervaringen met medische uitzendingen) lijken de boekhouders van het ministerie zich uitsluitend en in toenemende mate druk te maken over de relatief hoge zorgkosten in de bijzondere gemeenten. Waarbij dat ‘relatieve’ reuze meevalt als je rekening houdt met

de kleinschaligheid en het gegeven dat het simpelweg onmogelijk is patiënten per ambulance naar een ander ziekenhuis in de nabijheid te vervoeren.

Urgent transport naar Curaçao en Aruba is door de ingreep van VWS voor de komende maanden zeker gesteld. Dat is geruststellend. Nog geruststellender zou het zijn als het ministerie experts inhuurt om advies uit te brengen hoe de zorg in Caribisch Nederland beter kan worden georganiseerd. Het valt niet uit te sluiten dat er forse besparingen mogelijk zijn die niet ten koste gaan van de kwaliteit als het contracteren van zorgaanbieders net als in Nederland wordt toevertrouwd aan een onafhankelijke partij. En Mariadal? Dat doet er verstandig aan zijn expansiedrift in toom te houden en zich te concentreren op haar primaire taken. Dat is al lastig genoeg op een klein eiland waar het moeilijk is voldoende personeel inclusief medisch specialisten te rekruteren en te houden. Laat VWS zijn eigen zaakjes maar opknappen.

18 mei 2024

20 | Waardevol

Hoe vaak zal Wilders degene hebben vervloekt die ruim vier eeuwen geleden de dure vergissing beging te veronderstellen dat *die eilanden in de Caribische Zee* waardevol zijn en besloot de West-Indische Compagnie op te richten? Nog maar een paar jaar geleden taxeerde de PVV-leider ze op één euro. En nu heeft hij, om de baas van Den Haag te worden, zijn handtekening gezet onder een ‘hoofdlijnenakkoord’ waarin de zin is opgenomen dat “Nederland het Caribische deel van het Koninkrijk als waardevol beschouwt”. Dat moet wel

even slikken geweest zijn: door toedoen van de WIC zit het moederland opgescheept met een geld vretend hoofdpijndossier waar het – bij wijze van terechte straf, dat wel – nooit meer vanaf komt.

De kwalificatie ‘waardevol’ - verstopt in 25 pagina’s vol onfrisse symboolpolitiek en financieel dan wel juridisch niet waar te maken beloften – is dan ook in het gunstigste geval een leugen om te voorkomen dat ze zich in de West op voorhand al door het in de maak zijnde rariteitenkabinet van PVV-BBB, VVD en NSC op de uitschuifbare tenen getrapt voelen. Want wat zou je – vanuit Hollands koopmansperspectief – *waardevol* kunnen vinden aan de voormalige koloniën?

Dat de koninkrijksrelaties geen bron van onverdeeld genoeg vormen, wordt duidelijk als je de oogst van deze week beziet. Staatssecretaris Van Huffelen stuurde de uitkomsten van een grondige evaluatie van de samenwerking naar de Tweede Kamer. En wat blijkt? Er bestaan grote twijfels over de doelmatigheid van de honderden miljoenen die jaarlijks door Nederland in de autonome landen Curaçao, Aruba en Sint Maarten worden gepompt. Ondanks een Rijkswet, feestelijk ondertekende protocollen en andere plechtig gedane toezeggingen is het financieel beheer door de landen niet verbeterd. Het College financieel toezicht kan een ruim bemeten pakhuis vullen met in de wind geslagen adviezen.

Op Aruba schrikt regeringspartij MEP er niet voor terug de beginselen van de parlementaire democratie buitenspel te zetten om te voorkomen dat een meerderheid in de Staten *si* zou zeggen tegen het openstellen van het burgerlijk huwelijk voor stellen van gelijk geslacht. Een pyrrusoverwinning, want over enkele weken zal de Hoge Raad de regeringen van Aruba en Curaçao per vonnis opleggen het homohuwelijk toe te staan. Waarmee het naleven van andere basale mensenrechten nog allerminst zeker is gesteld, maar dat terzijde.

Op Curaçao opende de minister van Financiën Javier Sylvania de aanval op de Algemene Rekenkamer. Die had het gewaagd bij de Jaarrekening 2022 een kritische kanttekening te plaatsen over een onrechtmatigheid van meer dan een half miljard: er is ruim 300 miljoen meer uitgegeven en 200 miljoen minder ontvangen dan begroot. Op de hem geëigende wijze – via Facebook – gelastte de minister de toch echt onafhankelijke Rekenkamer de kritiek in te slikken. Niet dat instituties onfeilbaar zijn: deze week stond de oud-president van de Centrale Bank van de Nederlandse Antillen terecht op verdenking een greep in de kas.

Op Sint Maarten is het verlies van de verkiezingen voor de ‘eeuwige’ regeringspartijen National Alliance en United People’s Party zo zuur dat ze de installatie saboteren van twee Statenleden die de zetels van hun naar het kabinet doorgeschoven partijgenoten moeten opvullen. Tot drie keer toe strooide de nieuwe oppositie zand in de parlementaire motor dus is het wachten op een *ordebevel* van de gouverneur en anders een gang naar de rechter. Wellicht dat de overzeese politici *rechtsstatelijkheidsexpert* Pieter Omtzigt een keer moeten consulteren.

Dat geldt zeker ook voor de leden van de Eilandsraad van Bonaire. Die lapten de eigen regels aan de laars door met één hamerslag een griffier en een waarnemend interim-griffier te benoemen plus de aanstelling van de huidige interim-griffier te verlengen. Gelijkijdig kreeg de Eilandsraad van Van Huffelen op zijn kop dat de eerder vastgestelde begrotingswijziging niet rechtsgeldig is als gevolg van procedurele fouten. Misschien dat de uit een langdurige coma ontwaakte dienst Toezicht & Handhaving in plaats van ondernemers te pesten de pijlen eens op de dorpspolitiek kan richten.

Bonaire valt meer te verwijten: daar liep Geert Wilders vorig jaar tijdens zijn vakantie Ronald Plasterk tegen

het gebruijnde, al dan net in een *speedo* gestoken, lijf. In het bijzijn van de echtgenotes volgde er een geanimeerd diner wat weer leidde tot de promotie van Plasterk tot informateur. En nu is hij Wilders' favoriet voor het premierschap. Dat ze elkaar in het verleden grof beledigd hebben, is kennelijk vergeven of vergeten. Plasterk twitterde ooit dat VVD en CDA zich kapot moesten schamen om met Wilders als gedoger in zee te gaan. En Wilders maakte Plasterk onder meer uit voor 'amateur'.

Naar dat laatste had Plasterk het dan ook gemaakt met twee weinig succesvolle ministerschappen waaraan hij de titels 'minister van feesten en partijen' en 'minister van lege dozen' dankt. D66-leider Pechtold noemde hem de minister *tegen* Koninkrijksrelaties omdat hij voortdurend ruzie maakte met de eilanden. Dat valt meer bewindspersonen aan te wrijven, maar feit is dat praalhans Plasterk er op het gebied van de koninkrijksrelaties helemaal niets van heeft gebakken. Symbolisch daarvoor is de foto van zijn vlucht via de achterdeur van het Bestuurskantoor op Bonaire omdat het hem dun door de broek liep vanwege een handjevol luidruchtige, maar vreedzame demonstranten.

Of Nederland daadwerkelijk een held op sokken (en ook nog eens niet te overtreffen ijdelruit) als minister-president krijgt, is nog even de vraag. Tegen Plasterk loopt een onderzoek of hij zich heeft verrijkt door een patent dat hem niet toekomt te verzilveren en zo dertig miljoen te toucheren. En mocht het Kabinet Plasterk binnenkort toch op het bordes staan, dan kan de oppositie altijd nog de Stataanse politicus Clyde van Putten inhuren om de nieuwe premier het leven zuur te maken.

21 | Ploert

Het in de maak zijnde Kabinet Wilders dat niet zo mag heten, maar het natuurlijk wel is, zal volgens drommen aan wal wensdenkende stuurder geen lang leven beschoren zijn. Maar of het net zo snel ten val komt als de regering op Sint Maarten, na slechts zeventien dagen, lijkt te mooi om waar te zijn. Overigens is daarmee geen record gebroken. De kortst zittende regering in het Koninkrijk was die van premier Hendrik Colijn die in 1939 al na twee etmalen de laan uit werd gestuurd. Dus moet demissionair minister-president Luc Mercelina met het zilver genoegen nemen.

Dat kabinetten lang niet altijd de eindstreep halen, weten ze nergens zo goed als op Sint Maarten. Daar kunnen de kiezers de weg naar het stembureau met de ogen dicht vinden als ze op 18 juli voor de twaalfde keer sinds 2010 hun stem mogen uitbrengen. De vraag die nog moet worden beantwoord, is wat er in de tussentijd gebeurt. Gouverneur Baly, die deze week de partijleiders heeft geconsulteerd, liet in een persbericht optekenen dat hij een formateur zal aanwijzen voor de vorming van een nieuwe regering.

Op het eiland, dat het maar niet lukt – zoals overigens in 2010 door velen voorspeld – een serieus land te worden, gaan stemmen op het kabinet Mercelina te laten zitten totdat erop basis van de verkiezingsuitslag een nieuwe regering is gevormd. Dat kan immers al over een week of tien het geval zijn. Of dit volgens de regels van het staatsrecht mogelijk is, mogen de deskundigen uitmaken. Maar er valt wel veel voor te zeggen en dat niet alleen uit de praktische overweging dat het een hoop gedoe is om een interim-kabinet te formeren voor – de tijd die een screening vergt

meegerekend – hooguit een paar weken op de winkel passen.

Het belangrijkste argument geen nieuwe ministersploeg te rekruteren, is de wijze waarop Mercelina c.s. ten val is gebracht: door een overloper die gezwicht is voor de verleidingen die de oppositiepartijen National Alliance en United Peoples Party hem – Kevin Maingrette – hebben voorghouden. Zelf ontkent hij iets te hebben aangenomen als dank voor zijn judasstreek, maar de verklaring die hij voor zijn verraad geeft, is volstrekt ongeloofwaardig. Het zou niet voor het eerst zijn als op Sint Maarten een Statenlid riant beloond wordt om een kabinet een kopje kleiner te maken.

NA en UP verdienen het helemaal niet na hun smadelijke verkiezingsnederlaag van 11 januari weer plaats te nemen in het centrum van de macht. Gekrenkt als zij waren, hebben ze sindsdien weinig nagelaten om de democratie te ondermijnen. Zo saboteerden ze de aanbieding van de geloofsbrieven door kandidaat-parlementariërs die hun naar het kabinet doorgeschoven partijgenoten moesten opvolgen. Partijen die dat flikken, horen meer op het strafbankje thuis dan op het pluche.

Onder Sint Maartenaren leeft de vrees dat een interim-regering van NA en UP met hulp van het ‘onafhankelijke’ Statenlid Maingrette een poging zal doen de uitgeschreven verkiezingen te annuleren. Ook dat is geen noviteit op Sint Maarten. Het dreigde in 2018 al eens te gebeuren, maar toen stak de gouverneur daar (gesouffleerd door Den Haag) een stokje voor. Dat neemt niet weg dat er reden is tot zorg: achter de schermen kan immers van alles worden uitgevroten dat het daglicht niet kan verdragen. En als we het dan toch over formeren hebben: hoe bijzonder is de rol die het Caribische deel van het Koninkrijk vervult bij de wiebelige pogingen in het

moederland een (radicaal)rechts *extraparllementair programkabinet* in elkaar te flansen. Ga maar na: Plasterk werd informateur en later (maar inmiddels afgeserveerd) kandidaat-premier na een sollicitatiediner op Bonaire met Wilders. Formateur Van Zwol is ook een goede (maar niet altijd gewaardeerde) bekende op de eilanden. Bij een knallende ruzie met het toenmalige Kabinet Eman dreigde hij de gouverneur van Aruba met gevangenisstraf als die zijn instructies niet volgde. Van Zwol was ook de architect van de putsch waarmee de lokale democratie op Sint Eustatius jarenlang werd uitgeschakeld.

Daarmee houdt het niet op. Nu praalhans Plasterk over zijn eigen ijdelheid is gestruikeld, heeft Nederland een nieuw gezelschapsspel: Wie wordt dan wel Wilders puppet op a string die zich voor minister-president mag uitgeven? Een naam die wordt genoemd, is die van een vroegere inwoner van Kralendijk, oud-rijksvertegenwoordiger Henk Kamp. Hij deed woensdag in elk geval een open sollicitatie door bij het Kamerdebat over de formatie pontificaal, in het zicht van de camera, plaats te nemen op de publieke tribune. Aan zijn zongebruinde gezicht te zien was hij net terug uit de Cariben.

Journalist/columnist Jan Kuitenbrouwer vindt Kamp “de ideale premier” voor een kabinet van PVV/BBB, VVD en NSC. “Hij is precies wat deze coalitie nodig heeft: een ploert! Iemand die moreel zo failliet is, dat niets hem nog kan beschadigen. Die zijn ziel niet hoeft te verkopen, omdat hij geleverd werd zonder.” Van zo’n uithaal kan Kadushi nog leren.

22 | Partir c'est mourir un peu

De Caribische delen van het Koninkrijk hadden het slechter kunnen treffen dan met beoogd minister-president Dick Schoof. Nu is het voor de eilanden al gauw beter dan de Danki Dios afgeserveerde stoethaspel Plasterk of Wilders vrouwelijke variant je-moet-er-echt-niet-aan-denken Mona Keijzer, maar een premier die in een vorig leven de Cariben al eens heeft bezocht en er ook inhoudelijk mee te maken heeft gehad (o.a. als voorzitter van het crisisteam dat de regering adviseerde na orkaan Irma) is een ongekende weelde. Naar eigen zeggen heeft Schoof er zelfs een naar hem vernoemd pad op Sint Eustatius aan overgehouden. Tot nu viel er niet meer dan één eenzame afkeurende oprisping te horen.

Import-Bonairiaan Gerard van Erp was er als de kippen bij om belegen desinformatie over Schoof te reposten met de retorische vraag of de vlag half stok moet. Deel uitmakend van het leger der wappie-kneuzen steeg er meteen instemmend gereutel op uit het riool dat Facebook heet. Voor Van Erp lijken Bonaire en zelfs het Koninkrijk te klein. De krasse pensionada prijkt bij de Europese verkiezingen op de kandidatenlijst van de vluchthaven voor dwaallichten Belang van Nederland (BVNL). Dus als je hem graag naar Brussel ziet optiefen of voor afbraak van de Europese waarden bent, stem dan volgende week op de nummer 7 van lijst 18.

Nu de formerende partijen de premiershobbel hebben genomen, zetten zij zich aan de verdeling van de ministeries en de bemensing daarvan. Van vorige formaties weten we dat de portefeuille

Koninkrijksrelaties als allerlaatste (“Oeps, bijna vergeten”) wordt toegewezen om niet te zeggen iemand in de maag gesplitst. Plasterk kreeg de eilanden erbij als strafcorvee, voor Knops was het een troostprijs omdat hij Defensie aan zijn neus voorbij zag gaan. Wat dat betreft torst Alexandra van Huffelen haar lot zo blijmoedig dat je wil geloven dat ze het met gemeend plezier doet.

Het is overigens geen wetmatigheid dat er opnieuw een bewindspersoon komt die zich (bijna) fulltime ledig gaat houden met het tropische aanhangsel van het Koninkrijk. Kadushi krijgt echter ingefluisterd dat de PVV eraan hecht dat er een strenge oppasser wordt aangesteld die de eilanden niet alleen in het gareel kan houden, maar ze vooral uit het Koninkrijk moet treiteren. NSC wil juist aandacht voor meer gelijkwaardigheid. De BBB vindt dat je het niet kunt maken het in het hoofdlijnenakkoord te hebben over “waardevol” om het volgens af te doen als een onbetekenende bijzaak voor een minister. De VVD, zo valt te beluisteren, kan het allemaal niet boeien. Dus kan het gezelschapsspel beginnen: Wie o wie is ijdel, moedig, masochistisch, optimistisch en/of zelfverzekerd genoeg om staatssecretaris voor Koninkrijksrelaties te willen worden? Namen die rondzingen zijn die van de voormalig PVV-Kamerleden Hero – pitbull - Brinkman en de iets minder geharnaste Sietze Fritsma. Die eerste zou waarschijnlijk een schier onuitputtelijke bron van inspiratie zijn voor by far de stekeligste columns ever. Maar het valt te betwijfelen of NSC-leider Omtzigt de naleving van het Statuut (immers van meer gewicht dan de Grondwet) durft toe te vertrouwen aan de PVV. Kansrijker lijken daarom de VVD’ers Roelien Kamminga en André Bosman.

Die laatste – dit voor de jeugdige lezers – was van 2010 tot 2021 actief en zeer betrokken lid van

de Kamercommissie voor Koninkrijksrelaties. Zijn houding ten opzichte van de eilanden kan in drie woorden worden samengevat: streng doch rechtvaardig. Dat eerste hebben de eilandelijke politici heel hard nodig, het tweede verdienen de bevolkingen. Waar Bosman door de ene overzeese collega om werd vervloekt, werd hij door een andere juist gewaardeerd: zeggen waar het op staat zonder eerst een rondje om de hete brij te dansen. Een eigenschap waar – nóg langer geleden - zijn partijgenoot Henk Kamp als Rijksvertegenwoordiger van Caribisch Nederland door velen om werd gerespecteerd.

Om dezelfde redenen als bij Schoof lijkt Bosman alle vier beoogde coalitiepartijen voldoende comfort te bieden dat hij de klus naar behoren kan klaren: over rechts, maar wel op een fatsoenlijke manier. Wie het ook gaat worden: zo kleurrijk en swingend als met Van Huffelen zal het nooit meer worden. Deze week bracht ze haar (waarschijnlijk) laatste bezoek in functie aan de Cariben.

Op Bonaire adopteerde ze een verweesd vondelingetje: flamingokuiken Mini. Treffender kan het *tijdperk Van Huffelen* niet worden gesymboliseerd. Als een moederkloek nam ze de eilanden onder haar vleugels, verwende ze en zag hun tegendraadse gedrag door de vingers. Het afscheid ging gepaard met veel warme woorden en hier en daar werd zelfs een traantje weggepinkt. Kadushi snapt dat wel. Hij zal het uiteraard nooit publiekelijk toegeven, maar ook hij zal haar missen.

23 | Koloniaal misbaksel

“Wat is het verschil tussen de inval van Rusland in Oekraïne en het besluit in 2018 van de Nederlandse regering om de lokale democratie op Sint Eustatius opzij te schuiven, al was dat niet met wapens?” Die ‘verrassende’ vraag stelde de Curaçaose parlementariër Michelangelo Martines van de eenmansfractie Kòrsou Esun Miho gisteren tijdens de opening van het Interparlementair Koninkrijksoverleg aan voorzitter van de Eerste Kamercommissie voor Koninkrijksrelaties Paul Rosenmöller. “Ik denk dat u het antwoord zelf ook wel weet”, reageerde die. Gelukkig zijn niet alle Curaçaose politici van de pot gerukt, zo bleek eerder deze week.

Het thuisfront op Curaçao moest er godsgruwelijk vroeg zijn mandje voor uit, maar dan krijg je ook wat: een optreden van eigen volksvertegenwoordigers in het hol van de leeuw, de Tweede Kamer. Want bij de behandeling van rijkswetten hebben de parlementen van Curaçao, Aruba en Sint Maarten het recht *bijzonder gedelegeerden* af te vaardigen om deel te nemen aan het Kamerdebat omdat het hun landen direct aangaat. Dat lijkt vanuit democratisch oogpunt mooi, maar dat is het niet. De procedure voor de totstandkoming van rijkswetten is een staatkundig misbaksel dat de herinnering aan de koloniale tijd levend houdt. Dat werd deze week weer eens pijnlijk duidelijk bij het Kamerdebat over het belastingverdrag dat Curaçao met Malta wil sluiten.

Het verdrag heeft inhoudelijk geen enkel raakvlak met Nederland. Maar omdat in het bejaarde Statuut is geregeld dat buitenlandse zaken een koninkrijksaangelegenheid is, wordt de onderliggende

rijkswet door de Nederlandse minister van BuZa ingediend bij de Tweede Kamer, met het verzoek om ‘stilzwijgende instemming’. Dat laatste is niet meer dan terecht, want het gaat Nederlandse volksvertegenwoordigers immers geen mallemoer aan. Bovendien: het verdrag waar het om gaat, is al door beroepshaarklovers van het ministerie binnenstebuiten gekeerd om er zeker van te zijn dat Curaçao zich aan de strengste internationale regels houdt. Dus is er voor de Kamer geen enkele aanleiding om in de autonomie van een ander land te wroeten als een everzwijn dat sappige eikels zoekt.

Toch vond uitgerekend de fractie die zichzelf tot hoeder van de rechtsstaat heeft verheven, Nieuw Sociaal Contract, het nodig om erover door te zagen in een plenair debat. En zo kon het gebeuren dat Curaçaose parlementariërs moesten aanhoren dat hun Nederlandse collega’s het maar verdacht vinden dat zij met Malta belastingafspraken willen maken. Aangezien de potentie van onderlinge handelsbetrekkingen nul komma nul is en Malta de reputatie heeft een veilige vluchthaven te zijn voor witwassers en ander crimineel gespuis gingen in Den Haag alle alarmbellen rinkelen. De achterdocht van Nederlandse volksvertegenwoordigers is niet alleen een ongepaste ontkenning van de autonomie van Curaçao, maar getuigt ook van grenzeloze hypocrisie. Want geen land in het Koninkrijk dat er zo veel schimmige deeltjes met mede-belastingparadijzen – inclusief Malta – op nahoudt als Nederland. Symbool voor de Hollandse schijnheiligheid zijn de kantoorpaleizen aan de Amsterdamse zuidas waar de belangen van ‘s werelds grootste belastingontwijkers met verve worden behartigd.

Dat NSC een debat over het verdrag heeft afgedwongen, had ook een positieve kant: het bood Curaçao de kans Kamerleden nog eens het

zogeheten democratisch deficit aan te wrijven. Bijzonder gedelegeerde Gwendell Mercelina deed dat buitengewoon doeltreffend. Dat het ene parlement beslist over iets dat een ander parlement toebehoort, noemde hij met recht frustrerend. De Statenleden mochten weliswaar het woord voeren in het debat, maar van volwaardig deelnemen was geen sprake. Hun inbreng had de status van 'voorlichting', ze mochten niet worden geïnterrupteerd en alleen na te zijn uitgesproken konden (uitsluitend 'verduidelijkende') vragen worden gesteld... Hoezo gelijkwaardig? Het is nog veel gekker: gedelegeerden uit de Cariben mogen amendementen en moties indienen zoals Mercelina daadwerkelijk deed. Maar denk niet dat hij en zijn collega's er over mogen (mee) stemmen. Dat is exclusief voorbehouden aan Kamerleden van wie er velen niet eens weten waar Curaçao ligt, zoals zij ook als enigen bepalen of het belastingverdrag mag worden geratificeerd of niet. Zie hier hoe het democratisch deficit in de praktijk uitpakt: een aanfluiting voor een Koninkrijk waar het moederland de mond vol heeft van gelijkwaardigheid, maar er niet naar handelt. En dat diep van binnen ook helemaal niet wil. Al in 2009 deed de Commissie Brooks een schuchtere poging 'Den Haag' aan te moedigen eerste stapjes te zetten naar meer volwassen verhoudingen. Zo pleitte zij voor het instellen van een secretariaat voor het Koninkrijk (dat heeft nu niet eens een adres) en het jaarlijks onder de titel 'De staat van het Koninkrijk' houden van een plenair debat van de vier parlementen met de Nederlandse bewindslieden die vanuit hun portefeuille besluiten nemen die mede van kracht zijn voor de Caribische landen. De adviezen werden uiteraard met applaus ontvangen om vervolgens in een diepe Haagse la te worden weggestopt. Er kan geen Interparlementair Koninkrijksoverleg voorbij gaan of de delegaties hebben het erover. En

iedereen is het erover eens: we moeten wat doen aan dat vermaledijde democratisch deficit. Dat zal ook vandaag weer gebeuren als de IpKo-deelnemers er in Den Haag over spreken. Maar of er dit keer wel iets van terecht komt? Wie het debat deze week met de Curaçaose Statenleden heeft gevolgd, zal zeggen: Dat smaakt naar meer. Marcelina, maar ook Giselle McWilliam maakte indruk. Wie er in het holst van de Curaçaose nacht voor is opgestaan, werd niet teleurgesteld.

Ps. NSC heeft inmiddels ook een stokje gestoken voor de stilzwijgende instemming met het belastingverdrag van Curaçao met San Marino, zodat ook daar een plenair debat over zal worden gehouden.

15 juni 2024

24 | Zwijgen is goud

“Als je de vraag niet wil beantwoorden, begrijp ik dat”, leidde een interviewer van een bekend radioprogramma op Bonaire een indringend bedoeld gesprek in over het gebrek aan openheid van het lokale hospitaal dat, opgejut door de dorpsgeekkin Isabelle E., onder vuur ligt vanwege gedoe met ambulancevluchten. Als de lokale journalistiek zich al zo begripvol opstelt, is het niet onlogisch dat de *oesterpolitiek* hoogtij viert op het eiland-van-de-gemiste-kansen. Overigens valt het met de geslotenheid van het ziekenhuis wel mee: de directeur liet zich zes uur lang met een bewonderenswaardig geduld grillen door de Eilandsraad over zaken waar politici - godzijdank - helemaal niets over te zeggen hebben. Waren de niet door kennis van zaken gehinderde

dames en heren ‘volksvertegenwoordigers’ maar half zo open over hun eigen strapatsen, maar dan zal er eerst iemand ze aan het verstand moeten peuteren wat het inhoudt deel uit te maken van het *openbaar* bestuur van een *openbaar* lichaam. Een mission impossible, want ze hebben reden: zwijgen is letterlijk goud, zo bleek bij de stiekeme verhoging van de fractievergoeding naar – kassa! - 120.000 dollar per lid van de raad. Wee gebeente de journalist die een misstand onthult: die krijgt meteen een aangifte bij het OM aan de pantalon.

Na jaren van futloos besturen door UPB en MPB (hun stommetje spelen was te verklaren: ze spookten weinig uit) maakte de nieuwe coalitie een veelbelovende start: transparantie zou voortaan het adagium zijn. Het Bestuurscollege introduceerde een wekelijkse persconferentie, die al gauw geen persconferenties bleken, maar lange redevoeringen van de coalitieleider naar Cubaans format. Op de website van het gouvernement verscheen een overzicht van BC-besluiten. Totdat er een kritische vraag werd gesteld over een van die besluiten. Al te bijdehante reacties, dat is uiteraard ook weer niet de bedoeling.

Maar, zult u denken, er bestaat toch zoiets als de Wet *openbaarheid* van bestuur (Wob) BES, de Caribische variant van de voor Europees Nederland geldende Woo? U heeft gelijk, maar het is een misverstand dat bestuurders – overigens net zo goed die in Den Haag – zich daar een zier van zouden aantrekken. Er bestaat niet voor niets een Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding (ACOI) dat erop toeziet of overheden zich aan de wet houden en tevens bemiddelt tussen o.a. journalisten die na een beroep op de wet met een kluitje het riet in worden gestuurd.

Het initiatief van SPOON (expertisecentrum voor Woo-verzoekers) en de Vereniging van Onderzoeksjournalisten een Caribische versie van hun

Woo-generator voor zowel Caribisch Nederland als de CAS-landen te lanceren is bepaald geen overbodige luxe. De Wob- en Lob-generator, beschikbaar in de smaken Papiaments en Engels, moet helpen de zwijgzame overheden tot meer openheid te bewegen. Of een online tool voldoende is, is de vraag zolang veel bestuurders het angstzweet al in de oksels klotst bij alleen het horen van het woord transparantie. Zelfs een professioneel in elkaar gestoken Wob-verzoek stuit op een muur van onwil, zo ondervindt de uitgever van deze website.

Hij vroeg eerst beleefd aan de interim-eilandgriffier c.q. de Raspoetin van Bonaire om een overzicht van de reisen verblijfkosten van de Eilandsraad over het afgelopen jaar. Een antwoord bleef uit dus werd een beroep op de Wob gedaan. Prompt kwam er een reactie: “We gaan ermee aan de slag.” Daarna bleef het stil, oorverdovend stil. Daarom werd na het ruim verstrijken van de in de wet genoemde termijn van drie weken een herinnering gestuurd. Geen respons, natuurlijk.

Dan maar een *hogere macht* ingeschakeld. Ook dat leidde tot niets, evenals het doorsturen van de correspondentie naar de zichtbaar naar aflossing snakkende waarnemend gezaghebber. Een gewetensvolle ambtenaar had de moed – onder de voorwaarde zijn/haar identiteit niet prijs te geven, want niet zonder reden bang voor represailles – uit de school te klappen dat baasjes binnen het niet zo openbaar lichaam de gevraagde informatie niet willen verstrekken “omdat de bevolking dan te weten komt hoeveel geld er aan reizen wordt besteed.”

Dan maar een verzoek naar het ACOI om te bemiddelen. Het Adviescollege is echter ook zo'n relikwie uit de tijd dat Caribisch Nederland van staatswege werd achtergesteld en dus kunnen journalisten, maar ook betrokken burgers, ondernemers, activisten en organisaties in de

bijzondere gemeenten niet op bemiddeling rekenen. Wat rest is een gang naar de rechter. Hoewel op voorhand vast staat dat die het eilandbestuur in het ongelijk zal stellen, zijn de proceskosten een drempel om het recht te laten zegevieren. Daar gokken bestuurders op, niet alleen op Bonaire, maar ook die op de andere eilanden.

De Woo, Wob en Lob verplichten bestuurders op verzoek van het journaal en anderen informatie vrij te geven, maar evenzeer “uit eigen beweging informatie te verschaffen over het beleid, de voorbereiding en de uitvoering daaronder begrepen.” Caribische bestuurders geven daar een geheel andere uitleg aan dan de wetgever heeft bedoeld. Media krijgen onder het mom van ‘persbericht’ een aanhoudende stroom propagandapoep over zich uitgestort, inhoudsloze en doorgaans feitenvrije prietpraat.

Ze verdienen een goed belegde boterham in het openbaar bestuur, maar hebben een broertje dood aan transparantie. Zoals de politica die op de Dag van de Pers op Facebook de persvrijheid bejubelde, maar wel medeondertekenaar is van het verzoek aan het Openbaar Ministerie journalisten te vervolgen die het gewaagd hebben iets aan het daglicht te brengen waarvan de burgers onwetend gehouden hadden moeten worden. Het verklaart waarom er in de Cariben zo weinig onderzoeksjournalistiek wordt bedreven. Terwijl er genoeg aan bestuurlijke miskleunen te onthullen valt voor het vullen van een eeuwig durende feuilleton.

Ps. Kadushi neemt na een ononderbroken reeks van 176 columns een break om de stekels aan te scherpen. IJs en weder dienende tot 13 juli!

25 | Als de kat van huis is

Een welgemeend blijk van erkentelijkheid is op zijn plaats voor allen die eraan hebben bijgedragen dat de volgers van Kadushi hem gedurende zijn *retraite* geen moment hebben hoeven te missen. Het waarheidsgehalte van de aloude wijsheid dat de werkelijkheid – zeker op het gebied van de koninkrijksrelaties – altijd weer verre overtreft wat een normaal mens voor mogelijk houdt, is de afgelopen weken vet onderstreept. De media teruglezend is er maar één conclusie: de dames en heren politici hebben hun best gedaan van het dagelijkse nieuws één lange column te maken. Masha danki!

Wat te denken van de minister-president van Aruba, mevrouw Evelyn Wever-Croes. Ze heeft zichzelf uitgeroepen tot beschermvrouwe van integer bestuur, maar deinst er niet voor terug een volksvertegenwoordiger die het tijdens een Statendebat waagt de vinger op de zere plek te leggen af te fakkelen als iemand die haar neus te diep in een poederdoos met een “witte substantie” heeft gestoken. Zoals de waardin is, vertrouwt zij haar gasten, denken we dan maar. De *première* maakte haar opmerking stiekem, maar de kennelijk té gevoelig afgestelde opnameapparatuur registreerde de opmerking feilloos. Zo’n staaltje laster past overigens in de debattraditie van de eilanden, waar kritische vragenstellers het risico lopen voor “pedofiel” of – natuurlijk ook heel erg – “mariku” te worden uitgemaakt. WC heeft, uiteraard, geen excuses aangeboden.

Over homo’s gesproken: Op Curaçao kreeg het Statenlid Rennox Calmes zijn dik verdiende loon. Eerst werd hij door de hermandad van zijn bed gelicht

op verdenking van fraude met uit de belastingpot afkomstige fractiegelden. Vervolgens zag hij zijn initiatiefwetsvoorstel om te voorkomen dat het eiland aan het homohuwelijk moet, op de lange baan geschoven worden. Maar de echte klap kreeg hij gisteren te incasseren met de uitspraak van de Hoge Raad dat Curaçao en Aruba zich aan fundamentele mensenrechten dienen te houden en het dus per direct mogelijk moeten maken dat ook niet heterostellen zich in de *echte* echt kunnen laten verbinden.

Een voor de handliggend, maar daarom niet minder welkom baanbrekend vonnis dat er hopelijk toe leidt dat er een einde komt aan het discrimineren van homoparen, al zal er waarschijnlijk onder druk van meneer de pastoor van alles worden ondernomen om de naleving van het vonnis te ondermijnen. Politici moeten zich de genitaliën uit de broek schamen dat ze het zo ver hebben laten komen en het niet zelf, uit vrije wil, hebben geregeld. Hoewel het sommigen misschien juist wel goed uitkomt de schuld te kunnen afschuiven op rechters in het verre moederland.

De kwestie legt tegelijkertijd het manco van het Statuut bloot. Dat geeft de individuele landen de vrijheid mensenrechten naar eigen, doorgaans van barmhartigheid gespeend believe te interpreteren. Zo gelden door het Koninkrijk aangegane internationale verdragen niet automatisch voor het gehele Koninkrijk. Het gevolg is dat juist op de plekken waar de noodzaak het allerhoogst is koninkrijksburgers niet onder de bescherming vallen van verdragen tegen bijvoorbeeld huiselijk geweld of discriminatie vanwege een handicap en zijn vluchtelingen niet veel beter af dan in het thuisland dat ze uit ellende zijn ontvlucht.

Minister-president Gilmar Pisas deed van zich spreken door een verkiezingsbelofte in te lossen: het in oude 'glorie' herstellen van Campo Alegre als door de staat gerunde vrijplaats voor het uitbuiten en misbruiken

van vrouwen uit nóg armere omliggende landen. Benieuwd hoeveel stemmen het *Pik de Pimp* gaat opleveren. Wat hij tegelijkertijd stilletjes onder het tapijt bezemt, is het niet nakomen van een andere verkiezingsbelofte: de herstart van de raffinaderij. Op zichzelf goed nieuws dat deze giffabriek definitief voltooid verleden tijd is, ware het niet dat in plaats daarvan de rode loper is uitgerold voor een stinkend rijke smeerpoot uit Qatar die voor een appel en een ei Curaçao de komende decennia een speelbal laat zijn in een duistere wereld van schimmige oliehandeltjes. En dan was er nog de dorpsraad van Bonaire. Die heeft een delegatie van Eerste Kamerleden op de mouw gespeld dat recente overstromingen niet aan klimaatverandering zijn toe te schrijven, maar aan slechte afwatering. Snappen dat het een het ander niet uitsluit, is uiteraard te veel gevraagd van de reisverslaafde politici die meer bijdragen aan de wereldwijde CO₂-uitstoot dan aan het welzijn van wier belangen zij behoren te behartigen. Wie brengt ze op het idee dat ze zich bij de eerstvolgende watersnood nog enigszins nuttig kunnen maken door zich als alternatieve zandzakken aan te bieden? Het ontkennen van klimaatverandering verklaart misschien wel waarom de akela/reisleidster van de vliegende brigade het heeft uitgemaakt met het gedecimeerde D66 en zich, gekleed in haar als gegoten zittende slijmjurk, hartstochtelijk in de armen heeft gestort van winnaar PVV, haar reputatie bevestigend loyaal te zijn tot de deur. Maar het kan nog altijd erger. Want wie had het in zijn/haar donkerste nachtmerries kunnen bevroeden dat ergens in het Koninkrijk ooit ministers zouden worden gerekruteerd die er onverholen racistisch gedachtegoed op nahouden, elk empathisch vermogen ontberen en qua agressie de landpuntslang in de schaduw zetten?

26 | Ziende blind

Als het Openbaar Ministerie onderzoekt of omkoping van een Statenlid de val van het kabinet Mercelina op Sint Maarten heeft ingeluid, is het niet zo verwonderlijk dat menigeen op Bonaire zich afvraagt waarom niet ook de laatste bestuurswisseling daar door Justitie onder het vergrootglas is gelegd. De casussen lijken immers als twee druppels H₂O op elkaar: een volksvertegenwoordiger die als donderslag bij heldere hemel zijn steun aan de coalitie intrekt om in één moeite door zijn pootafdruk te zetten onder een akkoord met een sikkeneurige oppositie om de macht over te nemen. In beide gevallen doet het verhaal de ronde dat de overloper heus niet uit louter filantropische overwegingen heeft gehandeld. Kennelijk heeft de ene Vrouwe Justitia meer moeite dan de andere om door de blinddoek heen een scherp oog te hebben voor de lelijke werkelijkheid van de politiek. Voor Bonaire zou het niet de eerste keer zijn dat een Bestuurscollege naar huis is gestuurd omdat er met steekpenningen is gestrooid. In 2009 kwam er een onverwacht einde aan het UPB-college. Al gauw werd het hoe en waarom duidelijk. Het Antilliaans Dagblad publiceerde linea recta uit de laptop van een directbetrokkene getapte documenten over de beloning die de toenmalige PDB-leider ervoor over had om zijn bij het kiezersvolk populairdere rivaal pootje te lichten. De dienstdoende procureur-generaal eiste de bewijsstukken op om die vervolgens in het ronde archief weg te stoppen. Bronnen in Den Haag beweerden destijds dat dit gebeurde om het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties te plezieren: dat zag het feestje van 10-10-10 liever niet

versjteerd worden door een corruptieonderzoek tegen een van de politieke hoofdrolspelers die geacht werd tijdens de Slot Rondetafelconferentie in de Ridderzaal zonder tegen te sputteren bij het kruisje te tekenen om de transitie van *verwaarloosd eilandgebied* naar *tweedrangsgemeente* te bekrachtigen.

De als altijd goed ingevoerde *observateur* Arthur Sealy plaatste deze week vraagtekens bij de omstandigheden waaronder het UPB/MPB-college in november de nek is omgedraaid. Het is een feit dat er sprake is van opvallende toevalligheden die zelfs bij een leerling-speurneus de alarmbellen zouden doen rinkelen. Vlak voor de stoelendans werd in de achterkamertjes een perverse verhoging van de fractievergoeding en een bijna-verdubbeling van het daggeld bedisseld. Even later presenteerde PDB-leider Clark Abraham een nieuwe meerderheid, met aan zijn zijde twee in naam onafhankelijke Eilandsraadsleden van wie het een publiek geheim is dat de slappe was ze op dat moment niet tot de lippen stond.

Intussen rommelt het om geheel andere redenen tussen de meer in KLM's van champagne bruisende businessclass dan in Pasanggrahan vertoevende coalitiegenoten. Zo zint het PDB-fractievoorzitter Rolanda Hellburg-Makaai helegaar niet dat éénpitter Daisy Coffie (M21) voortdurend het hoogste lied *krast*. Onderbazin spelen is haar door Abraham toevertrouwd omdat zij zijn instructies – bij de chronische afwezigheid aan eigen inzichten – gezagstrouw uitvoert. Ook geldgebrek zorgt voor interne spanningen. Door het afkeuren door BZK van de begrotingswijziging kan het BC niet aan de al maanden in Den Haag klaarliggende miljoenen komen. Het gevolg: mukkende uitvoerders van overheidsopdrachten van wie de rekeningen niet wordt betaald en het stilvallen van allerlei urgente projecten zoals het herstel van wegen.

Daarnaast is er bij verschillende afdelingen een uittocht op gang gekomen, waarbij er een direct verband wordt gelegd met het *Syndroom van Wiersma** dat gedeputeerde Abraham onder de leden zou hebben; of om met de woorden van een oud-minister te spreken diens “terreur”. In een kennelijke poging de aanzwellende kritiek de kop in te drukken, is het vertrouwelijke verslag van een exitgesprek met een ex-ambtenaar naar een lokale ‘nieuwssite’ (tevens bekend als *Abraham.nu*) doorgespeeld om de goegemeente te doen geloven dat alle personele malheur is veroorzaakt door het vorige BC. Inderdaad, nogal indiscreet, maar wel – zoals dit BC bij zijn aantreden plechtig beloofde – ontzettend transparant. Waar het OM zich ziende blind houdt, heeft de Commissie toezicht bescherming persoonsgegevens BES misschien wel de moed een onderzoek in te stellen.

Tegenover die ene niet te verifiëren getuigenis staat een rap groeiend register van ambtenaren die weigeren nog langer in mooie praatjes te trappen en daarom een goed heenkomen zoeken naar een werkgever die hen niet koeioneert. En ze staan niet alleen: ook in Haagse dreven lopen de frustraties op over wat daar “dat dwarsliggertje uit Kralendijk” wordt genoemd. Een officiële aanwijzing zit er echter voorlopig niet in: het trauma van de Statia-ingreep wordt maar al gretig aangevoerd als smoes om de steeds heter wordende aardappel voor zich uit te schuiven.

Van de eigen ‘volksvertegenwoordiging’ heeft de gedeputeerde al helemaal niets te duchten. Nu het gemor in de samenleving steeds luider klinkt over diens uitdijende verzameling van niet ingeloste beloften, neemt de leider van de eenmansfractie Cyrill Vrolijk het hoogstpersoonlijk voor hem op als een ware supporter die zijn idool niet laat vallen na een hattrick in eigen doel. De brave borst stuurde donderdag een *Komunicado* de wereld in om onvoorwaardelijke liefde

aan zijn in het nauw gedreven weldoener te betuigen: “Ik dank God voor het verlichten van mijn geest om mijn steun voor de MPB/UPB-regering in te trekken. Dank God dat we ze naar huis hebben gestuurd. Dank God, dat mede door mijn steun Clark Abraham als gedeputeerde er is om de boel op te ruimen. Clark Abraham regeert om het volk van Bonaire te dienen, en om die reden en vele andere, naar mijn mening, is hij geschikt om te regeren!” Amen. Tja, met vrienden die je doodknuffelen heb je geen vijanden nodig. Het *toetje van de week* wordt geserveerd door Curaçaos gevolmachtigde minister Carls Manuel. Net als je denkt dat zijn excellentie met het dicteren van bedankbrieven die burgers aan hem moeten sturen de bovengrens van zelfgenoegzaamheid heeft bereikt, weet hij vriend en vijand toch weer te frapperen. Dit keer feliciteerde hij zich, omringd door feestelijke ballonnen, via social media met zijn eigen verjaardag, kennelijk uit vrees dat zijn fans het anders zouden vergeten. Voor de zekerheid vermeldde hij er ook nog bij 39 te zijn geworden waarmee maar weer eens is aangetoond dat het spreekwoord ‘wijsheid komt met de jaren’ niet altijd opgaat. Desondanks: Masha pabien kerel!

* Dennis Wiersma: minister voor Primair- en Voortgezet Onderwijs in het kabinet Rutte IV die opstapte na aanhoudende klachten van ambtenaren over zijn opvliegende karakter.

27 | De Ziekte van Wilt

Hoe werk je “waardevol” uit? Want dat is de *taakstraf* die het kabinet Schoof weghoudt van de camping: het *uitwerken* van het hoofdlijnenakkoord van coalitiegenoten-tegen-heug-en-meug PVV/BBB, VVD en NSC waarin met hangen en wurgen precies tien van de in totaal 10.469 woorden vuil zijn gemaakt aan de koninkrijksrelaties. Dat is niet eens 0,1% en afgezet tegen het inwonertal nog zelfs heul veul minder. Belangrijker dan kwantiteit is kwaliteit, zullen we maar denken. Die ene zin “Nederland beschouwt het Caribische deel van het Koninkrijk als waardevol” biedt overigens weinig houvast. Tis maar net welke uitleg je geeft aan de kwalificatie waardevol.

Even koekelen en je krijgt een trits betekenissen geserveerd, uiteenlopend van kostbaar, nuttig, handig, praktisch, applicabel en iets wat veel geld kan opbrengen tot valabel. De vraag is welke de regeringspartijen voor ogen hebben. Kostbaar zal het niet wezen of het moet zijn in de betekenis van duur, gezien de honderden miljoenen die jaarlijks van Den Haag richting de Cariben vervliegen. Zonder dat zouden de eilanden al lang geleden zijn afgegleden naar de derde wereld.

Nuttig dan? De Spanjaarden moeten van het lachen in hun broek hebben gepiest toen de malle Hollanders in hun rooftocht over de wereld uitgerekend de als Las Islas Inutiles bekend staande ABC-eilanden veroverden. De misdadige slavenhandel waarin Curaçao ongewild als draaischijf (anno nu zouden we zeggen: hub) werd misbruikt, heeft – karma! - het faillissement van de West-Indische Compagnie niet kunnen voorkomen. Daarmee is de rekening

vermoedelijk nog niet vereffend, want de roep om reparations-in-klinkende-munt vindt steeds meer weerklank.

Handig zijn de koninkrijksbanden hooguit voor een select gezelschap bevoorrechten dat aan de grauwe Hollandse winters wil (zonder t) ontsnappen. Zodra de r in de maand is, stroomt de World Businessclass van de Royal Dutch (ook wel *Delayed*) Airlines vol met ministeriële en ambtelijke delegaties die zaken te bespreken hebben in de West waarvan de urgentie rechtstreeks verband lijkt te houden met het dalen van de temperatuur in het moederland. VVD-prominent Ed Nijpels sprak al eens van “een invasie van bestuurlijke toeristen”.

Zijn de eilanden dan misschien “iets wat veel geld kan opbrengen”? Voormalig minister-president Rutte dacht er zo over. Hetgeen meteen ook zijn enige gedachte over de koninkrijksrelaties was. Bij een bezoek in 2013 aan Curaçao - als aanvoerder van een handelsmissie – riep hij op “samen heel veel geld te gaan verdienen.” De premier zag de eilanden als een “stepping stone” voor het Nederlandse bedrijfsleven naar de Amerika’s. Uiteraard is daar nul-komma-nada van terechtgekomen. Dat had Wilders al eerder ingezien; die raamde de marktplaatswaarde van de zes eilanden op afgerond één euro.

Zo simpel is de opdracht dus niet om een hoofdstukje in elkaar te flansen voor het regeerprogramma, waarmee het kabinet – zolang het niet over de door de politiek leider van Nederland kwistig rondgestrooide bananenschillen uitglijdt - aan de slag gaat. Zou er op de om haar vergezichten geliefde 37ste verdieping van het ministerie van BZK een ‘War Room’ zijn ingericht waar stas Zsolt Szabó zich met zijn ambtenaren het hoofd breekt hoe de eilanden in het gareel te houden? Daarbij kunnen ze rekenen op hulp van PVV-Tweede Kamerlid Peter van Haasen, het ijverigste lid van de

commissie voor Koninkrijksrelaties sinds het begin van de jaartelling. “Er gaat een andere wind waaien”, kondigde hij aan. Een onvervalste cliffhanger, want hij vertelde er niet bij of het een kille, gure dan wel natte wind zal zijn.

Niet uit te sluiten valt dat de beschouwing ‘Vast in het VN-Handvest’ in de bundel ‘Koninkrijk op eieren’ erbij wordt gehaald. Daarin pleit voormalig PVV-Kamerlid Sietse Fritsma voor het openbreken van artikel 73 zodat ook Nederland het recht krijgt het Koninkrijk te verlaten. Mogelijk vindt de zelfbenoemde Beschermheer van de Rechtsstatelijkheid Omtzigt dat een brug te ver en gaan we in het regeerprogramma eerder iets terugzien van een oude VVD-droom het Koninkrijk om te bouwen tot een meer vrijblijvend gemenebestachtig construct.

Het toetje van de week komt dit keer uit Bonaire dat een heuse primeur beleefde. Waar het tot nog toe gelukt is verkeerslichten van het eiland te weren, is het nu wel aan de vangrail. Alleen heeft de leverancier kennelijk geen gebruiksaanwijzing meegestuurd. De aanwinst wordt namelijk niet ingezet om tegen te gaan dat uit de bocht vliegende beschonken automobilisten (een relatief veel voorkomend soort op het Flamingo-eiland) tussen de ezels in de mondi belanden. Nee, weten we dankzij het als altijd wakkere Bonaire.nu: de vangrail weerhoudt voetgangers ervan de straat over te steken.

Ook taalkundig heeft Bonaire weer een reuzestap gezet richting volledige integratie in het Nederlandse staatsbestel. De lokale overheid voegt tegenwoordig aan haar personeelsadvertenties een waarschijnlijk wervend bedoelde, maar raadselachtige zin toe: “Wees het verschil wat je *wilt* zien”.

28 | Overtoerisme

Veel politici zijn net als water, dat zoekt ook altijd de weg van de minste weerstand. Wat was in de Caribische delen van het Koninkrijk ook al weer de les van de coronacrisis? Juist: investeren in verbreding van de economie zodat de eilanden minder afhankelijk worden van het toerisme. Een volgende pandemie zal dan niet zo'n ontwrichtende uitwerking hebben op de samenleving als covid. *Diversificatie* was het toverwoord dat politici van economen na papegaaiden. Het omgekeerde is gebeurd: Aruba, Curaçao en Bonaire zijn meer dan ooit overgeleverd aan buitenlands bezoek.

De grenzen waren nog niet heropend of luchtvaartmaatschappijen werden verleid snel terug te keren door ze financiële compensatie in het vooruitzicht te stellen voor elke niet verkochte stoel. Deze zogeheten legestoelengarantie levert dubbel verlies op: je betaalt voor het ticket van een toerist die niet komt en dus ook niets op je eiland uitgeeft. Zo hebben toeristenbureaus miljoenen cadeau gedaan aan bedrijven waarmee je echt geen medelijden hoeft te hebben. Geld dat nuttiger besteed had kunnen worden aan het stimuleren van nieuwe bedrijvigheid. Intussen rolden Curaçao en Bonaire ook nog de rode loper uit voor een luchtvaartmaatschappij die vooral handdoekjesleggende budgetreizigers aanvoert die wel eens wat anders believe dan de Turkse riviera. Wilde Bonaire niet een *transitie* maken van massa- naar kwaliteitstoerisme?

Aruba, Curaçao en Bonaire breken bijna elke maand bezoekersrecords. Dat wordt uitbundig gevierd. De vraag is: hoe lang nog? Hoe veel meer gasten kunnen

de eilanden aan voordat ze aan het veronderstelde succes ten onder gaan? Hoe lang duurt het nog voordat de bevolking zich niet meer thuis voelt op het eigen eiland? Her en der in de wereld komen burgers in verzet. Op de Canarische eilanden demonstreerden duizenden, in Barcelona worden toeristen bij wijze van protest met waterpistolen beschoten. Op Aruba (dat hard op weg is het Benidorm van de Cariben te worden), was er vorig jaar een begin van verzet, maar dat werd de kop ingedrukt met de arrestatie van de aanjager.

Ontwrichtender dan geen toeristen is *overtourisme*. Zodra roodverbrande vetschorten het vrije uitzicht belemmeren op de authentieke kanten die een bestemming aantrekkelijk maken, verdwijnen vakantiegangers ook weer als sneeuw voor de zon, het eiland kaalgevreten achterlatend als na een sprinkhanenplaag. Het Aziatische Bhutan wil dat voorkomen met een visitor tax van tweehonderd dollar per dag. Het land heeft sindsdien geen last meer van toeristen waar het niet op zit te wachten. De 75 dollar die Bonaire vraagt voor het gehele verblijf - of dat nu een week, een maand of langer is - is, zo blijkt uit de groeicijfers, te weinig om het kaf van het koren te scheiden.

75 dollar is eveneens bij lange na niet voldoende om te dekken wat een toerist de gemeenschap kost. Nadat geleerde koppen eerder al hebben uitgerekend dat cruisepassagiers een bestemming soms meer kosten dan opleveren (als Bonaire niet meer dan één schip tegelijk toelaat, hoeft er geen tientallen miljoenen te worden gestoken in een nieuwe haven) wijzen steeds meer economen op de verborgen rekening van het verblijfstoerisme. De extra drukte jaagt de overheidsuitgaven aan publieke voorzieningen als infrastructuur, politie en afvalverwerking flink omhoog. De grootste opbrengsten gaan daarentegen

vaak naar buitenlandse investeerders. De toegevoegde waarde voor de werkgelegenheid wordt zwaar overschat. Het gaat om laaggeschoold werk tegen het minimumloon waarvoor arbeidskrachten uit de regio worden geïmporteerd die op hun beurt het tekort aan betaalbare huisvesting vergroten.

Nu we het toch over vakantiegangers hebben: de onthulling – waarvoor een beroep op de Wet openbaarheid van bestuur nodig was – dat de Eilandsraad van Bonaire bovenop de toch al niet kinderachtige fractievergoeding van een kleine miljoen in een jaar tijd voor bijna driekwart miljoen dollar aan reiskosten heeft stukgesmeten zorgt voor heel wat gemor onder de bevolking waarvan een groot deel nauwelijks kan rondkomen. Zelf vinden de dames en heren volksvertegenwoordigers zo'n reisbudget afgezet tegen hun prestaties heel erg verantwoord. Maar toen was nog niet bekend dat de Staten van Curaçao met zijn 21'en nog niet eens de helft verreizen en dat zelf al te veel vinden. Je hebt nu eenmaal luxe ezels en werkpaarden, zullen we maar denken.

Deze week zijn de laatste van de midden juni uitgevlogen Eilandsraadsleden teruggekeerd naar Bonaire. Ze moesten wel, want een of andere onverlaat heeft bepaald dat de nieuwe gezaghebber John Soliano vandaag – midden in het reces - wordt geïnstalleerd. Waarnemer Nolly Oleana heeft vast naar dit moment uitgekeken. Nu kan hij eindelijk zijn droom waarmaken: een boerenbedrijf met als doel op een duurzame wijze voedsel produceren en zo een bijdrage leveren aan de zelfvoorzienendheid van het eiland. Dat maakt boodschappen goedkoper, verser en gezonder. Landbouw is typisch zo'n sector die tot een bloeiende economische tak kan uitgroeien die niet meteen instort door een aanwaaiend virus. Misschien een idee wat minder miljoenen in toeristische promotie te steken en met dat geld groene initiatieven van lokale (startende)

ondernemers te stimuleren. Vele, vele coalities geleden adviseerde uitvinder van de Blue Economy Gunter Pauli (lid van de Club van Rome) alle zwerfgeiten achter een hek te zetten en hun melk te gebruiken voor allerlei zuivelproducten tot en met ijsjes die met lokaal geteelde vruchten van een smaakje worden voorzien. Het was tegen politieke kwarteloren gericht. Als er wel naar hem was geluisterd, had schrijver Arnold Grünberg deze week in zijn column in de Volkskrant Bonaire niet kunnen afschilderen als “een dorre ellende”.

Dan – tot slot – kwam Kadushi nog een gerucht ter ore over de aanvoerder van de coalitie in de Bonairiaanse Eilandsraad, Daisy Coffie. Volgens *doorgaans welingelichte kringen* heeft zij de ‘dienstreis’ naar Nederland benut om op huizenjacht te gaan. Kennelijk verwacht zij op korte termijn te worden aangesteld als eerste BES-bruggenhoofd in de residentie, zeg maar de tegenpool van wnd. rijksvertegenwoordiger Jan Helmond. Wellicht dat het per direct beschikbare voormalige, zwaar verwaarloosde Curaçaohuis aan de lommerrijke Badhuisweg in Scheveningen voor een prikkie – zeven ton of zo – kan worden overgenomen.

10 augustus 2024

29 | Goede en foute lekkers

In amper een week tijd kondigt de Commissie Toezicht Bescherming Persoonsgegevens BES twee onderzoeken aan: één naar de schending door het Bestuurscollege van Bonaire van de privacy van een oud-ambtenaar en de ander naar een datalek bij de afdeling Burgerzaken van datzelfde Bonaire. Waar een klein eiland al niet

groot in kan zijn! Maar dat wisten we eigenlijk al nadat in aanloop naar de laatste eilandsraadsverkiezingen de salarisslips van een beleidsmedewerker van een van de gedeputeerden op straat kwamen te liggen. Het is de Bonairiaanse, nogal selectieve uitleg van het begrip transparantie.

Selectief, omdat het geregeld voorkomt dat documenten die het publiek wel aangaan onder de pet worden gehouden, louter en alleen omdat de inhoud de politici niet aanstaat. Zoals de brief waarin toenmalig staatssecretaris Van Huffelen haar bezorgdheid uitsprak over de exodus bij de afdeling Financiën.

Omdat er binnen het OLB ondanks de vakkundig gecultiveerde angstcultuur toch nog moedige figuren rondlopen die het gevaar van represailles trotseren om de klok te luiden, kennen we de inhoud van de voor de verantwoordelijke gedeputeerde pijnlijke brief.

Je hebt goed en fout lekken. Goed lekken is informatie naar buiten brengen die van publiek belang is, maar door het bestuur wordt weggemoffeld om de samenleving dom te houden. Om *lekkers* met edele motieven te beschermen tegen de wraaklust van een boze baas, bestaat in Nederland het Huis voor Klokkenuiders dat echter de deuren hermetisch gesloten houdt voor gewetensvolle uit-de-schoolklappers in Caribisch Nederland. Hoog tijd om de toevoeging 'bijzondere' voor gemeente te vervangen door tweederangs.

Zoals er wel (en zeer terecht) een Commissie Toezicht Bescherming Persoonsgegevens BES bestaat die overtreders van de privacywetgeving op de korrel neemt, zou er ook een Caribisch Huis(je) voor Klokkenuiders moeten zijn. Helemaal als je bedenkt dat de Eilandsraad van Bonaire bij het aan het daglicht komen dat de interim-griffier in andermens mailboxen rondsnuift niet aan de bel heeft getrokken bij de eilandelijke privacywaakhond en geen aangifte bij het

Openbaar Ministerie heeft gedaan tegen de insluiper, maar tegen de melder(s).

Zoals de gevestigde politieke orde ook niet om actie heeft gevraagd tegen de verspreider van de salarisgegevens van de eerder aangehaalde beleidsmedewerker. Terwijl de dader het juist verdient met pek en veren – bij voorkeur zonder zonnecrème - te worden verbannen naar de verste uithoek van Plantage Bolivia. Het ooit natuurrijke gebied dreigt door het onvermogen van de dorpsleiding besluiten te nemen te degraderen tot wat je je moet voorstellen bij de term *verschroeide aarde*. Nog even en het is er zo desolaat dat het de perfecte set is voor een film over flora en fauna op de maan.

Bij wijze van uitsmijter moeten we het ook nog even hebben over een ander in de politiek bekend verschijnsel: *omhoogvallen*. Neem Curaçaos gevolmachtigde minister Carls Manuel, die het kennelijk zo goed bevalt in deze column als Domme August in het kwadraat te figureren dat hij telkens weer iets verrassends uitvreet om de aandacht op zich te vestigen. Zo kwam deze week de tip binnen dat Zijne Excellentie zich in het geniep een intellectueel eigendom heeft toegeëigend om Tweede Kamerleden te imponeren.

Om zijn fantasie kracht bij te zetten dat Curaçao de ideale springplank voor het Nederlandse bedrijfsleven is om lucratieve afzetmarkten te veroveren, toonde de *gevmín* glimmend van trots een fraai vormgegeven kaart. Naar nu blijkt, heeft hij deze gejat uit een rapport dat een onderzoeker tijdens de coronapandemie voor de Curaçaose regering heeft opgesteld. “Plagiaat”, oordeelt die. “Manuel heeft mijn ‘kaartje’ gebruikt met het oogmerk dit voor eigen werk door te laten gaan. Door dit zonder toestemming te doen, maakt hij inbreuk op mijn auteursrecht.”

Kadushi wenst u een plagiaatvrij en qua privacy ongeschonden weekend.

30 | Arme rijken

Kun je iemand in Caribisch Nederland met een inkomen van dik drie ton in dollars tot een “kwetsbare groep” rekenen? En is het logisch dat volksvertegenwoordigers zich het vuur uit de pantoffels lopen om te voorkomen dat deze gefortuneerden een ietsiepietsie meer inkomstenbelasting gaan betalen? De Bestuurscolleges en Eilandsraden van Bonaire, Sint Eustatius en Saba vinden van wel. Zij eisen in een (uiteraard niet openbaar gemaakte) brief dat het ministerie van Financiën eerst grondig onderzoek doet naar wat zij vrezen verwoestende gevolgen voor eilandgenoten van wie de koopkracht een val dreigt te maken van zo’n 18.000 dollar netto per maand naar een armetierige 17.000 dollar. Een bedrag waarmee – maar dat geheel terzijde - duizenden gezinnen op de eilanden het een jaar moeten zien uit te zingen. In de brief-op-hoge-poten nemen de eilandbesturen – die zich voor de gelegenheid hebben omgedoopt tot het gewichtiger dan openbare lichamen klinkende ‘de gremia’) - het tevens op voor de kennelijk ook al tot de categorie *deerniswekkenden* te rekenen hoteluitbaters die volgens het Belastingplan BES 2025 stapsgewijs evenveel vastgoedbelasting moeten gaan bijdragen aan de maatschappij als alle andere ondernemingen en eigenaren van onroerend goed. Nergens in het Koninkrijk is de weelde zo asociaal verdeeld als in het Caribische deel: tegenover de groep rijke stinkerds staat een grote meerderheid die nauwelijks kan rondkomen. Dat is niet het verzinsel van een “linkse hond” waarvoor uw columnist regelmatig door de Caribische equivalenten van Dagobert Duck wordt uitgemaakt.

Inkomensongelijkheid kan op basis van een niet betwist rekenmodel objectief worden gemeten, de zogeheten Gini-coëfficiënt. Op Bonaire bedraagt die 0,39, op Sint Eustatius 0,41 en Saba 0,36 tegenover 0,29 in Europees Nederland.

Een andere maatstaf is de 80/20 ratio. Op Bonaire heeft 20 procent van de huishoudens met de hoogste inkomens 9,7 keer zoveel inkomen als de 20 procent met de laagste inkomens. In Europees Nederland is dat slechts 4,5 keer. Anders gezegd: het verschil tussen rijk en arm op Bonaire is twee keer groter dan in continentaal Nederland. Op Sint Eustatius is de 80/20 ratio met 11,3 het hoogst. Op Saba is de ongelijkheid met een ratio van 7,1 kleiner.

Deze cijfers zijn voor iedereen terug te vinden op de website van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Op 30 november 2023 heeft het CBS ze vermeld in een persbericht waarin werd gewezen op de buitensporig grote inkomensongelijkheid. Die alarmerende constatering schudde de eilandelijke politici niet wakker. Niemand van hen die toen voorstelde bij de regering aan de bel te trekken. Sterker nog: een delegatie uit Bonaire beklagde zich er in die tijd bij Kamerleden over dat de aangekondigde verhoging van het minimumloon zo zielig was voor ondernemers. Een bestuurder of volksvertegenwoordiger met een beetje hart in zijn/haar donder hoort niet eerder te rusten dan nadat de Gini-coëfficiënt en de 80/20-regel een beschaafd niveau hebben bereikt. Zoals (inmiddels oud-) staatssecretaris Marnix van Rij, die het Belastingplan BES voor 2025 heeft aangegrepen om de schrijnende kloof tussen welgestelden en achtergestelden een petit peu kleiner te maken. Het voorstel is de ondergrens van de hoogste belastingschijf te verlagen van 322.769 dollar naar 50.000*. De zwaarste schouders gaan daardoor over alles wat zij meer dan zo'n 77.000 dollar – de belastingvrije voet

meegerekend - beuren in plaats van nu 30,4% straks 35,4% inkomstenbelasting afdragen.

Je zou mogen verwachten dat de bestuurders en politici op de eilanden – met de strijders voor een sociale en solidaire samenleving voorop - het met applaus verwelkomen, maar niets is minder waar. Het is juist hun allergrootste grief tegen het Belastingplan, met als tweede de 1% verhoging van de vastgoedbelasting voor de als een tierelier draaiende hotels.

Dat Caribische politici de kant van de bevoorrechten versus de minderbeelden kiezen laat zich eenvoudig verklaren. Om, bij afwezigheid van ideologie, bij verkiezingen toch een zetel (en dus de bijbehorende beloning en belastingvrije neveninkomsten zoals een riant daggeldvergoeding tijdens buitenlandse tripjes) veilig te stellen, zijn *sponsors* onmisbaar en die vind je uiteraard niet onder armoedzaaiers. Dat zou geen excuus mogen zijn de slippen te dragen van de inhaligen, maar ze doen het en ook nog eens zonder gêne.

Voorzitter van de vakbond Union Sindikal Boneriano Nòchi Willem betichtte het Bestuurscollege van Bonaire deze week van “nalatigheid” door niets te doen tegen exorbitante prijsstijgingen van eerste levensbehoeften. De Eilandsraad verweet hij een “totaal gebrek” aan aandacht voor de noden van de circa vierduizend gezinnen die – ondanks de verhoging van het minimumloon en uitkeringen – nog steeds grote moeite heeft het hoofd boven water te houden, mede door het in een onverklaarbaar straf tempo duurder worden van het dagelijkse leven.

Met een fractietoelage van *slechts* 88.000 dollar per raadslid moet je wel prioriteiten stellen (het in Den Haag klagen over de rijkelui-tax) en ga je al helemaal geen kritische vragen stellen aan de coalitiebaas, want dat staat gelijk aan politieke zelfmoord. Gerespecteerd opinionleader Arthur Sealy merkte op dat de partij die

op dit moment op Bonaire zonder enig tegengas de lakens uitdeelt “afkoerst op een autocratische manier van besturen, waarbij alle macht in handen van de leider ligt en een conservatieve, rechtse politiek wordt gevoerd.” De partijkleur rood is het laatste restantje van het geestverwantschap met de sociaaldemocratie. Vermoedelijk is het tranentrekkende klaagschrift aan Financiën eveneens *autocratisch* tot stand gekomen en heeft niemand – inclusief als ‘onafhankelijken’ vermomde paladijnen – het gewaagd te zeggen: “Maar, Grote Leider, is het als publieke dienaars niet onze plicht voor de zwakkeren in de samenleving op te komen?” Het is, bij absentie van een moreel kompas, waarschijnlijk niet eens bij ze opgekomen. Raadselachtiger is het waarom Sint Eustatius en Saba zich – en niet voor de eerste keer - voor het Bonairiaanse mestkarretje hebben laten spannen door het zestien kantjes tellende epistel mee te ondertekenen.

Natuurlijk staan daarin niet alleen maar uit een getroebleerd brein ontsproten vooral procedureel geneuzel. Het is zeer terecht dat *de gremia* zich roeren als Den Haag iets van plan is dat in de eilandelijke praktijk lelijk kan uitpakken. Het is te hopen dat de boekhouders in Den Haag daar serieus naar kijken, maar wat het aanpakken van de inkomensongelijkheid in Caribisch Nederland betreft, mag er best nog een paar tandjes worden bijgezet. Ook al omdat het met name om fiscale redenen uit eigen land gevluchte veelverdieners zijn die wonen en boodschappen voor de autochtone bevolking onbetaalbaar duur hebben gemaakt.

De *kers op de taart* is deze week (alweer) Curaçaos gevolmachtigde minister Carls Manuel in hoogst eigen persoon. Hij verving op Facebook zijn profielfoto voor een kiekje waarop hij te zien is, staand op iets wat op een taart lijkt en verpakt als cadeau. Kadushi heeft

geen zielenknijper kunnen vinden die in staat is te bedenken welke boodschap Z.E. hiermee wil uitdragen. Voor wie het wel weet, staat een cactus klaar. In cadeauverpakking.

* In Europees Nederland bedraagt de inkomstenbelasting tot een inkomen van 75.518 euro 36,93% en daarboven 49,51%.

24 augustus 2024

31 | Rectificatie

“Lid kiesraad uit kritiek op column Kadushi”, kopte de *NRC van Curaçao*. Uiteraard schrok uw stukjesschrijver zich een dubbel hoedje. Van bonje met een heus lid van iets gewichtigs als een kiesraad krijg je uiteraard de bibbers. Het ‘lid’ had zich via de digitale postduif ook al rechtstreeks aan uw stukjesschrijver opgedrongen met een eis tot rectificatie van de vorige week op deze plek gedebiteerde (in zijn ogen) “onwaarheden” over het verzet van de eilandbestuurders van Bonaire, Sint Eustatius en Saba tegen het Belastingplan BES 2025. Het zal u niet verbazen: Kadushi piekert er geen nanoseconde over ook maar een halve syllable in te slikken. Dan maar de toorn van de beschermheer van de rijken... Het ‘lid’ waar het om gaat, mr.dr.s. Jaap Rutger K, is niet van een kiesraad, maar is kiesman in het kiescollege dat één keer in de vier jaar namens de kiezers op Bonaire voor 0,001% invloed mag uitoefenen op de samenstelling van de Eerste Kamer. Dat de Bonairiaanse kiezers dit klusje, in plaats van een *kind van het eiland*, hebben toevertrouwd aan een Europese Nederlander laat zich simpel verklaren.

Autochtone eilanders boeit het geen biet wie er in het Rosa Spier Huis van politiek Den Haag snurkend hun tijd afwachten. Dus waren een paar stemmen van Jaaps soortgenoten voldoende om zijn cv op te leuken. Het 'lid' is echter niet als 'lid' boos. Wat de krant onvermeld laat, is dat K. is ingehuurd door de Eilandsraad van Bonaire omdat hij met twee bullen op zak veel van belastingzaken afweet. De bolleboos heeft zijn persoonlijke bezwaren tegen het belastingplan samengevat op zestien velletjes. Handig gebruikmakend van hun intrinsieke luiheid is het hem vervolgens gelukt de Bestuurscolleges en Eilandsraden van de drie bijzondere gemeenten een handtekening te ontfutselen, waarna het klaagschrift richting Den Haag is gegaan.

Dat gebeurde overigens luttele uren voor de deadline verstreek. Het was de geachte politici kennelijk ontgaan dat toenmalig staatssecretaris Marnix van Rij op 16 april het voorontwerp van het belastingplan had gepubliceerd. De paniek was dan ook groot toen het ministerie van Financiën wees op de reactietermijn. Prompt werd uitstel gevraagd, want er restte te weinig tijd om de "impact" van de voorgestelde maatregelen te bestuderen. Wel knap dat men op voorhand al wel concludeerde dat die desastreus gaan uitpakken. Het verzoek om uitstel werd uiteraard niet gehonoreerd en dus werd Jaaps' masterpiece - geprint op papier van het OLB - doorgestuurd.

Dinsdag kreeg de Eilandsraad een toelichting van K. Nuttig, want waarschijnlijk had niemand de brief gelezen. Anders had er toch wel iemand bezwaar gemaakt tegen de intentie van het epistel: de inkomenskloof tussen een select gezelschap (veelal geïmporteerde) rijken en de grote groep armen in stand houden. Want met het uit de fiscale wind houden van welgestelden verdient K, afkomstig uit het - say no more - Caribische KPMG-netwerk, zijn

vast niet zuinig belegde brood. Dat is hem van harte gegund, maar om juist hem het mandaat te geven namens de Bonairiaanse bevolking met het ministerie te onderhandelen over een eerlijke verdeling van de belastingdruk is als de kalkoen consulteren over het kerstmenu.

De discussie over de schrijnende inkomensongelijkheid is in de allereerste plaats een politiek-morele aangelegenheid: wil je een solidaire samenleving waarin de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen of pampert je belastingontwijkende bewoners van Piet Boon-villa's over de rug van de burgerij die nauwelijks rondkomt? Zo'n fundamenteel debat is nog nooit in de Eilandsraad gevoerd, want politici weten dat je de echte Bonairiaan net zo makkelijk kunt lijmen met een stukje asfalt voor de deur.

Dat je met belastingexperts beter op je hoede kunt zijn, werd deze week op Curaçao duidelijk. Na vijftien maanden bleek minister van Alwetendheid Javier Sylvania alsnog bereid af te dalen naar de benedenwereld: het parlement. Aanleiding was zijn ingeving miljarden aan belastingaanslagen door de papierversnipperaars te halen. Waardoor nu o.a. het ziekenhuis en het onderwijs in geldnood verkeren en beknibbeld moet worden op het lenigen van sociaalmaatschappelijke noden zoals de wijdverbreide armoede.

Bij aanvang van het debat meldde de bewindsman bij wijze van waarschuwing dat hij zijn pillen niet had ingenomen om even later kritische vragenstellers te dreigen gênante weetjes uit hun belastingdossier te onthullen. Het daaropvolgende theaterspektakel – met de trekjes van een ware *catfight* – luidde het als een zeepbel uiteenspatten van het kabinet Pisas twee dagen later in. Sylvania ontkent overigens dat hij met zijn (door de rechter bindend verklaarde) Facebookpost drie miljard belastinggeld heeft kwijtgescholden. Hij

noemt het liever *saneren*. Over zeven maanden zijn er verkiezingen, een uitgelezen kans voor een politieke sanering.

Het nagerecht wordt u geserveerd door Gordon, de oud-zanger die zijn bestaan als BN'er voortzet als nationale huilebalk. Hij is weer straalverliefd, dit keer niet op potentiële huwelijkskandidaat honderd zoveel, maar op Bonaire. De dramaqueen droomt ervan een hotel te beginnen op het flamingo-eiland. Fiscaal wonderboy K. staat vast al te trappelen om zijn miljoenen uit de belastingwind te houden.

31 augustus 2024

32 | Esthetische toevoeging

Het ritselt niet alleen in de Caribische politiek van de onbekwame bestuurders, ook het verkeer is vergeven van brokkenmakers. Een krant heeft onlangs berekend dat je op Curaçao “een drie keer grotere kans” (je zou ook van risico kunnen spreken) hebt door een verkeersongeluk aan je eindje te komen dan in Europees Nederland. Op Happy Aruba zal het niet veel veiliger zijn en zelfs op het lieflijke Bonaire (waar je nooit beboet zal worden voor door rood licht rijden) hebben de koddebeiers de handen vol om dronken autobestuurders van wat ze daar wegen noemen te halen.

Het Curaçaose toeristenbureau heeft ooit in een informatiekraant bezoekers voorbereid op wat ze te wachten staat met waarschuwingen als: wees in een éénrichtingsstraat bedacht op tegemoetkomend verkeer en: wacht bij groen licht tot je zeker weet dat er van links en rechts geen auto's meer komen. Kadushi kan

zich uit zijn Curaçaose jaren herinneren dat aan het einde van de zondag naar Westpunt rijden een soort Russisch roulette was vanwege medeweggebruikers die zwaar beneveld van de beach barbecue over de volle wegbreedte laverend terugkeerden naar Willemstad. Niemand die zich er druk om maakte, behalve dan de nabestaanden van slachtoffers. Zelfs rechters toonden in die tijd begrip voor de dodelijke cocktail van drank en verkeer. Een veroorzaker van een gruwelijk ongeluk, die volgens de politie niet meer op zijn slippers kon staan van de White Label, werd vaderlijk toegesproken: “Je weet toch dat je voorzichtig moet rijden als je gedronken hebt” ... Een bijzondere vorm van *omdenken* die je ook nu nog op Bonaire tegenkomt. Als daar weer eens een fietser door een drinkebroer van zijn sokken is gereden, krijgt het eilandbestuur de schuld dat het geen vrij liggende fietspaden aanlegt.

Roekeloos weggebruik is geen kwestie van cultuurverschil, althans niet tussen het Caribisch en het Europees deel van het Koninkrijk. Als overlevende van het Curaçaose verkeersgeweld is Kadushi – na een tussenstop in de Randstad waar het juist heel veilig is omdat je voortdurend in de file staat - enkele jaren geleden verhuisd naar een dorpje op de Veluwe, dat met 1.700 veelal op zelfgestookte brandstof herrie makende bromfietsen zichzelf heeft uitgeroepen tot brommerhoofdstad. Zoals Bonaire - ook als je de tweebeelige exemplaren niet meetelt - 's werelds ezel-capital is.

Hier loert het gevaar op elke straathoek. Zelfs op de stoep in 30-kilometerzones wordt de knoop van je kontzak gereden. Elke zaterdagavond is het code rood als boerenknechten na een bezoek aan de plaatselijke zuipkeet in hun opgevoerde brommobiel met hun klompen het gaspedaal diep intrappen om op tijd voor het ingaan van de verplichte zondagsrust een hooiberg op te zoeken waar ze hun roes uitslapen. Maar ook

keurig ogende volwassenen scheuren door de smalle Dorpsstraat alsof de duivel hen op hielen zit. Wat in het hart van de godvrezende Bible Belt misschien niet eens zo onwaarschijnlijk is.

Vandaag wordt Oud Luntersedag gevierd, zeg maar de tegenhanger van Dia di Rincon. Het hele dorp loopt er, gestoken in boerenkiel, voor uit om de Reutemeteut – een optocht van tractoren en vaak van dubbelzinnige teksten voorziene boerenkarren – te aanschouwen. Wekenlang wordt er naar toe geleefd. Bijkans huis aan huis hangt de vlag met het Lunterse Vrouwtje, tuinen worden versierd met lintjes in de geelgroene dorpskleuren, aan waslijnen en boven straten hangt oud-Lunterse kleding en de enige taal die vandaag gesproken wordt is algemeen beschaafd Lunters. Vandaar een wat kortere column, want het feest barst zo in alle hevigheid los.

Maar eerst nog het toetje van de week. Na Aruba, Curaçao, Saba en honderden andere platgetreden vakantieoord heeft Bonaire eindelijk ook wat het toeristenbureau met “trots” presenteert als een “eigen sign”: de naam van het eiland in kleurrijke menshoge letters. Het is “een strategische zet om de merkbekendheid en de bezoekerservaring te verbeteren”, bazelt de Tourism Corporation Bonaire in een snorkend persbericht. Ook de locatie is “strategisch”: het onlangs geopende Isidel Beach Park naast het qua vormgeving door de Bijlmerbajes geïnspireerde Chogogo Resort.

“Dit project is meer dan alleen een esthetische toevoeging aan ons eiland”, aldus TCB-baas Miles Mercera. “Het is een berekende zet om onze bezoekers uit te nodigen ons eiland te verkennen en hen aan te moedigen om de schoonheid van Isidel Beach Park te ervaren met zijn nieuwe Bonaire sign als oriëntatiepunt. Het is een belangrijk onderdeel van de lopende branding projecten, gericht op het vergroten

van de visuele aantrekkingskracht van het eiland en het bieden van iconische plekken aan bezoekers om hun herinneringen vast te leggen.”

Tegen zo veel satire legt Kadushi het af. Op naar het feest.

7 september 2024

33 | Mooie toekomst

Op Curaçao houden ze er een tamelijk cynische naamgeving op na. Herinnert u zich nog dat ze daar dachten het imago van de vanwege mensenrechtenschendingen chronisch in opspraak verkerende gevangenis te kunnen oppoetsen door die tot Bon Futuro om te dopen? “Een hel op aarde”, sprak toenmalig Tweede Kamerlid Ineke van Gent in 2009 na een rondgang langs de cellen. Prompt gingen er miljoenen euro’s van Den Haag naar Willemstad om een einde te maken aan de inhumane toestanden waar internationale organisaties niet Curaçao, maar Nederland op aan keken. Zoals nu met het als oud vuil wegzetten van Venezolaanse vluchtelingen, maar dat terzijde.

De naam van de bajes is intussen veranderd in Sentro di Detenshon i Korekshon Kòrsou, maar vijftien jaar later is het gevang nog altijd een schandvlek op de Koninkrijksvlag. “Gevangenen worden als beesten behandeld”, concludeerde D66’er Hanneke van der Werf na een werkbezoek van de Kamercommissie Justitie en Veiligheid vorige maand. En dan te bedenken dat er voor de komst van de Kamerleden flink is geschrobd, geboend, gelucht en liters air space parfum met aardbeiengeur zijn gespoten zodat de hoge

gasten zonder knijper op de neus een ronde door het 'beste' deel konden maken.

Oud-politica Jacinta Constanticia (MFK) kan de woorden van Van Gent en Van der Werf beamen. Zij is ervaringsdeskundige na het uitzitten van een straf wegens corruptie en witwassen tijdens haar - om nog veel meer strapatsen, zoals het in elkaar meppen van een collega-parlementariër - geruchtmakende ministerschap. Ze heeft 26 kantjes volgeschreven om de Staten kond te doen van de mensonterende toestanden die zij samenvat als "moderne slavernij". Toch zal er ook nu weer niets veranderen, zelfs niet als Nederland opnieuw de knip trekt, wat overigens niet direct voor de hand ligt met een *Nederlanders-op-1-regering* in Den Haag die bovendien weinig op heeft met mensenrechtenorganisaties.

Van Curaçao zelf zal het zeker niet komen. Van bestuurders die al zo slecht voor wél brave burgers zorgen, hoef je niet te verwachten dat die enig erbarmen hebben met boeven, ook al komen nogal wat veroordeelden uit de eigen politieke kring. Een door de Staten vastgestelde 'Landsverordening beginselen gevangeniswezen' is nooit in uitvoering genomen. Een ingewijde weet waarom: "Als we een gevangenis naar Nederlandse normen maken, staan al voor de opening duizenden in armoede levende burgers te dringen om naar binnen te mogen." En dus zal de SDKK bij gebrek aan o.a. resocialisatie-activiteiten een opleidingsinstituut blijven dat kruimeldieven tot keiharde criminelen schoolt.

Over cynisme gesproken: wat te denken van de naam van Curaçaos populairste politieke partij Movementu Futuro Kòrsou, wat zoveel betekent als 'Beweging voor de Toekomst'. Als het aan oprichter Gerrit Schotte had gelegen, was Curaçao nu een onderafdeling van de Siciliaanse Casa Nostra geweest. Hij was in 2010 nog maar net als eerste minister-president van het nieuwe

land geïnstalleerd of hij wilde het in ruil voor een miljoen aan steekpenningen verpatsen aan maffiabaas Corallo. Het leverde hem vier jaar gratis kost en inwoning op in het *staatshotel*. De ex-aanvoerder van een handvol criminele ministers klaagde steen en been, met name over het slechte eten.

Schotte, zijn verblijf in *de hel op aarde* is een opstapje naar een nieuw leven in de Here gebleken, heeft zich laten opvolgen door Gilmar Pisas onder wiens leiderschap de MFK evenmin weinig beweging richting toekomst vertoont. Niet verrassend voor iemand die in 2017 als interim-premier een aanslag op de democratie pleegde door de Statenverkiezingen te annuleren. Dankzij een moedige gouverneur George-Wout kwam de bom niet tot ontploffing, maar vier jaar later kreeg Pik het alsnog voor het zeggen. Met dank aan toenmalig staatssecretaris Knops die onder het motto 'wat mijn voorganger Gijs de Vries kon, kan ik ook' het - naar Caribische maatstaven – alleszins fatsoenlijke kabinet Rhuggenaath onderuit schoffelde. Zoals De Vries in 2002 de eerbiedwaardige Miguel Pourier liet vallen en daarvoor werd beloond (karma) met strovrouwtje Mirna Godett als minpres. Haar benoeming had ze - tenslotte cum laude afgestudeerd aan wat je toen ongestraft de Spinazie Academie kon noemen – te danken aan de populariteit van haar broer Anthony. Die had echter een veroordeling voor ambtelijke corruptie op zak en zette daarom zijn zus in Forti.

Met de Statenverkiezingen van 21 maart 2025 in het vizier, kan de vraag worden beantwoord wat Pisas II van zijn verkiezingsbeloften heeft waargemaakt. Van de beloofde herstart van de raffinaderij is het, ondanks de vele miljoenen die zijn verstookt aan de zoektocht naar een nieuwe uitbater, niet gekomen. Een onwelriekend luchtje kleeft er ook aan het schimmige deeltje met de al even schimmige oliehandel van de

spookfirma Oryx. Dan is er ook nog drie miljard aan belastingopbrengsten in rook opgegaan, maar daar staat tegenover dat het *hoerenkamp* Campo Alegre nu wel mooi staatseigendom is. Kortom, de partij “van het volk en voor het volk”, maar vooral family & friends dient, heeft er weinig van gebakken. Dat is allerm minst een garantie voor een afgang. De Curaçaose kiezer heeft nu eenmaal een vreemde voorkeur voor foute politici.

Het toetje van de week komt uit Bonaire. Daar heeft de rode coalitie korte metten gemaakt met een icoon van de voorgangers: de ‘Overeenkomst van Opdracht’. Alle OvO’ers zijn de laan uitgestuurd of hebben zelf een goed heenkomen gezocht. Wellicht verklaart dat waarom het ambtelijk apparaat al bijna een jaar verlamd in de touwen hangt. Misschien gaat dat snel veranderen nu als heilig symbool van ‘nieuwe politiek’ de *oveedee* in zwang is. Dat staat voor Overeenkomst van Dienstverlening en dat is natuurlijk iets heel anders dan een OvO...

14 september 2024

34 | Zand erover

Noem één politicus (op die van de SP na) die vrijwillig afstand doet van een deel van zijn/haar staatsloon. De leden van de Eilandsraad van Bonaire, denkt u wellicht. Die hebben immers begin deze maand besloten het mes te zetten in de eigen fractievergoeding die onder meer gebruikt wordt om het familie-inkomen bij te plussen. Het Tweede Kamerlid Peter van Haasen juichte het besluit toe. De PVV’er had er deze zomer nog bij de *akela* van de coalitie Daisy Coffie op aangedrongen de

by far meest obese fractietoelage van het Koninkrijk op dieet te zetten. “Mijn vertrouwen is niet geschaad”, postte het Kamerlid snorrend van tevredenheid, zich niet bewust hoe hem en alle Bonairianen op slinkse wijze zand in de ogen is gestrooid. Wat te mooi leek om waar te zijn, blijkt inderdaad niet waar.

Wat de dames en heren dorpspolitici er tijdens hun via Youtube gelivestreamde proeve van zelfopoffering niet bij vertelden, is dat zij vanuit een andere, nieuw bedachte (doof)pot ruimhartig worden gecompenseerd voor hun ‘verlies’. Gedeputeerde Abraham heeft, zo is aan het daglicht gekomen, beloofd dat ze bovenop het al in de begroting voor de Eilandsraad gereserveerde reguliere budget voortaan jaarlijks een bonus van 400.000 dollar kunnen opstrijken. Geheel naar eigen inzicht te besteden, voegde *SinterClark* er ter verhoging van de stemming in de coalitie nog aan toe. De zogenaamde versobering van de fractievergoeding is in werkelijkheid niets anders dan een verhuizing van een door belastingbetalers opgebrachte vrachtlading dollars van de spreekwoordelijke broekzak naar de vestzak-maat-XXL. Van volksvertegenwoordiger naar volksverlakker is in het politieke sprookjesbos van Bonaire niet meer dan een kabouterstapje. En het houdt niet op bij deze bedriegerij. Want er ligt nog een andere gloeiendhete aardappel op de raadstafel te dampen: de daggeldpremie die na de vorig jaar ook al stiekem doorgevoerde verhoging zo goudgerand is dat het maken van dienstreizen voor Eilandsraadsleden een lucratief verdienenmodel is.

Aanpassing van de daggeldregeling was aanvankelijk ook voor de vergadering van begin deze maand geagendeerd. Maar de Eilandsraadsleden konden het – opnieuw zonder pottenkijkers – niet eens worden en dus werd een besluit uitgesteld. Eerst wil men weten wat een objectieve grondslag is voor het berekenen van de hoogte van het *pretpakket*. Dat is natuurlijk

een terechte vraag, maar waarom is die niet gesteld toen de partijen een jaar geleden tot een schaamteloze opwaardering van hun zakgeld besloten?

Door de kwestie voor zich uit te schuiven, hoeven de politici zich geen zorgen te maken over de in aantocht zijnde dure feestmaand. Want als de voltallige Eilandsraad met aanhang in november naar Sint Eustatius reist voor de viering van Statia Day tikt de daggeldteller lekker door aangezien er voor het tripje meer dan een week wordt uitgetrokken. Wie denkt dat Kadushi het allemaal uit zijn stekels zuigt om de Bonairiaanse politiek in een kwaad daglicht te plaatsen, leze op de website van de raad het door de griffie opgestelde commissieverslag.

Niet alleen de politiek op Bonaire is de laatste tijd in duisternis gehuld. Om de haverklap valt de stroom uit. *Black outs* zijn een even vervloekt als vertrouwd verschijnsel in de Cariben. Op Sint Maarten flakkert er een lichtje aan de horizon met de spoedbestelling van noodgeneratoren, Aruba heeft Amerikaanse experts ingevlogen en Curaçao denkt de stroomuitval te hebben opgelost met het *wegjagen* van de baas van het lokale energiebedrijf. De aanpak mag per land verschillen (ze zijn tenslotte niet voor niets autonoom), de oorzaak hebben ze gemeen: langdurig uitblijven van onderhoud, omdat de overheidsbedrijven door achtereenvolgende regeringen als cashcow worden uitgemolken.

Op Bonaire speelt er iets anders. Daar kan de politiek immers niet met zijn grijpgrage vingers in de kas van het energiebedrijf zitten, omdat er ooit in een zeldzame vlaag van integriteitsbesef tussen het Bestuurscollege en de overheidsbedrijven een holding is geplaatst die graaiers met een beroep op good governance op veilige afstand houdt. Om de pijn van de recente stroomuitval (die zich in deze warmste periode van het jaar vooral 's nachts laat voelen als de airco niet werkt) te verdelen

zijn wijken bij toerbeurt van het net afgeschakeld. Inmiddels is de oorzaak ontdekt: een onbekende heeft bij graafwerk een kabel beschadigd. Zand erover moet hij hebben gedacht, want wat je niet ziet, kun je ook niet weten... Hij zou zo de politiek in kunnen.

Voor het toetje van de week reizen we (niet businessclass en zonder daggeld) naar Den Haag. Daar heeft de Tweede Kamercommissie voor Koninkrijksrelaties besloten aandacht te besteden aan het zeventigjarig bestaan van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden. Dat gaat niet zonder slag of stoot. Het voorstel van de griffie om Kamervoorzitter Bosma te verzoeken bij het begin van de vergadering van 17 december respectvolle woorden aan het niet bij iedereen even geliefde bejaarde feestvarken te wijden, viel bij de (slechts drie aanwezige) commissieleden in verkeerde aarde.

“Waarom 17 december? Dat is mosterd na de maaltijd; het Statuut is op 15 december getekend. Het is toch al een ondergeschoven kindje”, reageerde de eerder aangehaalde Van Haasen. Het moet op een dinsdag, want dat is het enige moment dat (vrijwel) alle Kamerleden vanwege de stemmingen aanwezig zijn en de 17^e is de dichtstbijzijnde datum, luidde het verweer. Van Haasen kreeg bijval van VVD-collega Aukje de Vries (“Het voelt ongemakkelijk”) en Faith Bruyning van NSC (“Het staat een beetje lelijk”) dus is het uitkijken naar 10 december.

Alsof het niet op kan, komt er ook nog een ‘kleine’ tentoonstelling in het voor het publiek toegankelijke deel van het Kamergebouw. Althans, de commissie heeft groen licht gegeven voor een “verdere verkenning van de mogelijkheden”. Het is kort dag en daarom sluit de griffie niet uit dat de opening van de expositie pas in januari kan plaatsvinden. Ach, het Statuut bestaat toch nog bijna heel 2025 zeventig jaar...

35 | Wingewest

“Kada region ta konta”, droeg koning Willem-Alexander voor uit de door een legertje nog niet wegbezuinigde teksttikers van minister-president Schoof bij elkaar geraapte troonrede. Niet waar natuurlijk: de majesteit deed dat niet echt in het Papiaments, maar in zijn moerstaal: “Elke regio telt”, liet de zetbaas van het kabinet Zijne Hoogheid zeggen. Jaja. Het heeft er alle schijn van dat een van de klerken, terwijl ’s Koninkrijks opperhoofd al richting troon in de Haagse schouwburg (wat natuurlijk een veel passender omgeving voor een toneelstuk is dan de plechtige Ridderzaal) schreed, er nog snel even een regel gebakken lucht over het Caribisch deel van het Koninkrijk bij heeft gekrabbeld. Daardoor weten we wat de Nederlandse regering onder *waardevol* verstaat: nog minder dan die ene euro die kabinetschef Wilders eerder op Marktplaats vroeg voor de eilanden. Als voor marionet Schoof cum suis elke regio werkelijk zou tellen, had er op zijn minst een vertaling in het Papiamentu en Papiamento van de troonrede op de door de Rijksvoorlichtingsdienst bestierde website van het Koninklijk Huis moeten staan. Zodat ’s konings onderste onderdanen in de Caribische delen van zijn rijk in elk geval dat ene bijzinnetje tot zich hadden kunnen nemen. Kennelijk tellen inwoners van landen als Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland, Frankrijk, Groot-Brittannië, de Verenigde Staten, Canada en zelfs België meer mee, dan die van Aruba, Bonaire en Curaçao. Want de toevoorders van de troonrede waren nog niet *uit-gehoeraat* of er stond al een Duits-, Engels- en Franstalige versie op de site. Dus de RVD maar eens om uitleg gevraagd. Het

antwoord: “Dank voor uw vraag. Omwille van de zorgvuldigheid en de snelheid waarmee vertaald moet worden is gekozen voor een beperkt aantal talen, waarmee we hopen dat iedereen, die zou willen nalezen, de tekst kan begrijpen. Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd”, aldus *het kluitje in het riet*. Hozzo geen tijd? ChatGPT doet er precies zeven seconden over om de 2.595 woorden van de troonrede naar bijna foutloos Papiaments te vertalen. Dat is vijf seconden korter dan de koning nodig had voor “deze agenda van goed bestuur en rechtszekerheid strekt zich uiteraard uit tot in het Caribische deel van het Koninkrijk, als basis voor het gezamenlijke werk aan toekomstige welvaart en welzijn.”

De verklaring van de RVD is er eentje uit het grote Haagse Smoezenboek: de toespraak die het staatshoofd op 30 april 2013 bij zijn inhuldiging hield, kon immers wel in een vloek en een scheet – van chatbots hadden we nog geen benul - in het Papiamento en -tu worden gepubliceerd. Wellicht is dat wat het sloperskabinet van PVV-met-bijwagens bedoelt met het zelfredzaam maken van de eilanden. Wil je weten wat de regering allemaal (niet) voor je in petto heeft? Vertaal het lekker zelf!

Gevreesd moet worden dat het een graadje erger is. Zo slingerde minister Madlener van IenW op Prinsjesdag glimmend van trots een persbericht de wereld in onder de kop ‘Ruimte voor een betere bereikbaarheid van heel Nederland’. *Heel* Nederland, behalve dan de bijzondere gemeenten Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Die laatste twee lijden al jaren onder de gebrekkige, onbetrouwbare en veel te prijzige vluchtuitvoering van luchtvaartmaatschappij Winair; niet alleen monopolist, maar ook voor tien procent eigendom van de Nederlandse Staat. Edoch, in zijn begroting komt *Madje* niet verder dan dat de connectiviteit in Caribisch Nederland “de aandacht heeft”.

En als we het dan toch over overheidspropaganda hebben: van het persbericht van het ministerie van BZK dat het kabinet in de Miljoenennota 80 miljoen euro uittrekt voor “versterking van het economisch fundament Caribische eilanden”, kunnen ze in Pyongyang nog leren. In het geniep zette het kabinet een vette rode streep door de vorig jaar toegezegde 130 miljoen voor “versterking van het economisch fundament Caribische eilanden” om vervolgens van de daken te schreeuwen 80 miljoen te reserveren voor “versterking van het economisch fundament Caribische eilanden.” Is meteen helder waarom Den Haag de koninkrijksrelaties, zoals in het regeerprogramma staat, *waardevol* vindt. Het is de West-Indische Compagnie in haar hele wrede 171-jarige bestaan niet gelukt bij elkaar te roven wat Tricky Dicky en zijn trawanten met één pennenstreek – 50 miljoen - achterover hebben weten te drukken.

Voor een deel van de buit is al een bestemming gevonden. De minister van *Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Geen Natuur* heeft voor de leerlingen van alle basisscholen het boek ‘Wat zeg ik? Hondentaal voor kids’ besteld. Correctie: niet *alle* scholen, uiteraard alleen die in het Europese deel van het land, want de scholen op de BES-eilanden zijn er immers voor om jongeren op te leiden voor een bestaan als tweederangs Nederlander.

Nog even over Prinsjesdag: het schijnt dat de staatssecretaris van Digitalisering en ook nog Koninkrijksrelaties zich verschrikkelijk heeft zitten opvreten dat het er bij de troonrede zo *jaar kruik* aan toeging. Als de koning volgend jaar het gedrocht niet meer van beduimelde velletjes printpapier van de Action oplepelt, maar van een tablet mogen we aannemen dat Digi-wonderboy Szabó dit gisteren - op audiëntie in Paleis Huis ten Bosch - heeft geregeld. En moeten we ons misschien wel afvragen of de troon niet door een avatar is bestegen.

Trek in een toetje? Binnenkort begint een speciaal daartoe aangesteld comité met het uitdelen van de achter Rutte's komma afkomstige honderd miljoen voor bewustwordings- en kennisprojecten om de napijn van het slavernijverleden te verzachten. Naar verluidt hebben geldbeluste Makamba's vliegensvlug (uiteeraard door family & friends bestuurse) stichtingetjes op de eilanden opgericht om met een vlotte babbel en een gelikte powerpointpresentatie een paar miljoen binnen te hengelen. Dus leden van het comité: weest op uw hoede, er sluipen Hollandse *geldwolven* rond.

28 september 2024

36 | All goats are equal

All goats are equal, but some are less equal.

Bijvoorbeeld wanneer je als in Caribisch Nederland wonende geit wordt aangereden. Dan is de kans groot dat je - anders dan je soortgenoten in het Europese deel van je land - zelf voor de schade opdraait, met name op Bonaire. Behalve dat een groot deel van de vijftienduizend auto's met duct tape bij elkaar wordt gehouden en bestuurders zich ook in nuchtere staat (wat overigens niet veel voorkomt) een nogal roekeloze rijstijl eigen hebben gemaakt, zijn relatief veel brokkenmakers niet verzekerd.

Krijg je in Europees Nederland als gedupeerde in dat geval de schade vergoed door het Waarborgfonds, als geit, ezel of tweebeinige weggebruiker op de BES-eilanden, laat de rijksoverheid je – bij wijze van spreken – lelijk in de kou staan. Met dank aan achtereenvolgende regeringen die – als het om overzeese landgenoten gaat – schijt hebben aan de

Grondwet. “Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld” belooft artikel 1. En toch verdomt kabinet na kabinet inwoners van de bijzondere gemeenten op tal van terreinen gelijk te behandelen.

Een voorbeeld daarvan heet de Wet Aansprakelijkheidsverzekering Motorrijtuigen BES, kortweg WAMBES. Deze per 10-10-10 van kracht geworden wet is gekopieerd van de Nederlandse-Antilliaanse landsverordening LAM uit 1976, die weer is afgeleid van de Nederlandse WAM uit 1963. Kern: als eigenaar van een gemotoriseerd voertuig ben je verplicht je te verzekeren voor de schade die je een ander toebrengt. De wetgever kent zijn pappenheimers, dus zijn WAM en LAM erop berekend dat een verkeersdeelnemer de dupe wordt van een toch onverzekerde medeweggebruiker. De artikelen 15 tot en met 19 voorzien daarin en dan vooral 17:

Een benadeelde kan, wanneer er een wettelijke aansprakelijkheid voor de door een motorrijtuig veroorzaakte schade bestaat, een recht op schadevergoeding tegen het fonds geldend maken:

- **a.** wanneer niet kan worden vastgesteld wie de aansprakelijke persoon is, tenzij aannemelijk is, dat de benadeelde niet tot die vaststelling heeft gedaan, wat redelijkerwijs van hem kon worden verwacht;
- **b.** wanneer de verplichting tot verzekering niet is nagekomen;
- **c.** in geval van onvermogen van de verzekeraar.

Deze artikelen zijn - onder het kopje Waarborgfonds - ook opgenomen in de WAMBES. Wat zeur je dan over *ongelijke behandeling*, hoor ik u denken. Aan de artikelen 15 tot en met 19 in de voor Caribisch Nederland geldende WAM-versie is echter iets toegevoegd, namelijk het zinnetje: “Treedt in werking op een nader te bepalen tijdstip.” Kadushi is er door een kennis op geattendeerd. Die is onlangs voor zijn

sokken gereden door een beschonken eilandgenoot zonder rijbewijs en zonder verzekering. In de veronderstelling voor de schade van vijftienduizend dollar het Waarborgfonds te kunnen aanspreken, kwam hij er achter dat de WAMBES onvolledig is ingevoerd. Veertien jaar na 10-10-10 is het “nader te bepalen tijdstip” nog altijd niet gekomen. Intussen staat op de website van het Waarborgfonds te lezen dat het “er voor iedereen is die door een motorvoertuig schade heeft geleden en met die schade niet terecht kan bij de eigen verzekeraar. Bijvoorbeeld als de veroorzaker is doorgereden, niet verzekerd is of reed in een gestolen motorvoertuig. Binnen een paar minuten weet u of u uw claim kunt indienen bij het Waarborgfonds!” *Iedereen*, tenzij je niet in Kruishaar, Pikveld, Kampeersnol of Trutjeshoek woont, maar bijvoorbeeld Rincon, Oranjestad of Windwardside.

In 2010 is er door het laatste kabinet Balkenende welbewust – veelal uit Hollandse gierigheid – voor gekozen de nieuwe landgenoten op de BES-eilanden achter te stellen (geen kinderbijslag, geen jeugdwet, geen sociaal minimum, geen WW en geen-nog-veelmeer), maar het via de WAMBES wettelijk verankeren dat gelijke gevallen ongelijk worden behandeld, vloekt wel heel smerig met artikel 1. Zelfs het handjevol oprecht met de Caribische koninkrijksdelen begane Tweede en Eerste Kamerleden heeft het destijds laten passeren, niet uit slechtheid, maar vermoedelijk omdat de WAM tezamen met tientallen andere BES-wetten er als één hamerstuk doorheen is gejest.

Van het BZK-kastje naar de I&W-muur, kwam Kadushi bij het ministerie van Justitie en Veiligheid terecht met de vragen waarom het “nader te bepalen tijdstip” nog niet daar is en of dat ooit nog wel gaat komen. U raadt het al, het antwoord laat al langer dan een volle werkweek op zich wachten. Daarom de tip aan staatssecretaris van zo nu en dan

Koninkrijksrelaties Zsolt Szabó die dit weekend aan een kennismakingstoertje langs de Bovenwinden begint: kijk bij het oversteken uit voor onverzekerde medeweggebruikers.

Geen toetje, maar een schouderklopje voor TUI die in totaal 55 laadpunten voor elektrische automobielen op de ABC-eilanden installeert. Deze week werd de eerste op Bonaire feestelijk in gebruik gesteld. Criticasters zullen roepen: als verduurzaming zo hoog in je vaandel staat, stop er dan acuut mee je klanten de halve wereld over te vliegen. Maar daar help je alleen de concurrerende stikstofproducenten KLM en Corendon mee. Dus geen stekel, maar een pluimpje om te doen wat de lokale bestuurders uit tot kunst verheven kortzichtigheid (of – niet uit te sluiten – een commercieel belang) nalaten: elektrisch vervoer stimuleren.

* Ter voorkoming vals te worden beschuldigd: dit zijn namen van bestaande plaatsen in Europees Nederland.

5 oktober 2024

37 | De tijd heelt alle wonden

Het zorgstelsel in Caribisch Nederland is zwak, ziek en misselijk, om niet te zeggen doodziek. Met dank aan kwakzalvende bureaucraten. Een cocktail van Haags regelfetisjisme en Hollandse krenterigheid blijkt een fataal recept voor inwoners van Bonaire, Sint Eustatius en Saba die iets ernstigers onder de leden hebben dan een seizoensgriepje. Dat is de

diagnose na het geheel aan de gezondheidszorg op de BES-eilanden gewijde debat dat de Tweede Kamercommissie Volksgezondheid, Welzijn en Sport woensdag voerde met de verantwoordelijke (t.a.v. de Cariben nog nat achter de oren zijnde) staatssecretaris Vincent Karremans van Preventie, Jeugd en Sport. Zorgverleners die maar één doel hebben, hun patiënten beter maken, worden gedwarsboemd door harteloze vrekken in Den Haag.

Na 2010 is VWS (net als het ministerie van Onderwijs) vaak als voorbeeld aangehaald dat het rijk het goed voor heeft met de bijzondere gemeenten, maar de glans is er inmiddels wel af. Met elke nieuwe misstand die aan het licht komt, tekent het onvermogen (of, niet uit te sluiten, onwil) een oplossing te bedenken zich steeds scherper af. Vanuit Saba en Sint Eustatius wordt al jaren geklaagd over medische uitzendingen. Iedereen heeft er begrip voor dat er vanwege de kleinschaligheid een beperkt behandelaanbod op het eiland is en dat je zoals Waddenbewoners voor meer dan een zwerende vinger op een ziekenhuis in de regio bent aangewezen. Patiënten die door hun lokale arts naar Curaçao of Aruba (waar veel meer specialistische zorg beschikbaar is dan op Sint Maarten) worden gestuurd, hebben toestemming nodig van een 'medisch adviseur' van het VWS-bolkwerkje op Bonaire; Zorg en Jeugd Caribisch Nederland dat voor zorgverzekeraar speelt. Daar worden doorverwijzingen vanuit misplaatst wantrouwen beoordeeld, hield Kamerlid Wieke Paulusma (D66) de stas voor. Bonairianen zijn nauwelijks beter af: vanwege procedureel gekibbel met *kleine baasjes* op de buureilanden over landingsrechten, worden patiënten noodgedwongen naar het anderhalf uur verder vliegen gelegen Colombia uitgezonden.

Dat is niet alleen uit humane overwegingen ongewenst, maar ook nog eens heel veel duurder. Toch heeft het

ministerie geen haast een einde te maken aan deze derdewereldtoestand. Eerst is een op een zijspoor geraakte ambtenaar gevraagd de mogelijkheden te “verkennen” voor een structurele oplossing voor het air ambulancevervoer in het Caribische deel van het Koninkrijk, maar diens (tot nu toe onder de pet gehouden) rapport ligt – inclusief aanbevelingen – alweer maanden te verstoffen.

In plaats van een - al dan niet via de rijksministerraad afgedwongen - regeling te treffen voor het transport van patiënten binnen het Koninkrijk, kondigt Karremans aan dat een werkgroep zich over de kwestie gaat buigen. Verkennen, onderzoeken, werkgroepen en taskforcen, het zijn symptomen van de *Hollandse ziekte* om niet te doen wat gedaan moet worden.

Intussen zijn er naar gene zijde vertrokken doordat de zorg te laat kwam, werd de bewindsman aangewreven. “De lijn tussen leven en dood op de eilanden is dun”, constateerde NSC-Kamerlid Faith Bruyning.

De zorg op de BES-eilanden kwakkelde op meer fronten. Zo is er een acuut tekort aan zorgprofessionals. Dat komt onder meer door de eisen die VWS – vanuit oogpunt van kwaliteit niet ten onrechte – stelt, zoals inschrijving in het BIG-register. Je wil immers het lot van een aan het leven gehechte patiënt niet in handen geven van een of andere *Colombiaanse slager*. Het bizarre is echter dat het ministerie wel inkoopcontracten met ziekenhuizen in Colombia sluit, maar niet toestaat dat de chirurgen die daar het mes in BES-patiënten zetten datzelfde te doen in dienst van Mariadal, het ziekenhuis op Bonaire.

En wat te denken van het mini-hospitaal op Statia waar artsen en verpleegkundigen hun werk moeten doen in een bouwval waar zelfs wilde geiten om aan premiejagers te ontkomen niet willen schuilen. Pas over drie jaar – als het tenminste meezit – kunnen de zorghelden en heldinnen van de St. Eustatius Health

Care Foundation een nieuw onderkomen betrekken. Want *de tijd heelt alle wonden*, is het motto van VWS. Inderdaad, als je zieken maar lang genoeg fatsoenlijke zorg onthoudt, lost het probleem zich vanzelf op. De conclusie dringt zich op dat de rijksoverheid te groot is voor de BES-snipper. Dat gaat niet alleen op voor de zorg. Het ministerie van IenW breekt zich al bijna een decennium de hersenpan over het verbeteren van de verbinding van Statia en Saba met de buitenwereld, SZW denkt al jaren na over een 'vorm' van WW en JenV over de invoering van het verdrag van Istanbul tegen huiselijk geweld. Voor alles geldt: Even geduld aub.

Zolang Carls Manuel als gevolmachtigde minister door de residentie dwaalt, is het nooit lang zoeken naar het toetje van de week. Presteerde Zijne Excellentie het na zijn entree het bijna complete personeelsbestand van het Curaçaopaleis te vervangen door family and friends, nu blijkt hij de waakhond die speciaal vanuit Willemstad is gezonden om hem op het rechte pad te houden, te hebben weggepest. De betrokkene zit in afwachting van een deal over een opzoutpremie thuis. En een andere babysitter, plaatsvervangend gevmin Coffi, is inmiddels - vanwege het vertrek van de PNP uit de coalitie - huiswaarts gekeerd. Kortom, het is weer partytime aan de Prinsengracht.

12 oktober 2024

38 | Minister Zsolt Szabó

De zeventig jaar geleden in het Statuut verpakte Nederlandse wens de kloof in bestuurskwaliteit tussen het Europese en het Caribische deel van het Koninkrijk

te dichten, lijkt eindelijk in vervulling te gaan. Wat het praktiseren van 'goed bestuur' betreft, groeien de koninkrijkslanden de laatste maanden in opmerkelijk rap tempo naar elkaar toe. "Huh?" hoor ik u denken. Onder welke steen heeft Kadushi gelegen dat hij heeft gemist dat deze week op Aruba nog premier Wever-Croes' oogappeltje, neef en minister Glenbert Croes in de boeien is geslagen wegens ambtelijke corruptie, eerder dit jaar op Sint Maarten een Statenlid in ruil voor een paar ruggen bereid was het kabinet onderuit te halen, een ander zijn zetel bleek te hebben gekocht en op Curaçao de minister van financiën bij wijze van vriendendienst drie miljard aan belastingvorderingen door de plee spoelde? Nee hoor, de nivellering van de bestuurlijke niveauverschillen komt geheel voor rekening van Nederland.

Het is overigens niet zo dat de broekzakken van Nederlandse bestuurders en politici gelijk hun Caribische soortgenoten bollen van de steekpenningen. Maar er is in het Haagse wel degelijk sprake van een vooralsnog niet te stuiten moreel verval dat misschien nog fnuikender is dan de klunzige (want betrapt) kruimeldieven in de Cariben.

Het was al verdacht dat in het coalitieakkoord van PVV, VVD, NSC en BBB een paragraaf staat waarin deze partijen elkaar beloven de regels van de rechtstaat te eerbiedigen. Alsof dat geen vanzelfsprekendheid zou zijn. Inmiddels weten we dat die belofte niks waard is. De Nederlandse Orde van Advocaten heeft het regeerprogramma van Wilders' marionettenkabinet, een samenraapsel van horken, hufterinnen, omhooggevallen ijdeltuiten en een enkele verdwaalde naïeveling, op zijn rechtsstatelijkheid getoetst en wat blijkt: 28 voorstellen vormen een risico voor de rechtstaat waarvan 9 zelfs in strijd met de beginselen van de rechtstaat.

De meest in het oog springende daarvan is de natte

PVV-droom het parlement buiten spel te zetten, om te beginnen om een uit vreemdelingenhaat gefantaseerde ‘asielcrisis’ te bestrijden met als enig doel in hun eigen land weggebombardeerde vluchtelingen over de grens te kunnen flikkeren. De partijaanhang nam deze week al een voorschot door (in Ugchelen of all places) een voor asielzoekers gereserveerde opvang op te blazen. De voorheen liberale VVD ziet haar kans schoon te morrelen aan het recht op demonstratie en het naar koeienpoep riekende coalitiebijwagentje BBB roept op kritische media de mond te snoeren. “Nederlanders op één” en “elke regio telt” eechoot het in Den Haag. Zo lang ze niet tegen misstanden protesteren of kritische vragen stellen, maar wel roombblank zijn en ergens tussen de Waddeneilanden en Zuid-Limburg geboren en getogen zijn.

We zijn nog in afwachting van de brief waarin staatssecretaris Zsolt Szabó zijn ambities ten aanzien van de koninkrijksrelaties ontvouwt, maar het Statuut lijkt niet op voorhand heilig. We weten al dat het adagium ‘afspraak is afspraak’ waarmee Nederland de eilanden zo vaak om de oren heeft geslagen in de ijskast is geparkeerd door het intrekken van de toezegging vanuit het Nationaal Groeifonds 130 miljoen euro te steken in de economische ontwikkeling van Aruba, Curaçao en Sint Maarten. Dat laatste vloekt nogal met één van Szabó’s drie speerpunten: de zelfredzaamheid van de CAS-landen bevorderen. Dat was nu net de bedoeling van die teruggegraaide 130 miljoen. Het is illustratief voor de benepen Hollandse kruideniersgeest die een nieuwe bloeiperiode doormaakt. Ben je het eeuwige handje ophouden van de eilanden zat (en daar is niks onzedelijks aan), dan moet je juist even heel veel extra investeren. Uiteraard onder strak toezicht om types als Schotte, Heyliger, Sevinger en Croes & Croes met hun lange vingers geen kans te geven. Zodra onderwijs, zorg, infrastructuur

en andere basisvoorzieningen op orde zijn, kan in Den Haag de hand op de knip en is het verder aan de landen zichzelf te redden. Of niet, natuurlijk.

Tijd voor iets positiefs. Onder de burgerij op de eilanden groeit de weerstand tegen de onderdrukking door de toeristische sector. Het zijn vooral buitenlandse investeerders die profiteren van het volplempen van de laatste stukjes vrije kust met betonnen bunkers, het daarvoor van nog armere eilanden geïmporteerde personeel tegen hongerloontjes uit te buiten en bedreven zijn in het ontwijken van belasting. Als een revival van koloniale tijden.

Eerder dit jaar kwamen Arubanen in het geweer tegen de ongebreidelde groei van hotels en nu is er op Curaçao massief verzet tegen het vercommercialiseren van twee pareltjes van stranden Lagun en Jeremi. Je mag hopen dat deze baaien (en andere authentieke schatten in het Caribische deel van het Koninkrijk) snel tot cultureel erfgoed worden verheven zodat ze veilig zijn voor nietsontziende projectontwikkelaars. Daarom: bravo voor moedige burgers die het niet langer pikken dat hun eiland wordt verkwanseld door ruggengraatloze, dan wel corrupte politici.

Het toetje van de week komt uit het geheime vertrek in het Catshuis waar de ministerraad de vrijdagen bekvechtend (en zonder mobieltje) uitzit. Gisteren hebben *Schoof & de Schovertjes* besloten dat de kleyne luyden die zijn afgescheept met een baantje als staatssecretaris voortaan buiten de landsgrenzen de titel “minister for” mogen voeren. Dus Eef, Pik en Luc: bij een volgend werkbezoek is het: “Bon bini/welcome minister Szabó.”

39 | Onttroond

Je zal jezelf maar tot Beschermvrouwe van Deugdelijk Bestuur hebben uitgeroepen en vervolgens moet toezien hoe je ene na de andere protégé door de corruptiemand valt. Het overkomt (althoewel “over zichzelf afgeroepen” de lading beter dekt) Aruba’s minister-president Evelyn Wever-Croes. En dat op een wel heel – voor haar dan – ongelukkig moment met de Statenverkiezingen van 6 december in het verschiet. Terwijl ze nog maar een paar weken geleden van zoveel zelfvertrouwen blaakte dat ze eigenhandig de val van haar kabinet orkestreerde om politieke tegenstanders te verrassen met een vervroegde stembusgang.

Terwijl de premier al weken zo niet maandenlang stilletjes de verkiezingscampagne had voorbereid, was het paniek bij de concurrentie. Waar de MEP de t-shirts, vlaggetjes, petjes, stickers en andere natuur- en milieuvriendelijke verkiezingsmeuk al lang en breed in het partijhuis heeft opgestapeld, moesten andere partijen plotsklaps eerst nog op zoek naar vulling van hun kandidatenlijsten. Het kwam over als een strategische meesterzet, maar een paar weken na de triomftocht naar de gouverneur om het ontslag van haar kabinet aan te bieden en dus de verkiezingen naar voren te halen, lijkt het erop dat WC haar hand heeft overspeeld.

Drie jaar geleden stonk het stemvolk nog wel in het trucje. Vermoedelijk vooraf vanuit het OM getipt dat de voorzitter van toenmalig coalitiegenoot POR strafrechtelijk vervolgd zou gaan worden voor een greep in de partijkas, wist de MEP-leider niet hoe snel ze het ontslag van haar kabinet moest indienen om zichzelf vervolgens tot Queen Integrity te kronen en aartsrivaal AVP in 2021 met 9 tegen 7

zetels te verslaan. ‘Nog 2 erbij en ik heb de absolute meerderheid’, moet ze in een roes van machtslust hebben gedacht. En dus forceerde ze als donderslag bij heldere hemel een kabinetscrisis over een - afgezet tegen de armoede, de mega-staatsschuld en de maatschappelijke ontwrichting door overtoerisme - onbenullige kwestie als gekibbel over wie in de Staten hamertjetik mag spelen.

Misschien had WC een extra motief om de verkiezingen te vervroegen: de vrees dat partijgenoot Guillfred Besaril nog voor de originele verkiezingsdatum (25 juni 2025) zich voor de rechter moet verantwoorden voor het feit dat hij als gevolmachtigde minister zichzelf, family and friends op kosten van de Arubaanse belastingbetaler fêteerde op diners in sterrententen, luxe vliegvakanties en VIP-services. Met kassabonnetjes onderbouwde waarschuwingen van medewerkers van het Arubahuis werden door de minpres genegeerd. Totdat de buitenwereld er lucht van kreeg en ze er niet langer onderuit kon aangifte te doen. Op een rechtszaak waarin ongetwijfeld de pijnlijke vraag zal worden gesteld waarom zij de bedrieger zo lang de hand boven het hoofd heeft gehouden, zit je aan de vooravond van verkiezingen natuurlijk niet te wachten. Dus dan maar snel een kabinetscrisis verzinnen.

De arrestatie eerder deze maand van minister, neef en bovenal oogappel Glenbert Croes wegens betrokkenheid bij een lucratieve zwendel met verblijfs- en werkvergunningen (kennelijk een familietrekje) deed het opzetje van nicht WC als een kaartenhuis in elkaar klappen. Dat ze zijn ontslagbrief als het toppunt van integriteit vierde deed denken aan een kind dat het in het donker uitschreeuwt niet bang te zijn in het donker. Maar de gifbeker was nog niet leeg. Deze week kreeg nog zo’n MEP-monument, minister Endy ‘Lotto’ Croes, een motie van wantrouwen aan de broek voor gegochel met overheidssubsidies

bij een onder zijn verantwoordelijkheid vallende stichting. Een afrekening met het “corruptiekartel”, zo werd het naar huis sturen van de bewindsman in de Statenvergadering geduid.

Of Queen Integrity hiermee van haar troon is gedonderd, weten we pas na 6 december. Wie weet zijn de stemmers door de vele van corruptie verdachte of reeds daarvoor veroordeelde politici kieswijzer geworden en hebben zij een ietwat verlate Sinterklaasurprise in petto. De gedroomde meerderheid kan mevrouw de premier na drie schandalen op rij op haar buik schrijven. Gezien de staat van verval waarin de AVP al langer verkeert - met na een doorwaakte nacht ruziën ook nog een lastminute wisseling van lijsttrekker die het einde van het *Tijdperk der Emannen* inluidt – liggen er kansen voor de kleine en nieuwe partijen.

Overigens, WC is heus niet de enige politicus in het Koninkrijk die beweert te zijn wat zij of hij juist niet is. Buurpik Pisas vindt zichzelf geen buriko, verre ambtgenoot Schoof houdt vol geen marionet van Wilders te zijn en Bonaire's gedeputeerde Abraham is naar eigen zeggen de transparantie zelve. Misschien kan iemand een AI-versie van Pinokkio bedenken om wat politici uitkramen live te factchecken...

Tot slot een welgemeende felicitatie aan het adres van Curaçaos gevolmachtigde minister Carls Manuel. Na eerder al de cursus ‘ceremoniemeester’ met succes te hebben gevolgd, maakte hij via Facebook wereldkundig nu ook het felbegeerde certificaat ‘juridisch medewerker’ in de wacht te hebben gesleept. Om voor te zijn dat iemand aan het waarheidsgehalte van dat bericht zou twijfelen (alsof hij daar aanleiding toe zou geven...), plaatste onze bolleboos er een foto bij waarop hij glimmend van trots het certificaat toont. Het Nederlandse smaldeel in de rijksministerraad is gewaarschuwd!

40 | Treurspel in drie akten

Bijna vier maanden inwerktijd, twee goedgevulde werkbezoeken en een jaarwedde van 176.696 euro (exclusief bijkomende vergoedingen) zijn voor staatssecretaris Zsolt Szabó onvoldoende om thuis te raken in het exotische deel van zijn portefeuille. Zo dacht hij in het Kamerdebat over zijn begroting indruk te maken met de ogen openende binnenkomer *dat Aruba, Bonaire, Curaçao, Saba, Sint Eustatius en Sint Maarten onderling heel erg verschillen...* Het was het eerste bedrijf van een tragikomisch theaterstuk waarin de bewindsman (geheel in PVV-stijl) flaterend door het debat stuntelde, tot wanhoop van Kamerleden en toehoorders van wie de tenen nog dagenlang krom hebben gestaan.

Het is niet ongebruikelijk dat bewindspersonen bij debatten terzijde worden gestaan door een legertje ambtenaren. Die weten doorgaans welke vragen hun baas gaat krijgen, dus schrijven ze de antwoorden voor hem uit. Niks mis mee, tenzij die bij het voorlezen de indruk wekt geen idee te hebben van wat ze hem laten zeggen en daarom vertikkingen letterlijk neemt: “En dan nu iets over Abura”... Zelfs onze koning, die zich elk jaar door de troonrede hakkelt, zal het niet overkomen het over “BES tendigen” te hebben. Maar het kan altijd erger. Elke keer nadat de stas een antwoord had gespiet een Kamerlid een verhelderende vraag stelde, sloeg de paniek toe. “Wat zou die bedoelen?”, zag je hem de hersens kraken om vervolgens smekend naar zijn ambtenaren achterin de zaal te turen in de hoop een hint te krijgen. Maar die waren vermoedelijk – “Nee joh, ik hoor niet bij hem” - al onder de bankjes gedoken. Dus werden steeds

gefrustreerder rakende Kamerleden het bos ingestuurd met door de staatssecretaris uit nood zelfbedachte pareltjes als “Ik heb gezegd wat ik heb gezegd.” De hulpeloosheid nam in de loop van het debat dermate pijnlijke proporties aan dat Kamervoorzitter Roelien Kamminga zoveel medelijden met de stuntelaar kreeg dat ze hem moederlijk – en ook om te voorkomen dat het debat nachtwerk zou worden vanwege schorsingen voor beraad van de staatssecretaris met zijn staf – de uitvlucht aanreikte vragende Kamerleden af te poeieren met de toezegging per brief terug te komen op hun vraag. Zelf beoordeelt de staatssecretaris zijn optreden positief: “Men heeft vertrouwen in mij, van links tot rechts”, verklaarde hij gistermiddag in gesprek met Caribische media. Tja... Het verdrietigst is het natuurlijk voor de inwoners van het Caribische deel van het Koninkrijk die nu weten dat de door het kabinet Schoof beloofde ‘andere wind’ rechtstreeks van de noordpool komt. Zo duwt Szabó (“Ik ben resultaatgerichter dan mijn voorganger”, sneerde hij) de armste gezinnen op de BES-eilanden per 1 januari nog dieper in de ellende door het voorstel van Don Ceder (CU) af te wijzen om net als in Europees Nederland de energietoelage voor minima te continueren.

Voor één scene kreeg Szabó overigens wel een open doekje van de Kamerleden: de aankondiging corruptie (dat woord viel 29 keer in het debat, vaker dan armoede) en vriendjespolitiek in de Caribische politiek stevig te gaan aanpakken. Daarvoor stuurt hij integriteitswaakhond Transparency International op de eilanden af. De vraag is: wie van de drie komt volgend jaar het hoogst in de corruptiewereldranking: Aruba, Curaçao of Sint Maarten? Kan nog spannend worden. Wordt in Oranjestad minister Glenbert Croes in de boeien geslagen voor handel in verblijfsvergunningen, slaat Sint Maarten meteen terug. Daar doorzocht

de recherche de werkkamer van minister van Justitie Lyndon Lewis n.a.v. de melding van gevangenisdirecteur Carty dat de bewindsman hem had opgedragen de meest (in leven zijnde) corrupte politicus van het eiland Theo Heyliger de rest van diens gevangenisstraf in vrijheid te laten uitdienen. De speurneuzen waren nog niet met medeneming van ministers' computer vertrokken, of die ontsloeg de klokkenluider.

Eens zien wat Curaçao – waar politici nepotisme als cultureel erfgoed koesteren - er tegenover kan zetten. Minister van Financiën en lieveling van de online-gokmafia Javier Sylvania doet zijn best door met een facebookdecreet drie miljard aan belastingaanslagen door de versnipperaar te halen. Op zichzelf een slimme move: als je alleen de belastingsschulden van partijgenoten/vrienden en sponsors verscheurt, loopt dat snel in de smiezen. Door het halve eiland mee te laten profiteren, is het voor het toch al onderbezette Openbaar Ministerie een heidens karwei tussen de tienduizenden papiersnippers de aanslagen te traceren van de bewust bevoordeelden. Wat je noemt monnikenwerk, dus misschien kan het Bisdom een handje helpen.

And now something completely different: dé Krokodil.

Wel vreemd dat Bonairianen zo bangepoeperig reageren, want ze moeten het toch gewend zijn: in de overheidskantoren wemelt het van de krokodillen van een soort dat pas echt schadelijk is voor het eiland: de paarse. Maar oh wee als er een buitenlands exemplaar opduikt, dan durft heel Bonaire geen oog dicht te doen. De dorpsraad kwam onmiddellijk - nou ja, na anderhalve week - in actie. En hoe! Met een spervuur van vragen aan de gezaghebber waarom nog geen professionele hulp is ingeroepen om het beest af te knallen.

Wat zouden de als altijd wakkere volksvertegen-

woordigers daaronder verstaan? Crocodile Dundee bellen? Of een bijstandsverzoek aan de minister van Defensie om het leger per amfibievoertuig de mangrovebossen te laten omploegen, ondersteund door JSF's die wat bommen en granaten droppen om er zeker van te zijn dat er over een paar maanden niet tientallen bijtgrage nakomelingen uit het ei kruipen? Het wachten is op het eilandsraadslid dat oppert een werkbezoek te brengen aan Artis om kennis over krokodillen op te doen.

Gezien krokodillengate is het begrijpelijk dat de geachte politici er niet aan toekomen aandacht te hebben voor de waarschuwing van de Inspectie Leefomgeving en Transport dat door laksheid van het huidige en vorige Bestuurscolleges een sluipmoord wordt gepleegd op de omwonenden van de van giftig afval vergeven vuilstort. Besturen is tenslotte prioriteiten stellen.

2 november 2024

41 | Wie de bal kaatst...

De *fittie* tussen Aruba's minister-president Evelyn Wever-Croes en staatssecretaris van Koninkrijksrelaties Zsolt Szabó over de volgens hem wijdverbreide corruptie op de eilanden heeft een onverwachte wending genomen. Wilders mag dan zijn wensdroom Aruba, Curaçao en Sint Maarten het Koninkrijk uit te knikkeren bij zijn andere kroonjuwelen in de ijskast hebben geparkeerd, er blijven genoeg manieren over om de CAS-landen het leven zuur te maken. Bijvoorbeeld door de toegezegde bijdrage van 130 miljoen uit het Nationaal Groeifonds

te schrappen. Of door zijn eerste PVV-staatssecretaris in de geschiedenis te instrueren de kuitenbijters van Transparency International op de eilanden af te sturen. Corruptie en vriendjespolitiek in de Cariben staan na milde D66-jaren weer even hoog op de Haagse agenda als ten tijde van zelfbenoemd corruptiejager Hero Brinkman.

Szabó veronderstelt dat het tot de ‘Caribische cultuur’ behoort dat ministers en ambtenaren van hoog tot laag zich laten omkopen en naasten (van familie tot partijgenoten) bevoordelen, zo liet hij zich vorige week in een Kamerdebat ontvallen. Waarmee zijn eerste aanvaring met de overzijde een feit was, want Aruba’s premier WC *mepte* onmiddellijk terug. “Kijk naar je eigen” doelde zij op een voorvalletje met PVV-kopstuk Marjolein Faber die het familie-inkomen vanuit de partijkas spekte en toch minister in het *rechtsstatelijke* kabinet Schoof is kunnen worden. Waarmee de minpres vast de aandacht wilde afleiden van de drie MEP-prominenten die een hoofdrol spelen bij – zoals hun partijleider het downplayed – “incidenten” waarbij belastinggeld in verkeerde steekzakken is verdwaald. De premier verweet de stas – overigens niet geheel ten onrechte - de ballen niet te hebben het tijdens zijn recente kennismakingsbezoek aan Oranjestad recht in haar *smoel* te zeggen dat hij - net als zijn baas - de eilanden één grote boevenbende vindt. Dat is niet erg heldhaftig, maar er kan ook sprake zijn van een beginnersfout waarin de bewindsman tijdens zijn debat met de Kamer grossierde. “Binnen een jaar ligt er een corruptie-nulmeting”, beloofde – of beter gezegd blufte - hij. Want inmiddels is duidelijk dat er voor Transparency bij gebrek aan geld en data weinig te *nulmeten* valt.

Kennelijk niet met de Kip caravan op de camping (het is deze week reces) was het ijverige Kamerlid Peter van Haasen (PVV) er als de vrije uitloopkippen bij om de

spartelende drenkeling de helpende hand toe te steken. Hij postte dat Aruba's first lady aan het "jij-bakken" is en wierp de vraag op "waar men bang voor is?" Dat had hij even goed aan zijn eigen staatssecretaris kunnen vragen. Die is immers in de slipstream van staatssecretaris Idsinga in opspraak geraakt omdat hij bij zijn verheffing tot bewindspersoon geen openheid heeft verschaft over de samenstelling van zijn aandelenportefeuille.

Dat wekt de indruk dat hij iets te verbergen heeft, dus stelde uitgerekend Transparency-directeur Lousewies van der Laan de vraag waar bewindspersonen (onder wie Szabó en alweer Faber) die geheimzinnig doen over hun belegde vermogen voor vrezen. Te gast bij Radio 1 wees ze op het belang dat zowel de Kamer als het kiezersvolk van alle bewindspersonen weten wat hun eigen belangen zijn: "Waar zit hun vermogen? Daarover transparant zijn is een integriteitsnorm. Bij macht hoort controle op macht. Dat is democratie. Daarom dienen zij inzage te geven. Het is heel erg raar dat niet te doen."

Door zijn geheimzinnigdoenerij weten we bijvoorbeeld niet of Szabó belangen heeft in een IT-bedrijf dat binnenkort een vette opdracht van BZK in de wacht sleept, omdat de bewindsman heel Caribisch Nederland wil digitaliseren. Of aandelen heeft in Cargill waarvan de zoutwinning op Bonaire gevaar loopt door de zeespiegelstijging. Als er plotseling Haagse subsidie komt voor de aanleg van een tropische versie van de Hondsbossche Zeewering aan de zuidkant van het eiland, zou je daar nog iets van kunnen gaan denken.

Van der Laan ziet geen enkele reden waarom een bewindspersoon niet laat zien van welke bedrijven hij of zij aandelen bezit. De betrokkenen beroepen zich op hun privacy. "Daar heeft het helemaal niets mee te maken. Het is een ambt, een publieke functie

en daarvoor is de norm integriteit. Als je er niet open over wil zijn, is dat ook prima, maar dan moet je geen minister worden.” Dat advies heeft de door dubieuze belastingtrucs multimiljonair geworden staatssecretaris Idsinga gisteren – als eerste (?) van het kwartet - ter harte genomen door het hazenpad te kiezen.

Szabó heeft nog niets van zich laten horen. Dat kan dus nog gezellig worden bij het vervolggespreek dat Lousewies van der Laan binnenkort met hem heeft over de opdracht de corruptie in de Caribische landen in kaart te brengen. Zou Transparency überhaupt wel willen werken voor een staatssecretaris die een broertje dood heeft aan de integriteitsnormen die de Kamer per motie heeft verankerd met de bedoeling het risico op belangenverstrengeling weg te nemen?

Tot zo ver over potten en ketels. Hoogste tijd om volledig te ontzorgen, want zo noemt de Rijksdienst Caribisch Nederland de koffiepauze. Zelfs het bakkie troost is ten prooi gevallen aan de ontmenselijking: de zo gewaardeerde koffiejuffrouw van weleer heeft het veld moeten ruimen voor een “koffievoorziening”, leest Kadushi in een “nationale aanbesteding” waarmee RCN “beoogt ervoor te zorgen dat medewerkers op alle kantoorlocaties volledig worden ontzorgd door full service operating” met onder meer “warme drankautomaten”. Persoonlijk denkt Kadushi dat medewerkers liever warme koffie of thee hebben dan warme automaten.

42 | Uitzien naar Trump

Het nieuwe Campo Alegre, dat was de eerste gedachte die voorbij flitste bij het zien van de ‘artist impression’ die deze week de voorpagina van het Antilliaans Dagblad sierde. Lost minister-president Gilmar Pisas op de valreep dan toch nog een verkiezingsbelofte in: een zonnige toekomst voor het - als zo veel monumenten en instituten op Curaçao - in verval geraakte ‘openlucht bordeel’ waarop hij twee jaar geleden tijdens een faillissementsveiling in hoogst eigen persoon met succes een bod van acht miljoen uitbracht om een stukje eilandelijk erfgoed te behouden. Een *investering*, pareerde de premier de kritiek. En nu ligt er plotsklaps een plan voor een park met ruim honderd meer spiksplinternieuwe units dan de 156 groezelige ‘hotelkamers’ in het oude Campo. Hopelijk zijn ze qua geluid goed geïsoleerd, want ze staan hoorbaar dicht op elkaar...

Helaas, *Pik de Pimp* toch weer overschat: het blijkt niet om Campo 2.0 te gaan, zo wordt bij lezing van de tekst bij de afbeelding duidelijk. Het betreft een nieuw vakantiepark waarmee de vernietiging wordt voltooid van wat ooit de aangenaam rustige buitenplaats Jan Thiel was waar vele honderden kinderen zwemles hebben gekregen van Olympische heldin Enith Brigitha. ‘Pods Resort’ krijgt, afgaande op de ontwerpen, het aanzien van een containerdorp-na-een-aardbeving en de uitstraling van een Amerikaans trailerpark waar gepensioneerden hun toevlucht zoeken omdat ze hun hypotheek niet langer kunnen opbrengen.

De krant heeft het over “40-voets zeecontainers” – 258 in totaal - waarin ruim duizend gasten kunnen worden

gepropt. Oftewel wekelijks twee Corendonvluchten vol met *Gerrie's*, het soort Hollander dat Jandino zo raak typeert, die even willen ontsnappen aan hun depri-woonwijken. Zo leveren de zeer aan de eigen autonomie gehechte bestuurders geheel uit vrije wil Curaçao uit aan gehaaide projectontwikkelaars, uiteraard Makamba's met meer mededogen voor hun portemonnee dan voor het authentieke Korsou dat voor de eigen inwoners steeds minder als thuis voelt. Het was anders het weekje wel. Aruba en Curaçao lijken in een race verward wie staatssecretaris Szabó het meest gelijk geeft dat corruptie en nepotisme tot de politieke cultuur van de Cariben horen. Nadat minister-president Wever-Croes in de afgelopen weken twee ministers vanwege hun betrokkenheid bij duistere zaakjes verloor, volgde de ontmaskering van een corrupte topambtenaar. Volgens de premier het bewijs hoe integer haar regering is, want anders was het gesjoemel niet aan het daglicht gekomen... Curaçao kon uiteraard niet achterblijven. Daar werd Statenlid en redder van het kabinet Pisas, KEM-leider Michelangelo Martines, van zijn bed gelicht op verdenking van drugshandel. Denk maar niet dat dit voor de minister-president aanleiding is afstand te nemen van zijn coalitiegenoot waarvan de nummer twee Anthony Godett ook weet hoe de nor er van binnen uitziet. Er moeten tenslotte voor de verkiezingen van maart nog heel wat pastechi's worden uitgedeeld.

Bonaire kwam weer eens onder water te staan, omdat er na bijna twee jaar nog altijd niets is gedaan met de aanbevelingen van waterschapsexperts om met relatief simpele ingrepen ondergelopen straten te voorkomen. Niets doen is er ook debet aan dat ondanks de overvloed aan hemelwater de landfill opnieuw in de fik vloog en uitgerookte omwonenden in het holst van de nacht de longen uit het lijf hoestend een veilig heenkomen moesten zoeken.

Heel wat doortastender blijkt het eilandbestuur van Saba. Dat gaf bisschop Secco onder uit de zak omdat het bisdom het behouden van de katholieke identiteit van de enige school op het eiland hoger aanslaat dan leerlingen van goed onderwijs te verzekeren, weten we na een voor het schoolbestuur en het bisdom ontluisterend rapport van de Inspectie voor het Onderwijs.

Snel door naar Sint Eustatius dat sinds deze week weet wie in 2026 de belangrijkste gast zal zijn bij de viering van Statia Day: Amerika's 47ste president Donald Trump. De uitnodiging ligt al in de *Oval Office*, verstuurd nadat de Tweede Kamer in 2018 de motie Van Raak/Bosman met een overweldigende meerderheid aannam:

“De Kamer, gehoord de beraadslaging, constaterende dat met de First Salute op 16 november 1776 vanaf Fort Oranje op Sint Eustatius Nederland de eerste natie was die de Verenigde Staten erkende; van mening dat 250 jaar betrekkingen tussen onze landen op een gepaste wijze gevierd zou moeten worden, ook met inachtneming van de duistere kanten van ons gedeelde verleden; verzoekt de regering, samen met Sint Eustatius en de Verenigde Staten voorbereidingen te treffen voor een viering op 16 november 2026 op Fort Oranje, liefst in aanwezigheid van onze beide staatshoofden.”

Toenmalig ambassadeur Pete Hoekstra vond het zo'n geweldig idee dat hij de boodschap onmiddellijk aan zijn baas heeft doorgebriefd. Of die er ooit op heeft gereageerd, vertelt de geschiedenis niet. Het ministerie van BZK is in elk geval enthousiast aan de slag gegaan: er is een kwartiermaker aangewezen die een potje van 300.000 euro tot zijn beschikking heeft voor de eerste voorbereidingen. De vraag is of het enthousiasme nog zo groot is nu de eregast iemand is met een strafblad. Over charlatans gesproken: De Nederlandsche Bank

heeft om zijn inktzwarte voorgeschiedenis uit te gommen een half miljoen euro geschonken aan het project ‘Across the Seas’ op Bonaire, de inrichting van een plek ter herinnering aan het Bonairiaanse slavernijverleden. Wie de begunstigde A. de W. kent – een pseudo-Bonairiaan die een spoor van zich beduvelend voelende opdrachtgevers heeft getrokken - zal zijn vraagtekens hebben bij het beoordelingsvermogen van bankpresident Klaas Knot c.s. Dat verklaart dan wel weer meteen hoe het oplichter Ansary is gelukt onder het *wakend oog* van DNB dertigduizend pensioengerechtigden in de Cariben voor miljarden te beroven.

16 november 2024

43 | De Koloniale Bank

Excuses maken voor het slavernijverleden is één, iets anders is te hebben geleerd van dat van het bloed roodgekleurde deel van de vaderlandse geschiedenis. Op 1 juli 2022 bood president Klaas Knot van De Nederlandsche Bank namens de bank excuses aan dat zij volop heeft meegeprofiteerd van koloniale onderdrukking en uitbuiting. Hij maakte bij die gelegenheid bekend dat DNB vijf miljoen euro beschikbaar stelt t.b.v. projecten voor “educatie en behoud van historisch erfgoed”. Deze week werd bekend dat de Across the Isles Foundation op Bonaire 500.000 euro is toegekend voor het inrichten van een herinneringsplek met een monument ter nagedachtenis aan de lokale held Martis di Katalina Janga die in 1834 de opstand van tot slaaf gemaakten leidde. Het lijkt een nobel project, met de nadruk op lijkt...

Het persbericht van DNB over de schenking overviel velen op Bonaire. De aanvankelijke vreugde maakte snel plaats voor verbazing toen men ontdekte wie er achter de foundation schuilgaat: A. de W., de oud waarnemend, maar nog altijd van belastinggeld doorbetaalde eilandgriffier. De man ook die de Eilandsraad van Saba liet dokken voor advieswerk dat hij niet leverde, zoals hij zich bij wel meer opdrachtgevers onmogelijk heeft gemaakt door zich met een veelbelovend praatje binnen te kletsen waarna de afgesproken daden uitbleven.

Dat uitgerekend een onkreukbaar geacht instituut als DNB een half miljoen publiek geld toewijst aan een project dat bedoeld is om te verbinden, maar uit de koker komt van iemand die vooral verdeeldheid zaait, kun je niet bedenken. Een kwartiertje surfen en je stuit op de ene na de andere zich benadeeld voelende organisatie en het bericht dat de gezaghebber van Bonaire bij het OM aangifte heeft gedaan voor de inbraak in mailboxen van eilandsraadsleden waarvoor De W. opdracht heeft gegeven. Om maar te zwijgen over hoe hij de inwoners van Saba tot in hun ziel krenkte door te beweren dat zij het product van inteelt zijn. Zou de bank zijn gangen niet zijn nagegaan of geen referenties hebben ingewonnen?

“We beoordelen aanvragen samen met vertegenwoordigers in het betrokken gebied”, staat te lezen op de website van DNB; ze weten dus wel van het bestaan van internet. Dan denk je al gauw aan iemand als Bòi Antoin, koninklijk onderscheiden om zijn onovertroffen kennis van de historie van Bonaire. Maar hem is niks gevraagd, wat hij zelf maar “raar” vindt. Misschien het Cultuurfonds dat immers door DNB als adviseur is ingehuurd. Edoch: vertegenwoordiger voor Bonaire van het fonds Liliane de Geus weet van niks, maar verwijst voor de zekerheid door naar voorzitter Lionel Janga. Die antwoordt: “Het project waar u het

over heeft, is nimmer aan het CCG voorgelegd voor advies.”

DNB meldt in haar persbericht dat de herinneringsplek op de voormalige plantage Fontein komt. Die is eigendom van het openbaar lichaam. Dus zullen de verantwoordelijke gedeputeerden Anjelica Cicilia (grondzaken) en Nina den Heyer (cultuur) ongetwijfeld wél zijn geraadpleegd. Niet dus. Cicilia: “Ik was als portefeuillehouder niet op de hoogte van dit initiatief en heb het via de media vernomen.” De gedeputeerde is niettemin bereid “met de initiatiefnemers in gesprek te gaan over potentiële kansen voor het eiland”, maar “voorop staat dat niemand zich plekken mag toe-eigenen op Bonaire.”

Collega Den Heyer: “Ook ik heb het via de media vernomen. Ik vind het wel bijzonder: volgens mij is Mangazina di Rei al bezig met de erkenning en herdenking van Martis de Cathalina Janga.” Terzijde: het door de bevolking en toeristen drukbezochte openluchtmuseum lijkt een beter passende locatie gezien de missie het cultureel erfgoed van Bonaire in ere te houden.

Professionele goede doelen fondsen gaan bij het toekennen van donaties niet over één nacht ijs. Wat zij naast het doen van een antecedentenonderzoek doorgaans minimaal verlangen, is overlegging van een recente, goedgekeurde jaarrekening. Dat is in het geval van Across the Isles nagelaten, om het doodsimpele feit dat de foundation pas op 2 september jl. is opgericht, zo blijkt uit het handelsregister van de Kamer van Koophandel. Hoewel vermeld wordt dat de stichting “door twee gezamenlijk handelende bestuurders wordt vertegenwoordigd” is er maar eentje ingeschreven: voorzitter A. de W.

Niks tegen Nederlanders (althans, de meeste), maar met het uitdelen van de hoofdprijs aan de stichting van een Nederlander, handelt DNB in strijd met het eigen

op de website te lezen principe te willen doneren aan “met name nazaten van tot slaaf gemaakten” die zich inzetten voor mede-nazaten. Niet te ontkennen valt dat De W. ook nazaat is, maar dan wel eentje van een generatie voor wier gruwelijke misdaden bankbaas Knot excuses heeft gemaakt.

Gevraagd om een reactie, laat de bank het volgende weten: “DNB voert altijd een onderzoek en toetsing uit naar potentiële samenwerkingspartners. Dat betreft zowel de personen als de organisatie.

Een due diligence is daar onderdeel van. We nemen daarbij ook de achtergrond en historie van personen en organisatie in overweging.

Vanwege de geheimhoudingsverplichtingen in haar overeenkomsten kan DNB niet ingaan op individuele personen met wie zij betrekkingen aangaat voor projecten die vallen onder het slavernijverleden van DNB.”

De intenties van DNB zijn vast nobel, de uitvoering is echter beroerd: een *Nederlandse* bank vertrouwt een half miljoen toe aan een werkloze *Nederlander* die zonder de belangrijkste lokale historicus te raadplegen en zonder de bevolking erbij te betrekken, wel even uitmaakt op welke wijze Bonairiaanse nazaten van tot slaaf gemaakten zich de uitbuiting van hun voorouders moeten gedenken. Kolonialer kun je het niet bedenken.

23 november 2024

44 | Esey mi ta deklará i primintí

Het wankel kabinet Pisas is opnieuw gered en alweer door een zetelrover. Bij de vorige crisis schoten de

éénpitters Michelangelo Martines (KEM) en Zita Jesus-Leito (PAR-afvallige) te hulp om de MFK-regering in het zadel te houden nadat coalitiegenoot PNP er in augustus de brui aan gaf. Geen twee weken later was het weer crisis: *redder in nood* Martines werd in de boeien geslagen op verdenking van drugshandel, maar dit keer houdt Corine Djaoen-Genaro (die bij het verlaten van de PNP-fractie haar zetel meenam) het kabinet in leven. Zij bleek gevoelig voor het gejammer van minister-president Pisas dat vervroegde verkiezingen ten koste zouden gaan van het carnaval en dat is nu eenmaal prioriteit één in het bestaan van veel Caribische politici.

De premier had wellicht nog een ander argument. In drie jaar regeren heeft zijn MFK weinig gepresteerd, althans voor de samenleving. Partijvrienden en familie zijn uiteraard wel ruimhartig bediend met dikbetaalde nepbanen en andere *pastechis*. Om toch een volgende regeertermijn veilig te stellen, moet er in campagnetijd ook buiten de eigen aanhang met lekkers worden gestrooid. Geen pepernoten, maar harde pegels. Zo kunnen ambtenaren en ‘gelijkgestelden’ (o.a. in het onderwijs) een bonus van 150 gulden tegemoet zien. Geld moet rollen en dat zal het op weg naar de stembusgang van 21 maart ongetwijfeld volop doen. Martines heeft intussen zijn Statenzetel opgegeven, wat voor eilandelijke politici die onderwerp zijn van strafrechtelijk onderzoek, vervolgd worden of zelfs al zijn veroordeeld, geen gebruik is, dus hulde. Hij wordt opgevolgd door de nummer 2 van de partij: Anthony Godett. In diens vorige politieke leven leidde hij de FOL in 2003 naar verkiezingswinst, maar werd geen premier: hij was tot een onvoorwaardelijke gevangenisstraf veroordeeld voor het als gedeputeerde aannemen van smeergeld. Tijdens de rechtszaak vergeleek hij zichzelf met o.a. Martin Luther King, Nelson Mandela en Jezus Christus. Dankzij

carnavalsliefhebster Djaoen-Genaro was er geen twijfel dat Godetts geloofsbrieven desondanks zouden worden aanvaard.

Op buureiland Aruba kreeg oud-minister Otmar Oduber een tegenvaller te verwerken. De rechtbank wees zijn verzoek af om het Openbaar Ministerie niet ontvankelijk te verklaren. De nummer één van Partido Patriotico di Aruba staat terecht voor gesjoemel met overheidsterreinen onder de neus van premier Evelyn Wever-Croes. Dat hoeft overigens geen nadeel te zijn bij de verkiezingen van 6 december: zelfs zuchtend in de bak haalde de voor soortgelijke feiten veroordeelde Benny Sevinger voldoende voorkeursstemmen. Tot zo ver wat staatssecretaris van Koninkrijksrelaties Zsolt Szabó als een Caribisch *cultuurdingetje* zal zien. De Nederlandse wetgeving maakt niet alleen een discriminerend onderscheid tussen inwoners van het Europese en het Caribische deel van het land, maar blijkt ook het Papiaments ongelijk te behandelen. Eerder kwam al aan het licht dat de Rijksvoorlichtingsdienst de troonrede wel in het Duits, Frans en Engels vertaalt, maar niet in de taal van 's konings onderdanen op de Benedenwindse eilanden. Deze week kreeg Kadushi de tip dat bewindspersonen bij de beëdiging de eed of belofte naar keuze in het Nederlands of het Fries mogen afleggen. Dan zal het ook wel in het Papiaments mogen, tenslotte erkend als taal in Nederland. Maar nee, dat staat de wet niet toe. Het draadje begint bij de 'Wet beëdiging ministers en leden van de Staten-Generaal' uit 1992. Hierin is vastgelegd dat ministers en staatssecretarissen de eed of belofte in het Nederlands afleggen. "Nederlands is de officiële taal in Nederland", benadrukt De Directie Democratie en Bestuur van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Hoe zit het dan met minister Wiersma die op 2 juli ten overstaan van koning Willem-Alexander zei "Dat ferklearje en ûnthjit ik."

Er blijkt ook nog een Wet gebruik Fries te bestaan die het sinds 2014 mogelijk maakt de eed en belofte in het Frysk af te leggen. Zo'n wet bestaat er niet voor het Papiamentu van Bonaire of het Engels van Statia en Saba. En daarom mag de eed en belofte niet in die talen worden uitgesproken, ook al is het Papiaments sinds 1 juli van dit jaar een (ook) in Europees Nederland officieel erkende taal. Zeg maar zoals Bonairianen (en Statianen en Sabanen) erkende ingezetenen van Nederland zijn, maar niet voor vol worden aangezien...

30 november 2024

45 | Spookambtenaren

Je wil het je niet voorstellen dat het kwade opzet is van het kabinet Schoof de armsten in Caribisch Nederland nog armer te maken. Maar dat is wel het directe gevolg van regeringsbeleid, zo heeft het Nibud berekend. Per 1 januari daalt de koopkracht van de circa 2.500 meest minima'ste minima op Bonaire, Statia en Saba met bijna tien procent. Dat dit in een poepierijk (en voorheen beschaafd) land kan gebeuren, komt vooral door het gebrek aan empathisch vermogen waarop de PVV, VVD, NSC en BBB hun ministers en staatssecretarissen lijken te hebben geselecteerd. Want BES-burgers zijn niet de enige slachtoffers van bewindspersonen die uitsluitend dankzij hun geringe bestuurlijke inhoud zijn komen bovendrijven of aanwaaien.

Na de alarmerende *geen*koopkrachtplaatjes van het Nibud probeerde staatssecretaris van Koninkrijksrelaties Zsolt Szabó de ergste schrik weg te nemen met de 'belofte' in het voorjaar wel

eens te gaan kijken of de armoedeval misschien iets minder duizelingwekkend diep kan worden gemaakt. ‘Waarom’, hoor je hem denken, ‘zal ik mij druk maken over het lot van kwetsbaren op de eilanden als hun eigen bestuurders dat al niet doen?’ Die vochten met succes als leguanen tegen de aangekondigde belastingverhoging voor rijke stinkerds om daarvoor de armen te laten opdraaien. Bovenop het wegvallen van subsidie voor energie en water gaan die namelijk vanaf 1 januari ook nog eens belasting betalen over hun schamele inkomen. Wat het jammer maakt dat er pas in 2027 weer eilandsraadsverkiezingen zijn.

Gelukkige bijkomstigheid is dat de Tweede Kamer het laatste woord heeft. Je mag toch hopen dat er in de regeringsfracties een paar verdwaalde verstekelingen zitten die nog wel een beetje hart in hun donder hebben en helpen voorkomen dat Caribische landgenoten massaal de schuldhulpverlening in worden gejaagd. Bij wijze van spreken dan, want hulp bij schulden bestaat - zoals zo veel andere basale voorzieningen - niet op de eilanden. En als er eentje per ongeluk wel is, zet het naar eigen zeggen niet-discriminerende kabinet gretig de botte bijl in de subsidie.

Zo wordt de reclassering in Caribisch Nederland financieel een kopje kleiner gemaakt. Politie, officieren van Justitie, rechters en uiteindelijk de gevangenis gaan het extra druk krijgen: als je mensen die al amper rond kunnen komen van staatswege berooft, moet je niet gek opkijken als het – uit pure noodzaak gedreven - proletarisch winkelen toeneemt. Wanneer je dan ook nog eens bezuinigt op resocialisatie is er geen andere conclusie dan dat de overheid aanzet tot recidive, waarvan de kosten de beoogde bezuiniging uiteindelijk verre zullen overtreffen.

Er is overigens een alternatief om aan de armoede te ontsnappen en dat is je aansluiten bij een politieke partij die kansrijk is mee te regeren. Draag de

slippen van de partijleider, lik zijn/haar hielen en applaudisseer en juich op campagnebijeenskomsten bij elke loze belofte om het hardst. Dat is dé manier om een aanstelling als *ambtenaarnan spirito* te verdienen. Daarvan lopen er vele honderden, zoniet meer rond op de eilanden. Ze staan dankzij de juiste contacten op de payroll, zonder dat er daarvoor een tegenprestatie wordt verlangd. Velen hebben dan ook nog een echte (betaalde) baan.

Het fenomeen van schijndienstverbanden wordt lijdzaam door de gemeenschap geaccepteerd, maar er gloort hoop. Deze week verscheen op Aruba voor het eerst een spookambtenaar voor de rechter. Die had het dan ook wel bont gemaakt. Toen een deurwaarder hem wilde opzoeken op zijn werkplek bleek niemand van de aanwezige ambtenaren te weten dat ze een geheime collega hadden. Via het follow the money-principe werd achterhaald dat deze vriend van de (inmiddels oud-)minister er als God in Colombia op los leefde. De minister zelf heeft drie jaar celstraf tegen zich horen eisen met als bijkomende straf dat hij voor zes jaar uit het openbaar bestuur wordt verbannen. Zijn verweer: “Het is een onderdeel van de Arubaanse cultuur om anderen te helpen. Ik help mensen, maar dat verplicht ze niet op mij te stemmen.” Benieuwd hoeveel extra stemmen hem dat gaat opleveren bij de Statenverkiezingen van komende vrijdag, want tenslotte *martelaar*.

Caribische politici die het OM achter zich aan krijgen, vinden zichzelf immers slachtoffer van politieke vervolging. Zo denkt de ooit voor ambtelijke corruptie veroordeelde Anthony Godett er ook over. Hij maakte deze week zijn comeback in de Staten van Curaçao als stand-in voor zijn partijleider Michelangelo Martines die is opgepakt op verdenking van drugshandel. Diens voorarrest is deze week met zestig dagen verlengd, voor Godett – wel ouder, maar dus niet wijzer – aanleiding

hem een *politiek gevangene* te noemen.

De nabrander van de week wordt geleverd door de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten. Beide landen nemen op 31 december 2025 afscheid van de *Naffel*, de Nederlands- Antilliaanse florijn. Een mooie kans om net als himno i bandera de nationale identiteit te versterken door de nieuwe munteenheid een eigen Papiamentstalige naam te geven. Maar wat staat er straks op de bankbiljetten? “Caribische gulden”, in de taal die de kolonisator heeft opgelegd...

2 december 2024

46 | Kadushi krijgt post

Aan: Dossierkoninklijkerelaties.nl

Kralendijk, 1 december 2024

Onderwerp: Verzoek tot rectificatie van schade aan reputatie en publieke imago van Across The Isles Foundation

Geachte meneer/mevrouw,

Ik hoop dat deze brief u in goede gezondheid bereikt. Ik schrijf u om formeel een ernstige kwestie onder uw aandacht te brengen betreffende de aanhoudende schade aan de persoonlijke en professionele reputatie van onze directeur-bestuurder Arjen De Wolff. Deze schade is het gevolg van een reeks lasterlijke acties die al enkele jaren voortduren en lijken te zijn uitgevoerd door René Zwart, met ondersteuning en financiering van bepaalde politieke partijen gedurende deze periode.

De schade aan het imago van de heer De Wolff is aanzienlijk geweest. Dit heeft niet alleen geleid tot

publieke vernedering, maar ook tot professionele tegenslagen en medische problemen als gevolg hiervan. De verspreiding van smaad, lasterlijke acties en misleidende informatie heeft diepe gevolgen gehad voor zijn persoonlijke waardigheid en sociale status. Het verspreiden van smaad is strafbaar onder het Nederlandse strafrecht, zoals vastgelegd in artikel 261 van het Wetboek van Strafrecht. Ondanks de langdurige aard van deze situatie is er geen significante poging gedaan door de verantwoordelijke partij om deze acties recht te zetten.

Wij begrijpen dat René Zwart heeft gehandeld onder politieke invloed; desalniettemin is het essentieel dat dergelijke acties worden gecorrigeerd om verdere schade te voorkomen. Wij zijn van mening dat een officiële en publieke rectificatie nodig is om de reputatie van de heer De Wolff te herstellen en de schade die door de jaren heen is aangericht, te beperken.

Wij verzoeken u vriendelijk om de volgende acties onmiddellijk te ondernemen:

- 1. Een formele, publieke verontschuldiging door René Zwart, waarin de aangerichte schade wordt erkend en duidelijkheid verschaft over de samenwerking tussen Across The Isles Foundation, het Terramar Museum en De Nederlandsche Bank (DNB).**
- 2. Het verwijderen of corrigeren van alle lasterlijke inhoud of verklaringen die over Arjen De Wolff zijn verspreid.**
- 3. Andere noodzakelijke acties om de eerlijkheid en nauwkeurigheid van het publieke dossier betreffende Arjen De Wolff te waarborgen.**

Wij willen ook benadrukken dat de verspreiding van smaad en onjuiste informatie niet zonder gevolgen blijft voor de gemeenschap. Lokale projecten en

initiatieven, die normaliter zouden aankloppen bij Across The Isles Foundation, durven dit nu niet meer te doen vanwege de beschadigde reputatie en de ontorechte twijfel die hierdoor is gezaaid.

Dit is des te schrijnender gezien het feit dat initiatiefnemer Arjen De Wolff, samen met zijn team, zich juist inzet met als belangrijkste prioriteit om individuen en kleinere organisaties – die normaal gesproken nooit in aanmerking komen voor subsidies of grootschalige projecten – te ondersteunen en te versterken. Deze mensen, projecten, vaak met een groot sociaal en cultureel belang, worden hierdoor ontorecht geschaad.

Wij hopen dat u zich bewust bent van de bredere impact van deze situatie en het belang inziet van een correcte en tijdige rectificatie. Wij vertrouwen erop dat u deze kwestie met de ernst en urgentie behandelt die het verdient, aangezien deze niet alleen de heer De Wolff zelf treft, maar ook zijn familie, vrienden, professionele connecties en de samenwerking tussen instellingen op Bonaire en de zuster eilanden. Wij hopen op een spoedige oplossing en waarderen uw aandacht voor deze zaak.

Echter, willen wij namens de familie van de heer De Wolff u op de hoogte brengen van een ingrijpende situatie. De moeder van de heer De Wolff is recentelijk gediagnosticeerd met een terminale aandoening. In het licht hiervan hecht de familie er grote waarde aan om deze tijd in rust en privacy door te brengen en samen de laatste momenten van haar leven te kunnen delen. Wij verzoeken u vriendelijk om deze omstandigheden te respecteren. De familie rekt op uw begrip en volledige medewerking om hen de ruimte en sereniteit te geven die in deze moeilijke tijd nodig zijn. Dank voor uw respect en steun.

Indien u exclusieve informatie van Across The Isles en de heer De Wolff wilt ontvangen, nodigen wij u uit om

tijdens de officiële internationale persconferentie op 30 januari 2025 een formeel journalistiek interview af te nemen met de heer De Wolff en het team van Across The Isles en het Terramar Museum. Wij vertrouwen erop dat dit een waardevolle gelegenheid biedt om feiten te verduidelijken en een gebalanceerd verslag te waarborgen.

U kunt contact met mij opnemen via telefoonnummer via externalaffairs@ati-foundation.info voor verdere bespreking of verduidelijking. Wij zien uw medewerking in het rechtzetten van deze situatie met vertrouwen tegemoet.

Dank voor uw begrip en snelle actie. Met vriendelijke groet,

P.M. Piar - Voorzitter ad interim **Across The Isles Foundation**

Geachte mevrouw Piar,

Wij, Kadushi en zijn uitgever (zoals u weet: twee handen op één buik), zijn het geheel met u eens dat verspreiding van smaad en laster een “ernstige kwestie” is. We juichen het dan ook zeer toe dat het recht slachtoffers beschermt! Wij nemen uw “vriendelijk verzoek” om een rectificatie dan ook uiterst serieus en kennen deze de door u gevraagde urgentie toe door het per omgaande van een gepaste reactie te voorzien. Daarvoor zullen wij alvorens tot een conclusie te komen, ingaan op de door u naar voren gebrachte grieven. U zult het ons daarbij niet euvel duiden dat wij de persoonlijke levenssfeer van derden, die geen onderwerp zijn van de door u bedoelde “lasterlijke acties”, respecteren en daarom een enkele passage in uw brief als ongeschreven beschouwen.

U stelt dat wij “lasterlijke acties hebben uitgevoerd met ondersteuning en financiering van bepaalde politieke partijen”. Zulks is inderdaad zeer kwalijk en niet voor niets strafwaardig, althans als het waar zou

zijn. Kennelijk beschikt u over informatie waarvan wij het bestaan niet kennen. Wij nodigen u derhalve uit deze onthulling te onderbouwen, want het is van groot maatschappelijk belang dat hier de onderste steen boven komt en – uit oogpunt van ‘schone politiek’ – de betrokken politieke partijen aan de schandpaal worden genageld. Wij raden u aan de gezaghebber hierover te informeren, maar dat heeft u als plichtsgetrouw burger waarschijnlijk al gedaan.

U verwijt ons geen “significante” poging te hebben gedaan de door u bedoelde acties recht te zetten. Dat is feitelijk juist. Los van de vraag of daar aanleiding toe is: ons heeft zijdens de heer De W. nimmer een klacht, laat staan een verzoek om rechtzetting bereikt. Sterker nog, hij heeft onze eerdere uitnodigingen tot wederhoor categorisch genegeerd.

Overigens nemen wij onmiddellijk van u aan dat de heer De W. gevolgen heeft ondervonden en ondervindt van publicaties. Het is ook niet mis wat in openbare bronnen is terug te vinden over zijn staat van dienst: een spoor van teleurgestelde dan wel gedupeerde werkgevers, een complete eilandbevolking gekrenkt door ze van inteelt te betichten, een nacht in de cel wegens verstoring van de openbare orde, een opdrachtgever laten betalen voor niet geleverd werk, sponsors werven voor een krant die nooit verschenen is en het brein achter een inkijkoperatie in emailaccounts van politici.

U stelt dat een “officiële en publieke rectificatie nodig is om de reputatie van de heer De W. te herstellen en de schade te beperken.” Zonder uw beoordelingsvermogen in twijfel te willen trekken, denken wij dat er daar meer, zelfs heel, heel veel meer voor nodig is dan een rectificatie, hoe “officieel” ook. Het plezierige van de kwestie is dat de heer De W. de sleutel naar reputatieherstel reeds in zijn bezit heeft door geen aanleiding meer te geven tot hem niet welgevallige publiciteit.

U voelt hem vast al aankomen: wij zien zelfs geen beginnetje van een reden te rectificeren of publicaties te verwijderen. Constateerend dat tussen u en ons sprake is van een geschil, stellen wij voor dat u het initiatief neemt de kwestie aan de rechter voor te leggen zodat u uw verwijten aan ons adres kunt onderbouwen en het publiek daar kennis van kan nemen.

Met een allerhartelijkste groet,
Uw Kadushi

7 december 2024

47 | Keerzijde

Kiezers zijn rare wezens. Neem de uitslag van de Statenverkiezingen van gisteren op Aruba. Daar gaven twee van de drie kiezers hun stem aan de partijen die hofleverancier zijn van KIA, het staatshotel van *One Happy Island*. Waar de AVP op de ranglijst van corrupte ministers in de tussenstand nog een 2 – 3 achterstand heeft op de regerende MEP, ging de oppositiepartij na een vanwege een minimaal verschil van slechts 304 stemmen lange verkiezingsnacht billenknijpen met de winst aan de haal: negen tegen acht zetels. En dan de oud-minister tegen wie deze week drie jaar cel is geëist wegens het beroven van de gemeenschap: die kreeg met zijn nieuwe partij PPA toch ruim 3.500 stemmen, goed voor een zetel die hij – als het aan het OM ligt – overigens niet zelf mag bezetten. Je kunt dus niet zeggen dat de Arubanen hebben afgerekend met notoire integriteitsschenders. In het Caribische deel van het Koninkrijk – ook Curaçao, Sint Maarten en Bonaire hebben hun

voorbeelden - is de scheidslijn tussen een politieke en criminele carrière dun. Veel kiezers lijken daar geen moeite mee te hebben. Op Aruba stemden die in 2021 een voor corruptie achter de tralies zittende politicus de Staten in. En vorig jaar was het op Bonaire geen beletsel een partijleider-met-straftblad te belonen met een overwinning. Het meest bedenkelijke track record heeft Sint Maarten, maar daar heeft het kiezersvolk nu twee verkiezingen achter elkaar de *oude politiek* naar de oppositiebankjes verbannen.

“Het maakt op een eiland echt uit voor mensen persoonlijk welke partij de verkiezingen wint. Dat wordt namelijk gekoppeld aan de toegang tot bepaalde publieke middelen. Er is een neiging in de relatie tussen kiezer en politici een uitruil te hebben van gunsten in ruil voor politieke steun. Dat wordt cliëntelisme genoemd: een kiezer stemt op een politicus, maar verwacht er wel bepaalde voordelen of gunsten voor te krijgen van die politicus”, legde bijzonder hoogleraar Koninkrijksrelaties met de leerstoel democratische vertegenwoordiging Wouter Veenendaal eerder deze week uit in gesprek met het Caribisch Netwerk.

Er is vanuit democratisch oogpunt meer niet pluis op de eilanden: “Regeringen op kleine eilanden zijn vaak heel machtig ten opzichte van andere instanties: een zwakker parlement, zwakkere media, zwakker maatschappelijk middenveld en soms ook een zwakkere rechtelijke macht. Kiezers houden zo’n systeem in stand, omdat ze altijd op dezelfde partijen blijven stemmen. Ze zijn zich misschien niet bewust van de invloed die ze eigenlijk kunnen hebben als burger in een democratisch systeem”, aldus Veenendaal die pleit voor versterking van wat hij noemt democratisch burgerschap.

Vernieuwers zal het deugd doen dat Futuro debuteert met meteen drie zetels in het Arubaanse parlement.

Die dankt de nieuwe partij vooral aan jongere kiezers die het nepotisme van de *dino's* zat zijn. Het is te hopen dat ze niet teleurgesteld worden. Om het *systeem* te veranderen moet Futuro meeregeren en dus een coalitie vormen met de AVP of de MEP. Oftewel: wil je liever door de hond dan de kat gebeten worden? Futuro (overigens geleid door een ex-AVP'er annex zetelrover) zit in de positie een hoge prijs te verlangen voor het in het zadel helpen van de AVP dan wel de MEP. De geschiedenis leert overigens dat het met kleinere partijen die in een coalitie stapten, slecht is afgelopen... Eén ding is zeker: de uitkomst van de formatie is hoogst onzeker.

Daarom maar iets anders. De uitgever van deze site heeft het aan de stok met Facebook. Meerdere keren per week worden berichten die op de Facebookpagina van DossierKoninkrijksrelaties worden gepost per omgaande verwijderd. De inhoud zou in strijd zijn met de 'communityregels' van Meta. Van het kennelijk door Noord Korea geschoolde politbureau van multimiljardair Mark Zuckerberg mogen diens klanten geen kennis nemen van een door de Tweede Kamer aangenomen motie of een brief van de staatssecretaris van Koninkrijksrelaties over het sociaal minimum in Caribisch Nederland. Protesteren heeft geen zin: over de binnen vijf dagen beloofde *herbeoordeling* hoor je nooit meer.

Kadushi heeft zijn baas de tip gegeven: stop wat misselijkmakend geweld of racisme à la de Nederlandse *tv-personality* Raisa 'Florrie' Blommestijn in de berichten en Facebook geeft ze een vijf sterren behandeling, zoals gefakete promo's van beleggingsoplichters. Dat is het nare van veel uitvindingen die het plezier van de mensheid dienen: ze hebben meestal ook een minder aangename kant. Net als democratie zonder *democratisch burgerschap*.

48 | Bevoorrecht

Harteloos, op het misdadige af. Dat is de kille weigering van een meerderheid in de Tweede Kamer tegen te houden dat het kabinet inwoners van Bonaire, Sint Eustatius en Saba asociaal hard in hun toch al dunne portemonnee treft, met de meest kwetsbaren – minimumloners en uitkeringsgerechtigden – voorop. Die hebben door toedoen van het kabinet Schoof en de fracties van de PVV, VVD, NSC, BBB, SGP, FvD en JA21 na 1 januari tot tien procent minder te eten. Een letterlijke vorm van broodroof, gepleegd door een bende gewetenloze staatsrovers die – naar eigen liegen – hoeders zijn van bestaanszekerheid. Cynischer kun je het niet krijgen.

En dan durft een Kamerlid tijdens het commissiedebat over het rapport van de Commissie Thodé doodleuk te beweren dat inwoners van Bonaire, Sint Eustatius en Saba zich moeten realiseren dat zij het op sommige terreinen beter hebben dan hun landgenoten in Europees Nederland. Want op de eilanden mag je bijvoorbeeld al op je 65ste met pensioen. Jaja, dat *mag* misschien, maar het *kan* niet. Veel pensioengerechtigden kunnen het zich namelijk niet veroorloven. Van alleen AOV (hoe symbolisch dat er op de W is gekort) kun je ondanks de recente verhoging van de uitkeringen echt niet rondkomen. Dat verklaart waarom menig AOV'er noodgedwongen tot hoge leeftijd doorwerkt, bijvoorbeeld als klusjesman voor Europese Nederlanders die in hun Piet Boon-paleizen langs de Bonairiaanse kust van hun pensioen genieten. Viel nog mee dat er niet meer voorbeelden bij werden geslept om te bewijzen hoe bevoorrecht BES-burgers zijn ten opzichte van de bewoners van pak hem beet

de Waddeneilanden. Zoals: in de Cariben is het altijd lekker warm, dus heb je geen stookkosten, hoef je ook geen dure winterkleding aan te schaffen en kunnen kinderen op blote voeten lopen. Wat heb je dan in hemelsnaam nog te zeuren dat eerste levensbehoefte twee tot vijf keer duurder zijn dan op Terschelling, dat er geen openbaar vervoer is, geen schuldhelpverlening, geen WW...

Een ander Kamerlid wees nog op de zojuist door het CBS gepubliceerde 'Brede Monitor Welvaart', waaruit blijkt dat inwoners van de bijzondere gemeenten het financieel en materieel aanzienlijk minder hebben dan die in continentaal Nederland, maar toch tevredener zijn. Dat ze met weinig genoeg nemen, zegt vooral iets van hun goede karakter. Het onderstreept alleen maar de godvergeten schaamteloosheid van de Wilders-brigade daarin een vrijbrief te zien weerloze BES-burgers tot hongerarmoede te veroordelen en van de 88 Kamerleden die het voorstel daar een stokje voor te steken zonder blikken of blozen van tafel veegden. Terwijl het voorkomen van deze armoedeval het rijk geen cent extra kost. Het geld ligt op de plank, maar staatssecretaris van Digitalisering en oja ook nog Koninkrijks... eh... relaties wil pas bij de voorjaarsnota beslissen hoe hij het gaat verdelen. "Een beetje geduld", vroeg hij in het eerder genoemde commissiedebat. De kans is groot dat het niet naar de knorrende magen van de minima gaat. De bewindsman heeft namelijk bedacht de armoede op te lossen door – *mind you* – "economic empowerment." Daar wil hij flink in investeren. Zo heeft hij met een van de eilanden gesproken over het idee er een callcenter te vestigen. Dat levert vast nieuwe banen op of beter gezegd: niet te vervullen vacatures. Werkloosheid is anders dan in de CAS-landen in Caribisch Nederland – met slechts 3% op Bonaire – niet het probleem. Er is al een te veel aan te laagbetaalde arbeid en daar gaat een callcenter

(een sector die het moet hebben van studenten die wat zakgeld willen verdienen) niets aan veranderen. Szabó wil ook miljoenen steken in lokale landbouw zodat groente en fruit betaalbaar worden. Denkt hij. Alsof er niet jaren geleden al in opdracht van zijn ministerie door een gerenommeerd bureau na gedegen onderzoek is geconcludeerd dat voedselproductie op de eilanden duurzaam (want minder transport) en gezonder (want verser) is, maar mede door de klimatologische omstandigheden, waterschaarste, bodemgesteldheid en kleinschaligheid hoge productiekosten met zich meebrengt en dus nauwelijks tot lagere prijzen leidt. Bovendien worden de banen die de sector oplevert laag betaald. Landbouw is daarmee zeker niet de veronderstelde snelweg uit de armoede. Als de stas serieus wil inzetten op economische ontwikkeling is het moeilijk te begrijpen dat hij – nog afgezien van de sociale impact - de door het Nibud berekende koopkrachtval laat gebeuren. Die raakt vooral de 2.500 minima die hun schamele inkomen volledig zien opgaan aan de hoogstnoodzakelijkste uitgaven: huur, stroom, water en eten. Een snelle rekensom leert dat de supermarkten na 1 januari op jaarbasis een omzetverlies van anderhalf tot twee miljoen dollar lijden en dus hun prijzen zullen verhogen om het hoofd boven water te houden. Waarmee de beoogde zelfredzaamheid van de eilanden alleen maar verder uit beeld raakt. Het treurige is dat degenen die het hardste door het meedogenloze kabinetsbeleid worden geraakt niet op steun van hun eigen volksvertegenwoordigers hoeven te rekenen. Die liepen de afgelopen maanden wel het vuur uit hun slippers om een belastingverhoging voor veelverdieners ongedaan te maken, maar voelden zich - deze week op volle oorlogssterkte in Den Haag – niet geroepen voor hun meest kwetsbare eilandgenoten op te komen. Maar dat kan zijn omdat zij zich na het

commissiedebat moesten haasten naar een feestelijk galadiner.

21 december 2024

49 | De menselijke overheid

De aandacht gaat vooral uit naar wat niet goed gaat in het Koninkrijk, maar er gebeuren ook heel veel goede dingen. Dat Kadushi dat ooit nog eens zou optikken... Het zijn dan ook niet zijn woorden, maar die van Frank Zomerdijk, deelnemer aan de minor Koninkrijkszaken van de Haagse Hogeschool. Hij maakte zijn opmerking tijdens een paneldiscussie bij de door studenten georganiseerde viering van Koninkrijksdag, die het thema 'Next Generation' had meegekregen. Misschien wel het beste dat op het gebied van de koninkrijksrelaties gebeurt, is dat de HSS met de minor een nieuwe generatie professionals klaarstoomt die voor een positieve trendbreuk in het Koninkrijk kan zorgen.

Kadushi mocht er – in het auditorium waar de airco lekker Caribisch hoog stond - bij zijn. Zo hoorde hij zijn alter ego, die was gevraagd de prijzen uit te reiken van een essaywedstrijd, zeggen dat het debat over het Koninkrijk al te lang wordt gedomineerd door witte mannen op leeftijd – speak for yourself! - die met een steeds cynischer blik naar het politieke gehakketak tussen Den Haag en de eilanden kijken. En dat het daarom toe te juichen is dat de grijze garde wordt *uitgefaseerd* om plaats te maken voor het optimisme van een nieuwe lichting waarvan Frank, maar ook de essaywinnaars Jaron van der Ven, Leilani Werleman en Fayme Francisco en hun medestudenten deel uitmaken.

Voordat u opgelucht ademhaalt: uw stukjesschrijver piekert er niet over zijn stekels na vier jaar uitdelen in de wilgen te hangen. Hij kan niet ontkennen dat er ook veel goeds gebeurt in het Koninkrijk. Op het gebied van sport (denk aan het koninkrijkshonkbalteam), cultuur (het wachten is op een duet van Izaline Calister en Frans Bauer), de zorg, het onderwijs en nog veel meer, bloeien er mooie initiatieven. Maar dat is eerder *ondanks* dan *dankzij* de bestuurders/politici aan beide zijden van de oceaan die selectief shoppen in het *bejaardige* Statuut.

De bedenkers van de *grondwet* van het Koninkrijk onder wie de eerbiedwaardige *doktor* Moises Frumencio da Costa Gomez, hadden de bedoeling de gelijkwaardigheid tussen de delen van het Koninkrijk te borgen. Hun opvolgers hebben van een lovenswaardige, maar bovenal gerechtvaardigde intentie een slechte grap gemaakt. Tussen het koud- en het warmbloedige deel van W-A's werkterrein is helemaal niets gelijkwaardigs. En het Statuut staat erbij en kijkt er naar hoe Nederland naar eigen believen de autonomie van Curaçao, Aruba en Sint Maarten negeert of juist, als het wèl (mede)verantwoordelijk is, niet thuis geeft.

Hadden ze misschien net als Bonaire, Sint Eustatius en Saba maar gemeente moeten worden. Neem de brief die minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties Judith Uitermark gistermiddag - op een moment dat haar ambtenaren al naar de verwarmde terrassen van het Plein waren afgezakt - naar de Tweede Kamer stuurde met de veelbelovende openingszin "Dit kabinet gelooft in de kracht van de regio. We vinden dat elke regio telt!" De bewindsdame haalt onderzoek aan waaruit blijkt dat er "grote, groeiende en onwenselijke verschillen in welvaart en welzijn tussen regio's zijn" en dat "een rechtvaardige en menselijke overheid recht moet doen aan mensen, waar ze ook in Nederland wonen."

Op basis van gesprekken die de minister naar eigen zeggen “overal in Nederland” heeft gevoerd, heeft ze – staat in de brief te lezen – tien regio’s aangewezen waarin het kabinet fors gaat investeren om de oneerlijke kloof tussen welvaart en welzijn te verkleinen. Hoho, beste mensen in de *regio* Caribisch Nederland, voordat jullie de vlag uitsteken, eerst maar even Uitermarks lijstje bekijken: Kop van Noord-Holland, Noord- en Oost-Groningen, Zuidoost-Fryslân, Noard-Fryslân, Zuid- en Oost- Drenthe, Twente, Achterhoek, Noord-Limburg, Midden-Limburg, Zuid-Limburg en Zeeuws-Vlaanderen...

Hè? Niks over de BES??? Misschien aan het einde van de brief, zoals ministers nogal eens doen als ze er op de valreep door een wakkere klerk aan worden herinnerd dat het land niet ophoudt bij Katwijk.

Maar op de laatste pagina, ruim zeventuizend woorden (bijna een halve roman) verder, rest er geen andere conclusie dan dat “overal in Nederland” de zoveelste leugen van het kabinet Schoof is. Het is immers niet alleen onovertroffen onkunde van Wilders amateurgezelschap, maar ook welbewuste discriminatie van landgenoten die toevallig niet zo lelieblank zijn als Greuningers of Zeeuwen.

Een ander bewijs daarvoor is het genereuze gebaar van staatssecretaris Jurgen Nobel (Participatie) om burgers die door de bodem van het bestaansminimum zakken een eenmalige tegemoetkoming van duizend pietermannen te schenken. Navraag leert dat deze “menselijke overheid” wel een grens trekt. U raadt het al: ergens tussen het Nederlandse en het Caribische deel van het land. Daar gaan de 2.500 meest kwetsbaren een onzalige kerst tegemoet in de wetenschap dat zij er door Haags beleid per 1 januari bijna tien procent in inkomen op achteruit kachelen. Maar dat achten de Uitermarken en Nobels dan weer niet “onwenselijk.”

Terug naar de stelling dat er ook goede dingen gebeuren in het Koninkrijk: een paparazzi heeft vastgelegd hoe Kadushi en zijn favoriete mikpunt Curaçaos gevolmachtigde minister Carlson Manuel elkaar in de armen vielen. Bij wijze van spreken dan. Fysiek bleef het contact beperkt tot een stevige handdruk, maar toch. Dat de rest van de wereld een voorbeeld moge nemen aan zoveel vredelievendheid.

28 december 2024

50 | Betweterschap

Hoe emotioneel gevoelig de taalkwestie in het Koninkrijk ligt, kwam nota bene in deze week van het feest van de vrede weer eens in al zijn lelijkheid aan de oppervlakte. Aanleiding was een onschuldige inzending voor de essaywedstrijd van de Haagse Hogeschool waarvoor de Arubaanse studente Leilani Werleman een welverdiende award ontving. Haar persoonlijke worsteling met de voors en tegens van het Papiaments als instructietaal in het onderwijs deed een al eeuwen aan de Universiteit van Aruba verbonden taaldeskundoloog in woede ontsteken. Op LinkedIn – de minst rioolste van de sociale media – fakkelde hij de studente af.

Stoer hoor om als gearriveerd (bet)wetenschapper een tweedejaars studente vanwege haar mening publiekelijk onder uit de zak te geven. Waarmee deze gewezen Belg er blijk van geeft zich het Hollandse superioriteitsdenken eigen te hebben gemaakt. Hij schaaft zich met zijn ‘analyse’ in de categorie koninkrijksprofessionals over wie Kadushi het vorige week nog had: witte mannen op leeftijd die

pretenderen te weten wat goed is voor de Caribische delen van het Koninkrijk en zich kennelijk bedreigd voelen door een nieuwe, goedgebekte generatie die de HHS via de minor Koninkrijkszaken klaarstoomt. De terechtwijzing kreeg bijval van een projectadviseuse van een Nederlandse goededoelenclub die verbinding als missie beweert te hebben. Als de geleerde dame daarop wordt aangesproken, stelt ze dat ze het heel erg eens is met de kritiek op het standpunt van Leilani en “graag de discussie aangaat op inhoud, maar ad hominem reacties niet vindt getuigen van inhoud.” Weinig consequent om dan wel te sympathiseren met hoe een studente “ad hominem” en plein public (jaja, ook Kadushi spreekt een woordje over de taalgrens) op een badinerend toontje de les wordt gelezen. De beroepsverbinderster sneert ook nog eventjes naar de HHS: “Het is treurig dat de begeleiding op de Hogeschool in Nederland blijkbaar te wensen overlaat.” Te arm van geest dus om te bedenken dat de werkstukken van studenten misschien wel door de docenten worden gebruikt als startpunt van een open, onbevooroordeelde uitwisseling van gedachten, ervaringen, meningen, argumenten, feiten en onderzoeksuitkomsten op basis waarvan de deelnemers alles meewegend tot een (eigen) oordeel kunnen komen... Een beetje zoals serieuze wetenschappers te werk gaan. Gelijk (denken te) hebben, rechtvaardigt niet anderen verbaal neer te maaien, omdat zij er een al dan niet onwelgevallige mening op nahouden. Het is deze neokoloniale opvatting van veel makamba's over discussievoeren en hun botte woordkeuze die er mede debet aan zijn dat er op de inhoud in de relatie tussen de Caribische delen van het Koninkrijk en Den Haag zo veel mis gaat. Te vaak wordt vanuit het moederland hooghartig het eigen gelijk opgelegd, zonder acht te slaan op de context.

Het is nog maar eens gezegd: Kadushi vindt lang niet al zijn mede-lagelanders fout. De meesten zijn op voorhand al onschuldig aangezien ze van de Caribische delen van het Koninkrijk niet meer weten dan dat ze zich er vakantievierend in hun eigen taal – nog wel – kunnen redden. En dan zijn er nog toppers zoals zorgheldin Michelle van Tongerlo die zich wonend en werkend op Statia openstelde voor een andere cultuur en eerlijk toegeeft dat dat niet vanzelf is gegaan (zie haar indrukwekkend relaas dat gisteren op deze site is gepubliceerd), maar het eiland dankbaar is verrijkt te zijn teruggekeerd.

Waar de één een voetstuk verdient, dondert een ander er vanaf. De om haar historisch bewustzijn geroemde minister-president van Barbados Mia Mottley meende Desi Bouterse's aftocht uit het aardse bestaan aan te moeten grijpen hem als "vrijheidsstrijder" te bewieroken. De decembermoorden reduceerde ze tot iets waarmee je het wel of niet eens kunt zijn. Terwijl Mottley de ex-dictator/drugsbaas prees om zijn "krachtige persoonlijkheid" was Sheila Sitalsing in de Volkskrant heel wat accurater door de man die zijn land leeggeplunderd achterliet als een "wezel op de vlucht" te typeren, te laf om zijn straf als een kerel te nemen.

31 december 2024

51 | Terugblik op 2025

2025 was weer een roerig jaar voor ons kleine koninkrijkje. Traditiegetrouw zet Kadushi - zonder de illusie volledig te zijn - in zijn laatste column van het bijna voorbijge jaar een selectie van memorabele momenten op een rijtje.

- De pagara's waren nog niet verstomd of op Aruba bood MEP-leider Wever-Croes nieuwkomer Futuro zeven van de acht ministersposten aan, als zij maar minister-president mocht worden. Futuro wees het aanbod af en sloot een regeerakkoord met de AVP. Nederland eiste per algemene maatregel van rijksbestuur de ministerspost van Financiën op.
- Na het opnieuw in een commissiedebat stuntelig oplepelen van door ambtenaren bedachte smoezen waarom het kabinet Bonairianen, Statianen en Sabanen als tweederangsburgers behandelt, contracteerde het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koloniën een voorleesmoeder om staatssecretaris Zsolt Szabó te coachen.
- Op Bonaire deed gedeputeerde Clark Abraham aangifte tegen ondernemer C.A. die het bij diens (niet bij de Kamer van Koophandel ingeschreven) bedrijf L&B onder het motto 'Koopt lokaal!' bestelde en vooruit betaalde nieuwe meubilair voor het Bestuurskantoor niet heeft geleverd.
- Op voorstel van mestverkener Knops is besloten het over de dijken klotsende overschot aan koeienpoep op te slaan in de krater van The Quill, de vulkaan op Statia. "Maken ze zich daar ook eens nuttig", aldus BBB-voormens Caroline van der Plas, zeg maar de boerenversie van Jandino's typetje Gerrie.
- Nadat voormalig Statenlid Akeem Arrindell door de rechter op Sint Maarten voor zes jaar uit de politiek was verbannen, is hij onder toezicht van de reclassering een startup begonnen voor de in- en verkoop van stemmen. De orders stroomden binnen.
- Klimaatverandering is sinds de door Greenpeace gewonnen rechtszaak tegen de Staat der Nederlanden koninkrijksaangelegenheid. Klimaatminister Sophie Hermans zwaaide op Schiphol de eerste partij zwemvesten voor de Cariben uit die het ministerie via een filantropische zakenman tegen kostprijs heeft kunnen inkopen.

- De Eilandsraad van Sint Eustatius verkocht een door ooit staatssecretaris Knops geschonken, maar bij gebrek aan verkeer ongebruikte rotonde tegen een zacht prijsje aan Bonaire. Beide eilanden negeerden het advies van het College financieel toezicht de transactie in hun begroting te verwerken.
- Een week voor de Statenverkiezingen op Curaçao kondigde minister van Financiën Javier Sylvania op Facebook aan alle belastingaanslagen met vooruitwerkende kracht tot de volgende stembusgang kwijt te schelden.
- Minister Faber haalde marechaussees bij de honderdprocentcontroles op Schiphol weg om in plaats van drie bij vijf van de 840 grensovergangen oorlogsvluchtelingen tegen te houden. Kort daarna signaleerde de KLM een opvallende stijging van Curaçaose jongeren op haar vluchten.
- Op het kleine Saba gingen de rivaliserende horecabazen Chris Johnson en Bruce Zagers bij de Raad van State in beroep tegen het plan van Jonathan Johnson om na afloop van zijn gezaghebberschap in dezelfde straat een filiaal van Burger King te openen.
- De dorpsraad van Bonaire heeft in een motie de KLM gelast de First Class te herintroduceren op de route tussen Flamingo Airport en Schiphol. Tevens werd in een besloten vergadering het voorstel aangenomen de daggeldpremie voor buitenlandse tripjes te verhogen.
- Het ministerie van IenW trok 15 miljoen uit voor het aanleggen van vierbaanswegen op Sint Eustatius om de te verwachten drukte bij de viering in 2026 van 250 jaar First Salute in goede banen te leiden. Nog eens 10 miljoen ging op aan het verlengen van de landingsbaan van F.D. Roosevelt Airport zodat de Air Force One er kan landen.
- Tweede Kamerlid Peter van Haasen werd door zijn partijbaas in een tweet gemaand zich niet zo genueanceerd uit te laten over “die corrupte

zakkenvullende uitvreters”, waarmee Wilders volgens de als altijd alerte redactie van het radioprogramma ‘Op de klippen’ Caribische politici zou hebben bedoeld.

- Op Bonaire werd verbaasd gereageerd op de toekenning van een half miljoen subsidie door het Nederlandse Mediafonds aan een net opgerichte stichting die de lokale onderzoeksjournalistiek wil gaan professionaliseren, te beginnen met een cursus ‘Hoe breek ik in in de emailaccounts van eilandsraadsleden?’
- Oud-premier Evelynna (“Integriteit is my middle name”) Wever-Croes is teruggekeerd bij het advocatenkantoor van de familie. Dat heeft het tijdens haar afwezigheid goed gedaan: sinds 2017 is de omzet met ruim driehonderd procent gestegen. De groei deed zich met name voor in de overheidssector.
- President Trump heeft de door premier Schoof persoonlijk – “Call me Dick” – overgebrachte uitnodiging afgeslagen om samen met koning Willem-Alexander de viering van 250 jaar First Salute te openen, tenzij Nederland alsnog bereid is hem Statia te verkopen.
- De verlaging per 1 januari van de koopkracht van minima in Caribisch Nederland is het kabinet zo goed bevallen – de eilandsraden en vakbonden gaven geen kik – dat in het kader van de Voorjaarsnota nog eens tien procent boodschappengeld is afgepakt van minimumloners en uitkeringsgerechtigden.
- Stinapa riep Bonairianen en toeristen op niet de rust te verstoren van het eerste nest met krokodilleneieren. Vijf eieren werden naar een broedmachine overgebracht. De jonkies werken inmiddels voor Bonaire's nieuwste attractie: Met je billen tussen de krokodillen.
- Nadat het kabinet Schoof nog eens drie crises had overleefd, werd Nederland uit zijn lijden verlost.

- “Het was niet elke dag joepie joepie, dat gaat toppie. Maar geen regering zal ooit presteren wat wij hebben gepresteerd”, aldus ik-ben-niet-Wilders- loopjongen.
- Vanwege de recordaantallen toeristen is onder het motto ‘De zon gaat niet voor niets op’ voor de Arubaanse stranden een systeem van slots ingevoerd à 100 dollar per uur. Ten behoeve van prijsbewuste Nederlandse zonzonabidders gelden er lagere tarieven tussen 19.00 en 05.00 uur.
 - Javier Sylvania, de onberekenbare rekenmeester van het kabinet Pisas, is op voordracht van de internationale gokmaffia het ereburgerschap van Malta verleend vanwege zijn onvermoeibare inzet bij de totstandkoming van een witwassnelweg tussen Willemstad en Valletta.
 - Op 16 december heeft de KLM met een gehuurde Antonov AN-124, het grootste vrachttoestel ter wereld, een bijzondere vlucht uitgevoerd naar Sint Maarten, Bonaire, Curaçao en Aruba met de kerstinkopen van Staten- en Eilandsraadsleden die in Den Haag aan het InterExpo-congres hadden deelgenomen.

Kadushi wenst u een gezond, veilig en duurzaam nieuwjaar toe. Én een terugkeer van wijsheid, empathie en fatsoen in de politiek.

Nb. Vriendelijk verzoek aan de eilandelijke media: bij het copypasten van bovenstaande berichten gelieve geen bron te vermelden.

DEEL 2

Bericht uit...

De zondagse estafetterubriek 'Bericht uit...' op DossierKoninkrijksrelaties.nl kent een trouw lezerspubliek. Columnisten uit de Caribische delen van het Koninkrijk belichten bij toerbeurt de kanten van hun eiland waarvan zij vinden dat die aandacht verdienen. In deel II van deze bundel vindt u de bijdragen die zij in 2024 hebben geleverd. In volgorde van opkomst: Anton Hermans (Saba), Burney el Hage (Bonaire), Robert Slagt (Sint Eustatius), Larissa de Cuba (Aruba), Terrance Rey (Sint Maarten), Raquel Weisz (Curaçao), Marijke Geelhoed (Saba) en Elaine Marchena (Sint Eustatius).

7 januari 2024

Dag lezers, tot ziens

Door Anton Hermans

Beste lezers van DossierKoninkrijksrelaties.nl, met het aanbreken van 2024 is dit mijn eerste column, echter ook meteen mijn laatste bijdrage aan DossierKoninkrijksrelaties over het leven op Saba. Terugkijkend op mijn eerdere columns, dringt het besef door dat ‘histoire se répète’; de geschiedenis herhaalt zich: mijn verhalen beslaan vaak dezelfde thema’s. De overgang naar het nieuwe jaar werd gevierd met een nationale vuurwerkshow, georganiseerd door de gemeente Saba op 28 december nabij het vliegveld. Vanaf de enige weg die van het vliegveld omhoog slingert, kon het hele eiland op veilige afstand genieten van het spektakel. Op oudejaarsavond organiseerde de eigenaar van de ‘vuurwerkwinkel’ een vuurwerkshow in Windwardside, ook weer met het mooiste vuurwerk. Op 1 januari in de avond werd de Sabaanse lucht wederom verlicht door een vuurwerkshow door dezelfde eigenaar. Op 2 januari was de regelmaat weer terug. De dieren konden weer rustig ademen. Leven op Saba brengt regelmaat met zich mee. De dagen glijden voorbij als de vertrouwde deining van de zee en het nieuws dat mijn leven vult, lijkt soms een echo van wat eerder geschreven is. Toch kan de schijn bedriegen, want onder deze ogenschijnlijke stilte schuilt een diepere, onuitgesproken rijkdom aan ervaringen.

Het leven op een eiland nodigt uit tot een innige band met en respect voor de natuur, een kenmerk waar Saba om bekend staat. De dagelijkse zonsopgang boven Mount Scenery, de hoogste top van ons Koninkrijk,

vormt een ritueel terwijl ik mijn koffie drink op mijn 'porch'. Eerlijk is eerlijk, de schoonheid van de natuur zou wellicht vaker mijn columns hebben moeten sieren. Soms lijkt het alsof er weinig gebeurt, maar schijn bedriegt.

In de rustige gang van zaken ontvouwt Saba zijn eigen ritme van gebeurtenissen, gelijk aan die van 2023.

De lokale markt op woensdagen waar groente en fruit worden verhandeld, zal er weer zijn (of niet), de wekelijkse aanvoer van boodschappen in de haven is weer hervat, net als in 2024 de diverse feesten zoals Carnaval, Saba Day en het hele kerstspektakel gepland zullen staan. Op deze evenementen komt men samen om elkaar te ontmoeten en vreugde te delen – dit zijn overigens ook de verhalen die niet altijd mijn columns hebben gehaald, maar wel diep geworteld zijn in het leven van de eilandbewoners alsook mijzelf.

Mijn vrienden en familie denken dat ik - omdat ik in het Caribisch gebied woon - in het paradijs woon, als het ware permanent met vakantie en dat ik elke dag aan het strand lig met een cocktail, barbecue bij een zwembad en dagelijks in de zee zwem en/of duik. Gek eigenlijk, alsof we op Saba niet leven zoals alle andere mensen op de wereld. Alsof er op Saba minder ellende is, minder ziektes zijn en keuzes die we maken minder pijnlijk zijn.

Dus, bij wijze van afscheid, wil ik een eerbetoon brengen aan het schijnbaar alledaagse leven op Saba. In deze verhalen van de zee, de bergen en de mensen: de essentie van het eilandleven schuilt niet in uitzonderlijke gebeurtenissen, maar in de voortdurende dans van het dagelijks bestaan en het terugkeren van jaarlijkse activiteiten.

Terwijl ik mijn toekomst en carrière een andere richting geef, draag ik de positieve herinneringen van Saba als een schat mee in mijn hart. Afscheid nemen is een kunst van loslaten met liefde, wetende dat de

herinneringen die we koesteren, deuren openen naar nieuwe hoofdstukken in ons leven. Dus: dag lezers, tot ziens en tot snel Saba.

14 januari 2024

De beste investering in de toekomst

Door Burney el Hage

Is kinderopvang de beste investering in de toekomst van Bonaire? Misschien is (flexibele) kinderopvang zelfs een “corporate social responsibility”. In de snel veranderende arbeidsmarkt wordt de behoefte aan flexibele kinderopvang steeds nijpender. De reguliere van 9 tot 5 banen worden schaarser. Voor steeds meer banen in de private en gemengde sector geldt dat er volgens schema’s (shifts) gewerkt moet worden. Zaterdag en zondag en feestdagen zijn geen standaard vrije dagen meer. De sectoren die 24/7 diensten verlenen zitten in de lift. Hierbij gaat het niet alleen om bedrijven in de toeristische sector, maar ook om andere dienstverleningsinstanties die continudiensten draaien, zoals de zorg, politie, gevangenis, beveiliging e.d. Voor de ouders die buiten de traditionele werktijden werken, zou de mogelijkheid van een 24/7 kinderopvang een welkome ontwikkeling zijn. Ook moet rekening worden gehouden met het feit dat meer dan 40% van de kinderen in éénoudergezinnen opgroeit. In tweeoudergezinnen werken in de meeste gevallen beide ouders. Kinderopvang is in de regel maar tot 5 of 6 uur p.m. beschikbaar. Na 6 uur ‘s

avonds en ook in het weekend of op feestdagen moet opvang anders geregeld worden. In de praktijk komt dit vaak neer op opvang bij familie, kennissen, burens of alleen thuisblijven. Overigens kunnen ouders niet te veel eisen stellen aan de opvangplek, want de mogelijkheden zijn beperkt. En als je een immigrant bent en geen sociaal vangnet hebt, dan kun je helemaal niet kieskeurig zijn.

Los hiervan, gaat het wel over de “human capital” van de toekomst, onze kinderen, die in hun vormende en meest kwetsbare jaren, her en der moeten worden ondergebracht. Wij hebben de mond vol over de belangrijke rol van de kinderen in de toekomst van de samenleving, maar dan zou je eigenlijk vooral op dit aspect moeten investeren. Kinderen zonder de juiste opvang, vooral tijdens cruciale avonds rusturen, lopen een groter risico op een ongebalanceerde groei met alle gevolgen van dien voor onder meer hun vorming, opleiding en zelfredzaamheid.

Maar hoe zet je op Bonaire zo’n faciliteit op? Wat zijn essentiële stappen om een en ander te realiseren. Het idee begint met het begrijpen van de lokale vraag. Een grondig onderzoek kan de basis leggen voor het project. Enquêtes onder ouders en overleg (sociaal dialoog) met lokale bedrijven kunnen helpen bij het bepalen van de omvang van de benodigde dienst. Een andere cruciale stap is het navigeren door de lokale regelgeving. Het verkrijgen van de juiste vergunningen en licenties is essentieel en zorgt ervoor dat de faciliteit voldoet aan alle gezondheids- en veiligheidsnormen. Ook de keuze van de locatie(s) speelt een grote rol in het succes van de kinderopvang. Het moet een veilige, toegankelijke en stimulerende omgeving bieden voor de kinderen. Een andere belangrijke en bepalende factor is het personeel. Het werven van gekwalificeerde, ervaren en betrouwbare medewerkers die in ploegdiensten kunnen werken, is van cruciaal belang voor de werking

van een 24-uurs service. Verder moeten de faciliteiten en uitrusting van de kinderopvang worden ontworpen om een veilige en stimulerende omgeving te creëren. Dit omvat speelruimtes, slaapruijntes en educatief materiaal. Het financieren van het project is een andere uitdaging. Het opstellen van een gedetailleerd financieel plan is essentieel voor het waarborgen van de duurzaamheid van het project.

En tot slot, maar niet minder belangrijk, is de vraag wie hier eigenlijk (financiële) verantwoordelijkheid voor moet dragen. Is dit een overheidstaak? Ik ben van mening dat de rol van de overheid faciliterend moet zijn door kaders en regels te stellen. Maar welke verantwoordelijkheid draagt de werkgever in deze? Hierbij denk ik dan in het bijzonder aan de “24/7” bedrijven in de horecasector: hotels, restaurants en casino’s. Waarom doen wij geen beroep op hun “corporate social responsibility” om deze “after hour” kinderopvangen te faciliteren? Dit kan toch niet zonder meer op de ouders of de overheid worden afgewenteld? Op Aruba en Curaçao zijn er ondernemingen (geweest) die hun werknemers op dit gebied ondersteunen, hetzij via een financiële tegemoetkoming voor de opvangkosten of door het zelf te (laten) organiseren. Sterker nog, ooit regelden sommige werkgevers zelfs huisvesting voor hun personeel, denk maar aan Julianadorp op Curaçao, Balashi-dorp op Aruba, de politie- en douanewoningen (op alle eilanden). De term “corporate social responsibility” bestond toen nog niet, maar leefde klaarblijkelijk meer dan vandaag de dag. Overigens, de overheid, als werkgever van “24/7 diensten”, ontkomt er net zomin aan en zou zelf ook verantwoordelijkheid moeten dragen voor dit thema. Een succesvolle kinderopvang vereist de betrokkenheid van ouders, werkgevers en de overheid. Open communicatie en feedback zijn belangrijk om het vertrouwen te winnen en te behouden. Het opzetten

van een 24-uurs kinderopvang op Bonaire is niet alleen een waardevolle bijdrage aan de lokale gemeenschap, maar het is ook een reflectie van een moderne samenleving die zich aanpast aan de veranderende behoeften van haar burgers. En, zolang er mensen bestaan is de kwaliteit van onze toekomst gelijk aan de kwaliteit van de nu nog kinderen: onze toekomstige volwassenen.

21 januari 2024

Een eiland dat niet houdt van verandering

Door Robert Slagt

Sinds vorige zomer rijd ik een paar keer per dag over een hobbelige betonnen Caribische kustweg. Het uitzicht is iedere ochtend adembenemend. Links de zee, rechts de vulkaan, in de verte Saba, met bovenop Mount Scenery de vaste wolk die, als je de berg beklimt, het vrije uitzicht op de *scenery* beneemt. De rit leidt naar Oranjestad. Ik heb nog niemand die naam hardop horen gebruiken. De eilandbewoners zeggen Statia, de Nederlanders die in en uitvliegen hebben het vaker over Sint Eustatius. Ook ik ben zo'n passant, die zich vergaapt aan de natuur, de vriendelijk groetende mensen, en de geschiedenis. Het oude centrum is een openluchtmuseum, alleen zonder bezoekers, en nogal vervallen.

Het verleden is omstreden – zeker hier. Het eiland was eind achttiende eeuw een lucratief Nederlands wingewest. Voor we overstaken las ik een gorddroog

boek over deze periode van Willem de Bruin. *De Gouden Rots* vertelt over slavernij, plantages, ruzies tussen Europese grootmachten om deze vrijhaven. Toen oorlog de handel kapotmaakte, liep het snel leeg. Sindsdien is Statia een charmant, maar verwaarloosd eiland. Door Den Haag, al ruim 200 jaar. Maar ook door de bewoners. Veel huizen zijn bouwvallen, autowrakken liggen her en der, jongens scheuren zonder helm op motoren. Het voelt als provinciale anarchie in de jaren zeventig. Statianen doen het op hun eigen manier. Ze houden niet van verandering, en nog minder van Nederlandse bemoeienis. Haagse projecten kunnen hier geen goed doen. Een hoger opgeleide eilandbewoner zei me dat hij de nieuwe weg naar de haven 'zinloos' vindt. Een dame uit een van de belangrijke families op het eiland ziet meer toerisme niet zitten: *We just want to have a quiet life*. Ze lijkt daarbij voorbij te gaan aan de behoeften van de minder bedeeden. Een derde van de bevolking leeft hier onder de armoedegrens en wil misschien in het toerisme aan de slag. Maar ze houden zich stil. Ik herlas hier ook *Dubbelspel* van Frank Martinus Arion, de klassieke roman die de gelaagde maatschappij van Curaçao schetst. Je herkent veel Statiaanse thema's: de kleine eilandwereld, het belang van status en de vriendendienst, schaamte voor van alles, dwingend religieus moralisme. Een zinnetje uit het boek bleef hangen: het onderwijs moet beter. *Dubbelspel* is van 1973. Een halve eeuw later moet het Caribische onderwijs nog altijd beter. In december publiceerde onderzoeksinstituut DSP een rapport over ambtelijk-bestuurlijk integriteit op de BES-eilanden. Grote corruptie is er niet, maar er zijn afhankelijkheidsrelaties. Netwerken gaan voor regels, politieke patronage, cliëntelisme. Hoe doorbreek je die ongelijkheid, die mensen klein houdt? Met beter onderwijs, stelt het rapport.

Daarom is het belangrijk dat jonge, ambitieuze Statianen na hun middelbare school elders verder leren. Doen ze dat ook? Levert dat wat op? We weten het niet. Er zijn geen data. Statia is sinds 2010 een Nederlandse gemeente, maar de kloof met Europees Nederland is op meerdere vlakken groot. Andere Caribische studenten lopen er vaak vast. Door heimwee, de kou, onvoldoende stadse vaardigheden, de taal. In 2016 stapte men op Statia en Saba over op Engelstalig onderwijs en een Caribisch examenprogramma. Niet onlogisch, want Engels is de voertaal. Maar studeren in Amerika is voor veel Stataanse leerlingen een onbereikbare droom. Te duur. En de molens van de Caribbean Examinations Council op Barbados draaien traag. Voor een examen dat in mei is gemaakt, krijg je pas in het najaar de uitslag. Dat is lastig als je tóch in Nederland wil studeren, bijvoorbeeld omdat je daar familie hebt. Vorige maand liep ik het lokale Eutel-kantoor binnen om een rekening te betalen. Bij de balie raak ik aan de praat met een jongen van een jaar of zestien. Spichtig, bril, slimme blik, beetje bijdehand, zoals de eilandjeugd is. Ik vraag of hij gaat studeren. Ja, dat wil ie wel. Alleen, zijn Nederlands is niet zo goed. “Kan je mij geen bijles geven?”

28 januari 2024

De kracht van samen

Door Larissa de Cuba

De eerste maand van 2024 is al bijna voorbij en de laatste drie carnavalsweekenden staan voor de deur.

Dit jaar een korte carnavalsperiode, maar het feest is vanwege het 70-jarig jubileum groot. Carnaval is hier op Aruba een groot festijn.

Vanaf afgelopen vrijdag mochten er langs de carnavalsroute tenten en trailers geplaatst worden door degenen die hiervoor een vergunning hebben gekregen. Het jaar was nog niet gestart of er waren weer discussies: over de gewijzigde procedures bij de loting, een zogenaamd gebrek aan transparantie, de keuze om de namen van de gelukkigen niet te publiceren en het geen vrij keuze te geven voor het kiezen van een kavel. De toekenning gebeurde in volgorde van trekking. Het is even wennen en de praktijk zal laten zien hoe deze nieuwe manier heeft gewerkt, maar het feestgevoel lijkt even groot. Carnaval is een periode die de mensen samenbrengt. En dit samenbrengen is krachtig. Men onderschat de kracht die er ontstaat als mensen zich samen inzetten voor een gemeenschappelijk doel. Je ziet het in deze periode op verschillende manieren terugkomen. De tenten en trailers langs de route werden met groepen mensen binnen korte periode neergezet. Bij de carnavalsgroepen zijn grote teams bezig om de mooiste praalwagens klaar te maken voor de parades. Kostuums worden in groepen gemaakt en versierd. De muzikanten en geluidstechnici zijn samen druk met de carnavalsmuziek. Er zijn groepen mensen bezig om ervoor te zorgen dat er bij de parades voldoende eten en drinken beschikbaar is. Tijdens de carnavalsoptochten zie je hoe belangrijk de organisatie is; ook hiervoor komen allemaal mensen samen. Het is een samenwerking van diverse partijen, zoals de carnavalsstichting, de politie, Rode Kruis, de medewerkers die zorgen voor het plaatsen en verwijderen van barricades, de vuilnisdienst en zo kunnen er nog een aantal genoemd worden. Allen hebben een gemeenschappelijk doel: ervoor zorgen dat de carnavalsviering succesvol is. En op Aruba zijn wij daar goed in.

Het is ook mooi te zien dat scholen in deze periode samenwerken. Zo worden er gezamenlijke parades voor de kinderen en de jongeren georganiseerd. We moeten deze parades nog zien, maar de intentie is goed, en we geven ook de toekomstige generatie een goed voorbeeld. Samen kunnen we veel.

Er heerst over het algemeen een goede sfeer. We hopen dat de rest van de periode zo blijft, zonder incidenten en dat we terug kunnen kijken op een geslaagde viering. En wat mooi zou het zijn als deze positieve energie ook de rest van het jaar aanwezig blijft. Als wij dezelfde samenwerking behouden en de ontstane kracht gebruiken ten gunste van gemeenschappelijke doelstellingen. Wat zouden we dan veel kunnen doen voor onze samenleving, voor ons eiland.

4 februari 2024

De Dokter die Premier wilde zijn

Door Terrance Rey

Op een mooi zonnig eiland verlangden twee ambitieuze politici, het nieuwe machtige duo-koppel Abraham en Sara in een vier-partijen tellende coalitie, naar de begeerde rol van premier. Geconfronteerd met een impasse in hun ambities bereikten ze een grillig compromis – Sara als Statenvoorzitter en Abraham als Premier. Echter, Abraham, van beroep arts, had grotere plannen: hij wilde zijn delicate chirurgische prestaties voortzetten, terwijl hij het Schip van Staat bestuurde.

Betreed het constitutionele moeras – de vervelende regel die ministers en premiers verbiedt om secundaire functies te vervullen. Onverstoorde trok Abraham zijn politieke operatiekleding aan en verzocht de oppermachtige Koninkrijksregering om een uitzondering. Zijn argument? Het land kan zijn chirurgische ingreep in de politiek ter verbetering van de samenleving goed gebruiken. Om deze grondwetswijziging veilig te stellen, heeft hij een tweederde meerderheid nodig in het 15 zetels tellende parlement, maar met slechts een broze houten meerderheid van 4x2 zetels waren de kansen daarop klein.

Terwijl het politieke drama zich ontvouwde, rook een van Abraham's coalitiepartners, onheil in de lucht. Vrezend voor een chirurgische afwijzing van zijn kandidaatministerschap overwoog een van de coalitiegenoten de coalitie te verbreken als Abraham hem niet tot het felbegeerde pluise van de ministerszetel toeliet. In een wraakzuchtige wending speelde Abraham met het idee om de ministerspost van deze coalitiepartner te blokkeren. De houten coalitie stond op de rand van een politieke operatie die uit de hand dreigde te lopen.

In een verrassende wending stelden de wanhopige politici een oplossing voor – het Duo-Positie Akkoord. Onder deze grillige regeling konden alle ministers genieten van het dubbele plezier van politieke en privésectorrollen, met een klein addertje onder het gras. Hun ministersssalarissen zouden gehalveerd worden. Terwijl de inkt op het Duo-Positie Akkoord opdroogde, zag het eiland de geboorte van een nieuwe politieke symfonie – een serenade van macht, prestige en het zoete gezoem van halfgevulde portemonnees. Leer de moraal van deze satirische sage zodat u lezer zult weten waar Abraham de mosterd haalt. Bij het streven naar politieke hoogten moeten er offers worden

gebracht. In dit Koninkrijk van Paradoxen kan men weliswaar de troon bestijgen, maar het inkomen ondergaat een ander soort chirurgische ingreep – een financiële verlaging, een puntige herinnering dat macht gepaard moet gaan met offers. Op dit warme eiland is dat op dit moment een flinke prijs voor velen, maar wel hard nodig.

11 februari 2024

Koorts

Door Raquel Weisz

Curaçao is nog steeds koortsig. Na een behoorlijk heftig griepseizoen in december en begin januari, loopt de temperatuur van de carnavalskoorts op tot het hoogtepunt deze dagen. Na weken van carnavalsfeestjes, verschillende optochten en uiteraard het welbekende tumbafestival, waarin de nieuwe Tumbakoning met zijn aanstekelijke carnavalslied werd gekroond, is het vandaag zover.

Vandaag is Curaçao het decor van prachtige, gekleurde kostuums, trailers en muziek tijdens dé grote optocht (de *Gran Marcha*) door de straten van Otrobanda en omgeving. Schitterend verklede deelnemers, versierd met glitters, veren, steentjes enzovoorts, vieren samen met de uitzinnige bevolking uitbundig het grootste volksfeest van het jaar. De relatief korte carnavalsperiode nadert het einde en wordt dinsdag afgesloten met de afscheidsoptocht (de *Marcha di Despedida*).

Het is altijd interessant te zien hoe we ieder jaar weer tijdens de carnavalsperiode kunnen waarnemen dat er

uitstekend wordt samengewerkt, een enorme explosie aan creativiteit en een groot oplossingsvermogen van problemen is. Tijdens deze periode wordt vaak een gevoel van eenheid uitgestraald, die we gedurende de rest van het jaar helaas veel te weinig of zeg maar gerust niet zien. Deze zaken lijken samen met het verbranden van *Rei Momo* (koning Momo), als afsluiting van carnaval, ook in rook op te gaan. Echter, dit jaar is het anders. Op 21 maart 2025 zijn er verkiezingen op Curaçao en de verkiezingskoorts is reeds toegeslagen. De campagnes zijn ondertussen in volle gang en lijken de eenheid en positiviteit, die het carnaval over het algemeen omringt, te hebben verdrongen.

De politici zijn zich aan het profileren, waarbij zowel de coalitie als de oppositie, nu al alle aandacht naar zich toe proberen te trekken, reellen zo snel mogelijk onder het tapijt proberen te schuiven en zo stemmen te verzekeren voor 2025. Onzichtbare Statenleden die plotseling ook hun mondje roeren. Dat wordt nog wat de komende maanden. Het is in ieder geval al duidelijk dat het ieder voor zich is en God voor ons allen. De ene na de andere 'gate' wordt onthuld, waarbij nepotisme hoogtij viert. Curaçao is klein en de lijnen zijn kort. Zoals overal, is er altijd wel ergens een gunst die moet worden verleend. Immers, belofte maakt schuld. Er wordt op dit moment scheutig geïnd.

Je rug recht kunnen houden in zo'n kleine samenleving vereist een minutieus afgestemd moreel kompas en een ongekende integriteit. Belangrijke ingrediënten van (persoonlijk) leiderschap. De verleiding van de geld-en-macht-koorts ligt altijd op de loer. Menigeen is voor deze grote verleiding gevallen, zoals de voormalige minister van Staat, die werd gezien als de verpersoonlijking van integriteit. Hij viel als een blok van zijn voetstuk en werd gedwongen zich terug te trekken uit deze erebaan.

Leiderschap én persoonlijk leiderschap is wat Curaçao nodig heeft. Opportunisme en politiek lijken vaak hand in hand te gaan. Ook hier lopen genoeg opportunisten rond in de politiek. Volgens fanatici, die wars zijn van enige kritische houding jegens hun eigen partij, is de strijd al beslecht. 21 maart 2025 krijgen we het verlossende antwoord. Voor nu wens ik u vanuit een koortsig Curaçao een fijn carnaval toe (*Felis Karnaval*).

18 februari 2024

Samen voor Saba

Door Marijke Geelhoed

Op zaterdagochtend kletst iedereen even bij op het terras van de bakker, om elkaar vervolgens in de supermarkt weer tegen te komen en daarna op de parkeerplaats nog even de laatste ‘o ja, weet je trouwens ook dat...’ met elkaar te delen. Iedereen is weer bijgepraat, een scenario dat ook voorkwam in het dorp waar wij in Europees Nederland woonden. Vaak wist ik niet waar het over ging, maar op een eiland van zo’n 13 vierkante kilometer met zo’n 2.000 inwoners, is dat een stuk gemakkelijker.

In het bezit van een Sabaanse ID-kaart zou ik mezelf Sabaan mogen noemen, toch voelt het niet correct om mezelf deze titel toe te eigenen. Voorlopig blijf ik een ‘Europese Nederlander’, maar is er wel een gemeenschappelijke deler ontstaan tussen mij en een doorgewinterde, eh, doorgezomerde Sabaan. En dit betreft de mensen die op Saba komen wonen om kennis en kwaliteiten over te brengen. Zoals het hier staat, lijkt er weinig mis met deze zin. Het zou ook

nog over mijzelf kunnen gaan, als nieuwe docent met een eigen stijl van lesgeven. Het gaat echter niet om de mensen of hun functie, maar de manier waarop menig nieuwe eilandbewoner zijn of haar kennis komt delen. Wie heeft er geen persoon in zijn of haar kennissenkring die op een verjaardag het altijd beter weet, altijd erger heeft meegemaakt, of altijd een oplossing weet die zó logisch is? Een persoon die best eens in je allergie kan gaan zitten.

Nieuwelings hebben inmiddels het stempel dat zij hun mening vast wel weer klaar hebben over dit eiland, over hoe het beter moet en waarom dat zó logisch is. En laten ook mensen hier, net als op de eerdergenoemde verjaardag, daar nu niet per se op zitten te wachten. Er is een reden waarom dingen gaan zoals ze gaan. Saba is een prachtig eiland dat zijn bijnaam 'The Unspoiled Queen' eer aandoet: het is prachtig. Het is heerlijk om hier te leven en clichés als 'men doet niet zo moeilijk', 'alles gaat zo relaxed', 'terug naar de basis' en 'tel je zegeningen' krijgen hier betekenis. Sabanen kennen hun eiland goed en kennen hun kracht, het is een kleine gemeenschap waar men goed voor elkaar zorgt. De cultuur is anders in dit deel van het Koninkrijk der Nederlanden. Niet zo gek als er naar de demografie en de historie van dit eiland wordt gekeken. Het maakt niet dat dingen hier niet logisch zijn en in Europees Nederland of op een ander eiland in de Caribbean wel. Het is een soort kip-of-het-ei-kwestie.

En net als overal wordt ook hier doorontwikkeld op allerlei gebieden. En omdat twee meer weten dan één, staan Sabanen open voor kennis en nieuwe ideeën: in samenspraak. Er zou mijns inziens voor gewaakt kunnen worden dat 'nieuwelingen' niet hun stempel willen drukken in een te korte tijd, hun neus stoten en weer vertrekken. Hier zorg je eerst voor elkaar, en bekijk je dan met wie je welke verandering wil bewerkstelligen in het belang van de gemeenschap.

Met de Sabanen samen Saba mooier maken, dát lijkt me een eervol doel waar ik maar al te graag en vol trots deel van zou willen uitmaken.

25 februari 2024

“Wel naar de hemel willen, maar niet willen sterven”

Door Burney el Hage

Waar een wil is, is een weg. Tijdens de SuperBowl # 27 in 1993 gehouden te Rosebowl in Pasadena, California trad Michael Jackson op tijdens de ‘half time show’. In deze show, die om en nabij 15 minuten duurde en waaraan een prijskaartje hing van wel 4x de (huidige) jaarlijkse begroting van Bonaire, werd een boodschap ten aanzien van onze wereld uitgedragen die het geld dubbel en dwars waard was: “Heal the world, make it a better place for you and for me.”

Wij willen van Bonaire ‘a better place’ maken, maar iemand anders moet het voor ons doen en we mogen er vooral geen ‘last’ van ondervinden. Neem de armoede en het sociaal minimum. Alle geledingen in de bevolking hebben zich gemanifesteerd. De emoties waren vooral tegen Nederland gericht zonder erbij stil te staan dat het sociaal minimum weliswaar in Den Haag wordt vastgesteld, maar dat ook wijzelf een deel van de rekening moeten betalen.

Na de eerste verhoging van het minimumloon (uit het sociaal minimum maatregelenpakket), zijn vrijwel alle prijzen inmiddels verhoogd. Dus het effect van het verhogen van het minimumloon op de koopkracht zou

wel eens zelfs negatief kunnen zijn. Het blindstaren op verhoging van het nominale loon alleen, zonder flankerende maatregelen plus de onwil om samen te werken, is ons fataal aan het worden. De loon-prijsspiraal heeft vrij spel.

Natuurlijk is het allemaal niet makkelijk: kleine eilandelijke markt, hoge cost of doing business door kosten te moeten verspreiden over een te laag omzetvolume, consumptie- en leendrift, zijn allemaal zeer lastig te bewerken elementen in een economie als de onze. Maar als overheid zou je minimaal de wil moeten tonen. Als je de kennis niet hebt, koop het dan in. En sorry, een kliklijn openen voor de burgers om door te geven wie allemaal de prijzen verhoogd hebben, staat zeker niet gelijk met “enige wil te hebben getoond”. Want plaats je nou even in de schoenen van een kleine ondernemer op Bonaire.

Voor elke minimumloner in dienst zul je per juli ca. \$600 per maand extra moeten betalen. Zal een ondernemer met 10 minimumloners in dienst ook \$6.000 meer omzet realiseren, bij gelijkblijvende prijzen en gelijkblijvende productie? Weliswaar zijn de werkgeverspremies verlaagd, maar deze reductie zal bij de meeste (kleine) ondernemers de meerkosten van de loonsverhoging niet dekken. Roekeloze acties zonder het juiste flankerend beleid bieden geen oplossing, maar werken juist averechts. De Rijksoverheid heeft haar pakket aan flankerende maatregelen kenbaar gemaakt en in uitvoering gebracht. *De lokale overheid is in beraad.*

Bonaire telt ongeveer 35 supermarkten en ‘toko’s’ op een bevolking van 26.000 inwoners en 12.000 huishoudens. Dat betekent ongeveer 340 huishoudens per supermarkt/toko. Ter vergelijking: Nederland heeft 4.833 supermarkets op 8 miljoen huishoudens en dus 1.655 huishoudens per supermarkt. Alleen al gezien deze cijfers kan het geen verassing zijn dat de prijzen in

de supermarkten op Bonaire een veelvoud zijn van die voor een hetzelfde product in Nederland. Uiteraard is dit maar een voorbeeld en zijn allerlei andere factoren buiten beschouwing gelaten, maar het is wel een indicatie voor de eilandelijke economie. Niettemin is er nog steeds ruimte voor verbetering van de huidige situatie. Maar zoals we in het Papiaments zeggen, “*Nos no mester sinta warda bendishon di shelu kai den nos boka*”. Oftewel: we moeten niet zitten wachten totdat de zegening uit de hemel in onze mond valt.

Beleidsmatig moet allereerst het een en ander op orde gebracht worden: rationeel en effectief prijsbeleid, marktreguleringsbeleid (waaronder spreidingsbeleid) en marktondersteuningsbeleid (waaronder mededingingsbeleid en subsidiebeleid). Naast het formuleren van beleid moet het ook geïmplementeerd worden. Het staat als een paal boven water dat we hiervoor expertise zullen moeten inhuren. De Autoriteit Consument & Markt (ACM) is wel actief op Bonaire, maar in een nog te bescheiden mate. NIBUD, SEO en EBA zouden het echt niet erg vinden om in Caribisch Nederland aan het werk te gaan.

Ondertussen zijn we van het pad af geraakt en is de wil zoek. We willen een beter leven, maar iemand anders moet het voor ons realiseren. In het Papiaments hebben we er een spreekwoord voor. “*Nos ke bai shelu, pero nos no ke muri*”: We willen naar de hemel, maar we willen niet sterven.

3 maart 2024

Een ongewone eilandsraad

Door Robert Slagt

Het is woensdagochtend 27 februari en via een livestream op Facebook volg ik een 'bijzondere eilandsraad' op Sint Eustatius. Aanleiding is de werkconferentie over de herziening van WolBES en FinBES die maandag 4 maart in Nederland start. Voor de drie BES-eilanden een belangrijke politieke meeting, omdat er sinds 2010 van alles mankeert aan hun status van 'bijzondere gemeente'.

Vorige week stelde de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) dat de bestuurlijke verhoudingen met Den Haag "stroperig en bureaucratisch" zijn. De BES-eilanden hebben meer taken, zoals zee- en luchthavens, maar worden juist strenger gecontroleerd dan andere Nederlandse gemeentes. De ROB noemt dat "onnodig belastend".

Ik zie dat 25 mensen ook de livestream volgen. De eilandsraad is bijeen om het Statiaanse standpunt over de herziening WolBES en FinBES formeel af te hameren, maar de sessie is ook een soort uitwuifmoment voor de raadsleden en gedeputeerden, die tien dagen van huis zullen zijn.

Raadslid Clyde van Putten van de Progressive Labour Party geeft direct aan weinig zin te hebben in de "negen lange vliegtuigen" naar Nederland, dat sowieso niet zijn "favourite place" is. Tegelijk heeft hij "de plicht om te gaan" en hoopt hij op een "serieuze discussie". Maar Nederland moet niet rekenen op een "done deal" want hij zal tot het uiterste gaan: "I will take a bullet for this country".

Met 'country' doelt Van Putten vermoedelijk niet

op het Koninkrijk der Nederlanden, maar op Sint Eustatius. De woordkeuze is misschien typerend voor de gespletenheid van de Statianen. Ze zijn Caribisch, Nederlands, Europees, Amerikaans en Afrikaans.

Welke bestuurskundige status past daarbij?

Uit wat er door de raadsleden wordt gezegd, kun je opmaken dat ze dit zelf ook lastig vinden. Van Putten houdt, zoals vaker, een lang betoog, dat niet enorm helder is. Het gaat van onafhankelijkheid (“dat is ons beloofd in de jaren vijftig”) naar het behoud van de Nederlandse Antillen (“dit was onze wens in 2010”) en uiteindelijk komt hij uit op “autonomie, maar wel binnen het Koninkrijk”. Nederland kan het bij hem nooit goed doen, maar ook de andere twee BES-eilanden zijn onbetrouwbaar, “want die lobbyen in Den Haag voor meer geld”.

Een coherenter verhaal komt van Raquel Spanner-Carty van de Democratic Party, ook al zijn hierin tegenstellingen zichtbaar. Zij wil voor Sint Eustatius een “eigen permanente vertegenwoordiger” in Den Haag en wil “differentiatie”, ofwel beleid op maat per BES-eiland. Immers: “op Statia speelt religie een grote rol, terwijl Bonaire juist veel meer toeristen heeft”. Tegelijk stelt ze dat de gesprekken over samenwerking tussen de drie BES-eilanden in januari op Sint Maarten “positiever zijn verlopen dan in de media is gemeld”. Dit is een belangrijk punt. De eilanden hebben belang bij meer samenwerking: niet alleen bestuurlijk in de dialoog met Den Haag, maar ook economisch. Sinds 2010 is het onderlinge personenvervoer en de handel met de andere Nederlands-Caribische gemeenten en landen veel omslachtiger en duurder geworden. Zou een vrijhandelszone voor de zes eilanden dan geen goed idee zijn? Edison Rijna, sinds vorig jaar speciaal BES-gezant bij de EU en andere internationale organisaties, vertelde mij in december hier voorstander van te zijn. “Ons doel is het vrij verplaatsen van

mensen en goederen. We moeten het niet moeilijker maken voor onszelf.” Met vrijhandel begon ooit de Europese samenwerking. Het geheel van de eilanden is meer dan de som der delen.

Terwijl ik dit overdenk, verschijnt gedeputeerde Arlene Spanner plots in beeld. Ze ziet er geagiteerd uit. Ze kon niet eerder aansluiten bij de eilandsraad, zegt ze, omdat ze de “hele ochtend aan het bellen is geweest”. Wat blijkt? In de haven van Sint Eustatius is die ochtend het wekelijkse vrachtschip met voorraden van Sint Maarten aangekomen, maar er is ruzie ontstaan tussen de douane en het havenmanagement. Sinds kort is er strenger parkeerbeleid en de douane-auto mag het haventerrein niet op. De douane is boos weggereden, maar daardoor kunnen de supermarkten hun producten niet ophalen. Welkom in de Statiaanse werkelijkheid.

Als na vier uur vergaderen voor de tweede maal het volkslied van Sint Eustatius weerklinkt, en de raadsleden opstaan, zijn er nog achttien kijkers op de livestream.

10 maart 2024

Kracht van de vrouw

Door Larissa de Cuba

Vrijdag was het de internationale dag van de vrouw. Ook hier op Aruba is er aandacht aan besteed, zowel vanuit de overheid als de privésector, met daarnaast de bekende commerciële beweging.

De gedachte extra aandacht te geven aan de vrouw, haar rol binnen de maatschappij en de (positieve)

veranderingen gedurende de jaren is te waarderen, maar moet die aandacht er niet vaker zijn? We zijn geneigd om eenmalig veel aandacht aan iets te besteden en het daarna te laten verwateren, tot het volgende te vieren moment. Dit zet je toch even aan het denken.

De rol van de vrouw is dagelijks zichtbaar en zeker niet te onderschatten. Vrouwen zijn krachtig, vrouwen zijn sterk, vrouwen zijn weerbaar, vrouwen zijn zorgzaam en nog zo veel meer. Zij zijn dagelijks druk bezig met het combineren van gezinsverplichtingen met hun eigen carrière. Maar waaruit bestaat die kracht en hoe komt die tot uiting?

Ik zou zeggen dat de kracht van de vrouw vanuit de oorsprong wordt aangedreven door een oerinstinct. In de loop der jaren zie je daarnaast een evolutie waarbij vrouwen meer voor zichzelf opkwamen en meer rechten hebben verworven. Deze zelfstandigheid werkt onder andere door op de arbeidsmarkt, waar vrouwen ook in topposities aanwezig zijn. De bijdrage van de vrouw op professioneel gebied heeft zeker zijn waarde en zou niet meer weg te denken moeten zijn.

Zo heeft bijvoorbeeld de rol van de vrouw bij het nemen van besluiten zijn impact. Door de kracht van de vrouw samen te voegen met die van de man zie je dat besluiten vaak zorgvuldiger worden afgewogen. Zij hebben elk hun sterke punten en eigen manier van denken en reageren. Vrouwen zorgen vaak voor de balans, zijn minder impulsief en zullen ook rekening houden met meer 'zachte' belangen. Hier zie je het zorginstinct terugkomen. Deze evolutie is belangrijk en zal de wereld alleen maar ten goede komen.

Gelukkig kan ik zeggen dat er ook op Aruba veel vrouwen in topposities aanwezig zijn, wij zijn gezegend dat de mogelijkheden openstaan. Wij kunnen opstaan voor onszelf en laten ons niet onder druk zetten. De geschiedenis laat zien wat er met daadkracht bereikt

is en wij moeten streven naar een toekomst met meer weerbare vrouwen om zo de balans te houden. Een woord van waardering is zeker op zijn plaats. Neem ook een moment om te kijken binnen je eigen kring. Je zult verbaasd zijn hoeveel inspirerende vrouwen er zich dagelijks rond ons heen bevinden en de impact die ze hebben. Je kunt denken aan oma's, moeders, kinderen, zussen, tantes, nichten, vriendinnen, collega's en nog vele meer. Leer van ieder het beste en blijf zelf ook inspireren. Denk aan de nieuwe generatie en wat ervoor nodig is om te waarborgen dat behaalde successen ook in de toekomst hun rol blijven spelen. En doe dit niet eenmaal per jaar, maar zo vaak mogelijk, desnoods iedere dag. Door er beweging in te houden, waarborgen wij samen de dag van morgen.

17 maart 2024

Nederland is geen land

Door Terrance Rey

Nu ik je aandacht heb met deze pakkende titel, laten we het hebben over het begrijpen van het democratisch tekort binnen het Koninkrijk der Nederlanden. Ik moet de inspiratie voor deze column toeschrijven aan Marie Louise Boasman, want in recente discussies met haar heeft ze de schijnwerper gericht op iets dat het 'democratisch tekort' (democratic deficit) binnen het Koninkrijk wordt genoemd, met name met betrekking tot zijn autonome gebieden zoals Sint Maarten. Maar wat betekent dit allemaal voor de gewone man op straat? Laten we het eens aan de hand van stellingen

van Boasman nader bekijken. Terug in de jaren '50 en '60, toen Sint Maarten en andere Nederlandse Caribische koloniën autonomie kregen, was het Statuut een vrij nieuw idee. Het doel was een sterk partnerschap te vormen tussen deze gebieden en Nederland, waar iedereen gelijkelijk zou bijdragen en profiteren. Denk aan een team waarin iedereen zijn steentje bijdraagt.

Het lijkt er echter op dat niet iedereen dit concept volledig begrijpt. Veel eilandregeringen, en zelfs sommige mensen in de Nederlandse regering, hebben niet helemaal door wat het betekent deel uit te maken van dit samenwerkingspartnerschap. Dit gebrek aan begrip heeft ertoe geleid dat de oorspronkelijke visie verloren is gegaan in de vertaling.

Dus, is er echt een democratisch tekort hier? Nou, technisch gezien belooft het Koninkrijksstatuut een systeem waarin iedereen een gelijke stem heeft via een parlementaire democratie. Maar het probleem ligt in het feit dat veel mensen niet volledig begrijpen hoe deze samenleving van samenwerking hoort te werken. Dr. M.F. Da Costa Gomez, vaak de vader van onze autonomie genoemd, had een duidelijke visie voor de eilanden. Maar in de loop der tijd is die visie vervaagd door een gebrek aan continuïteit in het onderwijs van jongere generaties in de politiek. En hier komt het: door deze verwarring kunnen externe organisaties zoals de Verenigde Naties (VN) niet echt ingrijpen om een oplossing te bieden.

Maar er is hoop, aldus Boasman. Er zijn suggesties geopperd om dit probleem aan te pakken. Zoals het berekenen van herstelbetalingen, het kwijtschelden van schulden en het betalen van reële lidmaatschapsgelden aan het Koninkrijk. Of, als al het andere faalt, is het misschien tijd voor de eilanden te overwegen zich helemaal uit het Koninkrijksstatuut terug te trekken. Wat er ook gebeurt, het is duidelijk dat het begrijpen

van het concept van het samenwerkingspartnerschap essentieel is. Uiteindelijk gaat het erom inspanning te leveren om de beloningen te oogsten. En die beslissing ligt uiteindelijk in handen van het volk. Zo eindigt het standpunt van Boasman.

Een zinvol betaalmiddel voor het lidmaatschap van het Koninkrijk

In het recente discussieprogramma van News Café sprak socioloog drs. Raymond Jessurun met mij onder andere over het tekort aan mensenrechten ('human rights deficit'), de ongelijke behandeling bij het realiseren van al onze mensenrechten: politiek, burgerlijk, economisch, sociaal en cultureel. In het programma verduidelijkte Jessurun dat alleen het Koninkrijk der Nederlanden een staat is. Niet Nederland, maar het Koninkrijk. Nederland was slechts een funderend lidstaat van de Verenigde Naties. Volgens internationale conventies moeten alle staatsburgers binnen het Koninkrijk gelijk worden behandeld. Op het gebied van sociale voorzieningen, levensonderhoud en inkomen. Dat is momenteel niet het geval voor de overige gebiedsdelen binnen het Koninkrijk. Alleen Europees Nederland profiteert van dit niveau van verplichte sociale gelijkheid en behandeling.

Waarom onze lokale politici niet zoals Jessurun voor gelijke behandeling binnen het Koninkrijk vechten, kan misschien als antwoord naar het 'democratisch tekort' verwezen worden in plaats van lafheid en onwetendheid als verklaring te geven. "Geen ballen," zei Jessurun in het programma.

De optie om heden ten dage het Koninkrijk te verlaten is een roemloze en kansloze exercitie die niet eens de moeite waard is om intellectueel te overwegen. Daarentegen kunnen we – zoals Boasman dat opperde - serieus kijken naar de mogelijkheid om vrijwillig een associatie met het Koninkrijk te kiezen. Elke lidstaat

draagt naar draagkracht bij aan het Koninkrijk om het onderhoud te financieren en op die manier de voorzieningen voor elke burger van het Koninkrijk op een gelijk niveau te brengen. En volgens het idee van Jessurun, zelfs het Franse model gebruiken om compensatie te geven daar waar de ‘cost of living’ dat vereist.

We moeten alleen een betaalbaar en zinvol betaalmiddel voor de lidstaten bedenken. Een formule gebaseerd op draagkracht. Mochten we bijvoorbeeld dan waardevolle mineralen in de zeebodem rondom Sint Maarten ontdekken, kunnen we net als Groenland lucratieve winningscontracten afsluiten met multinationals en zo onze lidmaatschapsbijdragen aan de schatkist van het Koninkrijk verhogen. Zoals Jessurun zegt, hoeven wij dan niet naar Nederland te emigreren om van betere sociale voorzieningen te kunnen genieten.

24 maart 2024

Kintsugi

Door Raquel Weisz

We worden gedreven door *bòmòshi*. Het lijkt alsof we geen adem meer kunnen halen zonder een dag drama op Curaçao. Dit systeem heeft zo'n zuigende werking op ons eiland dat we niet eens meer doorhebben hoe uitputtend het is. Hoe het leidt naar een wijze mentaliteit, verdeel en heers en hoe we worden ingezogen in een zelfdestructieve vicieuze cirkel. We zijn verslaafd geraakt aan drama en zijn continue op zoek naar de volgende fix om onze verslaving te voeden. We zijn er zodanig in verstrikt geraakt dat er

geen ruimte meer is voor andere zaken. Vervolgens verdragen we, accepteren we en leven we vrolijk verder. En we zijn ons er niet bewust van.

Op een middelbare school probeert een kind zelfmoord te plegen. Een golf van verontwaardiging in de gemeenschap. Na een pijnlijke stilte, wordt het Rooms Katholiek Centraal Schoolbestuur Curaçao gedwongen te reageren, aangezien leerlingen anoniem beschrijven hoe het eraan toegaat binnen de school en hoe met deze situatie is omgegaan. Ook leraren blijken zich schuldig te maken aan pesterijen. En het imago van de school is blijkbaar belangrijker dan het welzijn van de kinderen. In een verklaring wordt gevraagd om privacy voor de familie. Niets van een mededeling een intern onderzoek door een onafhankelijke partij te laten verrichten om alle beschuldigingen tot op de bodem uit te zoeken. Het is in één woord schandalig. Toch verdragen we, accepteren we en leven we weer vrolijk verder op weg naar het volgende drama.

De afgelopen dagen ben ik ondergedompeld geweest in een retreat van FutureWomenX in de Caribbean. Dit in het kader van het allereerste Caribbean personal board programma dat we hebben georganiseerd. In dit programma begeleiden we Caribische vrouwen om zich verder te ontwikkelen tot Futuremaker. Vrouwelijke leiders die het verschil maken in deze wereld puttend uit hun collectieve wijsheid, volledig geworteld en staand in hun eigen kracht, met een krachtig support system achter zich. Dit is een intensief proces en vereist in de eerste plaats radical selfcare en heel veel self work. Inzicht in hun systemen, (generationele) trauma's en de impact van de systemen van ons eiland waarin we leven, zodat transformatie kan plaatsvinden. Dit alles in verbinding en met meedogenloze compassie. Tijdens dit hele proces komt ook het verdragen, accepteren en weer vrolijk doorgaan op verschillende manieren naar voren.

Reflecterend op de afgelopen dagen moest ik denken

aan *Kintsugi*. Een Japans concept dat gebroken voorwerpen op zodanige wijze met goud lijmt, dat de breuklijnen nog steeds duidelijk zichtbaar blijven. De barsten worden niet weggewerkt, maar juist geaccentueerd door ze met goud te bedekken. Het voorwerp wordt hierdoor sterker, dierbaarder en nog mooier dan voor de breuk. De achterliggende filosofie is een mooie metafoor voor genezing en veerkracht. Curaçao heeft *Kintsugi* nodig. Onze scherven dienen wij zelf te lijmen. Het gaat om doorleven, radical selfcare en self work, zodat onze breuklijnen met prachtig goud kunnen worden bedekt en we weer een geheel worden. Dit genezingsproces zal ons helpen de ontstane zelfdestructieve vicieuze cirkel te doorbreken. Hierna zal er geen ruimte meer zijn voor continue herrie en drama. Door genezing vergroot onze veerkracht en zullen we al hetgeen in onze samenleving onacceptabel is niet meer verdragen en accepteren. En komt er wellicht een tijd dat we oprecht vrolijk kunnen doorleven.

31 maart 2024

Spring break

Door Marijke Geelhoed

Als je de term ‘Spring Break’ in Google intypt, verschijnen er afbeeldingen van volgepakte stranden met studenten in Miami Beach. Gevoed door Amerikaanse tv-series is dit soort plaatjes het beeld dat ik van deze vakantie heb: studenten feesten erop los in een zonnig oord. Een zaterdag op Concert at Sea aan de Brouwersdam in Zeeland is er niets bij.

Afgelopen Spring Break heb ik ervaren dat deze week ook anders ingevuld kan worden. Vanuit een Amerikaanse school kwam er een Christelijke groep van zo'n twaalf studenten met twee begeleiders naar het prachtige Saba om te evangeliseren. En om wederom een clichébeeld om zeep te helpen: evangeliseren is niet alleen maar naar derdewereldlanden gaan en voor arme kindjes zorgen. Evangeliseren op een tropisch eiland kan ook. Toen de kinderen op school er lucht van kregen dat deze groep na een aantal jaren afwezigheid door de pandemie weer naar het eiland zou komen, was het enthousiasme groot. De groep heeft een mooie reputatie en ze werden dan ook met open armen ontvangen. Het was een week vol sport en spel en dagelijks kwam er een tweetal studenten in de klas om een Bijbelverhaal met boodschap te delen, een activiteit te doen en om gadgets uit te delen. In de pauzes speelden ze mee en waren ze fanatiek in basketballen, duwden ze de kleuterkarren of lieten ze hun haren doen door kinderen die maar al te graag door steil haar heen aaien. Ook buiten school waren er dagelijks activiteiten en de opkomst was elke keer hoog. De kern van het succes van deze groep: er was aandacht voor elk individueel kind en er werd meegespeeld met elk kind in zijn of haar belevingswereld: van sporten tot armbandjes maken tot haar vlechten. Het maakt mijns inziens niet uit met welke groep kinderen je werkt of op welke locatie je zit of met welke intentie je komt; het is een formule die overal met iedereen werkt. En dan mag je best ook aan jezelf denken en dan voor een prachtig tropisch eiland kiezen, toch? Er zijn hier overigens volop activiteiten waar kinderen uit allerlei leeftijdscategorieën aan mee kunnen doen. De vaak gehoorde uitspraak 'er is niets te doen op Saba' is niet helemaal waar. De tendens onder lokale jongeren is dat ze pas wat hebben gedaan als ze naar

Sint Eustatius of Sint Maarten zijn geweest. Niet dat dit uitjes zijn die overladen worden door culturele of educatieve bezigheden, het zijn meer culinaire activiteiten die iets met een grote gele M van doen hebben.

Als nieuweling kijk ik daar anders naar dat ‘er-is-niets-te-doen-op-Saba’. Ik vergaap me nog steeds over de route naar werk, en stop regelmatig om een foto te maken van het prachtige uitzicht. Het is heerlijk om na een werkdag of in het weekend binnen tien minuten in de zee te kunnen afkoelen. Vaak hebben we een privébaai, wat de indruk wekt dat locals gewend zijn aan het wonen hier en wellicht niet altijd beseffen op wat voor een prachtige locatie ze zich bevinden. Ik wens mezelf toe dat ik altijd blijf genieten van de adembenemende uitzichten en dat ik hier maar veel badkleding mag verslijten in de zoute zee met een diepe zilte zucht.

7 april 2024

Bonaire 2030 – “Un cri du coeur”

Door Burney el Hage

In 2030 zal Bonaire twintig jaar onderdeel zijn van Nederland. Met minder dan zes jaar voor de boeg zal er flink ingezet moeten worden om dit “onderdeel zijn van een sterk ontwikkeld land” op lokaal niveau terug te zien. Dankzij onze Speciaal Gezant bij o.a. de EU mogen wij minimaal uitkijken naar een concreet te realiseren doelstelling. Bonaire is namelijk een van de

vier eilanden van Nederland die opgenomen zijn in het EU-proefproject energietransitie ‘30 voor 2030’. De eilanden in dit project moeten in 2030 energieneutraal gemaakt worden/zijn.

Dat er vooruitgang in welvaart en welzijn is geboekt sinds Bonaire onderdeel is van Nederland wordt niet betwist. De meest in het oog springende voorbeelden zijn de zorg en het onderwijs. Op deze twee terreinen zijn substantiële verbeteringen doorgevoerd in vergelijking met de periode waarin Bonaire onderdeel was van de Nederlandse Antillen. Waar wij o.a. minder goed op scoren, is een duidelijk ‘zichtbaar’ bewijs dat wij onderdeel zijn van een sterk ontwikkeld land. Visitekaartjes zou je het haast kunnen noemen. Misschien een echt modern en efficiënt (klein maar fijn) opgezet luchthavengebouw? Bezoekers zullen bij aankomst het gevoel kunnen krijgen dat ze gearriveerd zijn in een sterk ontwikkeld en goed georganiseerd land. Om misverstanden te voorkomen: de professionals op onze luchthaven doen hun uiterste best maar zullen het, met name wegens beperkte middelen, zeker niet alleen kunnen. Saba en Statia hadden in hun eentje ook geen nieuwe luchthaven met bijbehorende infrastructuur kunnen realiseren. Naast een luchthaven als visitekaartje wat te denken over een compleet, modern en milieubewuste opzet voor afvalverwerking. Wij waren allen blij met de eerste investeringen in de verdere verbetering van afvalverwerking op het eiland. Ondertussen zijn de kleine verbeteringen doorgevoerd, maar blijven de echte grote verbeterstappen uit, met alle gevolgen van dien. En, converteer het BOPEC-terrein in een ‘high-tech’ milieubewust bedrijf/industrie terrein. Zo kunnen nog meerdere belangrijke en met name infrastructurele onderwerpen genoemd worden. Deze onderwerpen hebben met elkaar gemeen dat Nederland voor wat betreft innovatieve kennis op deze

gebieden tot de internationale koplopers behoort. En, deze onderwerpen hebben met elkaar gemeen dat Nederland de functionele verantwoordelijkheid structureel afschuift op Bonaire, lees de lokale overheid. En daar blijft het dan vaak bij.

Aan de andere kant scoren wij zelf ook nog steeds laag voor wat betreft onze eigen volwassenheid ten aanzien van het voeren van 'een eilandsbestuur'. Voor een effectieve aansturing en beleidsvoering vanuit het Rijk ten behoeve van de drie eilanden is gekozen voor coördinatie vanuit het ministerie van BZK. In 14 jaar is er te weinig bewijs dat de echte zorgen van de burgers van Bonaire effectief worden behartigd. Het zit soms in zeer simpele zaken en onderwerpen. Regelingen met positieve impact op het welzijn van burgers in Nederland worden meestal uitsluitend voor in Nederland wonende Nederlandse burgers ontworpen en in uitvoering gebracht. Bij navraag is de reactie: "de eilandbesturen hebben niets van zich laten horen". Alsof de rechten van de Nederlandse burgers op de drie eilanden afhankelijk gesteld zijn van de inrichting van hun lokaal bestuur en zonder rekening te houden met de volwassenheidsgraad waar ik zojuist aan refereerde. Simpele 'dingen', daar zit het met name in. Neem bijvoorbeeld alle ontwikkelingen rondom 'reizen en milieu' in Nederland. Reizen wordt alsmaar duurder. Er wordt geen rekening gehouden met de realiteit dat er burgers (studenten) zijn voor wie lange afstand luchttransport geen luxe of exotisch toerisme is, maar een bezoek aan huis, eens in de zoveel tijd. Dat ze moeilijk huisvesting kunnen krijgen in Nederland is ook over het hoofd gezien. Er is een discussie gaande over het recht om 'niet reguliere vluchten' en wel te verstaan patiëntenvervoer uit te kunnen voeren vanuit een Nederlands eiland in het Caribisch gebied naar twee op steenworp liggende landen van het Koninkrijk. In deze discussie dreigen de (medische) rechten

van de burgers van de BES-eilanden opzij gezet te worden voor/door commerciële belangen. Dit is bij uitstek een voorbeeld van het afschuiven van verantwoordelijkheid door de Rijksoverheid. Enig teken van vertegenwoordiging van de belangen van de burgers hierbij vanuit ons Rijksbestuur (Landsbestuur) blijft vooralsnog uit.

Maar, los hiervan ziet het ernaar uit dat Bonaire in de komende zes jaar, dankzij het '30 voor 2030' EU-project toch nog structurele en zichtbare vooruitgang zal kunnen boeken. Een echte stempel en zichtbaar visitekaartje dat Bonaire zal onderscheiden in de wereld. Ondanks het feit dat de uitvoeringstijd zeer beperkt is, zijn we optimistisch dat het resultaat behaald zal worden. Echte vooruitgang begint echter met de meest simpele 'dingen'. Het gevoel bij de burger dat zij er echt bij horen en ertoe doen. Alhoewel het afschuiven en afwachten over en weer nog wel even zal voortduren, houden we goede hoop.

14 april 2024

Van ingreep naar houdgreep

Door Robert Slagt

Woensdag 10 april 2024 was in twee opzichten een historische dag voor Sint Eustatius. Alida Francis werd 's ochtends ingezworen als eerste vrouwelijke gezaghebber van de bijzondere gemeente. Er volgde een kerkdienst en een rondrit door Oranjestad. Het feestelijk onthaal in Fort Oranje moest vanwege noodweer naar een indoor locatie worden verplaatst. Met de benoeming van Francis, voor zes jaar, is de

laatste stap gezet naar het herstel van de democratie op het eiland. Ruim zes jaar lang stond Sint Eustatius onder curatele van Den Haag: een record in de Nederlandse bestuursgeschiedenis. Tijdens de Koude Oorlog, in 1951, ontbond het kabinet Drees de gemeenteraad van Finsterwolde omdat de CPN een meerderheid had behaald. Veel zin had dit niet: drie jaar later wonnen de communisten opnieuw.

Bij de interventie van februari 2018 was volgens toenmalig staatssecretaris Knops van Koninkrijksrelaties op Sint Eustatius sprake van “wetteloosheid, financieel wanbeheer, discriminatie, intimidatie, bedreigingen en het nastreven van persoonlijke macht”. Ook schreef hij aan de Tweede Kamer: “geen enkele administratie is op orde en het eiland is in fysieke zin verwaarloosd.”

Op dat laatste valt wel iets af te dingen, want Sint Eustatius was pas in 2010 een bijzondere gemeente geworden. En wie het uitermate belabberde wegennet op het eiland ziet, begrijpt al snel: dit verwaarloos je niet in een paar jaar bij elkaar. De structurele achterstanden op het eiland, en dat zijn er vele, zijn ook te wijten aan decennia van verwaarlozing door Den Haag.

Terug naar woensdag. In haar eerste speech als gezaghebber gaf Alida Francis aan ‘een leider te willen zijn voor iedereen op ons kleine eiland’. In haar nieuwe functie, die gelijk staat aan die van burgemeester, haalde ze president Lincoln aan, die na de Amerikaanse Burgeroorlog verzoenende woorden richtte aan de verslagen Zuiderlingen: ‘*With malice toward none, with charity for all.*’

Dat citaat was een verwijzing naar de moeizame verhouding die Francis heeft met de eilandsraad. Die droeg enkele maanden terug een andere kandidaat voor als gezaghebber. Maar staatssecretaris Van Huffelen koos toch voor Francis, die al sinds juni 2021

regeringscommissaris is op Sint Eustatius, en die door de grootste partij in de raad, de Progressive Labour Party (PLP), wordt gezien als een verlengstuk van Den Haag.

Gebruikelijk is om een gezaghebber van de BES-eilanden te beëdigen in een buitengewone eilandsraad, waarbij de ambtsketen wordt omgehangen, maar dat gebeurde woensdag niet, want de drie PLP-eilandsraadleden waren afwezig. Een dag later ontbraken Rechelline Leerdam en Clyde van Putten van de PLP ook bij de eerste eilandsraad onder gezaghebber Francis. Ze waren 'niet in staat' om die bij te wonen.

De bestaande BES-wetgeving biedt de staatssecretaris ruimte om een kandidaat af te wijzen, maar in Europees Nederland gebeurt het hoogst zelden dat een voordracht van de gemeenteraad niet wordt gevolgd. Pijnlijk is ook dat de benoeming van Francis bekend werd tijdens een werkconferentie in Nederland over een *herziening* van de BES-wetgeving.

Sommige betrokkenen stellen dat het netter is om de gehele benoemingsprocedure voor gezaghebber *opnieuw* te doen, maar dat is na ruim zes jaar bestuurlijke curatele onwenselijk. Dan zou het eiland nog zeker een half jaar langer moeten wachten. Al met al: geen soepele herstart voor democratisch Statia. Overigens valt er op de voordracht van de eilandsraad ook wel iets af te dingen, omdat de raadsverkiezingen in maart 2023 niet rimpelloos verliepen. Achteraf bleek dat liefst 36,7 procent van de stemmen bij volmacht was uitgebracht, wat wijst op het ronselen van stemkaarten. Het OM stelde vorig najaar een onderzoek in. Maar dat zal de uitslag van de verkiezingen niet veranderen, net als de keuze voor Francis als gezaghebber. Wie zonder zonde is, werpe de eerste steen.

Het eiland zit nu in een soortgelijke situatie als

Finsterwolde in 1954. De democratie is hersteld, maar de partij die in 2018 verantwoordelijk werd gesteld voor de problemen heeft nog steeds een meerderheid. En die staan tegenover een gezaghebber die zij op hun beurt niet willen. Sommigen houden de adem al in: hoe zal dat gaan? De ingreep is verruild voor een dubbele houdgreep.

Je kunt ook denken: verdeeldheid hoort erbij in de politiek. Kijk naar de kabinetsformatie. Het belang van de Stataanse burger prevaleert boven het gekissebis van bestuurders. Men is tot elkaar veroordeeld, zoals iedereen die woont op een klein eiland. Dus het is hun opdracht om hun grieven opzij te zetten en aan de slag te gaan - timmeren aan de weg zagezgd.

21 april 2024

Nostalgie

Door Larissa de Cuba

Bij veel mensen zullen de woorden “vroeger was alles beter” bekend in de oren klinken. Hoe vaak heb je die opmerking niet gehoord van je ouders of je grootouders? Of van een oudere collega? Ik kan zelf herinneren wat voor gevoel dit gaf, want als jongere wist je het natuurlijk beter. Jij wist wat modern was en had niks met al die ouderwetse gedachten. Je stond enthousiast te springen om vooruit te gaan, om mee te gaan met nieuwe ontwikkelingen, je was een voorstander van modernisering en economische groei, maar ten koste van wat?

De laatste tijd kan ik me soms wel wat voorstellen van een verlangen naar vroeger en dan met name het Aruba

van vroeger. Naar een tijd van minder verkeer, minder drukke stranden, meer natuur en meer rust. Ik wil niet zeggen dat vroeger alles beter was, maar er hangt wel een nostalgisch gevoel.

Waar men vroeger naar het strand ging om te ontspannen, lekker even weg uit de drukte, kom je nu terecht op een strand dat vol staat van de parasolletjes en mensen. Waar men vroeger rustig over de weg kon rijden, zonder haast, lijkt het nu, een lange file of een racebaan. Zelfs op de binnenwegen wordt het gaspedaal flink ingetrapt waarbij verkeersregels niet lijken te bestaan. Waar men vroeger ruime keuze had aan onberoerde natuurgebieden, kan met tegenwoordig bijna niet meer ongestoord genieten. En dan kan het inderdaad zo zijn dat er met weemoed naar het verleden gekeken wordt.

Ik denk niet dat álles vroeger beter was, zo hebben we ook enorm profijt gehad van alle technologische ontwikkelingen zoals bijvoorbeeld de digitale wereld. Je ontkomt er niet aan en ook hier op Aruba zijn er programma's op de scholen om ervoor te zorgen dat kinderen bij de tijd blijven. Het is de verantwoordelijkheid van iedereen om de komende generatie voor te bereiden, zodat zij weerbaar zijn, flexibel. We zijn misschien iets later begonnen, maar beter laat dan nooit.

Ook de economische groei hebben wij zeker nodig gehad. Zo heeft de toename in het toerisme voor het land en voor veel mensen positieve financiële impact gehad en zijn de cijfers over het herstel van het toerisme na Covid, indrukwekkend. Het eiland stroomt eindeloos vol met toeristen die hier hun geld willen uitgeven.

Maar tussen al deze bewegingen door is het belangrijk om het verleden niet uit het oog te verliezen. Ervaringen uit het verleden moeten gebruikt worden als wijze lessen voor morgen. Het hoeft niet altijd meer

en beter. Het mag ook wat minder, daar zit ook kracht in. De lokale bevolking moet niet uit het oog verloren worden. Het is zeker niet makkelijk een balans te vinden, maar het kan geen kwaad de goede ervaringen uit het verleden in te zetten als waarborg voor morgen. De nostalgie leeft voort.

28 april 2024

Het screeningproces schreeuwt om hervorming

Door Terrance Rey

Eén ding is kristalhelder geworden bij de screening van de kandidaat-ministers voor de nieuwe regering onder leiding van formateur dr. Luc Mercelina (URSM) en dat is dat er te veel ambiguïteit betrokken is bij het proces. Alleen al uit de tegenstrijdige persberichten uitgegeven door de formateur, de gouverneur en de leiders van de drie andere partijen PFP, DP en NOW die deze 4x2 coalitie ondersteunen, kunnen we opmaken dat er veel interne conflicten zijn tussen de gouverneur en de formateur en indirect met de coalitiepartners. Zijn er nu 9 of 7 kandidaten voorgedragen voor beëdiging op 3 mei? Als het er 7 zijn, waarom dan niet meteen deze allemaal beëdigingen en de nieuwe regering op gang brengen? Waarom tot 3 mei uitstellen wanneer het gemakkelijk op 25 april had kunnen worden afgerond, zoals aanvankelijk werd voorgesteld door de betrokken partijen?

Ik kan me voorstellen dat de discussies tussen de formateur en de gouverneur zeer verhit moeten zijn

geweest. Er zijn geruchten over de aard van deze gesprekken. Ik zou deze kunnen benadrukken, omdat ik weet hoezeer de mensen op Sint Maarten van *melee* houden. Maar ik ben gewaarschuwd door een ervaren, zeer kritische volger van het hele proces niet sensationeel te zijn in mijn column en me gewoon aan de feiten te houden.

Wat er zich ook achter gesloten deuren heeft afgespeeld bij het kabinet van de gouverneur, is duidelijk ambigu genoeg om Sarah Wescot-Williams, de voorzitter van het parlement, te inspireren afgelopen maandag een persconferentie te houden en te pleiten voor het volledig uit handen nemen van het formatie- en screeningsproces van de gouverneur en het uitsluitend aan de partijen in het parlement over te laten, zoals al het geval is in Nederland.

Er valt veel te zeggen over dat voorstel en het is nu aan deze 4x2 coalitie en regering om de daarvoor benodigde grondwetswijziging door te voeren. Uiteindelijk, als de volksvertegenwoordigers ervoor willen kiezen om de vrouw van een veroordeelde crimineel tot minister te benoemen, is dat hun prerogatief. Wie zijn wij om dat in twijfel te trekken? Natuurlijk geeft het ons als columnisten meer om over te schrijven en in die zin ben ik het helemaal met mijn satirische collega, Kadushi, eens. Vandaar de titel van deze column: het screeningproces schreeuwt om hervorming.

En nu even wat huishoudelijke mededelingen. Tip voor PFP: als je geen geschikte kandidaat kunt vinden om minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening, Milieu en Infrastructuur (VROMI) te zijn, dan heb ik voor jullie een suggestie: een voormalig aanklager en ‘milieuvriend’ die zich kan richten op milieudelicten en moedig genoeg zal zijn om projectontwikkelaars en aannemers te beboeten die monumenten vernietigen, opereren zonder vergunningen en stopbevelen negeren.

Hij zou deze boetes zeker niet alleen gebruiken om de kas van het misdaadfonds te spekken, maar ook een deel toewijzen aan milieubewegingen en vooral aan de Stichting Monumentenzorg. Want die heeft dringend behoefte aan geld om haar werk te doen om monumenten aantrekkelijk en zichtbaar te maken voor het grote publiek en ervoor te zorgen dat deze monumenten niet midden in de nacht plat worden gewalst.

Een andere hervorming waar het parlement over zou moeten nadenken, naast aanpassing van het verkiezingsproces (*'electoral reform'*), is het fors strafbaar maken van milieumisdaden en zo overtreders hard in hun *deep pockets* te treffen. Zo zijn er veel kwesties op ons kleine eiland die om gerechtigheid schreeuwen.

PS: Het is een geluk dat ik deze column af heb kunnen maken zonder dat de stroom uitviel.

5 mei 2024

Naïviteit, arrogantie of onkunde?

Door Raquel Weisz

Een stortvloed aan regen. Gisternacht heeft de natuur haar mond intens geroerd. Na maanden van droogte en hitte op Curaçao, heeft Bandabou in een paar uur 100 mm aan regen over zich heen gekregen. De regen zocht hierna op onverbiddelijke wijze zijn weg naar zee, waarbij hij niets in zijn weg spaarde. Alhoewel de autoriteiten moesten optreden om een aantal burgers

te ondersteunen, zijn er gelukkig geen gewonden gevallen. Helaas is er wel heel veel materiële schade. Ondergelopen huizen, kapotte wegen, doorgebroken dammen en muren. De beelden zijn triest. Laten we hopen dat wat er gisternacht is gebeurd in ieder geval geen voorbode is van het voorspelde zeer actieve orkaan- en regenseizoen.

De beelden herinneren mij aan tropische storm Tomas, die Curaçao in 2010 teisterde. Ik kan me nog beeldend heugen hoe mijn appartement toen onder water stond. Gesprongen tegels en beschadigd meubilair. Ik kon m'n huis niet meer uit, omdat de houten voordeur centimeters was uitgezet. Grote trucks dreven rond in de wijk Saliña. Zeelandia, normaal een bedrijfsterrein, was veranderd in één grote kolkende zee. Vele wijken stonden onder water en huizen waren weggespoeld. Mensen zijn verdronken in hun auto. Het was surrealistisch, alsof we met z'n allen in een slechte film waren beland.

Tomas was een tropische storm. Wat als Curaçao ooit wordt geraakt door een orkaan? Wat hebben we geleerd van Tomas? Ondertussen alweer 14 jaar geleden. Niet heel veel. En hoe zit het met de politiek? Staat watermanagement überhaupt hoog op de politieke agenda? Al decennialang wordt er niet of te weinig geïnvesteerd in het onderhoud van de dammen en rooien. Hoe zit het met ontbossing en de vele bouwprojecten? Onze natuurlijke barrières, zoals mangroves en de bossen, worden nog steeds op grote schaal vernietigd.

Het spanningsveld tussen de natuur en de noodzakelijke economische ontwikkeling. Vandaag waren in ieder geval de gevolgen van een gebrek aan een lange termijn visie ten aanzien van dit complexe vraagstuk weer duidelijk zichtbaar.

Veerkracht en verantwoordelijkheid nemen. Het werd vanavond benoemd. Burgers moeten veerkrachtig zijn,

hun eigen verantwoordelijkheid nemen en zichzelf voorbereiden op het aankomende orkaanseizoen. Punt. Veerkrachtig en verantwoordelijk ben je niet zomaar, omdat iemand zegt dat je zo moet zijn. Het zit in je opvoeding of je leert het bijvoorbeeld door levenservaring en bijbehorende inzichten. In het geval van het orkaanseizoen, zie je in landen die in de *hurricane belt* liggen, dat ieder jaar weer, ruim voordat het seizoen op 1 juni aanvangt, de overheid haar burgers opnieuw opvoedt. Dit door nauwgezet te instrueren en het belang van noodzakelijke voorzorgsmaatregelen te blijven benadrukken. Gedurende het hele seizoen. De kracht zit in de vroegtijdige herhaling. Jaar in, jaar uit. En dat wordt gemist op Curaçao.

De overheid heeft hierin dus zeker een essentiële opvoedkundige en instruerende rol. Aangezien we vaker door het oog van de naald zijn gekropen, wordt de urgentie misschien wat minder gevoeld door burgers om zich optimaal voor te bereiden, op zowel het orkaan- als het regenseizoen. Dit maakt de rol van de overheid des te belangrijker.

De natuur is krachtig en meedogenloos. Zij neemt altijd terug wat van haar is geweest. Tegelijkertijd is de natuur dankbaar. Ze beschermt en zij geeft wat ze ontvangt. Het getuigt van ongekende naïviteit, misplaatste arrogantie of domweg onkunde als wij denken haar, zonder enige visie, zouden kunnen beteugelen.

12 mei 2024

Samenwerken op Saba

Door Marijke Geelhoed

Op een vulkanisch eiland als Saba is veel vruchtbare grond te vinden en het verbouwen van gewassen lukt dan ook goed. Veel mensen maken hier gebruik van door een stukje land te kopen om zelf aan de slag te gaan in hun moestuin. Tot zover klinkt dit allemaal goed. Toch zijn er wat aandachtspunten, waarbij de grootste focus op samenwerken ligt.

Elke particulier kan nu aan het verbouwen slaan, maar er wordt geen overleg gepleegd wie wat teelt. Dit resulteert in kilo's tomaten op het ene moment en tot kilo's sperziebonen op het andere moment, periodes zonder tomaten en periodes met kilo's aardappelen; van een hoge patatprijs is hier geen sprake.

Verschillende pogingen zijn ondernomen om het verbouwen tot een nog groter succes te maken. Zo is er één ochtend in de week een foodtruck op een vaste plek die lokale producten verkoopt. Maar met dit mooie initiatief wordt de kern van het 'probleem' niet aangepakt. De boer hoeft nu zelf zijn producten niet te verkopen, maar het aanbod blijft hetzelfde. Zonder boodschappenlijstje boodschappen doen is op Saba sowieso heel handig, je weet nooit wat er is geleverd, maar om dagenlang tomaten te eten, is ook niet aantrekkelijk.

Een ander initiatief is de start van een kas waar verbouwd wordt. Ook dit is een mooi project met veel potentie. Dit is een procesinitiatief, waarbij het tijd kost om resultaat te boeken. Dit mag ook tijd kosten, laat dit helder zijn, maar helpt dus nog niet tegen de kilo's tomaten op hetzelfde moment.

Vanuit dit initiatief werden er informatiebijeenkomsten gehouden over het telen van gewassen, om zo nog meer mensen te informeren en het land zo productief mogelijk te benutten. Deze boodschap kwam niet bij iedereen goed over, lokale boeren schreven zich in zodat er minder plek was voor nieuwelingen die wellicht ook zouden bedenken tomaten te gaan telen... Pas geleden is er een nieuwe groentewinkel geopend in The Bottom, één van de vier plaatsen op Saba. In deze winkel worden vijf dagen per week lokale producten verkocht. Nu kan er dus vaker dan één ochtend verkocht worden en stijgt de vraag. De boeren kunnen hun lokale producten verkopen aan deze winkel. Wellicht is dit een mooie start om boeren te laten samenwerken, om tot afstemming te komen zodat er verschillende gewassen per keer verbouwd worden. Is dit de oplossing? Dat zal nog blijken. Is het zo zwart-wit als nu geschetst wordt? Nee, uiteraard niet. Het is niet een onoverkoombaar probleem, maar het is een aandachtspunt. Het is één van de vele mooie dingen die op Saba gebeuren om zelfvoorzienend te worden. Ondernemers die af en aan naar Sint Maarten reizen om de producten vervolgens op Saba te kunnen verkopen, is verre van ideaal. Met de klimaatverandering die ook hier goed merkbaar is, van een droogteseizoen is echt geen sprake, is dit niet houdbaar. En ach, hoeveel gerechten kun je eigenlijk wel niet met tomaten maken?

19 mei 2024

Sociale media als roepstoeter

Door Robert Slagt

Zoals zoveel Nederlandse gemeenten communiceert Sint Eustatius graag met haar bewoners via sociale media. Ook Statia wil haar burgers het gevoel geven dat zij ‘gehoord worden’ en hen bij het beleid betrekken. Overheidscommunicatie moet tegenwoordig bovendien *interactief* zijn.

Als we naar de LinkedIn en Facebookpagina van *Statia Government* kijken, zien we echter dat het openbaar lichaam vooral bezig is met *zenden*. Er staan veel mededelingen, meetings, openingstijden van overheidsinstanties, en groepsfoto's met gezagdragers. Dicht je zo de kloof tussen burger en overheid?

Onderzoek wijst uit dat burgers het waarderen als de gemeente hen via de *socials* een vraag stelt, of écht uitnodigt mee te denken. Ook waarderen ze het als buurtgenoten in het zonnetje worden gezet.

Dat is duidelijk zichtbaar op *Statia Government*, want de meeste *likes* gaan hier naar burgers die iets bijzonders doen. Niet de verrichtingen van de bestuurders dus, maar de prestaties van het basketbalteam, de overwinning van de *beauty queen*, en de ridderorde voor lokale bekendheid Mega D Humphries maken Statianen trots.

Een beetje begrijpelijk is het natuurlijk wel, dat zenden door de overheid. Want interactief communiceren met de burger in een kleine eilandgemeenschap, waar roddel en achterklap zeer snel rondgaat, is lastig. Hoe moet je als bestuur reageren op burgers die online onegeneerd stoom afblazen?

Op Statia krijgen Facebook-gebruikers veel ruimte om

tekeer te gaan tegen mensen in openbare functies die in hun ogen iets 'fout' hebben gedaan. Artsen, verplegers, jagers en andere ambtenaren worden soms publiekelijk online afgebrand en met naam en toenaam genoemd. Een zeer onveilige situatie.

De gemeente kan meer doen om dit in goede banen te leiden, zeker als je social media zelf belangrijk maakt. Bijvoorbeeld door actiever facebookpagina's te modereren, netjes vragen te beantwoorden die op officiële pagina's gesteld worden, en lasterlijke posts over mensen in een kwetsbare functie te (laten) verwijderen.

Ook kun je het goede voorbeeld geven door altijd respectvol te praten over anderen. Helaas zijn er politici en vakbondsmensen op het eiland die zelf ook graag ongeremd tekeer gaan. Bijvoorbeeld op *Radio Statia*: ze schelden op Den Haag, de gezaghebber, de leiding van het ziekenhuis, noem maar op. Als prominenten de media als roepstoeter gebruiken, kun je erop wachten dat burgers dit ook doen. Ook dit is zenden, maar dan respectloos, en zonder dat de gemeenschap er beter van wordt. Je kunt het ook demagogie noemen.

Nog een afrader: je als gezaghebber persoonlijk mengen in discussies op gesloten facebookpagina's als *Statia let's debate the topics*. Eind januari gebeurde dit omdat een Statiaanse student in Nederland in de kou zat: de centrale verwarming deed het niet. De organisatie die haar begeleidde werd direct fel onder vuur genomen, maar achteraf bleken de feiten net even anders te liggen.

Kortom, op Facebook wordt al snel van alles geroepen. En voor je het weet, wakker je als gemeente het vuurtje aan dat eigenlijk door jou geblust had moeten worden. Het zou de Statiaanse overheid sieren als ze een keer zo'n Facebook-rel achteraf grondig met de betrokkenen zouden evalueren. Had de *shaming* en *blaming*

voorkomen kunnen worden? Zijn er mensen nodeloos beschadigd? Hoe kan de veiligheid van alle burgers en professionals op het eiland gewaarborgd worden? En wiens verantwoordelijkheid is dat? Dan wordt er écht integer en interactief gecommuniceerd.

Iemand die in dit kader een positieve vermelding verdient, is *councilman* Glen Schmidt, die op Radio Statia wekelijks rustig en geduldig antwoord geeft op vragen van luisteraars. Hij gaat écht met mensen in gesprek.

De leider van de grootste politieke partij in Nederland, die sociale media al vele jaren als botte roepstoeter gebruikt, kan hier een voorbeeld aan nemen.

26 mei 2024

Tussen ezels en vliegtuigen

Door Burney el Hage

Tussen het vliegveld en de Bonaire Donkey Sanctuary loopt een onverharde weg. Aan de ene kant zie je de ezels en aan de andere kant vliegtuigen. De onverharde weg zelf ligt bezaaid met zwerfvuil en illegaal gestort afval. Typerend voor onze intenties: “we menen het allemaal heel goed”, maar de uitkomst haalt vooralsnog bij verre na niet de ambities. Het lukt ons niet de weg te verharderen en een fatsoenlijke oplossing te vinden om zwerfvuil en illegale stortingen tegen te gaan. Het ontbreekt aan daadkracht en uitvoeringscapaciteit en ook dat zijn niet te onderschatten risico’s, immers, the road to hell is paved with good intentions.

Op 9 april jongstleden heeft minister Harbers van I&W geadviseerd op Bonaire “niet dichtbij” de kust

te bouwen, anders wordt het letterlijk dweilen met de kraan open. Dit was onderdeel van het betoog van de minister in een debat met Tweede Kamercommissie voor Koninkrijksrelaties over de effecten van klimaatverandering in de Caribische delen van het Koninkrijk. Het woord “dichtbij” werd niet nader gespecificeerd.

Om het e.e.a. beter te contextualiseren: Bonaire is 288 km² groot, telt ca 26.000 inwoners en heeft twee gebieden (bebouwingskernen) welke het meest dichtbebouwd zijn: Kralendijk (en omgeving) en Rincon. Kralendijk (en omgeving), met een oppervlakte van 20 km² ligt langs een uitgestrekte kustlijn van ca. 13 km lang en strekt ongeveer 3 km (ei)landinwaarts. Maar de meeste bebouwing is geconcentreerd binnen 800 meter van de kustlijn (ei)landinwaarts, *oceanfront* zeg maar. De grootste zorginstelling van Bonaire ligt op 300 meterafstand van de kustlijn en de luchthaven op minder dan 50 meter.

Het overgrote deel van de bevolking (ca 23.000) woont in Kralendijk (en omgeving). De tweede bebouwingskern is Rincon. Rincon heeft een oppervlakte van om en nabij 1,2 km², telt 2.500 inwoners, is vanaf westelijke kustlijn om en nabij 2 km (ei)landinwaarts en is aanzienlijk hoger gelegen dan Kralendijk. Snelle conclusie is dus dat het overgrote deel van de bevolking (te) dichtbij de kust woont en kritieke infrastructuur (te) dichtbij de kust is gevestigd. Begin dit jaar heeft het ontwerp *Ruimtelijk Ontwikkelingsprogramma Caribisch Nederland* (ROCN) ter inzage gelegen. Vanaf 23 januari kon de burger kennisnemen en reageren op dit ontwerpplan. Overigens, het ontwerpplan heeft vorig jaar, tussen 3 november en 14 december 2023, ook al ter inzage gelegen. In het ontwerpplan staat: *“het ROCN bevat een samenvatting van het ruimtelijk Rijksbeleid voor Caribisch Nederland. Het doel van dit beleid*

is een duurzame en veilige ruimtelijke inrichting van de eilanden en bij te dragen aan een duurzame economische ontwikkeling, een gezond leefmilieu, een goede ruimtelijke kwaliteit en de bescherming van culturele en natuurlijke waarden". Alhoewel de Rijksoverheid bij het opstellen van het plan al bekend was met het feit dat het te riskant is om dichtbij de kust te bouwen, zijn deze zorgen niet hard gemaakt in het ontwerpplan door bijvoorbeeld het bouwen "dichtbij" de kustlijn te ontmoedigen, af te raden of te verbieden. Wel staat er in het ontwerpplan dat uitgekeken wordt naar het kunnen realiseren van minimaal 2.100 extra woningen op het eiland en wel voor 2030.

Daarnaast is het "meervoudig en zuinig ruimtegebruik" specifiek opgenomen als beleidsdoelstelling.

Meervoudig en zuinig ruimtegebruik is nodig omdat, volgens het ontwerpplan, de ruimte op de eilanden beperkt is. Voor Bonaire zou het betekenen dat het eiland, dat 288 km² groot en uitsluitend voor ca 9% bebouwd is, met ruimtegebrek kampt. Verder is het volgende opgenomen: *"om een duurzame ontwikkeling te waarborgen, is het daarom van belang om bij alle ruimtelijke keuzes een afweging te maken of er op een efficiënte en effectieve wijze met de beschikbare ruimte (zowel boven als onder de grond) wordt omgegaan. Dit betekent bijvoorbeeld dat bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen eerst gekeken moet worden naar de mogelijkheden binnen bestaande bebouwingkernen, voordat realisatie buiten de bebouwingkernen wordt overwogen"*.

Dit kan toch niet waar zijn? Het nu al dichtbebouwde Kralendijk, dat notabene op de kustlijn ligt, zou volgens dit plan in aanmerking genomen worden om, waar mogelijk, nog verder te worden volgebouwd om zodoende het overige onbebouwde gebied (ca 260km²) te sparen in de naam van een efficiëntie en effectieve omgang met de beschikbare ruimte?

Meten is weten. Hier lijkt echter onvoldoende gebruik van te worden gemaakt. Een “gezond leefmilieu” en “ruimtelijke kwaliteit” in Kralendijk en omgeving, worden niet nader uitgelegd en komen over als holle woorden. Op dit moment lijkt Kralendijk al niet te voldoen aan voornoemde kwalificaties. Het wegennet is niet met de economische- en bevolkingsgroei mee ontwikkeld en voldoet niet meer. Dit leidt tot constante verkeersopstoppingen, ongelukken en onveiligheid. Voet- of fietspaden ontbreken, er is een gebrekkige afvoer van regenwater en groene plekken maken in rap tempo plaats voor beton. Overigens, niemand lijkt zich iets aan te trekken van het gevaar van zeespiegelstijging. Bouwen letterlijk op de kust op Bonaire gaat gewoon door en de marktprijs van reeds gebouwde en nieuwbouw op de kust/dichtbij de kust blijft stijgen.

Nogmaals, aan goede intenties heeft het ons nimmer ontbroken. In de uitvoer moeten we gaan opschalen en we zouden meer aan de hand van data en andere valide aannames moeten opereren. Anders blijft de uitkomst van onze goede intenties precies zoals die vervuilde zandweg tussen de ezels en de vliegtuigen.

2 juni 2024

Verantwoordelijkheidsgevoel

Door Larissa de Cuba

Als je hoort dat bij de laatste dodelijke verkeersongelukken alcohol een rol heeft gespeeld, dan moeten de alarmbellen wel gaan rinkelen. Het is helaas een trieste realiteit op Aruba en de vraag is wanneer het kwartje echt gaat vallen.

Je ziet afgelopen dagen een enorme toename van preventieve boodschappen via diverse media. Vanuit diverse stichtingen en het politiekorps wordt (alweer) aandacht besteed aan het al bekende fenomeen: rijden onder invloed en de mogelijke gevolgen.

Grafische video's, indringende verzoeken en boodschappen, het lijkt maar niet het gewenste doel te kunnen bereiken. Het is triest om te horen dat de huidige situatie zo erg is dat het rijden onder invloed niet alleen in de weekenden of avonduren gebeurt, maar dat men door de week en zelfs in de ochtenduren onder invloed achter het stuur zit, met alle gevolgen van dien. Wij kampen op Aruba met een diepgeworteld probleem.

Ik vraag me af waarom men het zich in het buitenland niet zo snel in zijn hoofd haalt om met meer dan 2 drankjes op achter het stuur te kruipen. Waarom is er daar wel het bewustzijn? Zijn er strengere controles? Of hogere straffen? Komt het door drukker verkeer? De reden zou in principe niet uit mogen maken; het is even gevaarlijk. Er heerst een standaardgedachte dat het op Aruba normaal is om met een paar drankjes op auto te rijden. Dat dit onderdeel is van onze 'One Happy Island' belevenis. Dat er een gedoogbeleid is en dat de politie niet zo streng is en wel door de vingers kijkt. Dat je gewoon de binnenwegen moet gebruiken – want die zijn minder druk en er is geen controle – om veilig thuis te komen. Een illusie. Een ongeluk zit in een klein hoekje.

En dan toch de verantwoordelijkheidsvraag: Rijden onder invloed blijft een eigen keuze en de mogelijke gevolgen zijn ook voor eigen rekening, eenieder is volledig verantwoordelijk voor de gevolgen van zijn daden. Maar je kunt je afvragen of dit een vrijbrief is voor anderen? Bestaat er een medeverantwoordelijkheid? Denk bijvoorbeeld aan de gastheer die op een feestje door blijft schenken, ook als

de gasten al over hun limiet heen zijn. De barman, die net weer een extra drankje verkoopt aan een dronken bezoeker. De werkgever, die een personeelsfeest even met een uurtje verlengt met consumptie. Er zou een moment moeten zijn waarna het verboden is alcohol te serveren.

Je kunt ook denken dat iemand medeverantwoordelijk is door een ander bewust dronken achter het stuur te laten kruipen. Helaas kan dronkenschap ook binnen een gezelschap leiden tot onprettige ervaringen. Hoe vaak komt het niet voor dat mensen onder invloed discussies hebben als iemand wil voorkomen dat een ander dronken achter het stuur kruipt? Juist op dat moment wil men een statement maken door aan te geven dat ze wel in staat zijn om te rijden, dat ze al zo vaak hebben gereden “zelfs met meer op” en dat er niets gebeurt. Maar wat als het net deze keer misgaat? Wat als je alle andere keren geluk had? Helaas komt er een moment dat je het opgeeft om het goede te doen om te voorkomen dat iemand gaat rijden. Met een naar gevoel van onmacht, een schietgebedje en de hoop dat alles goed gaat, blijf je achter.

Ik hoop echt dat er harde maatregelen komen, en dat het lukt een gezamenlijk bewustzijn te creëren. De wil is te zien vanuit diverse kanten binnen de samenleving. Laten we denken aan de onschuldige slachtoffers en het verdriet dat veroorzaakt wordt, zowel bij je eigen familie, als bij die van een onschuldige derde. Laten we de toekomstige generatie het goede voorbeeld geven.

9 juni 2024

Dames van lichte zeden

Door Raquel Weisz

Daar stond hij. Onze minister-president op de veiling. Trots vertelde hij dat de overheid voor acht miljoen gulden Campo Alegre had gekocht met ons belastinggeld. Ik vraag me af of wij de twijfelachtige eer hebben het eerste land te zijn, waar een minister-president op een veiling verschijnt om een voormalig openluchtbordeel op te kopen.

Het alom bekende Campo Alegre, zelfs genoemd in boeken, is niet meer. Toen de pandemie uitbrak, werd het plotsklaps gesloten en de dames werden door de toenmalige uitbater, op schandalige wijze, aan hun lot overgelaten. Zonder eten en drinken. Dus moest de overheid inspringen om ze te voorzien van deze basisbehoefes. Nadat het luchtruim weer werd geopend, werden zij allen op het vliegtuig gezet naar hun thuisland. Op het vliegveld werden ze uitgezwaaid door tal van mannelijke aanbidders en waren wij via de televisie getuige van alle liefdesbekentissen waar *te quiero papi* was veelvuldig te horen.

Ruim twintig jaar geleden werd ik gebeld door m'n wijlen tante Bep, een ras- Amsterdamse, die toen drie maanden op Curaçao verbleef. Of ik met haar mee wilde naar de damesavond in Campo Alegre. Altijd in voor een avontuur, ging ik natuurlijk mee. Ik keek m'n ogen uit. We ontmoetten daar een sekswerker die Engels sprak en m'n tante Bep onderwierp haar aan een spervuur van vragen. Het werd zowaar een hele leerzame avond. Zo leerden we over het reilen en zeilen binnen Campo Alegre. Over het gedoogbeleid, de contracten, de controles door de GGD en de wekelijkse

‘hoerenvlucht’ naar Bonaire. Maar ook de bescherming tegen soms gestoorde mannen die volledig het boekje te buiten wilden gaan. De dames werden dus gecontroleerd en beschermd. Die dame vertelde ook dat hun families in het buitenland vaak niet wisten welk beroep ze uitoefenden op Curaçao.

Toen m’n tante Bep vroeg of we haar peeskamertje mochten zien, knikte zij. We liepen met haar mee en zagen waar menig man en vrouw naar een hoogtepunt werd gebracht. Ja, ook vrouw, want, vertelde ze, vele vrouwen maakten tijdens de damesavond gretig gebruik van hun diensten.

Dat was toen en nu is nu. De overheid heeft nog steeds niet bekend gemaakt wat er gaat gebeuren met het leegstaande complex, dat ooit Campo Alegre was. Een thuishaven voor velen. Tegenstanders vinden dat Campo Alegre prostitutie in de hand werkt en willen dat het voormalige bordeel een andere bestemming krijgt. Volledig voorbijgaand aan het feit dat prostitutie altijd zal blijven bestaan. De realiteit van nu is dat de prostitutie ongecontroleerd en wijdverspreid is over het eiland. Er ontstaat overlast in bepaalde wijken. De dames van lichte zeden zijn niet beschermd en volledig op zichzelf aangewezen.

Bij een toeristische tour met m’n familie tijdens hun vakantie, reden we overdag door zo’n straat in een woonwijk. Een trieste aanblik en een doorn in het oog van de bewoners daar. We waren er getuige van hoe een groepje mannelijke toeristen in paniek de weg vroeg naar de pontjesbrug, terwijl ze nog bezig waren hun broek dicht te ritsen, omdat een aangelegd cruiseschip op het punt van vertrek stond en zij deze dreigden te missen. Ook bij de snèks zijn pooiers open en bloot waar te nemen, terwijl ze het geld in ontvangst nemen van hun ‘werknemers’, die net een klant hebben bediend.

Het is een utopie te denken dat het oudste beroep

ter wereld kan worden uitgeroeid. Regulering, in eerste instantie ter bescherming van de sekswerker zelf en hiermee het voorkomen van mensenhandel, mishandeling en verkrachting, is essentieel. En zeker niet in de laatste plaats om te voorkomen dat het aantal geslachtsziekten toeneemt, zoals blijkt nu het geval is.

Waar zal de overheid mee komen? Gaat Campo weer open of krijgt het terrein een andere bestemming? De tijd dringt, want Curaçao krijgt zo steeds meer sociale problematieken erbij, waar niemand op zit te wachten.

16 juni 2024

Wat denk jij?

Door Robert Slagt

Dit is mijn laatste column vanaf Sint Eustatius voor dit goed geïnformeerde platform, dat dagelijks feiten en inzichten biedt over de zes Caribische eilanden die verbonden zijn met Europees Nederland.

Dat die band complex is, heb ik hier als columnist zelf ervaren. Niet iedereen is blij met wat je schrijft. Dat is trouwens ook niet de bedoeling. Het gaat erom dat de lezer wordt geprikkeld. Ik probeerde u deelgenoot te maken van de zaken die mij op Statia opvielen als nieuwkomer. Daar horen ook scherpe vragen en kritische noten bij. Al was ik me ervan bewust dat ik makkelijk praten heb. Want op een eiland ben je een *passant*.

Er kwamen reacties op de columns, en die leverden vaak interessante gesprekken op. Een lezer die belde, noemde mij 'een typische arrogante Nederlander'. Ze

had ergens wel een punt. Er komen hier voortdurend ‘witte wijsneuzen’ langs die gaan schieten op ‘wat er allemaal mis is’. Het bevestigt dat de eilanden nog altijd semi-koloniaal zijn: de voormalige kolonisator doet hier meestal half werk en neemt de bevolking half serieus. Caribische werkbezoekjes vinden Haagse bestuurders leuk, maar zaken structureel verbeteren blijkt ingewikkeld.

Sommige lezers vonden dat ik geen recht van spreken heb, omdat ik geen echte eilander ben. Mijn ‘suggesties’ stuiten op een zekere trots, of onwil. Dat is deels verklaarbaar, vanwege de eerder genoemde fundamentele ongelijkheid, die nog steeds wordt ervaren. Maar die houding kan ook vertroebelend werken. Bijvoorbeeld als de observerende buitenstaander een valide punt maakt. De beller die mij ‘arrogant’ vond, gaf mij gelijk in mijn kritiek op de onveiligheid van sociale media op het eiland. Maar ja, ik was wel ‘een Nederlander’, en dan is het klaar. Het is die afwerende houding, die soms samengaat met een gebrek aan reflectie, die kan leiden tot gemiste kansen voor de bewoners van dit kleine eiland. Een eiland dat ik het afgelopen jaar in het hart heb gesloten. Statia is een mooie, vriendelijke, wat slaperige rots, die ver af staat van de hectiek elders in de wereld. Dat is opmerkelijk, want wie een schep in de grond steekt, stuit hier direct op wereldgeschiedenis: van piraterij tot slavernij. Maar over het leed van anderen, zoals in Gaza of Oekraïne, hoor je hier zelden iemand praten. Statia is stoïcijns. Het is de kracht én zwakte van dit eiland. Er is weinig oog voor de buitenwereld, want men zit okseldiep in de *binnenwereld*. Statia is vooral bezig met... Statia. Dat geldt ook voor de invloedrijke ‘sons and daughters of the soil’. Ook zij zijn vaak bezig met zichzelf, en hun eigenbelang - in plaats van het eilandbelang.

Wat hier telt, is niet zozeer luisteren, maar zorgen dat je *gehoord wordt* – met de volumeknop flink open.

Kritische vragen stellen is daarbij niet altijd gewenst. Zelfs brutaal, zo lijkt het. Op een eiland moet je je burens te vriend houden, maar op Statia heerst een zekere angst om heikele kwesties uit te spreken – met name op de werkplek, en tegen de baas. En de *passant* die op het werk een probleem benoemt, krijgt vaak te horen: *This is our culture*. Maar wat die cultuur precies behelst, wordt niet echt duidelijk.

Hoe maak je zo'n rotsvaste cultuur los? Laatst *likete* gezaghebber Alida Francis op LinkedIn een post van een Zwitserse leiderschaps-goeroe. De man had het over de kenmerken van 'een gezonde cultuur' in een bedrijf of gemeenschap. Wat gebeurt daar? Men stelt elkaar open en oplossingsgerichte vragen. Dat moedigt werknemers aan om iets bij te dragen. De leiders jagen die open sfeer aan, en geven de medewerkers zo het vertrouwen om *mee te doen*. Ik dacht direct: zo iets kan Statia goed gebruiken.

Eén specifieke vraag bleef hangen. Het is een korte vraag, die de band met de ander direct versterkt, en je gesprekspartner ertoe aanzet om mee te doen. Die vraag luidt: *Wat denk jij?* Het kan leiden tot meer begrip voor elkaar – en nog veel meer.

Ik dank iedereen op de zes eilanden die de moeite nam om met mij in gesprek te gaan. Het was een genoegen.

14 juli 2024

Vakantie

Door Marijke Geelhoed

Op Saba is het heerlijk toeven, dat staat buiten kijf. Er zijn verschillende plekken om lekker af te koelen, er

zijn parkjes, je kan talloze mooie wandelroutes lopen en bij het duikcentrum kun je een duik- of snorkeltrip boeken.

Als je werkt op dit kleine eiland en op zo'n klein gebied met elkaar samenleeft, kan het ook fijn zijn er even tussenuit te gaan. Er zijn dan twee opties: de boot of het vliegtuig, de medische helikoptervlucht laat ik buiten beschouwing. Op de boot is er gegarandeerd een plekje, niet te duur, alleen van Saba kan de vaart nogal eens ruig zijn. Een zakje meenemen is geen overbodige luxe. Voordeel van het vliegtuig is dat je met zo'n 15 minuten op Sint Maarten bent. Nadeel is dat er zeer beperkt plek is en de tickets duur zijn.

Op Sint Maarten kan naar hartenlust gewinkeld worden. Alledaagse spullen die op Saba niet beschikbaar zijn, kunnen daar wel gehaald worden. En als een bootticket dan niet te duur is, is een dagje winkelen een leuke activiteit. Kleding of schoenen zijn op Saba niet verkrijgbaar, en er is niets zo lastig als online kleding en schoenen bestellen in precies de goede maat, retourneren is hier geen optie. Veel mensen kiezen dus voor de boot, maar helaas zijn de prijzen de afgelopen tijd zo intens gestegen, dat het niet veel meer scheelt met een vliegticket. En dat is ontzettend jammer, want het wordt financieel nu veel onaantrekkelijker om van het eiland te gaan.

Wat activiteiten betreft zit je ook dit jaar goed op Saba. In de zomermaanden wordt er veel georganiseerd op het eiland. Er is een jeugdcentrum geopend eerder dit jaar, en dit is een groot succes. In de vakantie organiseert deze organisatie actieve en passende activiteiten voor kinderen en jongeren. Ondertussen wordt het weer goed in de gaten gehouden, want daar valt of staat het programma op dit eiland mee. Er wordt dit jaar een heftiger orkaanseizoen verwacht dan ooit. Er ontstaan hierin twee groepen mensen op het eiland. De mensen die rustig afwachten en voorbereidingen

treffen op het moment dat het echt niet meer anders kan, en de tweede groep die door ervaring alvast alle mogelijke weerapps in de gaten houdt.

En dan is er nog een kleine groep die de luxe heeft dat ze op vakantie kunnen gaan, maar nu door een externe factor alleen maar kunnen hopen dat de boot of het vliegtuig wel kunnen aankomen en vertrekken van het eiland. Ik hoop dat iedereen goede zomermaanden tegemoet gaat, op het eiland of van het eiland, en dat iedereen gezond en wel weer terugkeert naar een mooi eiland waar geen of nauwelijks weerinvloeden ervaren zijn.

21 juli 2024

Young professionals

Door Burney el Hage

Met de term *young professionals* wordt gerefereerd aan jonge ambitieuze, goed opgeleide mensen in de leeftijdsgroep van 20 tot 49 jaar. Alhoewel deze ‘young professionals’ vaak in ‘white collar’ functies werken en het om hoogopgeleide mensen gaat, is het mijn persoonlijke mening dat ook de ambitieuze jongelui met een beroeps- of vakopleiding of gelijkwaardige praktische vaardigheden als ‘young professionals’ zouden moeten worden aangemerkt. Vandaag de dag gaat het, vooral in de private sector en in tegenstelling tot ‘vroeger’, vaak meer om competenties (‘skills’) dan om het papiertje.

Op Bonaire kampen we al jaren aan de aanbodskant van de arbeidsmarkt met een tekort. In vrijwel alle sectoren en op alle niveaus. Daarnaast is er sprake van

een vergrijzende arbeidsmarkt. Dit alles in de context van een relatief kleine bevolking. Om alle vacatures te vervullen, zijn we hoe dan ook aangewezen op het letterlijk binnenhalen van personeel. Dit is al jaren zo en is na 2010 in een stroomversnelling geraakt. Wij zien allemaal dat de bevolkingssamenstelling in rap tempo verandert. Dit brengt weerstand met zich mee hetgeen te begrijpen is, maar tegelijkertijd ook te managen zou moeten zijn. In deze discussie vergeten wij vaak dat wij zelf ook allemaal afstammen van immigranten.

Deze demografische veranderingen zijn de consequentie van het uiteenvallen van de Antillen van 5 en de daaruit voortvloeiende keuze als onderdeel (gemeente) van Nederland door te gaan. Dit zou wellicht ook gebeurd zijn als wij een status aparte hadden gekregen, welke optie gelet op de kleinschaligheid van het eiland overigens niet realistisch was en is. Ook op Aruba is sinds 1986 het inwonertal verdubbeld en de demografische samenstelling permanent veranderd. De verandering van de bevolkingssamenstelling is onvermijdelijk voor deze eilanden, en als we, als delen van de voormalige Nederlandse Antillen, goed terugkijken naar onze eigen geschiedenis dan is een bevolkingsaanwas door immigratie een repeterend fenomeen dat vooral gepaard gaat met economische ontwikkelingen. In zijn boek 'Del Curaçao que se va' reflecteert John de Pool in de jaren 30 van de 20e eeuw met weemoed terug op zijn jeugdijaren aan het einde van de 19e eeuw. De snel veranderde maatschappij op Curaçao aan het begin van de 20e eeuw en de veranderingen in de sociale klassen, mede door de komst van de Shell, ervaarde hij niet als vooruitgang. Hij gebruikt termen als culturele ontreddering en onvergeeflijke vergeetachtigheid van de samenleving van toen. Met de bril van nu zou je vraagtekens kunnen plaatsen bij

zijn reflectie, maar uiteraard moet de geschiedenis beoordeeld worden in de tijdgeest van de betreffende periode. Het punt is dat elke verandering weerstand oproept. En hoe drastischer de verandering, hoe groter de weerstand.

Wat Bonaire nu doormaakt kan geen verrassing zijn: het was te voorzien en het is zelfs onvermijdelijk. Je kunt niet èn je kleinschaligheid behouden èn een 'traditionele economische voortuitgang' realiseren. En deze economische vooruitgang is, gegeven het beschikbare arbeidspotentieel, alleen mogelijk door meer krachten op de arbeidsmarkt toe te laten. Even hebben we met de 'blue economy' gespeeld, maar dat is vervolgens in de onderste lade van een onbekende kast verdwenen. Het concept 'transforming a small island into a smart island' is een alternatief voor een gezonde en duurzame groei van Bonaire. Maar alles wat we tot dusver aan diensten en producten ontwikkelen is arbeidsintensief.

Terug naar de young professionals: elk jaar vertrekken er Bonairiaanse jongeren naar het buitenland om aan een vervolgstudie te beginnen. Maar waar blijven de afgestudeerde Bonairiaanse young professionals? Waarom keren die niet terug? Een aantal werkt op een van de andere eilanden, in Nederland of elders. Dit speelt overigens op al onze eilanden. Waarom kiezen Bonairiaanse young professionals ervoor om op Aruba, Curaçao of in Nederland te werken in plaats van hun geboorte-eiland Bonaire? Dit laatste verschijnsel zie je ook omgekeerd: Arubaanse en Curaçaose landskinderen lijken in toenemende mate op de zustereilanden of in Nederland te werken.

Ik zou willen pleiten voor een goed opgezet onderzoek. Zolang dit niet grondig wordt onderzocht en in kaart gebracht, zullen we maar blijven gissen naar de plausibele redenen welke de ronde doen: onaantrekkelijke arbeidsvoorwaarden, gebrek aan

huisvesting, hoge kosten van levensonderhoud, studieschuld in buitenlandse valuta, politiek verziekte samenleving, geen waardering voor kennis en inzet, niet stimulerende werkcultuur (werkgeverschap) en ga zo maar door.

Net zoals we ons eiland aantrekkelijk maken voor toeristen, daar geld in steken en de resultaten monitoren, zo zouden we ook onze young professionals moeten volgen, aantrekken en behouden voor onze eigen arbeidsmarkt. We zijn het aan Bonaire en de kinderen verschuldigd.

28 juli 2024

Vakantievermaak

Door Larissa de Cuba

Het is weer schoolvakantie. Kinderen hebben ruim 6 weken vrij. Het is dus tijd voor de jaarlijkse uitdaging; hoe vullen we die weken voor de kinderen in? Als je het aan henzelf overlaat dan zijn ze de hele dag bezig met de mobiele telefoon, televisie, computerspelletjes, enfin, alles met een beeldscherm. Het lijkt wel een verslaving. Taak dus aan de ouders om, voor zover mogelijk, de tijd in te vullen en ander gedrag te stimuleren. Maar dit is makkelijker gezegd dan gedaan. Op Aruba zie je de ontwikkeling dat ouders zoeken naar een hybride oplossing, waarbij de vakantie wordt opgesplitst. Een gedeelte opvang binnen familieverband, een gedeelte wordt eventueel ingevuld met een of meerdere vakantiecampen en een gedeelte samen met één of beide ouders. Het lukt anders niet de vakantie te overbruggen. Zowel op financieel gebied

en ook door het beperkte aantal vakantiedagen voor werkenden.

Voor sommigen zit er ook een buitenlandse vakantie in, anderen kiezen ervoor of hebben geen andere keuze zelf toerist te zijn op ons mooie eiland. Waar je ook voor kiest, er zijn zeker financiële lasten, alhoewel je ook wel ziet dat wordt aangemoedigd om met een laag budget activiteiten te ondernemen op het eiland. Het vergt wat creativiteit, maar de mogelijkheden zijn er. Zo zie je bijvoorbeeld 'Buki di Pret', waar schoolgaande kinderen tot 13 jaar een boekje krijgen met - sommige gratis - activiteiten waar zij zich voor kunnen inschrijven. Met behulp van lokale instellingen en bedrijven worden deze activiteiten georganiseerd. Zeker een positieve synergie.

Ook op sportgebied zijn er de nodige activiteiten voor de kinderen. Zij krijgen de kans zowel een sport te leren kennen en eventueel de mogelijkheid zich te verbeteren. Lichamelijke beweging is natuurlijk een gezonde toevoeging. Het is aan ons, volwassenen, de kinderen te laten inzien dat niet alles (veel) geld hoeft te kosten. Wij moeten blijven stimuleren en het juiste voorbeeld geven. Tijden veranderen, maar dat neemt niet weg dat kinderen in de basis dezelfde behoeftes hebben. Zij willen juist ondernemen, ervaringen opdoen, bezig zijn en aandacht ontvangen.

Persoonlijk kijk ik nog wel eens terug in de tijd. De tijd waarin men geen andere keuze had dan creatief vakantie te vieren. De vakantie was hét moment om te genieten van enorme vrijheid. Je kon lekker buiten spelen en je met enorme fantasie vermaken. Boeken lezen, samen spelletjes doen. Er waren immers geen elektronische apparaten om je bezig te houden.

Herinneringen om te koesteren en over te dragen. Op 19 augustus begint hier weer de school. Hopelijk lukt het om de kinderen positief te beïnvloeden gedurende de vakantie, zodat zij uitgerust en met

een positieve instelling klaar staan voor het nieuwe schooljaar. Zelf ga ik ook nog een paar weken genieten van de vakantie op ons dushi Aruba. Tot gauw!

4 augustus 2024

Vox populi, vox Dei

Door Raquel Weisz

Het homohuwelijk is nu ook mogelijk op Curaçao en het eerste gesloten huwelijk is ondertussen een feit. Mijn felicitaties aan de Human Rights Caribbean Foundation met het behalen van deze mijlpaal door een lang gevoerde juridische strijd tot aan de Hoge Raad. Uiteraard feliciteer ik ook het kersverse gehuwde bruidspaar. Dat jullie huwelijksbootje voor altijd gelukkig mag voortkabbelen in rustig vaarwater. Het is ongekend dat uitgerekend een parlementariër heult met verschillende christelijke kerkleiders om burgers die tegen het homohuwelijk zijn, wijs te maken dat deze uitspraak van de Hoge Raad ongedaan zou kunnen worden gemaakt door internationale instanties. Hij lapt de trias politica volledig aan z'n laars om zo zieltjes te winnen binnen de verschillende kerkgemeenschappen voor de volgende verkiezingen. Deze zelfde parlementariër werd een aantal weken geleden nog gearresteerd, omdat hij verdachte is in verband met het vervalsen van salarisslips van zijn echtgenote. Het is werkelijk beschamend dat zo iemand als volksvertegenwoordiger in de Staten zit en zijn misselijkmakende gal kan blijven spuwen, ondanks dat hij ondertussen zijn geloofwaardigheid volledig heeft verloren. Het politieke – financiële - pluche is

weelderig met alle bijkomende voordelen, waar gretig gebruik van wordt gemaakt, terwijl er ondermaats wordt gepresteerd.

Vox populi, vox Dei. Het volk heeft bijna vier jaar geleden gekozen en zal dit begin volgend jaar weer doen. Het wordt tijd dat dit soort opportunisten genadeloos door de burgers wordt afgestraft. Helaas is hij niet de enige. Want laten we vooral niet de volksvertegenwoordiger vergeten, die koste wat kost in de huidige coalitie minister wilde worden, ondanks dat hij als huisarts toentertijd seks heeft gehad met een minderjarige patiënt en hiervoor veroordeeld is. Het is om je kapot te schamen. Gelukkig heeft de Hoge Raad hier een grote stok voor gestoken. Deze man kan nooit en te nimmer minister worden.

Het zou toch een geweldige ontwikkeling zijn als, naast onze ministers, ook onze parlementariërs in de toekomst kunnen worden gescreend, zodat dit soort gespuis niet meer in ons hoogste orgaan als vertegenwoordiger van het volk kan plaatsnemen. Aangezien deze mensen blijkbaar niet het fatsoen hebben zich uit zichzelf terug te trekken of zich niet verkiesbaar te stellen. Ze zijn onze Staten onwaardig. Het is echt een grote ergernis.

Laten we hopen dat de politieke partijen dit soort mensen tijdens de volgende verkiezingen weren van hun kandidatenlijsten, want we hebben integere, intelligente en betrouwbare parlementariërs van onbesproken gedrag nodig, die in staat zijn hun werk naar behoren te kunnen uitoefenen. Daarvoor zitten ze in de Staten.

Ondertussen zijn de verkiezingscampagnes in volle gang. Hierbij lijkt het overigens alsof sommige partijen in de oppositie nog niet hun draai hebben gevonden. Vanuit de coalitie wordt elk punt van kritiek op het huidige beleid op dit moment met messcherpe bewoordingen neergesabeld. Kortom, langzaam maar

zeker naderen wij het kookpunt waarbij de messen steeds scherper worden geslepen en geen moment onbenut wordt gelaten om politiek te bedrijven. Hoe zal het volk hebben gesproken op 22 maart 2025? *The day after*. Zullen de burgers door hun stem hebben laten horen wat voor soort parlementariërs zij niet in het parlement willen? Het zal mij benieuwen. Vox populi, vox Dei.

11 augustus 2024

Het hemd en de rok

Door Hilbert Haar*

Ik ben al weer een tijdje weg uit Sint Maarten, een jaar of zes. Na orkaan Irma had ik het wel gehad, maar ik volg de ontwikkelingen op het eiland nog op de voet, voor zover dit mogelijk is over een afstand van meer dan 16.000 kilometer. Ik woon op dit moment in Siem Reap, Cambodja, een plek zonder aardbevingen, orkanen en tsunami's.

Vanuit die buitengewoon comfortabele stek kijk ik met stijgende verbazing naar de politieke ontwikkelingen in Sint Maarten. O wacht, niet echt, want ik heb er meer dan tien jaar gewerkt en eigenlijk ben ik nergens echt verbaasd meer over. De politiek blijft een oneindige bron van (leed)vermaak.

Dat komt hierdoor. Objectief bekeken zijn er helemaal geen politieke partijen in ons autonome landje. Er is geen ideologie en dus ook geen normbesef. Dat geldt natuurlijk niet voor iedereen die zich in de politieke arena ophoudt, maar toch. Er lopen te veel figuren rond die zich politicus *wanen*. In werkelijkheid

zijn de meesten erop uit een felbegeerde zetel in ons miniparlement in de wacht te slepen en, niet te vergeten, het bijbehorende vette salaris van rond de \$10,000 per maand. Dat levert in vier jaar \$480,000 op waar je niet veel voor hoeft te doen.

Net als je denkt dat de oude garde langzaam maar zeker in vergetelheid ten onder gaat, richt voormalig parlamentslid Franklin Meyers een nieuwe partij op. Parlementariër Akeem Arrindell wordt gearresteerd en beschuldigd van stemmen kopen. Dat mag natuurlijk niet, maar het gebeurt toch. De controversiële zakenman Olivier Arrindell richt ook een partij op en, toeval of niet, politiek gemotiveerd of niet, hij wordt neergeschoten in Cupecoy, het partycentrum van Sint Maarten. Zijn vrouw komt bij de schietpartij om het leven en Arrindell deinst er niet voor terug kort daarop vrolijk een interview te geven waarin hij zonder enig bewijs beweert dat de aanslag politiek gemotiveerd is. Die bewering komt van de oprichter van een nieuw partijtje dat schermt met de mogelijkheid dat het bij de verkiezingen een meerderheid in het parlement gaat veroveren. Dat is zelfs de onvergetelijke Theo Heyliger nooit gelukt.

Politiek in Sint Maarten is tot op zekere hoogte ook een familiebedrijf. De nestor van de National Alliance, William Marlin, is van het politieke toneel verdwenen en zijn zoon Ondhae kwam als een duveltje uit een doosje bovendrijven als zijn vervanger.

Ik heb niks tegen familiebedrijven, maar als het om politiek gaat krijg ik mijn bedenkingen. Politici worden per slot van rekening geacht de belangen van alle burgers te vertegenwoordigen. Dat doen ze natuurlijk niet want, zoals een goed Nederlands gezegde luidt: het hemd is nader dan de rok.

Wat mij nog het meeste zorgen baart, is de ogenschijnlijke machteloosheid van politici. Ze praten al jááren over economische diversificatie, maar daar

is nooit iets van terechtgekomen. Wellicht het gevolg van ideeënarmoede of eenvoudigweg een gebrek aan belangstelling.

Dat laatste komt niet alleen aan het licht bij het onderwerp economie. Klimaatverandering is ook zo'n doodgezwegen probleem, terwijl het inmiddels wel duidelijk is dat het eiland op dit gebied in de gevarenzone verkeert.

De natuurstichting rapporteerde jaren geleden al dat half Philipsburg rond 2050 onder water zal staan, dat de meeste stranden dan zijn verdwenen en het vliegveld onbruikbaar. Wat je daar aan moet doen weet ik uiteraard ook niet, maar ik had op zijn minst verwacht dat de politici die de toekomst van dit prachtige eiland controleren er op zijn minst enige *aandacht* aan zouden besteden.

Ach ja, dat is kennelijk te veel gevraagd. De aanstaande verkiezingen gaan wellicht duidelijk maken wat er nader is: het hemd of toch maar de rok.

* Hilbert Haar is 10 jaar hoofdredacteur geweest van de krant Today op Sint Maarten. Hij vervangt als gastcolumnist Terrance Rey die vanwege zijn kandidatuur bij de komende Statenverkiezingen in elk geval tijdelijk de pen heeft neergelegd.

18 augustus 2024

Vacature

In de zondagse estafette-rubriek 'Bericht uit...' belichten columnisten uit de Caribische delen van het Koninkrijk bij toerbeurt de kanten van hun eiland waarvan zij vinden dat die de aandacht van alle koninkrijksburgers verdienen. Vandaag had het

bericht uit Sint Eustatius moeten komen, maar het is niet gelukt tijdig een opvolger te vinden voor de naar Nederland teruggekeerde Robert Slagt. We zijn daarom te rade gegaan bij een chatbot.

Waarom wil niemand op Sint Eustatius columnist worden?

Door ChatGPT

De terughoudendheid om columnist te worden op Sint Eustatius kan worden beïnvloed door een aantal factoren:

1. Kleine en hechte gemeenschap: Sint Eustatius heeft een kleine bevolking, wat betekent dat iedereen elkaar kent. In zo'n omgeving kan het delen van kritische of controversiële meningen leiden tot sociale spanningen of persoonlijke conflicten. Mensen willen misschien geen ruzie veroorzaken of relaties beschadigen door hun mening publiekelijk te uiten.
2. Gevoeligheid voor kritiek: In een kleine gemeenschap kan kritiek snel persoonlijk worden opgevat. Dit kan ertoe leiden dat mensen aarzelen om hun mening te geven, vooral als het gaat om politiek of andere gevoelige onderwerpen. De angst voor negatieve reacties kan groot zijn.
3. Politieke gevoeligheid: De relatie tussen Sint Eustatius en Nederland is al een aantal jaren gespannen, vooral na het ingrijpen van de Nederlandse overheid in 2018. Het bespreken van politieke onderwerpen kan als riskant worden beschouwd, omdat men bang is om in een politiek conflict verwickeld te raken of in de schijnwerpers te komen te staan.
4. Beperkte media- en publicatieplatformen: Het gebrek aan diverse media- en publicatieplatformen kan ook een rol spelen. Met minder mogelijkheden om je werk te publiceren en een breder publiek te bereiken, kan de motivatie om columnist te worden afnemen.

5. Zelfcensuur en angst voor repercussies: In kleine gemeenschappen is er vaak een cultuur van voorzichtigheid. Mensen kunnen bang zijn voor sociale, juridische of professionele repercussies als ze hun mening geven, vooral als die mening niet strookt met die van de meerderheid of de machthebbers.
6. Gebrek aan ervaring of ondersteuning: Niet iedereen heeft de vaardigheden of het vertrouwen om regelmatig hun mening op papier te zetten en te delen met anderen. Zonder de juiste ondersteuning of aanmoediging kunnen potentiële columnisten zich ontmoedigd voelen om hun stem te laten horen.
7. Culturele factoren: In sommige culturen is er een neiging om conflicten te vermijden en harmonie te bewaren, vooral in een kleine gemeenschap. Dit kan betekenen dat mensen liever stil blijven dan publiekelijk hun mening te geven, uit angst om als storend of te kritisch te worden gezien.

Deze factoren kunnen samen een klimaat creëren waarin mensen terughoudend zijn om de rol van columnist op zich te nemen, vooral in een kleine en nauw verbonden gemeenschap als Sint Eustatius.

25 augustus 2024

Een nieuw jaar

Door Marijke Geelhoed

Deze periode voelt als een start van een nieuw jaar. Dat komt door het onderwijs, waarin we aan het begin staan van een volgend leerjaar. De vakantie is voorbij, iedereen heeft elkaar weer gesproken bij de

bakker en de laatste rommel van de tropische storm is opgeruimd. Op naar een nieuw jaar!

In het onderwijs hebben de voorbereidingen plaatsgevonden, en iedereen is klaar voor een nieuw jaar. Docenten hebben hun lokaal op orde gemaakt om de studenten maandag een warm welkom te kunnen heten. Er zijn overleggen geweest, zodat we allemaal weer met de neuzen dezelfde kant op staan. Zo'n voorbereidingsweek is essentieel om een goede start te maken van het jaar. De leerkracht weet welke kinderen er in de klas zitten, elk kind wordt gezien, heeft een plekje in de klas en komt hopelijk na de eerste maandag met enthousiaste verhalen thuis.

Onderwijs is een zeer, zeer belangrijk onderdeel van het leven. Kinderen en jongeren worden voorbereid op de maatschappij door middel van vaardigheden en kennis. Maar leren begint pas als er veiligheid ervaren wordt. De eerste weken in het onderwijs worden 'de gouden weken' genoemd. In deze weken zet de leerkracht in op relatie. Relatie tussen leerlingen onderling in de klas, relatie met de eigen leerkracht en relaties buiten de klas om. Deze weken zijn essentieel om een veilige basis neer te zetten. En natuurlijk kennen de leerlingen elkaar al, ze hebben eerder bij elkaar in de klas of op de dagopvang gezeten. Maar zo'n zomervakantie is lang, de docent is wellicht nieuw, en de regels in de klas worden weer bepaald en opgeschreven.

Veiligheid gaat samen met structuur bieden. De regels zijn in de school hetzelfde, docenten spreken heldere verwachtingen uit en zijn voorspelbaar door middel van bijvoorbeeld een dagplanning. Natuurlijk houdt elke docent er zijn eigen stijl op na, maar waar mogelijk zijn er schoolbrede afspraken.

De eerste weken zijn ook voor niveaubepaling. Wat is er blijven hangen na zo'n vakantie, op welk niveau zit elke student? Als dit voor de docent helder is, kan

elke student op zijn of haar niveau verder geholpen worden. Niet iedereen hoeft goed te zijn in rekenen, en wie wel goed is in rekenen, kan even iets minder goed zijn in taal. Uiteindelijk behaalt elke student zijn of haar doelen, dit mag en gaat op eigen tempo. Niemand is gelijk, iedereen is gelijkwaardig en verdient en heeft zelfs het recht op goed onderwijs.

Na de kerstvakantie beginnen de zilveren weken, en na de meivakantie de bronzen weken. De kerst- en meivakantie zijn lange vakanties en na de vakantie worden de regels dan weer even aangehaald. Weet iedereen nog hoe het ook alweer gaat in de klas? Deze weken nemen minder tijd in beslag, want de sterke basis is in de eerste weken van het schooljaar gelegd. Op Saba gaan we ervoor, het onderwijs zit in de lift en de kinderen gaan daar enorm van profiteren. We hebben prachtige mensen en prachtige lessen. Er zijn extra docenten voor muziek, sport, ICT, kunst en cultuur, Nederlands en ESL. Ik heb heel veel vertrouwen in dit team, en met mij hopelijk heel, heel veel anderen. Iedereen een heel productief en veilig nieuw jaar gewenst!

1 september 2024

Een Broodje Aap Verhaal

Door Terrance Rey

Er gaat een bijzonder verhaal rond over een jonge politicus op Sint Maarten die dankzij een onverwachte keten van gebeurtenissen een opmerkelijke – maar korte – politieke carrière had. Zijn naam werd door de straten gefluisterd, niet vanwege zijn ervaring, maar

vanwege zijn mysterieuze opkomst en snelle val. Deze jonge politicus, laten we hem Kaem noemen, werd voor het eerst gekozen in het parlement zonder veel kennis van de regels van de parlementaire democratie. Het gerucht gaat dat hij het Statuut van Sint Maarten nooit had gelezen, maar toch vol zelfvertrouwen het politieke toneel betrad. Zijn charme en beloftes van verandering trokken kiezers aan en voor hij het wist, zat hij in het parlement. Na een paar maanden begonnen oppositiepartijen hem in te palmen. Ze overtuigden Kaem ervan zijn coalitiepartners te verraden en zich bij hen aan te sluiten om zo het kabinet te laten vallen. Kaem, die dacht dat hij een meesterzet deed, stapte over naar de oppositie, klaar om geschiedenis te schrijven. Maar de minister-president was ze een stap voor. Voordat de oppositie haar plan kon uitvoeren, gebruikte de minister-president Artikel 59 van de Staatsregeling om snelle verkiezingen, zogenaamde 'snap elections', uit te roepen. Plotseling zaten Kaem en zijn nieuwe bondgenoten in een moeilijke situatie. Het probleem? Kaem had zijn partij verlaten door zichzelf onafhankelijk te verklaren, en nu, met snelle verkiezingen op komst, had hij geen partij meer om voor te strijden. In paniek probeerde hij terug te keren naar zijn oude partij, maar daar wilden ze niets meer met hem te maken hebben. Zelfs de oppositiepartijen, die hem eerder hadden overtuigd over te lopen, zagen geen voordeel meer in een samenwerking met hem. Zo stond Kaem er alleen voor. Hij kon niet meedoen aan de verkiezingen, en nog voordat hij het besepte, was zijn politieke carrière voorbij. Zijn naam ging de geschiedenis in als het kortstdienende parlamentslid van Sint Maarten, met slechts zes maanden in functie. Volgens het verhaal woont Kaem nu teruggetrokken in een klein huis onderaan een heuvel genaamd Mount Dump, waar hij de dagen doorbrengt met

het herlezen van het Statuut, iets wat hij veel eerder had moeten doen. Of het allemaal waar is? Niemand weet het precies, maar het verhaal wordt vaak verteld als een les in politiek verraad, opportunisme en de onvoorspelbaarheid van macht.

8 september 2024

Boneiru limpi i bunita?

Door Burney el Hage

“Boneiru Limpi i Bunita” is de slogan waaronder het eiland jarenlang campagne voert om Bonaire limpi i bunita (schoon en mooi) te houden. Uit de toeristische promotiecampagnes voor Bonaire kennen wij het eiland als een schoon paradijs. Als je op Bonaire rondrijdt, valt het inderdaad op dat het redelijk schoon is, vooral in vergelijking met andere eilanden in het Caribisch gebied.

De uitdaging om Bonaire schoon en mooi te houden, blijft echter enorm groot. Vuilophaal, vuilverwerking, milieuvriendelijke stortplaatsen en de handhaving van wetten en regels zijn grote uitdagingen voor dit kleine eiland. Net als bij andere onderwerpen van openbare voorzieningen wordt Bonaire omschreven als “te klein om groot te zijn, en te groot om klein/micro beschouwd te worden”.

In mei van dit jaar woedde er een enorme brand op de officiële vuilstortplaats, beheerd door SELIBON NV, het monopolistische afvalverwerkingsbedrijf van Bonaire. De media-aandacht was groot, zelfs tot in Europees Nederland. Zo stond in de Volkskrant van 16 mei 2024: *“Enorme brandende vuilnisbelt zet Bonaire*

al bijna een week in de rook: 'Lucht prikt en ruikt chemisch.' Eilandbewoners en lokale media spreken van een potentiële natuurramp en vrezen de gevolgen van de mogelijk giftige rook."

Voor de juiste beeldvorming: de vuilstortplaats is ongeveer 3 hectare groot en ligt op een afstand van zo'n 5 kilometer van het centrum van Kralendijk. Bewoonde huizen bevinden zich al op minder dan 200 meter afstand en enkele unieke natuurgebieden liggen op minder dan 500 meter van de stortplaats.

Dat er geregeld brand uitbreekt op de stortplaats, is niet het enige milieurisico waar Bonaire mee te maken heeft als gevolg van een gebrekkige aanpak van afvalverwerking. Andere gevaren zijn de inadequate verwerking van medisch afval, het nagenoeg ontbreken van handhaving, waardoor her en der op het eiland illegale stortplaatsen ontstaan, de negatieve impact van afval op het milieu en loslopende dieren die vuilnis als voedsel gebruiken. SELIBON doet haar stinkende best, maar haar uitvoeringscapaciteit is in alle opzichten beperkt. De reguliere inkomsten van het bedrijf liggen rond de \$5 miljoen per jaar, waarvan meer dan 70% opgaat aan personeels- en administratieve kosten. Het Rijk subsidieert wel projecten om voorzieningen en beleid voor afvalverwerking te verbeteren, maar de effectiviteit daarvan is nog niet zichtbaar.

Er moet dringend meer gebeuren en dat moet zichtbaar en voelbaar effect hebben. De Tweede Kamer maakt zich vaak zorgen over de vuilverwerkingsproblemen op Aruba en Sint Maarten, maar er is aanzienlijk minder aandacht voor de afvalverwerkings situatie op Bonaire, een eiland dat deel uitmaakt van Nederland. In februari 2021 stelde de Tweede Kamer vragen aan de toenmalige minister van Infrastructuur en Waterstaat, Van Nieuwenhuizen-Wijbenga, over de vuilstortplaats. De vragen luiden: *"Klopt het dat het grootste deel van het afval op Bonaire nog steeds wordt gestort? Kan de*

afvalverwerking op Bonaire nog meer goederen aan?”

Hierop reageerde de minister als volgt:

“Ja, dat klopt. Het grootste deel van het afval op Bonaire wordt nog steeds gestort. De afvalverwerking heeft daarnaast te maken met een snelgroeiend aantal inwoners, bedrijven en bezoekers. Er wordt veel gebouwd, wat leidt tot een toename van bouw- en tuinafval. Met de groei nemen ook andere afvalstromen toe. Er wordt al veel gescheiden ingezameld, ontvangen, tijdelijk opgeslagen en afgezet. Recentelijk is er mede met geld van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat een nieuw afvalscheidingscentrum gerealiseerd, mede om een einde te maken aan illegale stort van afval. De reststroom wordt gestort op de enige stortplaats van het eiland: Afvalcentrum Lagun. De capaciteit van deze stortplaats nadert echter haar grenzen. Binnen het lokale programma ‘Afvalbeheer op Maat’ zullen voor 2023 fundamentele keuzes worden gemaakt over hoe om te gaan met restafvalvolumes die na scheiding overblijven. Er wordt gekeken naar storten of verbranden, of mogelijkheden om afval af te voeren naar verwerkers buiten Bonaire.”

Ondanks de hoopgevende intenties blijft de huidige situatie zorgwekkend. Met onze programma’s van “tene boneiru limpi i bunita” (hou Bonaire schoon en mooi) streven we weliswaar nobele doelstellingen na, maar we lossen dit complexe probleem niet op. Bonaire kan niet verweten worden een te simplistische aanpak te hanteren met folkloristische karakteristieken. Dit probleem is te complex voor een kleine gemeenschap. Dit is juist een onderwerp waar het rijksbestuur zonder angst voor inmenging met volle kracht en kennis in zou moeten stappen. Wachten op een lokale oplossing is simpelweg niet realistisch.

15 september 2024

Het is weer zover

Door Larissa de Cuba

En zo beginnen de laatste vier maanden van 2024 met verkiezingen in het vooruitzicht. Afgelopen week was het (weer) zover: de regering is na drie jaar gevallen. Het is ze niet gelukt de hele regeerperiode van vier jaar af te maken. Op zichzelf jammer, want een stabiele regering geeft hoognodige rust in het land.

Dat de samenwerking binnen de coalitie niet top was, is een publiek geheim. We hebben een turbulente periode achter de rug, waarbij er veel discussies waren. Er stond door diverse onenigheden een enorme druk op het kabinet Wever-Croes II. Een beschikking over aanpassingen van het taxivergunningenbeleid was één van de laatste en de uiteindelijke druppel was de stemming over het voorzitterschap van het parlement. Je kunt afvragen of het vallen van de regering echt noodzakelijk was.

En nu? Wat staat ons de komende maanden te wachten? Nieuwe verkiezingen staan gepland voor 6 december. De normale sfeervolle kerstperiode wordt hiermee overschaduwde. Of je wil of niet, het zal invloed hebben op de normale rustvolle beleving. Je voelde al meteen deze week de politieke sfeer, zo was het weer druk met geruchten over de kiezerslijsten, of er nieuwe partijen zouden komen en wie zich als kandidaten beschikbaar zullen stellen.

Ik probeer zelf afstand te houden van de politiek, en zal er verder inhoudelijk niet te veel op ingaan. Wat mij wel bezighoudt, is de toekomst. Wat kunnen wij als eiland verwachten? Weer meer van hetzelfde? We lijken in een spiraal te zitten, waar geen einde aan

komt. Voor mij zijn de kernwoorden professionaliteit en integriteit belangrijk. Dit in samenhang met het algemeen belang als centrale spil. Natuurlijk moet men daarbij de realiteit niet uit het oog verliezen.

Ik ben benieuwd naar de verkiezingsprogramma's van de diverse partijen, wat er allemaal beloofd wordt. De ervaring leert ons dat beloven één is en uitvoeren een ander. Ik hoop dat het gezond verstand zal overheersen, dat men niet meer de traditionele politiek ondersteunt, maar kritisch zal zijn. Het gaat immers om zeer grote belangen. Men moet erbij stil staan dat de keuze van vandaag invloed heeft op het morgen. De gevolgen komen voor rekening van toekomstige generaties.

Dus ja, helaas, waar het normaal is dat alles al in november versierd is en vrolijke kerstmuziek de sfeer bepaalt, zullen wij dit jaar een ander plaatje zien. Ik hoop persoonlijk dat het meevalt. En dat het toch lukt deze heerlijke periode in vrede en rust te genieten. We zullen het zien...

22 september 2024

Zijden draadjes

Door Raquel Weisz

Selectieve bestuurlijke continuïteit is te vaak aan de orde in de politiek. Naar deze continuïteit wordt alleen verwezen op het moment dat er impopulaire maatregelen zijn of worden genomen. Dan ligt het standaard aan een vorige regering. En het wordt vaak geslikt als zoete koek.

Een conflict tussen de vakbonden en de overheid

is zodanig hoog opgelopen dat een algehele staking op de loer ligt. Zo'n staking zou het openbare leven volledig ontwrichten. Onrust, onzekerheid en eventuele chaos. We hebben het eerder meegemaakt, dus we volgen de ontwikkelingen met argusogen. Tijdens een persconferentie van de regering deze week, werd ook door de minister-president ad interim selectieve bestuurlijke continuïteit toegepast.

Het Curaçao Medical Center (CMC). Het is opmerkelijk dat er oneerlijke concurrentie is, doordat binnen het Koninkrijk alleen op Curaçao de medische specialisten in het CMC vallen onder de Landsverordening normering topinkomens. Selectieve bestuurlijke continuïteit. Dit wordt nog eens benadrukt door onze minister van Gezondheid, Milieu en Natuur (GMN), die de publieke opinie langere tijd probeerde te beïnvloeden. De medische specialisten zouden allemaal geldwolven zijn en met het grootste gemak te vervangen, indien nodig.

De impact van dit politieke spel lijkt als buitenstaander ver weg, totdat iemand zelf ongewild in de medische molen terecht komt. Zoals ik. Dan wil je niet op een wachtlijst van maanden/jaren terecht komen, doordat er een gebrek is aan medische specialisten.

Ik ben me er nooit zo bewust van geweest hoe afhankelijk je bent van de kwaliteit en de toewijding van deze specialisten. Zij moeten de onderzoeken (laten) doen en de diagnoses stellen. Om vervolgens over te gaan tot de vervolgstappen op weg naar herstel. Op de operatietafel in het CMC, net voordat ik onder narcose werd gebracht, keek ik naar de specialisten en hun operatieassistenten om mij heen. Ik realiseerde me dat mijn leven de komende uren volledig in hun handen lag. Afhankelijk en kwetsbaar. Het enige wat ik kon doen, was mij overgeven aan hun jarenlange opgebouwde kennis, kunde en ervaring en een rotsvast vertrouwen in ze hebben.

Ook de verpleegkundigen verleenden uitstekende zorg. Ze verloren, ondanks de zichtbare werkdruk en onderbezetting, niet hun empathie. Niemand ligt voor z'n plezier in het ziekenhuis. En het is dan zo fijn, dat er 24 uur per dag mensen zijn die je liefdevol verzorgen, geruststellen en je troosten als je bang of verdrietig bent. Ik kan niet anders zeggen dan dat ik diep respect heb voor de medische specialisten, de operatieassistenten en de verpleegkundigen. Om te denken dat kwalitatief goede medische specialisten morgen vervangen kunnen worden, is waanzin. En is zelfs uiterst riskant. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld een minister. Die kan, indien nodig, morgen worden vervangen. Dat blijkt ook nu weer. Want het huwelijk is gestrand tussen de twee partijen die de coalitie vormden. Om te voorkomen dat we zes maanden eerder naar de stembus moeten, is de coalitie in snel tempo gelapt met twee andere partijen en wordt er na de screening een aantal nieuwe ministers toegevoegd aan de huidige ministersploeg. Zo vervangen dus.

Zijden draadjes. Dat is waar veel op Curaçao momenteel aan hangt. Het zijn ondertussen zoveel zijden draadjes geworden dat we er een tapijt van kunnen weven. En de aanpak en werkwijzen om de problemen op te lossen worden selectief te vaak bedekt met de mantel of in dit geval het tapijt der liefde.

29 september 2024

Strandavontuur

Door Elaine Marchena

Gefascineerd staar ik naar wat tot voor kort nog een fraai vulkanisch strand was. Het is zo een plakkerige, windstille middag in augustus en ik ben net op mijn scootertje naar 'Smoke Alley' getuft voor een verkwikkende duik in zee.

Wat ik zie is een veld vol gladgeslepen keien, in alle schakeringen tussen antraciet, grijs en steenrood. Alsof reuzen hier hun knikkerspel hebben achtergelaten.

Bij wat de waterlijn had moeten zijn, kabbelt het zeewater zachtjes tussen de stenen, waarvan sommige glinsterend oplichten in de gloeiende zonnestrallen.

Vergeefs speur ik de kustlijn af voor een pad naar zee.

Niente strand! De bruinzwarte laag zand waarover je enkele weken terug nog comfortabel de zee in kon lopen, is totaal verdwenen... Dan dringt tot mij door dat dit natuurlijk een effect is van orkaan Beryl, die niet lang geleden Statia passeerde.

Nou ben ik altijd stiekem toch wat opgelucht als zich in deze snikhete periode een – voor ons niet al te heftige - storm aandient. Ik geniet bij voorbaat al van de koelte die ontstaat met de slagregens, als iedereen gewaarschuwd en voorbereid veilig binnen zit. Ook de verandering van het landschap, van een gelig bruine dorheid naar sappig groen, is een verademing. En tegen de muggen en vliegen die dan verschijnen, kan je je wel verdedigen. Maar een minder leuke bijkomstigheid van zo een verfrissende storm is dus een verdwenen strand...

Vol ongeloof stap ik weer op mijn scooter en rij de Oranjabaiweg verder af, naar het strandje achter de

duikschool, dat iets beschutter ligt. Daar blijkt, op een piepklein strookje na, ook het hele strand weg te zijn! Een duikschoolmedewerker die ik daar tref, reageert gelaten. Voor de business is dit niet best: de beginnende duikers moeten nu met zware flessen op hun rug al struikelend over de keien het water in. En dan te bedenken dat het verdwenen zand enkele tientallen meters verderop op de zeebodem ligt. Het wachten is nu op voldoende krachtige wind- en zeestromen vanuit het noorden om het zand weer terug te spoelen (Beryl kwam uit het zuiden). Dit kan enkele weken duren. Maar soms ook enkele maanden of nog langer. De week daarvoor was het postzegeltje strand nòg een meter korter, dus het lijkt de goede kant op te gaan. Een kwestie van geduld dus. Bij het minder beschermde ‘Smoke Alley’ deel van de kust kan het zelfs nog enkele jaren duren voordat er weer een substantieel strand ontstaat.

Voor een benedenwindse als ik blijft het wennen dat de meeste stranden aan de Caribische Zee-kant van Statia een tijdelijk fenomeen zijn. “Naar de baai gaan”, zoals we dat op mijn geboorte-eiland Curaçao zeggen, is hier niet altijd vanzelfsprekend. “Yeah mang, here we go with the flow”, hoorde ik laatst een wijze, oudere Statiaanse mijnheer nog zeggen. Gewoon meegaan met het moment dus, accepteren wat er (tijdelijk) niet is en genieten van wat er wel is.

Ik besluit naar het zwembad van het sportcentrum te rijden, om daar lekker nog wat baantjes te trekken.

6 oktober 2024

Behoud van Saba

Door Marijke Geelhoed

Er is een aantal prachtige parken op Saba waar je heerlijk kunt spelen of ontspannen in natuurlijke schaduw of in een prachtige gazebo. Eén van deze parken ligt op loopafstand en wordt hier in huis ‘de autospeeltuin’ genoemd. U raadt het al: er is een speeltoestel in de vorm van een auto. Toch wordt er maar kort in gespeeld, want de speeltoestellen zijn de meeste tijd van de dag loeiheet. Dit is niet per se vervelend, maar wel zonde. Zonde van de speeltoestellen, die nu niet volledig benut worden. De hitte is niet de enige reden dat de speeltoestellen niet optimaal gebruikt worden door ons gezin, want het meeste plezier wordt beleefd met eigen spel zonder speeltoestellen. Van gras en bloemetjes worden prachtige boeketten samengesteld, en de bomen dienen als parcours om tussendoor te rennen, of om achter te verstoppert als er ‘politie en boefje’ gespeeld wordt. Dit onderwerp komt niet geheel uit de lucht vallen. Een aantal weken geleden werd er een petitie gehouden en aangeboden aan de governor. Deze petitie draaide om het behoud van parken in hun natuurlijke staat in plaats van er meer speeltoestellen te plaatsen. In veel teksten over Saba wordt gesproken over ‘The Unspoiled Queen’ en hoe dit behouden dient te blijven. Ik waardeer en respecteer dat. Het is niet gemakkelijk met alle veranderingen die gaande zijn, om unieke waarden te behouden. Deze dertien vierkante kilometer is niet gemaakt voor tienduizenden toeristen, de veertien kilometer lange weg is niet gemaakt voor hop-on-hop-off bussen, de knusse restaurantjes

zijn niet berekend op massatoerisme met buzzers wanneer een tafel vrij is. En zo worden parken ook niet volgebouwd met speeltoestellen. Wat er staat is meer dan voldoende.

Saba mag zijn karakteristieke eigenheid behouden, graag zelfs. Dagjesmensen en midweektoeristen zijn meer dan welkom om te genieten van de prachtige hiking trails, natuur, gezelligheid en knusheid van dit eiland. Ondertussen is ontwikkeling ook belangrijk, en daar wordt achter de schermen hard aan gewerkt. Laat dit in saamhorigheid met de locals gebeuren, laat hun stem, net als bij deze petitie over het park, gehoord worden en laat de mening van de bewoners leidend zijn. Ik ben blij dat deze petitie tot een succesvol einde is gebracht, en niet alleen in eigenbelang, wij vermaken ons wel, maar in het belang van het eiland en zijn bewoners.

13 oktober 2024

De ironie van De Bank

Door Terrance Rey

In Nederland heeft de bank ABN AMRO de bijnaam “De Bank” gekregen. Deze bijnaam, ontstaan door haar prominente rol in de Nederlandse financiële sector, weerspiegelt de centrale plaats die ABN AMRO inneemt in de financiële wereld van het land. Aan de andere kant van de oceaan, in Curaçao en Sint Maarten, beschrijft de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten (CBCS) zichzelf ook vaak als “De Bank” in haar persberichten en op haar website, natuurlijk vanwege haar onmisbare rol in de economie van

de eilanden. Maar terwijl “De Bank” in Nederland genationaliseerd werd tijdens de financiële crisis, ziet het plaatje er heel anders uit bij de huidige reddingsoperatie van ENNIA Caribe Leven N.V. (ECL), het pensioenfonds in zwaar weer. De ironie hierin is nauwelijks te missen.

Tijdens de financiële crisis in 2008 stond ABN AMRO op de rand van de afgrond. De Nederlandse overheid besloot in te grijpen om een bankrun en nog grotere schade aan de economie te voorkomen. De Staat kocht aandelen van ABN AMRO, waarmee de bank effectief genationaliseerd werd. Dit gaf de overheid niet alleen de controle over de bank, maar stelde hen ook in staat de winstpotentie van de bank te benutten.

Na enkele jaren van herstructurering stabiliseerde ABN AMRO en werd ze in 2015 deels opnieuw naar de beurs gebracht. Met de verkoop van aandelen kunnen de kosten van de reddingsoperatie voor een groot deel worden terugverdiend. De nationalisatie beschermde niet alleen de belangen van de Nederlandse belastingbetalers, maar zorgde er ook voor dat de Staat lang niet voor de gehele rekening opdraait.

Terwijl Nederland tijdens de crisis van 2008 een financiële instelling redde door nationalisatie, speelt anno 2024 CBCS een andere kaart in de redding van ENNIA Caribe Leven. ENNIA, dat al enkele jaren in ernstige financiële moeilijkheden verkeert, heeft dringend behoefte aan een kapitaalinjectie om haar solvabiliteitsproblemen te verhelpen en haar polishouders zekerheid te bieden.

De voorgestelde redding houdt echter geen aandelenverwerving in voor de regeringen van Curaçao en Sint Maarten. De landen wordt gevraagd financiële middelen in te brengen om de pensioenverplichtingen te dekken, zonder dat daar eigenaarschap van ENNIA tegenover staat. In plaats van een win-win scenario dat Nederland bij ABN AMRO creëerde, blijven Curaçao

en Sint Maarten met lege handen achter, zonder de mogelijkheid op termijn enige winst uit hun investering te halen of invloed te hebben op het beheer van ENNIA.

Hierin ligt de ironie: terwijl de Nederlandse overheid bij ABN AMRO koos voor een aanpak die zowel financiële stabiliteit bood als potentieel voor rendement, lijkt CBCS deze kans te missen voor Curaçao en Sint Maarten. Gezien de historische banden en invloed van Nederland, zou men verwachten dat CBCS – waar Nederland nog altijd grote invloed heeft – dezelfde benadering zou kiezen. Waarom is dit niet het geval? Waarom wordt Curaçao en Sint Maarten niet dezelfde kans geboden om aandeelhouder te worden van ENNIA Caribe Leven, zoals de Nederlandse overheid aandeelhouder werd van ABN AMRO?

Een aandeel in ENNIA Caribe Leven zou niet alleen zekerheid bieden, maar ook de kans op rendement. Het zou Curaçao en Sint Maarten meer controle geven over de toekomst van de pensioeninstelling, waardoor zij de belangen van hun burgers beter kunnen beschermen. Toch lijkt CBCS vast te houden aan een aanpak waarbij de lasten over de Caribische landen worden verdeeld, zonder de voordelen van eigenaarschap.

Wat we kunnen leren uit de nationalisatie van ABN AMRO is dat eigenaarschap en financiële betrokkenheid hand in hand kunnen gaan met rendement en zeggenschap. In de huidige situatie met ENNIA, hebben Curaçao en Sint Maarten de kans te pleiten voor een aanpak die vergelijkbaar is met die van Nederland destijds. Ze kunnen vragen om een aandeel in ENNIA Caribe Leven, zodat hun belastingbetalers niet alleen de lasten dragen, maar ook profiteren van mogelijke winsten op lange termijn.

Zou CBCS niet hetzelfde moeten doen voor ENNIA Caribe Leven als Nederland deed voor ABN AMRO? De ironie ligt erin dat de centrale bank, die zichzelf

“De Bank” noemt, de Caribische landen een oplossing biedt die ver verwijderd is van het model dat ooit in Nederland werd gevolgd. Het is een paradox die vragen oproept over waarom Nederland het reddingsplan van ABN AMRO als leidraad ziet, terwijl dezelfde principes niet worden toegepast voor de eilanden.

De tijd zal leren of Curaçao en Sint Maarten genoeg nemen met de huidige regeling, of dat ze het lef hebben CBCS aan te spreken op deze tegenstrijdigheid. Want als de Nederlandse aanpak goed genoeg was voor “De Bank” in Nederland, waarom zou het dan niet goed genoeg zijn voor “De Bank” in Curaçao en Sint Maarten?

20 oktober 2024

Greenpeace lost het wel op

Door Burney el Hage

Wij geloven helemaal niet in klimaatverandering en de effecten hiervan voor ons voortbestaan op ons kleine eiland Bonaire. Althans, dat zou je denken als je om je heen kijkt. Bouwen op en aan de kust, het blijven volbouwen van Kralendijk en de directe omgeving, en een milieuonvriendelijke vuilstortplaats - om nog maar te zwijgen over de verschillende illegale stortplaatsen - zijn slechts enkele voorbeelden van de activiteiten die ons gedrag en onze intenties blootleggen.

Toch lijkt er weinig urgentie te worden gevoeld het tij te keren. Er zijn verschillende stemmen op het eiland die aandacht vestigen op de risico's van klimaatverandering, maar gerichte maatregelen en ‘smart-growth’ blijven uit. Als je om je heen kijkt, zie

je dit duidelijk terug. Ondanks alle waarschuwingen en rapporten over de toekomst van ons eiland, blijft het dagelijkse leven op Bonaire draaien om ‘meer en groter’, zonder veel aandacht voor de langetermijneffecten. Ja, er zijn discussies geweest over het aanpakken van de milieuproblematiek, maar structurele veranderingen blijven uit. De overheid heeft wel initiatieven genomen, zoals het elimineren van plastic, maar de uitvoering is gebrekkig. Plastic bekertjes en rietjes zijn nog steeds overal te vinden, en de regelgeving wordt amper gehandhaafd. Bewustzijn is er wel, maar de wil om echt te handelen lijkt te ontbreken. Ondertussen zien we dat Nederland wel de middelen en technologie heeft om ons te helpen, maar die steun komt mondjesmaat. Zonnepanelen zijn nauwelijks beschikbaar en veel te duur. Elektrische voertuigen? Voor de meeste inwoners een onbetaalbare luxe. Dit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid: Nederland moet ons meer steunen, maar wij moeten zelf ook meer initiatief tonen.

Dan is er nog de Greenpeace-actie tegen de Nederlandse Staat. Ze beschuldigen Nederland ervan de zorgplicht, zoals vastgelegd in het EVRM en het IVBPR, te schenden door de inwoners van Bonaire onvoldoende te beschermen tegen de gevolgen van klimaatverandering. Deze actie lijkt kansrijk, vooral gezien recente jurisprudentie op het gebied van mensenrechten. En eerlijk gezegd, dit is precies wat ons het beste uitkomt. We kunnen nu achteroverleunen en hopen dat Greenpeace ‘het’ voor ons gaat oplossen. Maar hier ligt juist het echte probleem: onze eigen passiviteit. Het feit dat Nederland niet effectief optreedt en vaak wegstijgt als het gaat om het nemen van de juiste beleids- en uitvoeringsmaatregelen, komt grotendeels doordat wij zelf weinig druk uitoefenen. Tot nu toe is er nooit een eilandsraadvergadering geweest over klimaatverandering en de negatieve

effecten daarvan voor Bonaire. Sterker nog, het eilandbestuur heeft zich positief uitgesproken over nieuwe olieopslagactiviteiten op het voormalige BOPEC-terrein, in plaats van wel duurzame en dus milieuvriendelijke alternatieven te overwegen. We kunnen bijvoorbeeld beginnen door de effectiviteit van genomen maatregelen te maximaliseren. Neem de maatregel om plastic te terug te dringen. Hoewel het een goed begin is, laat de uitvoering te wensen over. Plastic zakken, rietjes en bekers worden nog steeds overal gebruikt. Het begint bij ons: als wij de regels niet serieus nemen, hoe kunnen we dan verwachten dat het eiland als geheel dit probleem serieus aanpakt? Er zijn andere mogelijkheden. We kunnen werken aan de randvoorwaarden, zoals regelgeving om milieuvriendelijke producten en technologieën te stimuleren. Bonaire heeft nog steeds geen toegang tot betaalbare zonnepanelen van goede kwaliteit. Elektrische auto's? Vergeet het maar. Bouwvoorschriften die hittebestendige huizen vereisen, zou ook geen gek idee zijn. Bonaire kan bovendien een eigen meerjarenplan opstellen om de effecten van klimaatverandering te mitigeren. Dit vraagt echter een mentaliteitsverandering bij zowel de bevolking als de leiders. Hoewel de grotere maatregelen van Nederland moeten komen, kunnen wij zelf veel doen. Tot die tijd lijkt het alsof we vooral vertrouwen op anderen om onze problemen op te lossen. Uit de analyse 'Klimaatzaak Bonaire' door Rob van Gestel & Jeffrey Sybesma blijkt het volgende: *“Verder is in het verleden vaak de medegelding van internationale klimaatverdragen voor de overzeese gebiedsdelen uitgesloten, waardoor het lastiger is om te bepalen wat nu precies de internationale verplichtingen zijn voor de eilanden. Die verplichtingen zijn belangrijk aangezien de*

lokale politiek zich tot op heden niet erg lijkt te hebben ingespannen om een begin te maken met klimaatbeleid en klimaatwetgeving.”

Conclusie? Het is de hoogste tijd dat we zelf in actie komen.

27 oktober 2024

Hoop

Door Larissa de Cuba

Je ontkomt er niet aan. Het is geen rustige periode hier op het eiland. Naast de verkiezingscampagne die in volle gang is, blijkt ook het demissionaire kabinet niet stabiel. Het blijft een bewegelijk politiek landschap bij ons op Aruba. Je zou willen dat de overgangperiode naar een nieuw kabinet zonder bijzonderheden verloopt, het tegendeel is echter de realiteit. Minister die opgepakt wordt en zijn ambt moest neerleggen, motie van wantrouwen tegen een andere minister, die ook de biezen moest pakken. En er zijn nog een paar maanden te gaan. Of dit allemaal in het belang is van ons eiland is de vraag. Het moment is zeker niet gunstig.

Centraal staat steeds het woord integriteit, dat tegenwoordig te pas en te onpas wordt gebruikt. Maar wat is het eigenlijk? Het is een woord met diepgaande betekenis. Integer b en je of niet. Het is niet iets dat je ‘even’ wordt, omdat het vereist is, omdat het moet. Het gaat om innerlijke principes. Integriteit draait om eerlijkheid en betrouwbaarheid. Een integer mens handelt naar principes in plaats van eigenbelang. En hier komen normen en waarden sterk naar voren.

Het is belangrijk binnen onze samenleving meer aandacht te besteden aan het waarborgen van de juiste normen en waarden. Dit ligt niet enkel op het politieke vlak, maar is overal van belang en iedereen kan hier een steentje aan bijdragen. Zo moet het bijvoorbeeld onderdeel zijn van de opvoeding thuis, de begeleiding op school, tijdens sociale gelegenheden, binnen sportclubs en op de werkvloer. Als wij volwassenen het juiste voorbeeld geven ontstaat er hopelijk een cultuur waarin integer handelen vanzelfsprekend is. Dan is het niet meer iets waarover discussies gevoerd moeten worden. Er wordt een draagvlak gevormd waarop gebouwd kan worden, met het algemeen belang als centraal punt. Men zal elkaar helpen, vanuit een innerlijke motivatie. Er is hoop.

Ik zou willen dat men beseft dat een voorbeeldfunctie altijd belangrijk blijft en ben benieuwd of dit naar voren zal komen gedurende de verkiezingscampagne de komende weken. Uiteindelijk zal de bevolking een oordeel vormen en kiezen wie haar mag vertegenwoordigen de komende vier jaar. Begin december zullen we zien hoe het uiteindelijk is verlopen. Tot die dag staan de schijnwerpers aan, alles wordt belicht, en helaas niet altijd positief. Zo zullen we zeker nog wat politieke streken zien, om elkaar zwart te maken, wat ook weer wat zegt over degene die dit soort praktijken gebruikt.

Ik laat het tot hier met een boodschap: integriteit mag nooit ter discussie staan.

3 november 2024

Foetsie!

Door Raquel Weisz

Lokale bedrijven steunen heeft altijd mijn voorkeur. Maar bepaalde bedrijven maken het wel heel erg gemakkelijk hiervan af te stappen. De prijzen rijzen de pan uit.

Waar hebben we het dan bijvoorbeeld over? Gisteren wilde ik m'n zakagenda voor 2025 kopen bij de winkel waar ik die elk jaar aanschaf. Tot mijn grote verbazing was de prijs gestegen met 225% naar vijfenveertig (!) gulden ten opzichte van een jaar geleden. Een ieniemienie agendaatje. Handig voor in je handtas. Een nieuwe airfryer heb ik maar geïmporteerd. Zelfs met alle vracht- en douanekosten was ik ruim 300% goedkoper uit dan als ik hetzelfde model hier in de winkel zou aanschaffen.

Een supermarkt verdubbelde een aantal maanden geleden van vrijdag op maandag de prijs van glutenvrijbrood. Op vrijdag kostte het nog zes gulden en die maandag erop dertien gulden. Gewoonweg schaamteloos. Ook in andere supermarkten stijgen de prijzen wekelijks. Soms met een paar cent, soms met een gulden of meer. Er lijkt geen einde aan te komen. Natuurlijk is alles wereldwijd duurder geworden, maar het gevoel bekruipt mij echter dat er hier misbruik van wordt gemaakt.

Meer dan de helft van de bevolking moet rondkomen van een minimumloon. Hoe redden deze mensen het in hemelsnaam? Het minimumloon is weliswaar per 1 januari 2024 gestegen, maar tegen de continue prijsstijgingen valt niet op te boksen.

Gisteren was het weer druk en bruisend op straat.

Overall happy hours. Iedereen heeft net salaris ontvangen, dus de snèks, barretjes en restaurants zaten vol. Maar goed, voor velen geldt dat na de rekeningen, een paar cocktails en een snackje het salaris op is. Foetsie!

Ook de Caracasbaai was zoals altijd weer heel gezellig. Families en vrienden die verjaardagen vierden, barbecueden, zwommen of gewoon lekker aan het chillen waren - terwijl de zon onder ging - met de voetjes in het zand en een biertje in de hand. Laten we daar nog maar even van genieten, want binnenkort wordt deze prachtige baai omgetoverd tot een monsterlijke grote betonnen bak. Met aangewezen plekken waar je mag barbecueën en een trap van waaruit je de zee in kunt lopen. Dit is waar de bevolking recht op en behoefte aan heeft. Het is mooi en hoort bij een moderne samenleving. Zo beargumenteerde de architect. Onze Caracasbaai, waar de bevolking de hele dag tot 's avonds laat geniet van het buitenleven en de natuur.

De kracht van modernisering zit 'm in aanpassingen, waarbij je als eiland je eigen uniciteit omarmt. Maar blijkbaar is dat niet hip en modern genoeg. Straks een afzichtelijk aangezicht. Een dertien-in-een-dozijn-baai. Weg uniciteit. Weg natuur. Weg baai. Foetsie! Wat een triest vooruitzicht. Vaak beseft men pas wat men had, wanneer het er niet meer is.

Een positieve ontwikkeling is dat de bevolking zich steeds bewuster wordt van haar eigen kracht en macht. Als consument én als burger. Hierdoor worden de regering en bedrijven vaker gedwongen na te denken of hun acties rijmen met hetgeen ze zeggen of willen uitstralen. Want kiezers en consumenten verliezen kan niemand zich veroorloven, zo vlak voor de verkiezingen en in deze economisch uitdagende tijden. Ook op Curaçao word je nu keihard afgestraft en ben je ze kwijt. Foetsie electoraat. Foetsie klant. Foetsie!

10 november 2024

Slakkengang

Door Elaine Marchena

Onze verzameling natuurvondsten wordt sinds kort opgeleukt door een collectie lege slakkenhuisjes, variërend van 8 millimeter tot ruim 12 centimeter lang. Een wondertje van de natuur. Super decoratief, als een set Baboesjka poppetjes, behalve dat ze niet in elkaar passen. Ik vond ze langs de kant van de weg.

De grote vraag was natuurlijk waar de bewoners van deze fraaie omhulsels gebleven zijn, maar in de waan van de dag daar verder niet zo bij stilgestaan. Totdat ik enkele mannen in opdracht van de LVV bij onbewoonde kavels naast ons blauwe korrels zag strooien. “Spreading snail baits”, was het korte antwoord op de vraag wat ze deden.

Wow, een wake-up call: Hebben we op Statia een slakkenprobleem? In onze tuin had ik namelijk nog geen enkele slak gezien. Een wegwerker liet mij echter een stuk talud zien, waar een handvol slakken zich ingegraven heeft, in afwachting van de volgende flinke regenbui. Dankzij het recent gestrooide slakkenas waren volgens hem veel, maar nog lang niet alle slakken in de omgeving gedood.

Ondertussen had ik van kennissen in andere wijken rondom de Quill begrepen dat zij in hun tuin last hebben van slakken. In de droge periodes valt het nog mee, maar zodra het gaat regenen, komen ze tevoorschijn. Als je ze hun gang laat gaan, vreten ze alle bladeren van de met zorg gekweekte sierplantjes en groente op. Ik begreep dat het gaat om de West-Afrikaanse *Achatina Fulica* (Agaatslak), ook wel “giant African land snail” genoemd, omdat hij tot wel

30 centimeter groot kan worden! Maar hoe erg is de situatie op Statia?

Toch wat bezorgd nam ik contact op met de STENAPA*-expert op het gebied van *invasive species*. “Op dit moment is er nog niet zo veel aan de hand”, was zijn eerste, geruststellende reactie. De slakken bevinden zich op een beperkt aantal plekken. Met de juiste maatregelen moet het lukken de populatie onder controle te houden. Maar het nachtmerriescenario is een explosieve groei van het aantal slakken.

Bijvoorbeeld als deze kruiers op de vulkaan en in de krater terechtkomen. Die relatief vochtige omgeving vormt een ideale habitat waar deze dieren zich in een zeer rap tempo kunnen vermenigvuldigen en dan is er geen houden meer aan. Een regelrechte ramp voor het Statiaanse ecosysteem, de landbouw en de particuliere tuinen. Dat moet dus uiteraard voorkomen worden.

Benieuwd naar het plan van de lokale overheid, maakte ik een afspraak met een LVV-functionaris. Die vertelde dat de LVV al sinds de vondst van de eerste Agaatslak, in 2013, bezig is met de bestrijding. Als follow-up op een pilotstudie in 2015 naar de beste verdelgingswijze, is er een campagne geweest waarbij het gekozen verdelgingsmiddel (ijzerfosfaat) huis-aan-huis werd verspreid. Met instructies voor het gebruik ervan. De LVV had bewust gekozen voor dit middel, omdat het de slakken als een soort magneet aantrekt, waardoor je het in vergelijking met andere alternatieven op veel minder plekken hoeft neer te leggen. Helaas is het niet gelukt de slakken volledig uit te roeien. Het middel bleef gratis verkrijgbaar op verschillende afhaalpunten, maar de instructies werden niet door iedereen correct opgevolgd. Bijvoorbeeld omdat mensen bang waren dat hun huisdieren de korrels zouden opeten. Overigens een onterechte angst volgens STENAPA, omdat het ijzerfosfaat alleen voor weekdieren echt schadelijk is. Door de relatief overvloedige regenval eerder dit

jaar is de slakkenpopulatie op Statia toegenomen en komen ze ook op meer plekken voor. De LVV heeft een flinke voorraad ijzerfosfaat besteld en bereidt nu een nieuwe verdelgingsronde voor. Met een voorlichtingscampagne. Want om het slakkenprobleem beheersbaar te houden, is het belangrijk dat iedereen op het eiland weet wat wel en niet te doen. Zo dacht mijn man er goed aan te doen tijdens het uitlaten van onze honden levende exemplaren dood te trappen. Maar hiermee verspreid je ook eventuele eieren, die aan de onderkant van je schoen kunnen blijven zitten. Opeens kijk ik met andere ogen naar de rij slakkenwoningen op ons dressoir. Er is nog ruimte voor uitbreiding van de collectie. Hoewel, een slakkenhuis van dertig centimeter... Klinkt spectaculair, maar liever niet, dus!

** STENAPA is de organisatie die de natuurparken op Sint Eustatius beheert en zich inzet voor behoud van het lokale ecosysteem en bedreigde inheemse diersoorten.*

17 november 2024

Saba, I really really love you

Door Marijke Geelhoed

Wie het nieuws gevolgd heeft, weet dat het met het onderwijs op Saba niet goed gaat, en dat is zachtjes uitgedrukt. Lijken blijven maar uit kasten vallen als er een nieuwe groep professionals onderzoek doet naar wat er de afgelopen jaren is gebeurd. Het is om moedeloos van te worden. Er worden feiten weergegeven, er worden ook net zoveel meningen

gedeeld die soms ook door elkaar heen, wat voor extra verwarring zorgt. Wat buiten kijf staat: er is maar een gedupeerde groep en dat zijn de leerlingen op de scholen.

Wat had het ontzettend fijn en waardevol geweest als in de afgelopen anderhalf jaar die ik hier mocht wonen en werken, er zichtbare verbetering voor de leerlingen was geweest. Helaas bleek dit ijdele hoop. Op de werkvloer doen docenten hun uiterste best en wordt er hard gewerkt, maar het is dweilen met de kraan open. En zoals alle rapporten en onderzoeken aangeven, ligt dit niet (alleen) aan de docenten, maar is er geen juiste sturing en wordt er zelfs van wanbeleid gesproken. De ene na de andere organisatie bezoekt het eiland, het is absurd wat er aan vliegtickets naar Saba wordt uitgegeven door instanties, maar verbetering is niet zichtbaar. Onbegrijpelijk en ongehoord. Welke organisatie pakt er daadwerkelijk door, wie ziet dat het proces van onderwijs geen lange termijn proces kan zijn? Elk jaar dat er niets rigourees gebeurt, is er weer een jaargang aan studenten de dupe.

Terug naar de titel van deze column. Als de tuinman langs komt om het onkruid te wieden en de bomen bij te snoeien, horen we de liedtekst uit de titel een aantal keer per ochtend voorbij komen. Deze tuinman/taxibestuurder/singer songwriter heeft een lied geschreven dat met deze zin begint. Iedereen op Saba kent dit liedje, en er hoeft maar met 'Saba...' ingezet te worden, en de zin wordt spontaan afgemaakt.

Met pijn in het hart deel ik mee dat dit de laatste column van mijn hand is. Helaas gaan we dit prachtige eiland verlaten, en dat valt zwaar. Soms loopt het leven anders en we voelen ons genoodzaakt een ander pad in te slaan met ons gezin. Ik verwacht dat dit liedje toch nog regelmatig in onze nieuwe huiskamer zal klinken, en we zullen allen hard meezingen.

24 november 2024

Nederland en Frankrijk boos

Door Terrance Rey

Het internationale nieuws verrast me nog wel eens. Niet dat ik normaal gesproken veel interesse toon in wat er in de wereld gebeurt, laat staan bij een of andere topconferentie. De Amerikaanse presidentsverkiezingen? Ik hoorde pas twee dagen later dat Trump gewonnen had. Tja, over *oranje boven* gesproken.

Toch voelde ik me enigszins betrappt toen ik afgelopen week las over COP29. Een klimaatop, nota bene.

Dat zou me wel moeten interesseren, zeker omdat de gevolgen van klimaatverandering mijn eiland Sint Maarten direct raken. Orkaan Irma van 2017 heeft dat pijnlijk duidelijk gemaakt. En terwijl we zeven jaar later nog steeds herstellen, blijft de dreiging van nieuwe rampen levensgroot.

Maar groot was mijn verbazing toen ik op Dossierkoninkrijksrelaties.nl las dat niemand minder dan de Azerbeidzjaanse president Ilham Aliyev tijdens COP29 de overzeese gebieden van Nederland en Frankrijk verdedigde. Hij noemde beide landen “neokolonisten” en stelde dat de bevolking op deze eilanden “bruut” wordt onderdrukt. Serieus? Is Aliyev onze nieuwe *big brother*? Misschien dat ze op Bonaire een vreugdedansje hebben gedaan.

De reacties vanuit Den Haag en Parijs lieten niet lang op zich wachten: verontwaardiging alom. Ministers cancelden meteen hun geplande reisjes naar Bakoe, want ja, cancel culture is ook een ding in de diplomatie. Maar laten we het even serieus bekijken: wat betekent COP29 eigenlijk voor kleine eilandstaten zoals Sint

Maarten? COP staat voor Conference of the Parties, een jaarlijkse VN-klimaattop waar landen bijeenkomen om internationale klimaatafspraken te maken. Voor een eiland dat in 2017 bijna werd verwoest door orkaan Irma en nog steeds herstellende is, zou zo'n conferentie enorm relevant moeten zijn. Zeker nu klimaatverandering zwaardere en frequentere orkanen voorspelt.

Donderdag 15 november werd onze Princess Juliana International Airport officieel heropend. Een opening die een prinses waardig was voor een splinternieuwe luchthaven, waarvan ik hoop dat deze nu bestand is tegen categorie 5-orkanen die onze regio blijven bedreigen. Maar onze economische en fysieke veerkracht tegen natuurrampen kan alleen groeien met structurele steun – steun van Nederland en Frankrijk, onze zogenaamde moederlanden, die nu vooral druk lijken met hun boosheid richting Aliyev.

Als die verontwaardiging zich nou eens zou vertalen in concrete actie – meer klimaatfinanciering, betere bescherming van onze kwetsbare eilanden en meer hulp om te bouwen aan een duurzame toekomst – dan zou dat pas productief zijn. Want Sint Maarten en Saint-Martin, één eiland, verdeeld tussen twee landen, hebben die steun namelijk hard nodig. En als die steun uitblijft, wie weet kloppen we dan bij Azerbeidzjan aan. Een *benign dictator* hier op Sint Maarten? Ach, ik weet het niet. Maar wat ik wel weet, is dat we geen luxe hebben om stil te staan. De volgende orkaan kan zomaar weer op de stoep staan, en terwijl de wereld topjes blijft organiseren, moeten wij bouwen aan onze toekomst. Laat COP29 vooral een herinnering zijn dat kleine eilandstaten geen bijzaak zijn, maar een cruciale frontlinie in de strijd tegen klimaatverandering.

1 december 2024

Tussen hoop en vrees

Door Burney el Hage

De wereld is onrustig en ook Nederland voelt de gevolgen hiervan. En, het jaar 2024 is bijna achter de rug. Een jaar waar wij op Bonaire ervaren hebben dat ‘macht en kennis’ geen synoniemen zijn. Bestuurders die maatregelen nemen met een houding van ‘niemand doet ons wat’ creëren een ramp voor anderen. Het lijkt wel of het inschakelen van expertise en het op grond van gevalideerde data besluiten nemen niet meer van deze tijd is. Of is het een signaal van een dieperliggend probleem, namelijk regelrechte onkunde?

De Nationale ombudsman schreef onlangs: “De regering duwt burgers van Bonaire, Saba en Statia diep de armoede in.” Een pakket aan maatregelen van het kabinet zal een inkomensachteruitgang van tien procent bij de armen veroorzaken. Bovendien gaan inwoners met een minimuminkomen voortaan inkomstenbelasting betalen. Volgens staatssecretaris Szabó hebben de Eilandsbesturen hier tegen de adviezen in zelf actief voor gelobbyd. Die reageren met ‘de pot verwijt de ketel dat die zwart ziet’. De waarheid zal wellicht ergens in het midden liggen. Maar de brokken zijn voor het volk.

Helaas blijft het niet bij deze enige onbezonnenheid. Neem bijvoorbeeld de onlangs aangekondigde maatregel van het Bestuurscollege van Bonaire om de woningmarkt te beschermen. Er komt een drempel voor ‘niet-Bonairianen’ die een huis op het eiland willen kopen. Alleen een Bonairiaan mag nog een woning op Bonaire kopen. De ‘Bonairiaan’ wordt gedefinieerd als een natuurlijk persoon die een

maatschappelijke binding met het eiland heeft of er tenminste vijf jaar woont. Wat 'maatschappelijke binding' inhoudt wordt niet vermeld. Deze maatregel wordt ingevoerd zonder een goede probleemanalyse of inschatting van de haalbaarheid en effecten. Is het een woningmarktprobleem op zichzelf of is het een symptoom van een oververhitte economie? Kortom, een actie die qua kans op succes gelijk staat aan het winnen van een prijs bij onze populaire loterij Wega di Number.

Over het algemeen kopen 'niet lokalen' hier een woning voor eigen bewoning of als belegging. Bij eigen bewoning gaat het om mensen die voor een langer durend verblijf op het eiland zijn, hetzij als pensionado, rentenier of als werknemer/ondernemer. In geval van een woning als belegging wordt deze meestal verhuurd of als vakantiewoning (tweede huis) gebruikt en zullen deze 'niet-lokalen' zich niet inschrijven als ingezetene. De maatregel heeft tot doel een remmende werking op de immigratie te hebben. Wetende dat het grootste gedeelte van de immigranten bestaat uit - overigens broodnodige - werknemers en ondernemers, kan het niet anders dan dat het op deze groep werknemers/ondernemers gericht is. Maar, is het dan niet beter man en paard te noemen? De grote immigratiegolf is immers het directe gevolg van verhoogde economische activiteit. Als de overheid de economische groei wil afremmen, dan zijn daar gerichte instrumenten voor en is het niet logisch om daar oneigenlijke instrumenten voor in te zetten.

Bonaire kampt overigens al jaren met een tekort aan betaalbare woningen, een tekort aan bouwklare (erfpachts)percelen en een stroperig vergunningenproces. Met meer dan voldoende domeingronden voorhanden die ontwikkeld kunnen worden, heeft Bonaire eigenlijk een luxeprobleem, maar is het zich daar jammer genoeg niet van

bewust. Het klakkeloos kopiëren van door andere landen/eilanden genomen maatregelen en deze op ondoordachte wijze toe te passen, zal een sociaaleconomische catastrofe tot gevolg hebben. Desondanks zijn er voor 2025 ook ontwikkelingen welke hoop bieden. De beslissing van het Rijk de verantwoordelijkheid voor de afvalproblematiek op zich te nemen is er een van. Zeker toe te juichen, al is het de vraag of het Rijk het eilandbestuur van taakverwaarlozing had moeten beschuldigen. Tot aan de Verenigde Naties toe wordt erkend dat afvalproblematiek te groot en te complex is voor kleine economieën en samenlevingen (waaronder eilanden zoals Bonaire). Maar, telkens terugkijken en elkaar 'de zwartepiet toespelen' heeft geen enkele zin. Het zonder uitstel aanpakken van dit enorme milieu- en gezondheidsprobleem verdient niet alleen de voorkeur, maar is feitelijk een (morele en juridische) verplichting naar de bewoners van het eiland toe. In dit verband is het te waarderen dat de Rijksvertegenwoordiger zich niet laat intimideren door toe- en uitspraken van eilandsraadleden, maar plichtsbewust koersvast doorgaat met de interventie. Het is te hopen dat de bestuurlijke ingreep op korte termijn tot verbetering zal leiden, vooral voor de direct gedupeerden, zijnde de omwonenden van de afvalstortplaats. Maar al met al blijft Bonaire optimistisch over zijn toekomst, zoals opgenomen in de tekst van het volkslied, "Semper kontentu sperando den Dios" (altijd blij vertrouwend op God).

8 december 2024

De toekomst

Door Larissa de Cuba

En zo naderen we het einde van 2024. Verkiezingen zijn achter de rug. Het Arubaanse volk heeft gesproken; we zullen een duidelijke verandering in de samenstelling van het parlement zien. De bestaande kleine partijen moeten plaats maken voor de nieuwe partij Futuro en de herrezen PPA. De grote partijen MEP en AVP hebben beiden een terugval in het aantal stemmen gezien, maar blijven dominant aanwezig. Wat heeft de kiezer ons willen zeggen? Je kunt vraagtekens zetten bij het stemgedrag, je afvragen wat de gedachtegang was bij het maken van de keuze om wel of niet op een bepaalde partij te stemmen, en wat uiteindelijk de doorslaggevende factor was. Het is een feit dat een aantal partijen flink zijn afgestraft, terecht of onterecht.

In ieder geval; we zullen zeker de komende tijd de nodige analyses zien. Dit in aanloop naar het formatieproces en het is de vraag wat ons te wachten staat in de komende regeerperiode. Dat er zaken zullen veranderen, is zeker. De toekomst is nog niet helder. Maar we zijn nog niet zover en het is december! Bewaar de politiek gekleurde vlag en geniet van de maand die altijd iets magisch heeft. Aruba is weer sfeervol versierd met lichtjes en kunstwerken. Je voelt onbewust een gevoel van blijdschap en hoop als je rondrijdt. Vooral hoop is belangrijk, en ik probeer dan ook om dit als constante te houden op alle momenten in alle situaties. Hoop is het laatste dat je kunt verliezen. Hoewel ik me besef dat dit niet voor iedereen even makkelijk is. December is een maand om te reflecteren, om stil te

staan bij de mooie en minder mooie momenten en de lessen die het afgelopen jaar geleerd zijn. Het is ook een moment om te denken aan derden die het niet zo breed hebben en hun bij te staan. Het is een moment om herinneringen te koesteren aan dierbaren die helaas niet meer aanwezig zijn. Men beseft soms niet hoe gezegend men is.

De komende weken staan verder ook gevuld met feestelijke activiteiten, diverse optredens en de kerstvakantie staat ook weer voor de deur. Het wordt lekker genieten samen met de familie van de Arubaanse muzikale tradities en gerechten. Dit naast de Arubaanse religieuze tradities die ook standaard aanwezig blijven.

Ik wil het jaar afsluiten op een positieve manier en uitkijken naar 2025. Een nieuw jaar gevuld met nieuwe kansen. Kansen om het beter te doen, kansen om voorgenomen doelen te bereiken, kansen om te groeien, kansen om het verschil te maken, hoe klein ze ook mogen zijn. Ik neem hierbij de wijze lessen van 2024 mee.

Rest mij alleen nog iedereen een Bon Pasco toe te wensen. Geniet van de feestdagen en tot in 2025!

15 december 2024

De decembermaand

Door Raquel Weisz

De decembermaand is altijd een feestelijke en energieke maand op Curaçao. Een bruisende maand vol licht, traditie en reflectie, waarbij voor even problemen naar de achtergrond verdwijnen. Er wordt

toegeleefd naar de climax van het vuurwerk, waarmee het nieuwe jaar wordt ingeluid.

Ik stond er eigenlijk niet echt bij stil dat het op Curaçao toch wel heel bijzonder is, hoe het eiland vanaf eind november de laatste maand van het jaar tot leven brengt. De betovering van het licht van de versieringen en kerstattributen in met name Punda en Otrobanda, maar ook bij bedrijven, op rotondes, straten en huizen. Totdat ik Curaçao weer even ervoer door de ogen van een buitenstaander.

Twee weken geleden nodigde ik een vriendin uit, die op vakantie was, de net ontstoken verlichting te gaan bekijken. Hier voor ons een leuke traditie; gezellig rondrijden om zo de nieuwe kerstverlichting te aanschouwen. Na 's nachts anderhalf uur stapvoets in de file te hebben gereden in de stad en zo rustig alles te bewonderen was ze *flabbergasted*. Niet alleen door de prachtige versieringen, maar ook door de levendige energie van de vele mensen die naar de stad waren getrokken met hetzelfde doel. Midden in de nacht een drukte van jewelste, blijе mensen, muziek, gezelligheid, eten en drank. Voor haar een unieke ervaring. Ze wist niet wat ze meemaakte.

Een andere traditie is de misa di aurora (dageraadsmissen tot aan de kerst), die weer gaan beginnen. De katholieken, de overgrote meerderheid van de gelovigen op het eiland, bezoeken dan in groten getale iedere ochtend om vijf uur de kerken en vullen deze tot aan de nok. Na de mis gevolgd door chocolademelk en lêter (koekje in de vorm van de letter S).

Eten en muziek ontbreken natuurlijk niet. In deze periode worden duizenden ayaka's, kilo's kerstham en pan de jamon weggewerkt. Ook de aguinaldo muziekgroepen met hun kerstmuziek zijn overal te vinden. Kortom, een decembermaand waarin de geneugten des levens gretig aftrek vinden.

Reflecterend op 2024 overheerst voor mij het gevoel van intense dankbaarheid. Dankbaar voor het leven, familie en vrienden. Dit jaar was voor mij persoonlijk een uitdagend jaar. Maar terugkijkend een jaar met vele inzichten. Op naar een fantastisch nieuw jaar vol hoop, liefde en bovenal een goede gezondheid voor ons allemaal.

De wens voor wereldvrede, waar vooral in december over wordt gepredikt, heeft helaas nu meer dan ooit betekenis gekregen. Want we moeten vooral niet vergeten dat de wereld in brand staat. Nu, meer dan ooit, hebben we deze vrede wereldwijd nodig. Ik wens niet alleen onze leiders, maar alle leiders in de wereld heel veel wijsheid toe. Wijsheid om te komen tot oplossingen, voor alle conflicten die er zijn en ons zo te behoeden voor een Derde Wereldoorlog, waar wij regelrecht op af lijken te stevenen. Dit wens ik ons allen toe.

22 december 2024

‘Nigger business’

Door Elaine Marchena

Zo’n honderd meter voor mij rijdt een pick-up truck. In de laadbak zitten kerstmannetjes. Zij gooien een handvol snoepgoed op de weg. Als uit het niets rent een groep kinderen, onder luid gejoel, de weg op om het lekkers te pakken. Grijnzend trap ik op mijn rem: “Dit is Statia in de kerstperiode” en ik kar verder nadat het laatste stukje snoep is opgeraapt. Enkele dagen terug nog kleurde de weg helemaal rood en wit tijdens de traditionele ‘red & white parade’ waarvoor

de deelnemers, van alle leeftijden, zich uitdossen in kerstman-achtige combinatie van rood en wit. In veel wijken worden de bewoners in december verrast door groepen ‘carollers’ die van huis tot huis trekken om kerstliedjes te zingen in ruil voor een versnapering of andere kleine blijk van waardering en de Latino gemeenschap tovert het Wilhelminapark jaarlijks om tot een lichtjesfeest, om maar enkele dingen te noemen.

Het eiland staat bol van de kersttradities waar iedereen het nog over heeft, ondanks dat sommige ondertussen verdwenen zijn. Vraag een willekeurige Stataan naar ‘nigger business’ en hij zal je, met een lach en glinsterende ogen, vertellen over dit gebeuren, tot enkele decennia terug nog vaste prik op tweede kerstdag. Een groep musici, zangers en dansers trok van huis tot huis om, per familie, stil te staan bij wat men in het afgelopen jaar had uitgespookt. Dit kon variëren van een liefdadigheidsactie tot een politieke misser, een ongelukkige liefde, een grote ruzie tot buitenechtelijke escapades: het werd allemaal, onder grote hilariteit, bezongen en nagespeeld door de groep spelers, van wie sommige in vrouwenvenue. Zingen, dansen en vooral ook lachen, is belangrijk in de Stataanse gemeenschap.

Juist die vrolijkheid, het vermogen om lekker te genieten van het moment en alle zorgen opzij te zetten, is de kracht van de Stataanse cultuur. Want zorgen zijn er genoeg op dit relatief geïsoleerde eiland. Met name om rond te komen. Recent zijn weliswaar het minimuminkomen, de AOW en de kinderbijslag flink verhoogd, helaas lijken de kosten voor met name de boodschappen – opvallend genoeg vooral vanaf dat moment – ‘gezellig’ meegestegen te zijn. Dit zou vooral het gevolg zijn van de hogere transportkosten. Of hier stiekem ook een stukje winstbejag van partijen in de aanvoerketen in meespeelt, is niet te zeggen. Feit is dat

de meeste mensen op het eiland ieder dollardubbeltje moeten omdraaien en dagelijks van het ene naar het andere baantje moeten rennen. De armoede zie je pas als je bij mensen in huis komt, maar de aard van de Caribische mens is nou eenmaal niet om daar onder gebukt te gaan.

Moeten zij gestraft worden omdat zij desgevraagd aangeven gelukkig te zijn? Tweede Kamerlid Peter van Haasen (PVV) lijkt hier tijdens het commissiedebat op 11 december over het sociaal minimum in Caribisch Nederland wel op aan te sturen. Armoede is er volgens hem nou eenmaal overal, geluk wordt niet alleen bepaald door de inhoud van je portemonnee en de Statianen scoorden in een CBS-onderzoek over 2021 relatief het hoogst qua tevredenheid over hun leven. Dat dit ondertussen drie jaar geleden is en dat de respondenten, in datzelfde onderzoek, aangeven het minst tevreden te zijn over hun financiële situatie, bleef ongenoemd...

Ondertussen hoor je hier ieder jaar weer hoe jammer het is dat er geen 'nigger business' meer op Statia is. Er gaan stemmen op deze traditie weer in te voeren, maar tot nu toe is dit niet gebeurd. Goed bezien is dit een leuke, speelse vorm van zelfregulering: mensen krijgen, met veel grappen en grollen, toch op hun brood wat ze geflikt hebben. Misschien moeten we in Den Haag eens 'nigger business' invoeren, om sommige mensen aan het denken te zetten over dingen die zij roepen. Vanuit Statia fijne feestdagen toegewenst aan iedereen die dit leest.

Met dank aan Althea Merkmán, Marcella Marsdin en Ishmael Berkel.

29 december 2024

Ten dode opgeschreven

Door Terrance Rey

Ik wist dat het einde van de banken op Sint Maarten nabij was toen de Centrale Bank een persbericht uitbracht over het beteugelen van transactiekosten bij kaartbetalingen. Dit alles komt doordat veel winkeliers weigeren de transactiekosten – zoals vastgelegd in hun contract met de banken – zelf te dragen. Deze kosten zijn tegenwoordig torenhoog: 3 tot 4% voor het accepteren van creditcards. Winkeliers rekenen deze kosten door aan de klant of weigeren simpelweg betalingen met debit- of creditcards.

De bankenvereniging voelde zich hierdoor genoodzaakt een mededeling in lokale media en op sociale media te plaatsen, waarin zij stellen dat winkeliers wettelijk verplicht zouden zijn kaarten te accepteren en de kosten niet mogen doorbelasten aan de klant. Dat is misschien een contractuele verplichting, maar absoluut geen wettelijke verplichting.

Op Facebook wordt deze kwestie fel bediscussieerd. Consumenten zijn tegen het doorberekenen van de kosten, maar ik denk dat ze ongelijk hebben. Banken beweren dat hun contract met winkeliers dit verbiedt. Maar laat mij helder zijn:

Het is niet meer van deze tijd dat banken winkeliers allerlei kosten in rekening brengen voor het ‘voorrecht’ om een betaalrekening te hebben waarmee ze creditcardbetalingen kunnen accepteren. Dat was logisch in de tijd dat een Diners Club-kaart nog een statussymbool was. Tegenwoordig heeft iedereen een debit- of creditcard. Het is geen luxe meer, maar een nutsvoorziening. Het is aan de banken om die dienst betaalbaar te maken.

Als banken toch een fee willen rekenen, moeten klanten zelf kunnen beslissen hoe ze betalen: contant, met een kaart, via een bankoverschrijving, met crypto of desnoods met schelpen. Forceren dat winkeliers de kosten opnemen in hun prijzen leidt alleen maar tot inflatie en maakt de kosten ondoorzichtig.

Als iets \$100 kost en ik wil betalen met mijn kaart, dan ben ik bereid de 2-3% extra te betalen. Wil ik dat niet, dan betaal ik \$100 contant. Maar het verhogen van alle prijzen met 2-3% om deze kosten te verhullen, is schadelijk voor de economie. Winkeliers en klanten zouden de vrijheid moeten hebben samen te bepalen hoe de kosten worden verdeeld.

Het wordt tijd dat lokale banken en creditcardmaatschappijen hun beleid en contracten herzien. Anders verliezen ze terrein aan online betalingsdiensten, die nu tarieven hanteren vanaf 1%. Zoals Risk Auditor Terence Jandroep terecht opmerkt: “De winst zit niet daar. Het zijn de transactiekosten, online bankkosten, ATM-kosten en afsluitprovisies op leningen. Banken halen zeventig procent van hun inkomsten hieruit.” Hij heeft gelijk.

Op Sint Maarten verstrekken banken nauwelijks kredietlijnen en bedrijfsleningen. In plaats daarvan geven ze voornamelijk autoleningen en hypotheeklen uit – veilige investeringen voor de banken. Het resultaat? Sint Maarten is verstopt met auto's en dagelijkse verkeersopstoppingen. En wat doen de autobedrijven? Ze blijven duizenden auto's importeren en bieden 'superdeals' met directe financiering via de banken. Maar de toekomst ligt niet bij banken. Met de opkomst van alternatieve betaalmethoden zoals peer-to-peer betalingen, cryptovaluta en digitale wallets, worden banken steeds minder relevant. Blockchain-platformen bieden directe, veilige en controleerbare transacties zonder tussenkomst van banken.

En dat is niet alles. Banken sluiten filialen en ontslaan

medewerkers. De meeste banken op Sint Maarten hebben nu nog maar één vestiging met enkele loketmedewerkers. Alles wordt online of via automaten gedaan.

Wanneer digitale wallets door overheden worden geaccepteerd, zal er geen noodzaak meer zijn voor banken om transacties te verwerken of geld vast te houden. Digitale valuta zijn de toekomst – ze zijn er en gaan niet meer weg.

En zo weet ik zeker dat banken op Sint Maarten dezelfde kant op gaan als de dinosaurussen. De vraag is niet of, maar wanneer. Dus vraag ik u: “What’s in your wallet?” Mijn antwoord: “Cryptocurrency and digital dollars.”

Het laatste woord

Voor de bobo's is de verschijning van Kadushi's gebundelde columns altijd weer een spannend moment: wie gaat dit jaar met de Gouden Stekel aan de haal?

Goede derde is Curaçaos minfin Javier Sylvania geworden die drie miljard aan belastingaanslagen door de plee spoelde en de rode looper uitrolde voor de internationale gokmaffia, maar de Pias van het kabinet Pisas lijkt over zijn hoogtepunt. Het onlosmakelijke setje Clark Abraham (zakenman/gedeputeerde te Bonaire) en Arjen de Wolff (wiens naam gezien zijn streken een vergissing moet zijn) greep nipt naast de hoofdprijs. Die gaat naar Zijne Excellentie Carlson Manuel, als gevolmachtigde minister de hoogste vertegenwoordiger in Den Haag van de Curaçaose regering. Traditiegetrouw is het laatste woord aan de winnaar van de Gouden Stekel:

“Hoge bomen vangen veel winden”, heb ik regelmatig tegen Mark, als we na afloop van de RMR een biertje dronken, gezegd wanneer hij in de put zat omdat de media hem weer eens op de korrel hadden genomen. Ik heb ook Dicks nieuwe ploeg ervoor gewaarschuwd. Het zijn bijna allemaal groentjes die geen idee hebben waar ze aan zijn begonnen. Dat er allerlei gefrustreerde pennenlikkers zijn die er genoeg in scheppen lelijke dingen over succesvolle mensen te schrijven. Mijn raad: trek je er niks van aan. Heb ik ook nooit gedaan. Wat de persmusketen ook over me logen, ik heb er altijd boven gestaan. Kritiek zie ik als een gratis advies. Mijn raadgever Frits Huffnagel zegt altijd: ze kunnen beter over je fiets lullen, dan over je... fietsen.

Het winnen van de Gouden Stekel gaat mij bij de komende verkiezingen sigur-sigur veel stemmen opleveren. Misschien word ik wel de nieuwe minister-president. Dus zeg ik tegen Kadushi: Masha, masha danki!